

บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นในวัยเด็กตอนปลายถึงวัยรุ่นตอนต้น

ปริญญานิพนธ์

ของ

พลินี อากาศ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

กันยายน 2543

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

155.33
พ.4574
ก.3

บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นในวัยเด็กตอนปลายถึงวัยรุ่นตอนต้น

บทคัดย่อ
ของ
พลินี อากาศ

26 ก.พ. 2544

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ
กันยายน 2543

147673

พลินี อากาส.(2543). บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในวัยเด็กตอนปลายถึงวัยรุ่นใหญ่ตอนต้น. ปรินซ์ตันนิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร. นิยะดา จิตต์จรัส, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต เล้าฉิม.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นตามวัย
และเพศ 2) ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นกับองค์ประกอบทางด้านการถ่าย
ทอดทางสังคม (บิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่าง ๆ) 3) ศึกษาความแตกต่างระหว่างบท
บาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเองและทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่นในกลุ่มที่จำแนก
ตามเพศและวัย 4) เปรียบเทียบบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงเรียนสห
ศึกษากับโรงเรียนเอกเพศ 5) อำนาจในการทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นจากตัวแปรทำนาย 3 ด้าน
คือ องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (วัย) องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม (6 ตัว
แปร)และองค์ประกอบทางด้านชีววิทยา (เพศ)

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน 3 วัยและนักศึกษา 2 วัย คือนักเรียนวัยเด็กตอนปลาย (อายุ 9-10 ปี) วัย
รุ่นตอนต้น (อายุ 13 – 14 ปี) และวัยรุ่นตอนกลาง (อายุ 16 – 17 ปี) นักศึกษาวัยรุ่นตอนปลาย (19 – 20
ปี) วัยผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 24-26 ปี) จำนวน 1,000 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่
ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น ซึ่งปรับปรุงมาจาก The Katz Sex – Role
Flexibility Questionnaire ของ Phyllis A. Katz, Ph.D. 1986. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t – test การวิเคราะห์
ความแปรปรวนแบบทางเดียว การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอย
พหุคูณ

ผลการศึกษาค้นคว้า สรุปได้ดังนี้

1. คะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นเพิ่มขึ้นตามอายุ ตั้งแต่วัยเด็กตอนปลายถึงวัยรุ่นตอนปลาย
และคงที่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น
2. เพศหญิงมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นสูงกว่าเพศชายในทุกช่วงอายุที่ศึกษา
3. องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมทุกด้านหรือบางด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ
บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในกลุ่มรวมและกลุ่มที่แยกย่อยตามเพศและวัย ยกเว้นในกลุ่มเพศชายวัยเด็ก
ตอนปลายซึ่งไม่พบความสัมพันธ์ใด ๆ
4. คะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของนักเรียนแต่ละเพศในโรงเรียนสหศึกษามีแนวโน้มสูง
กว่าของนักเรียนในโรงเรียนเอกเพศ โดยเฉพาะนักเรียนหญิงกลุ่มรวมและกลุ่มวัยเด็กตอนปลาย
5. คะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง มีค่าต่ำกว่าคะแนนทัศนคติต่อบทบาททางเพศ
แบบยืดหยุ่นของผู้อื่นทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยตามตัวแปรเพศและวัย
6. องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (วัย) องค์ประกอบทางด้านชีววิทยา (เพศ) และองค์
ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้
7. องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม (6 ตัวแปร) สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบ
ยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเพศและวัย ดังนี้

7.1 วัยเด็กตอนปลาย เพศชายพบว่ามีตัวแปรใดสามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นได้ ส่วนเพศหญิงพบ 2 แปร คือมารดา และตัวแทนสื่อต่าง ๆ

7.2 วัยรุ่นตอนต้น เพศชายพบ 2 ตัวแปร คือเพื่อนและบิดา ส่วนเพศหญิงพบ 2 ตัวแปร คือมารดาและครู

7.3 วัยรุ่นตอนกลาง เพศชายพบ 1 ตัวแปร คือ บิดา ส่วนเพศหญิงพบ 1 ตัวแปร คือ เพื่อน

7.4 วัยรุ่นตอนปลาย เพศชายพบ 1 ตัวแปรคือ มารดา ส่วนเพศหญิงพบ 1 ตัวแปร คือ ครู

7.5 วัยผู้ใหญ่ตอนต้น เพศชายพบ 1 ตัวแปรคือ พี่น้อง ส่วนเพศหญิงพบ 2 ตัวแปร คือ ตัวแทนสื่อต่าง ๆ และเพื่อน

GENDER ROLE FLEXIBILITY IN LATE CHILDHOOD TO YOUNG ADULTHOOD

AN ABSTRACT
BY
PHALINEE ARGAS

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Developmental Psychology
at Srinakharinwirot University
September 2000

Phalinee Argas. (2000). *Gender Role Flexibility in Late Childhood to Young Adulthood*.

Master thesis, M.Ed.(Developmental Psychology). Bangkok : Graduate School.

Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr. Niyada Chittcharat,

Assit. Prof . Pranot Kaochim.

The purposes of this research were: 1) to study changes in gender role flexibility as according to age and gender 2) to examine relationships between gender role flexibility and socialization factors(father, mother, peers, siblings, and favorite media characters) 3) to study differences between self related and tolerance toward flexibility in others 4) to compare gender role flexibility of students from co-education schools with those from male or female schools. 5) to predict gender role flexibility from 3 factors : cognitive factor (age), socialization factors (6 variables) and biological factor (gender).

The sample consisted of 1,000 students with 3 age levels from schools; late childhood (9 - 10 years old), young adolescence (13-14 years old), and middle adolescence (16-17 year old) and 2 age levels from colleges;late adolescence (19-20 years old), and young adulthood (24-26 years old).They were drawn by multistage random sampling technique. The instrument used was the Gender Role Flexibility Questionnaire (Phyllis A. Katz Ph. D.1986.). The data was analysed by t-test, one-way analysis of variance, Pearson product moment correlation, and multiple regression analysis.

The findings were as follows;

1. Gender role flexibility increased from late childhood through late adolescence but stable from late adolescence through young adulthood.
2. Female had higher gender role flexibility scores than male for all subgroup of different age levels.
3. The socialization factors had positive relationships with gender role flexibility in total group and subgroups with different ages and genders except for the male late childhood subgroup.
4. Within the same sex , the students from co-education schools tended to have higher gender role flexibility scores than those from male or female schools, particularly for female total group and late childhood subgroup.
5. Self-related scores were lower than tolerance toward flexibility in others scores in total group and all subgroups with different ages and genders.
6. Cognitive factor (age), biological factor (gender), and socialization factors could significantly predict gender role flexibility.
7. The socialization factors (6 predictors) could significantly predict gender role flexibility differently depending up on age and gender.
 - 7.1 Late childhood: no significant predictors were found for male group but two significant predictors were found for female (mother and favorite media characters).

7.2 Young adolescence: two significant predictors were found for male group (peer and father) and two significant predictors were found for female group (mother and teachers).

7.3 Middle adolescence : one significant predictor was found for male group (father) and one significant predictor was found for female group (peer).

7.4 Late adolescence : one significant predictor was found for male group (mother) and one significant predictor was found for female group (teachers).

7.5 Young adulthood: one significant predictor was found for male group (siblings) and two significant predictors were found for female group (favorite media characters and peers).

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

บทบาททางเพศแบบยี่ดหยุ่นในวัยเด็กตอนปลายถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

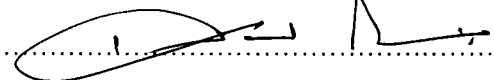
ของ

นางสาวพลินี อากาศ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ

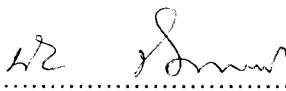
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

 คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

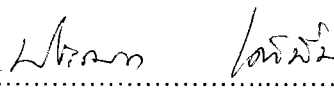
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ 30 เดือน กันยายน พ.ศ. 2543

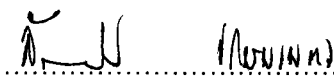
คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

 ประธาน

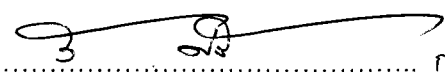
(อาจารย์ ดร. นิยะดา จิตต์จรัส)

 กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต คำจิม)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร)

 กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา)

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนจากทุนสนับสนุนการวิจัย "ภูมิพล"
ประจำปีการศึกษา 2542

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก อาจารย์ ดร.นิยะดา จิตต์จิรัส ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต เก้าฉิม กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้คำแนะนำ ความรู้ ข้อคิดเห็น และช่วยแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร ที่กรุณาเป็นกรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมสำหรับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ และครูอาจารย์ของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ขอบใจนักเรียน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณคณบดี และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ขอขอบใจนักศึกษาที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณกรรมการทุกท่านที่พิจารณามอบทุนสนับสนุนการวิจัย “ภูมิพล” ประจำปีการศึกษา 2542 เพื่อสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ร่วมชั้นปีเดียวกับผู้วิจัย(วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ)ทุกท่านที่เป็นที่ปรึกษา และช่วยเหลือเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดมา

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกถึงพระคุณของ นายเพิ่มศักดิ์ และนางรสสุคนธ์ อากาศ บิดามารดา ของผู้วิจัยที่ให้การอบรมเลี้ยงดูมาเป็นอย่างดี ขอระลึกถึงพระคุณครูอาจารย์ทุกท่านที่เคยถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ให้ผู้วิจัยได้นำมาใช้เพื่อศึกษาค้นคว้าจนถึงทุกวันนี้ และระลึกถึงพี่น้องทุกคนที่ให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน ทำให้การทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

พลินี อากาศ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	• ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	6
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	6
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	7
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	7
	• ตัวแปรที่ศึกษา.....	7
	• นิยามเฉพาะ.....	8
	นิยามปฏิบัติการ.....	10
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
	ความหมายของบทบาททางเพศ.....	21
	แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศ.....	22
	บทบาททางเพศแบบดั้งเดิม.....	25
	บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น.....	26
	พัฒนาการบทบาททางเพศ.....	29
	ทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการบทบาททางเพศ.....	32
	ทฤษฎีจิตวิเคราะห์.....	32
	ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม.....	34
	ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ.....	36
	ทฤษฎีสกีมทางเพศ.....	39
	องค์ประกอบที่มีผลต่อพัฒนาการบทบาททางเพศ.....	42
	องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ.....	43
	องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม.....	43
	องค์ประกอบทางด้านชีววิทยา.....	45
	• งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางด้านความคิดความเข้าใจ	
	กับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น.....	46
	• งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม	
	กับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น.....	49
	• งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางด้านชีววิทยากับ	
	บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น.....	60
	งานวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระหว่างบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง	
	และทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น.....	62

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ) กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	65
. สมมุติฐานในการวิจัย.....	66
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	67
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	67
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	71
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	84
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	99
สังเขปความมุ่งหมาย สมมุติฐาน และวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	99
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	103
อภิปรายผล.....	106
ข้อเสนอแนะ.....	118
บรรณานุกรม.....	121
ภาคผนวก.....	127
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	167

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การแบ่งประเภทของเครื่องมือ วัดสกีมาทางเพศ.....	25
2 ทศนคติของผู้มีบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม.....	26
3 ทศนคติของผู้มีบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น.....	27
4 แสดงขั้นพัฒนาการของความรู้ความเข้าใจทางด้านเพศ.....	30
5 การแบ่งประเภทโรงเรียนเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542.....	68
6 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามระดับชั้นและโรงเรียน.....	69
7 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามระดับชั้นและมหาวิทยาลัย.....	70
8 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรต่างๆ.....	85
9 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นที่เปลี่ยนแปลงตามวัย.....	86
10 วิเคราะห์ค่าความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนบทบาททางเพศแบบ ยืดหยุ่นที่เปลี่ยนแปลงตามวัย.....	87
11 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนบทบาททางเพศแบบ ยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe).....	88
12 เปรียบเทียบคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นระหว่างกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง และเพศชายในแต่ละวัย.....	89
13 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ระหว่างตัวแปรต้นคือบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแทน ทางสังคม (บิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ) กับตัวแปรตามคือ คะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างแบบรวม และแยกวิเคราะห์ ตามวัยและเพศ.....	90
14 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างระหว่าง โรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศ.....	93
15 เปรียบเทียบบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง และทัศนคติต่อบทบาททางเพศ แบบยืดหยุ่นของผู้อื่นตามเพศและวัย.....	94
16 แสดงการทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นจากตัวแปรทำนาย.....	95
17 แสดงค่า β (เฉพาะค่าที่มีนัยสำคัญทางสถิติ) การทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น จากตัวแปรทำนายด้านองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม (บทบาททางเพศ แบบยืดหยุ่นของบิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ)	97
18 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง.....	157
19 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของ ผู้อื่น.....	159
20 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามบทบาททางเพศของตัวแปรทางด้าน สังคม.....	161
21 แสดงการทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นจากตัวแปรทำนายด้านองค์ ประกอบ ทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม.....	165

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แสดงการถอดแบบจากพ่อแม่ของเด็กหญิงและเด็กชายตามแนวคิดของฟรอยด์.....	33
2 แสดงการเปรียบเทียบขั้นตอนของพัฒนาการด้านบทบาททางเพศตามแนวทฤษฎี จิตวิเคราะห์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม และทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญา.....	38
3 แสดงการพัฒนาโครงสร้างทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมบทบาททางเพศ ของตน.....	40
4 แสดงอิทธิพลขององค์ประกอบทั้ง 3 ประการที่มีผลต่อการกำหนดบทบาททางเพศ.....	43

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในอดีตสังคมไทยมักเปรียบเทียบการดำเนินชีวิตคำว่าเหมือนกับการเดินของช้างโดยยกย่องให้เกียรติผู้ชายเป็นผู้นำเปรียบเหมือนช้างเท้าหน้า และผู้หญิงเป็นผู้ตามเปรียบได้กับช้างเท้าหลัง แต่ในปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมีการเคลื่อนไหวของบทบาทสตรีเพิ่มมากขึ้น คำว่า ความเสมอภาคที่แต่ก่อนเป็นเพียงภาพในจินตนาการได้กลายเป็นความจริงมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรม และการเพิ่มขึ้นของชนชั้นกลาง ส่งผลให้บทบาทของผู้หญิงที่มีลักษณะของความเป็นแม่บ้านเพียงอย่างเดียว มีความเหมาะสมน้อยลง (Katz & Ksansnak. 1994 : 272 ; citing. Bem. 1985; Katz. 1989 ; Hoffman. 1977) ทั้งนี้เพราะผู้หญิงได้ก้าวเข้าสู่การมีอาชีพหรือทำงานนอกบ้านมากขึ้น (วรรณภา เพชรพาพันธ์ 2534 : 4) ทำให้สามีภรรยาในสังคมปัจจุบันเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับการแบ่งงานภายในครอบครัวขึ้นใหม่ จากความคิดที่สามีมีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัว ส่วนภรรยาดูแลบ้าน ทำอาหาร และเลี้ยงลูก ไปสู่ความคิดที่สามีภรรยาควรช่วยกันหาเลี้ยงครอบครัวและทำงานบ้านตามความเหมาะสม (นภาพรณี ทะวานนท์. 2520) ซึ่งเป็นผลให้ผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเรื่องสำคัญของครอบครัวเพิ่มมากขึ้น และมีอำนาจเท่าเทียมกับผู้ชายเพิ่มมากขึ้น (Lindsey. 1994 : 257)

แม้ในสังคมไทยจะไม่มีการศึกษายืนยันถึงการเปลี่ยนแปลงบทบาทข้างต้น แต่ในต่างประเทศพบว่าชายชาวอเมริกันที่มีอายุ 25-57 ปี มีบทบาทของพ่อบ้านเพิ่มมากขึ้น โดยชายดังกล่าวเคยทำงานเป็นพนักงานประจำ แต่ประสบปัญหาทางด้านความเจ็บป่วย พักหรือปัญหาการปลดพนักงานทำให้ต้องออกจากงานมาดูแลบ้านและเลี้ยงดูลูกแทนภรรยาที่ทำงานประจำ จากการสัมภาษณ์ความรู้สึกพบว่าชายเหล่านี้ยอมรับกับบทบาทที่เปลี่ยนไปได้และมีความพอใจในชีวิต มีบางส่วนที่สามารถกลับไปทำงานใหม่ได้แต่เขาก็มักใช้เวลาว่างในการช่วยงานบ้านต่อไป มีการยืนยันว่าผู้ชายที่มีส่วนในการช่วยงานบ้าน ทำให้ปัญหาระหว่างสามีภรรยามีน้อยลง และชีวิตครอบครัวมีความเข้าใจกันมากขึ้น (Lindsey. 1994 : 257)

เช่นเดียวกับบทบาทของสตรี จากการศึกษาพบว่าผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานส่วนใหญ่มีอายุน้อยลง และมีอัตราการไม่มีบุตรเพิ่มมากขึ้น (Lindsey. 1994 : 183) แม้แต่เด็กวัยรุ่นหญิงบางคนมีความคิดว่าการแต่งงานและการมีบุตร เป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าในอาชีพ (Lindsey. 1994 : 185 ; citing Yogeve & Vierra. 1983) จากแนวโน้มของบทบาทของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงไป จนบางครั้งอาจกระทบต่อชีวิตครอบครัว เพราะความไม่สอดคล้องระหว่างบทบาทของสามีและภรรยา สามีบางคนอาจจะยอมรับความจริงได้ในการที่ภรรยาต้องทำงานนอกบ้าน แต่เขาจะรู้สึกดีกว่าถ้าสามารถเลี้ยงดูภรรยาและครอบครัวได้ (Lindsey. 1994 : 30 ; citing Hiller & Philliber. 1991) จากการเปรียบเทียบพบว่าผู้ชายในปัจจุบันมีความรู้สึกนับถือตนเองต่ำกว่าเมื่อ 50 ปีก่อน (Runbin. 1983 : 70 - 73) ซึ่งแสดงว่าชีวิตครอบครัวที่ไม่ราบรื่นเกิดจากสามีเป็นผู้ยึดติดบทบาทความเป็นชายมากเกินไปและไม่สามารถยอมรับได้เมื่อภรรยาต้องการมีอำนาจเท่าเทียมกับตน (Lindsey. 1994 : 171 ; citing. Bowen ,et al. 1983)

ในประเทศไทยสมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ โดยเมทินี พงษ์เวช กล่าวว่า สตรีที่มาขอความช่วยเหลือนั้นเกิดจากความรุนแรงในครอบครัว เนื่องมาจากวัฒนธรรมดั้งเดิมที่สั่งสมกันมาว่า ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิงผู้ชายเป็นใหญ่ในบ้าน จึงมีสิทธิที่จะทำอะไรผู้หญิงก็ได้ตามอัธยาศัย (เมทินี พงษ์เวช, 2541:20) ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้เกิดจากการยึดติดกับบทบาทของผู้ชายในขณะที่บทบาทของผู้หญิงเปลี่ยนแปลงไป แม้ผู้ชายบางคนจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงบทบาทเหล่านี้ไม่ได้ แต่ความจริงมีอาจหลีกเลี่ยงได้ สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา (พัฒนาชุมชน, 2538 : 25 - 30) พบว่าผู้หญิงเป็นแรงงานสำคัญในอุตสาหกรรมกรรมการส่งออกและการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 80 ของงานทั้งหมด แม้แต่ในส่วนการบริหารราชการมีสตรีดำรงตำแหน่งระดับจังหวัดร้อยละ 5 ระดับท้องถิ่นร้อยละ 2 และเป็นข้าราชการระดับสูงร้อยละ 10 (เรืองวี เกตุผล, 2540 : 31 - 33; อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2538) นอกจากนี้ผู้หญิงในปัจจุบันยังประกอบอาชีพที่เคยเป็นของผู้ชาย ได้แก่ วิศวกร นักกฎหมาย แพทย์ ทหาร ตำรวจ และผู้บังคับเครื่องบิน เป็นต้น (ภาพสี, 2537 : 47 - 49 ; อ้างอิงจาก Frankching, 1994) แม้สัดส่วนของจำนวนผู้หญิงจะน้อยเมื่อเทียบกับผู้ชาย แต่บทบาทของผู้หญิงมิได้หยุดเพียงเท่านั้นแต่กับเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลา

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นว่าสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป ความสำคัญของบทบาทชายจริงหญิงแท้กำลังลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของผู้หญิง (Katz & Ksanskak, 1994 : 272) แม้ผู้หญิงส่วนใหญ่ตระหนักดีว่าบ้านและชีวิตครอบครัวเป็นแหล่งของความพึงพอใจในชีวิตแต่ปัจจุบันสิ่งเหล่านี้มิใช่แหล่งของความพึงพอใจที่ต้องการเพียงแหล่งเดียว เมื่อก้าวสู่การทำงานผู้หญิงอุทิศตัวให้กับการทำงาน เธอกลายเป็นคนกล้าตัดสินใจ เป็นผู้นำ และประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นแหล่งความพึงพอใจในชีวิตอีกแหล่งหนึ่ง (วรรณภา เพชรพนันท์, 2534 : 4) ในทางกลับกันผู้ชายก็เข้ามามีบทบาทในการดูแลบ้านเพิ่มมากขึ้น สามารถทำงานบ้านและเลี้ยงลูกได้ ทำให้ผู้ชายมีการเปลี่ยนแปลงบทบาททางเพศของตนเองเพิ่มมากขึ้น ซึ่งบทบาทของผู้ชายและผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงไป เหล่านี้เราเรียกว่า "บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น" (Katz & Ksanskak, 1994 : 272)

บทบาททางเพศ (Gender Role) คือ รูปแบบของพฤติกรรมที่สมาชิกในแต่ละเพศประพฤติปฏิบัติและได้รับการยอมรับจากกลุ่มสังคมที่มีอยู่ (วรรณภา เพชรพนันท์, 2534 : 23 ; อ้างอิงจาก Hurlock, 1980 : 450 ; Block, 1973) ซึ่งสังคมไทยในอดีตที่ผ่านมามักจะยอมรับ "บทบาททางเพศแบบดั้งเดิม" (Gender Role Traditionality) ซึ่งกำหนดบทบาทหน้าที่ของชายหญิงแยกจากกันอย่างชัดเจน ซึ่งผู้ชายจะมีลักษณะความเป็นชาย (Masculine) ในตัวเองสูง ทำให้แสดงออกด้านพลังกำลังหรือความแข็งแกร่ง มีความทะเยอทะยาน ชอบการแข่งขัน และมีความเป็นตัวของตัวเองสูง (สุสันทา ยิ้มแย้ม, 2530 : 1 ; อ้างอิงจาก Lenz, et al. 1985 : 51 - 52) ส่วนผู้หญิงจะมีลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) ในตัวเองสูงทำให้แสดงออกทางด้านอารมณ์ (Expressiveness) มีความสุภาพนุ่มนวล ไวต่อความรู้สึก ชอบฟัง และทนต่อความเจ็บปวดได้น้อย (Marry & Halskoehher, 1991 : 650) และเมื่อเป็นผู้ใหญ่ผู้ชายจะเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว รับผิดชอบในการตัดสินใจ และเป็นผู้นำครอบครัว ส่วนผู้หญิงมีหน้าที่เป็นภรรยาที่ต้องทำงานบ้าน และแม่บ้านที่ต้องเลี้ยงดูบุตร (วรรณภา เพชรพนันท์, 2534 : 25 ; อ้างอิงจาก Parson & Bales, 1953 ; Spance & Helmreich, 1978)

ส่วน "บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น" (Gender Role Flexibility) เป็นการแสดงบทบาททางเพศที่ไม่ยึดในบทบาทที่ตรงตามเพศของตนเองซึ่งผู้ที่มีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศนี้จะไม่แบ่งแยกหน้าที่ของผู้ชายและผู้หญิงออกจากกันอย่างชัดเจนเหมือนในบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม มีอิสระในการแสดงพฤติกรรมโดยไม่ต้องอาศัยมาตรฐาน บทบาททางเพศของสังคมเพียงอย่างเดียว (Katz & Ksanskak, 1994 : 272 ;

citing Bem. 1985) ผู้ชายที่มีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศมักจะยอมรับที่จะช่วยเหลืองานบ้านไม่คิดว่าความเป็นชายต้องแสดงความกล้าหาญและใช้กำลังเสมอไป สามารถที่จะยอมรับการร่วมงานกับผู้หญิงได้ และไม่รู้สึกริษียดใจเมื่อมีหัวหน้างานเป็นผู้หญิง ส่วนผู้หญิงที่มีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ จะไม่รู้สึกริษียดใจตนเองขาดความเป็นผู้หญิงหากประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานสูงกว่าสามี แสวงหาโอกาสที่เท่าเทียมผู้ชาย และไม่รู้สึกริษียดใจที่เลือกประกอบอาชีพ หรือทำงานที่พอใจมากกว่าทำงานบ้านและเลี้ยงดูบุตร (Hurlock. 1978 : 463)

เบม (Bem. 1981 : 355) เชื่อว่าลักษณะบทบาททางเพศแบบดั้งเดิมไม่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน เนื่องจากผู้ที่ยึดในบทบาทที่ตรงตามเพศ มีความต้องการทำตามมาตรฐานบทบาททางเพศของตนตลอดเวลา จนขาดความยืดหยุ่นในการแสดงพฤติกรรมตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งต่างกับผู้ที่มีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศจะประสบความสำเร็จในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดีกว่า และสามารถปรับตัวได้มากในสังคม จากการศึกษาในประเทศไทยพบว่า บุคคลที่มีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ จะมีความพึงพอใจในชีวิตสมรสสูง (กรณิกา เฉลิมกุล. 2535) มีการเห็นคุณค่าในตนเอง (ชวนพิศ จิตตะยโสธร. 2537) และมีความวิตกกังวลต่ำ (ลักขณา พูลศรี. 2537) ซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่ต่างก็สนับสนุนว่าการยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ เป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนาในสังคมปัจจุบัน (นิตยกุล อรรถนุพรรณ. 2529 : 17; อ้างอิงจาก Berzing, Welling & Wetter. 1978 ; Lindsey. 1994 : 182 - 189)

การที่บุคคลมีบทบาททางเพศอย่างไรเป็นผลมาจากพัฒนาการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่วัยเด็กอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากอิทธิพลที่เป็นองค์ประกอบร่วมกัน 3 ประการ คือ องค์ประกอบทางด้านชีววิทยา องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ และองค์ประกอบด้านการถ่ายทอดทางสังคม (Ksanskak. 1994 : 273) ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 นี้จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาททางเพศของบุคคลให้มีความแตกต่างกัน

องค์ประกอบทางด้านชีววิทยา (Biological Factors) มีหน้าที่กำหนดลักษณะทางร่างกายที่บ่งบอกถึงความเป็นหญิงและความเป็นชายโดยธรรมชาติเช่น ฮอร์โมน อวัยวะเพศ ตลอดจนความแตกต่างของโครงสร้างร่างกาย ซึ่งเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นที่ทำให้บทบาททางเพศระหว่างชายและหญิงแตกต่างกัน (ภัสสร จิมานนท์. 2527 : 3 ; นิตยกุล อรรถนุพรรณ. 2529 : 9) โดยเพศชายซึ่งมีร่างกายแข็งแรงกว่าจะได้รับการอบรมให้มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความเป็นผู้นำ และเข้มแข็ง และจะถูกว่ากล่าวอย่างรุนแรงถ้าแสดงความอ่อนแอ หรือมีความสนใจในกิจกรรมของเพศหญิง (Lindsey. 1994 : 20 -29; citing Pomerteau. 1990 ;Kuhn.1978) ส่วนเพศหญิงที่มีร่างกายอ่อนแอกว่า จะได้รับการเลี้ยงดูอย่างทะนุถนอม และปลูกฝังให้มีความสุภาพเรียบร้อย มีความเห็นอกเห็นใจ และจะถูกตำหนิน้อยกว่า เมื่อแสดงพฤติกรรมของเพศตรงข้าม(Lindsey. 1994 : 20 - 29 ; citing Rheingold & Cook. 1975; Sutton - Smith. 1979) ดังนั้นด้วยการปลูกฝังที่แตกต่างกันทำให้เพศหญิงสามารถปรับตัวและมีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าเพศชาย (Huston. 1985 ; Katz & Bosewill. 1986 ; Signorella. 1993 ; Katz & ksanskak. 1994 : 281 ; citing Thornton, Alwin & Camburn. 1989)

องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (Cognitive Factors) การที่บุคคลจะมีลักษณะบทบาททางเพศอย่างไรขึ้นกับการปรับโครงสร้างทางความคิดความเข้าใจ (Schema) เกี่ยวกับพฤติกรรมบทบาททางเพศของตน โดยอาศัยการดูดซึม (Assimilate)ข้อมูลเข้าไปในรูปแบบที่ตรงกับสภิกษาที่มีอยู่ก่อนแล้วของบุคคลนั้น (Lindsey. 1994 : 53 ; citing Bem. 1981 : 355 ; Kohlberg. 1966 ; Piaget. 1950) โดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกและพัฒนาจนเกิดอัตมโนทัศน์ (Self - Concept) เกี่ยวกับบทบาททางเพศและมีลักษณะบทบาททางเพศที่มั่นคงขึ้นตามอายุ จากการศึกษาพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับ

ความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศมีความขัดแย้งกันใน 2 แนวความคิด คือ ความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศจะเพิ่มขึ้นตามอายุ (Cater & Patterson. 1982 ; Katz & Ksanskak.1994 ; Alfieri, Ruble & Higgins.1996 ; citing Nelson & Keith. 1990) และความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศจะลดลงตามอายุ (Alfieri, Ruble & Higgin. 1996 ; citing Galambos, Almeida & Peterson. 1990 ; Guttentag & Long Fellow. 1977 ; Hill & Lynch. 1983) ซึ่งปรากฏการณ์ที่น่าสนใจและเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยจะศึกษาต่อไป

องค์ประกอบทางการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization Factors) ในที่นี้หมายถึงกระบวนการบุคคลใกล้ชิดและเกี่ยวข้องที่มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้บทบาททางเพศแก่บุคคล โดยจะผ่านกระบวนการ 3 ขั้นตอนคือ การสังเกต (Observation) การเลียนแบบ (Imitation) และการเสริมแรง (Reinforcement) (Lindsey. 1994 : 5 ; citing Bandura. 1963 ; Rosenberg. 1967) จากตัวแบบทางสังคม อันได้แก่บิดามารดา ครู เพื่อน และตัวแทนสื่อต่าง ๆ (Katz & Ksanskak. 1994 : 274) แบนดูรากล่าวไว้ว่า “บิดามารดาเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลในชีวิตของบุคคลโดยเฉพาะในช่วงวัยเด็กตอนต้น แรงจูงใจที่ทำให้เด็กเลียนแบบบิดามารดาถืออำนาจในการควบคุมสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรม” (วรรณภา เพชรพานิช. 2534 : 11 ; อ้างอิงจาก Bandura & Huston. 1961) จากการศึกษาพบว่าแม่ที่มีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ จะส่งผลโดยตรงต่อบทบาททางเพศและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของลูกสาว (Lindsey. 1994 : 49 ; citing Reid. 1988 ; Bardwell, et al. 1986 ; Lip. 1989) ซึ่งในประเทศไทยก็พบว่าทัศนคติต่อบทบาททางเพศของบิดามารดาส่งผลโดยตรงต่อบทบาททางเพศของลูกเช่นเดียวกัน (ผ่องพัตร จิงวิมุตพันธ์. 2531 ; พิจิตร ชัยสิงห์ประสาธ. 2537 ; วรรณภา เพชรพานิช. 2534) โดยมีความแตกต่างกันในเพศของลูก กล่าวคือเด็กหญิงมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบแม่ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และเด็กผู้ชายจะเลียนแบบพ่อที่มีลักษณะเข้มแข็ง (วรรณภา เพชรพานิช. 2534 : 11 ; อ้างอิงจาก Bandura & Huston : 1961)

เนื่องจากเด็กต้องเข้าสู่โรงเรียนจึงทำให้ครูกลายเป็นตัวแบบที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางเพศของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยเด็กตอนกลาง - วัยรุ่น จากการศึกษาพบว่าในอดีตครูจะมุ่งเน้นให้เด็กมีบทบาททางเพศที่ตรงตามเพศ เช่นสอนเด็กผู้หญิงเรื่องการบ้านการเรือน เย็บปักถักร้อยทำอาหาร และสอนเด็กผู้ชายในเรื่องช่างเทคนิค การใช้เครื่องมือเป็นเครื่องจักรกล แม้ในระดับสูงก็จะส่งเสริมให้เด็กผู้หญิงเรียนวิทยาศาสตร์หรือเลขานุการ และให้เด็กผู้ชายเรียนวิศวกรรมหรือไฟฟ้าเครื่องยนต์ เป็นต้น (เรืองรวี เกตุผล. 2537 : 31 - 33) แต่ในปัจจุบันพบว่าครูมีความคิดที่เปลี่ยนไป เด็กนักเรียนหญิงได้รับการส่งเสริมให้เรียนวิชาชีพของผู้ชายเพิ่มมากขึ้น (Lindsey. 1994 : 269; citing American Association of University Women. 1992) อีกทั้งครูยังเป็นแบบอย่างบทบาททางเพศแก่เด็กอีกด้วย (Lindsey. 1994 : 264 ; citing Haber. 1983 ; Deweek, et al. 1978 ; Sadker. 1990 ; Lip. 1993) อาจารย์วัลลภ ปิยะมโนธรรมกล่าวว่า “โรงเรียนที่มีแต่ครูผู้หญิงจะส่งผลถึงเด็กนักเรียนชายที่หาแบบอย่างความเป็นชายจากบิดาไม่ได้ เนื่องจากการหย่าร้าง และเมื่ออยู่ในโรงเรียนก็ไม่มีแบบอย่างความเป็นชายจากครูผู้ชายอีก จึงส่งผลให้เด็กผู้ชายจำแบบอย่างบุคลิกภาพความเป็นหญิงของครูมาโดยไม่รู้ตัว” (วัลลภ ปิยะมโนธรรม. 2531 : 1-11) โดยสรุปครูเป็นตัวแทนทางสังคมที่อาจส่งผลกระทบต่อบทบาททางเพศของเด็กอีกประการหนึ่ง

ในช่วงวัยรุ่นเพื่อนถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญกับเด็กวัยรุ่นมากที่สุด จากการศึกษาพบว่าการเลือกคบเพื่อนมีความสัมพันธ์กับลักษณะบทบาททางเพศ (Huston. 1985 : 8 ; Steinberg. 1993 : 188 - 189 ; citing Maccoby.1990) เด็กวัยรุ่นชายจะยึดติดกับทัศนคติเกี่ยวกับบทบาททางเพศของตน และชอบที่จะแสดงความเป็นชายเพิ่มมากขึ้นจากการคบเพื่อนเพศเดียวกัน (Lindsey.1994 : 62;citing Brinnel, et al.

1984) และในทางกลับกันเด็กวัยรุ่นจะมีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศมากขึ้นเมื่อได้คบกับเพื่อนต่างเพศ หรือมีการเลียนแบบเพื่อนที่มีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศเช่นเดียวกัน (Carter & Patterson. 1982 ; Katz & Ksanskak. 1994 : 281) ในสังคมไทยพบว่าเด็กที่มีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศของตนเองจะมีความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนได้ดี (ฉันทิกา. ทิมากร. 2532) จึงนับได้ว่าเพื่อนเป็นตัวแบบทางสังคมที่ส่งผลต่อบทบาททางเพศอีกประการหนึ่ง ตัวแบบทางสังคมสุดท้ายที่เกี่ยวกับบทบาททางเพศของเด็ก คือ ตัวแบบจากสื่อโทรทัศน์ จากการศึกษาพบว่าเด็กจะใช้เวลาในวันหยุดถึง 1 ใน 3 ต่อวันเพื่อดูรายการโทรทัศน์ (Lindsey. 1994 : 318) ด้วยเหตุที่โทรทัศน์เป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับชีวิตประจำวันของเด็กมากที่สุดเมื่อเทียบกับสื่อชนิดอื่น ดังนั้นเนื้อหาที่ได้รับจากรายการโทรทัศน์จึงมีอิทธิพลต่อความคิดและทัศนคติของเด็กเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบทบาททางเพศ (Lindsey. 1994 : 322 ; citing Barcus. 1983 : 39 ; Signorella. 1991, 1984) จากการศึกษาในต่างประเทศพบว่าเด็กเลียนแบบสื่อที่ได้เห็นจากรายการโทรทัศน์และจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น (Lindsey. 1994 : 319 ; citing Josephson. 1987 ; Comstock & Paik. 1991) ในอดีตเด็กผู้ชายจะเลียนแบบดาราชายที่มีความเข้มแข็งสมชาย และเด็กผู้หญิงมักใฝ่ฝันที่จะมีรูปร่างสวยงามเหมือนดารานางที่ชื่นชอบ (Lindsey. 1994 : 62 ; citing Reeves & Miller. 1978) แต่เมื่อบทบาททางเพศมีการเปลี่ยนแปลงทำให้เนื้อหาที่เสนอเปลี่ยนไปมีการนำเสนอเรื่องราวของสตรีที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานมาเสนอ บางครั้งตัวละครผู้หญิงต้องสวมบทบาทที่ต้องทำงานนอกบ้าน เป็นโสดและมีภาระกิจเช่นเดียวกับเพศชาย ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศของกลุ่มผู้ชมโดยเฉพาะวัยรุ่น (Lindsey. 1994 : 320 - 321; citing Alkin, et al. 1991) จึงจัดว่าตัวแบบจากสื่อโทรทัศน์เป็นตัวแบบทางสังคมที่ส่งผลต่อบทบาททางเพศประการสุดท้าย

จากที่กล่าวมาถึงความสำคัญของความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ และองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อบทบาททางเพศทั้ง 3 ประการ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในองค์ประกอบแต่ละด้านคือ องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ อันได้แก่วัย, องค์ประกอบทางด้านชีววิทยา อันได้แก่ เพศ และองค์ประกอบทางด้านกายภาพทางสังคมว่าเกี่ยวข้องกับความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในการอธิบายลักษณะบทบาททางเพศที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคลรวมทั้งทิศทางการพัฒนาบทบาททางเพศในปัจจุบัน ที่อาจส่งผลกระทบถึงรูปแบบการดำเนินชีวิตครอบครัวในอนาคต โดยทำการศึกษารoles บทบาททางเพศที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ พร้อมทั้งเปรียบเทียบความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศระหว่างเพศชายและเพศหญิงในสภาพโรงเรียนที่แตกต่างกันคือโรงเรียนสหศึกษา และเอกเพศ โดยใช้เครื่องมือที่ปรับปรุงมาจาก “แบบวัดความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ” (The Katz Sex Role Flexibility Questionnaire) ที่เป็นแบบ Multidimensional Questionnaire อันประกอบด้วยแบบวัดความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศของตนเอง และทัศนคติในการยอมรับบทบาททางเพศของผู้อื่น (Katz & Walsh. 1991 ; Katz & Ksanskak. 1994) ซึ่งผลที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้คาดว่าจะนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพลขององค์ประกอบแต่ละด้านต่อบทบาททางเพศของเด็ก อันจะเป็นข้อเสนอแนะแก่ผู้ปกครอง และบุคคลใกล้ชิดในการทำตัวเป็นตัวอย่างรวมทั้งการปฏิบัติต่อเด็ก เพื่อให้เด็กมีบทบาททางเพศที่เหมาะสมสำหรับสภาพแวดล้อมของสังคมปัจจุบัน รวมทั้งเป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องบทบาททางเพศ ต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นตามวัย อันได้แก่วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างด้านบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นระหว่างเพศชายและเพศหญิง ในกลุ่มที่จำแนกตามวัย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมกับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่น
 - 3.1 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตัวแทนทางสังคม อันได้แก่ บิดามารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่าง ๆ กับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง
 - 3.2 ศึกษาความแตกต่างระหว่างบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษา และโรงเรียนเอกเพศ
4. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตนเอง และทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของผู้อื่น ในกลุ่มที่จำแนกตามเพศ และวัย
5. เพื่อศึกษาอำนาจในการทำนายบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่น จากตัวแปรทำนาย 3 ตัว ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม และองค์ประกอบทางด้านชีววิทยา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นในกลุ่มตัวอย่างเพศชาย และกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงใน 5 ช่วงอายุคือวัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เพื่อเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจพัฒนาการของบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่น ตลอดจนทำให้ทราบความรู้เชิงทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่น กับตัวแปรทางด้านความคิดความเข้าใจกับตัวแปรทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม และตัวแปรทางด้านชีววิทยา ทำให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปเป็นแนวทางการค้นคว้าการวิจัย ในเรื่องบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นในกลุ่มตัวอย่างอื่น หรือในด้านความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ ต่อไป รวมทั้งสามารถอธิบายและทำนายถึงปัจจัยที่อิทธิพลต่อบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของแต่ละบุคคล และได้เห็นถึงแนวโน้มของบทบาททางเพศที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่อาจจะส่งผลถึงรูปแบบการดำรงชีวิต ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู การเลือกประกอบอาชีพ และทัศนคติต่อการแสดงบทบาททางเพศของผู้อื่นต่อไปในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1. นักเรียนชาย-หญิง อายุ 9 - 10 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2542 ในโรงเรียนเอกชนทั้งโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศ ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. นักเรียนชาย-หญิง อายุ 13- 14 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ในโรงเรียนเอกชนทั้งโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศ ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. นักเรียนชาย-หญิง อายุ 16 - 17 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2542 ในโรงเรียนเอกชนทั้งโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศ ในเขตกรุงเทพมหานคร
4. นักศึกษาชาย-หญิง อายุ 19 - 20 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร
5. นักศึกษาชาย-หญิง อายุ 24 - 26 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2542 ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

1. นักเรียนชาย-หญิง อายุ 9 - 10 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2542 ในโรงเรียนเอกชนทั้งโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน
2. นักเรียนชาย-หญิง อายุ 13 - 14 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ในโรงเรียนเอกชนทั้งโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน
3. นักเรียนชาย-หญิง อายุ 16 - 17 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2542 ในโรงเรียนเอกชนทั้งโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน
4. นักศึกษาชาย-หญิง อายุ 19 - 20 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน
5. นักศึกษาชาย-หญิง อายุ 24 - 26 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2542 ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็นดังนี้

1.1 องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ ซึ่งเกี่ยวข้องกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นโดยช่วยเป็นดัชนีในการบ่งบอกการเปลี่ยนแปลงของบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น โดยสามารถแบ่งช่วงของวัยที่ศึกษา ได้ดังนี้

1.1.1 วัยเด็กตอนปลาย

1.1.2 วัยรุ่นตอนต้น

1.1.3 วัยรุ่นตอนกลาง

1.1.4 วันรุ่นตอนปลาย

1.1.5 วัยผู้ใหญ่ตอนต้น

1.2 องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม ได้แก่

1.2.1 บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนสังคม

ก. บิดามารดา

ข. เพื่อน

ค. พี่น้อง

ง. ครู

จ. ตัวแทนสื่อต่าง ๆ

1.2.2 ประเภทของโรงเรียน

ก. โรงเรียนสหศึกษา

ข. โรงเรียนเอกเพศ ได้แก่ โรงเรียนสตรี และโรงเรียนชายล้วน

1.3 องค์ประกอบทางด้านชีววิทยา คือ เพศ

1.3.1 เพศชาย

1.3.2 เพศหญิง

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น

2.1 บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตนเอง

2.2 ทักษะติดต่อบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของผู้อื่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (Cognitive Factors) หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาและความคิดของบุคคลในการรับรู้และเข้าใจในเรื่องบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัยที่เพิ่มขึ้น, ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ จึงใช้วัยเป็นดัชนีในการบ่งบอกการเปลี่ยนแปลงบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น ซึ่งสามารถแบ่งช่วงของวัยที่ศึกษาเป็น 5 ช่วง ดังนี้คือ

1.1 วัยเด็กตอนปลาย

หมายถึงนักเรียนชาย-หญิง อายุ 9 - 10 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนเอกชนทั้งโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศ ในเขตกรุงเทพมหานคร

1.2 วัยรุ่นตอนต้น

หมายถึง นักเรียนชาย-หญิง อายุ 13- 14 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนเอกชนทั้งโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศ ในเขตกรุงเทพมหานคร

1.3 วัยรุ่นตอนกลาง

หมายถึงนักเรียนชาย-หญิง อายุ 16 - 17 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนเอกชนทั้งโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศ ในเขตกรุงเทพมหานคร

1.4 วัยรุ่นตอนปลาย

หมายถึงนักศึกษาชาย-หญิง อายุ 19 - 20 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร

1.5 วิทยุใหญ่ตอนต้น

หมายถึง นักศึกษาชาย-หญิง อายุ 24 - 26 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับบัณฑิตศึกษา ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร

2. องค์ประกอบทางการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization Factors) หมายถึงกระบวนการที่บุคคลใกล้ชิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้บทบาททางเพศแก่กลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วย

2.1. บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนทางสังคม ในที่นี้หมายถึงการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการแสดงบทบาททางเพศของตัวแทนทางสังคม อันได้แก่

ก. บทบาททางเพศของบิดามารดาตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง หมายถึงการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการแสดงบทบาททางเพศของบิดามารดา

ข. บทบาททางเพศของเพื่อนตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง หมายถึงการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการแสดงบทบาททางเพศของเพื่อน

ค. บทบาททางเพศของพี่น้องตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง หมายถึงการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการแสดงบทบาททางเพศของพี่น้อง

ง. บทบาททางเพศของครูตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง หมายถึงการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการแสดงบทบาททางเพศของครู

จ. บทบาททางเพศของตัวแทนสื่อต่าง ๆ ตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง หมายถึงการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการแสดงบทบาททางเพศของตัวแทนสื่อต่าง ๆ อันได้แก่ ดารา นักแสดง, พิธีกร, นักร้อง หรือนายแบบนางแบบที่ชื่นชอบ

2.2 ประเภทของโรงเรียนในที่นี้ หมายถึงการแบ่งประเภทของโรงเรียนตามเพศนักเรียนที่ศึกษาอยู่ภายในโรงเรียนซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้บทบาททางเพศของกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งประเภทของโรงเรียนได้ดังนี้

ก. โรงเรียนสหศึกษา

หมายถึงโรงเรียนระดับประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ประกอบด้วยนักเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิงรวมกันอยู่ในทุก ๆ ระดับชั้น

ข. โรงเรียนเอกเพศ

หมายถึงโรงเรียนระดับประถมศึกษา และโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ประกอบด้วยนักเรียนเพศใดเพศหนึ่งที่ศึกษาภายในโรงเรียนนั้นเท่านั้น ซึ่งสามารถแบ่งโรงเรียนเอกเพศได้เป็น 2 ประเภท คือ โรงเรียนสตรีหรือโรงเรียนหญิงล้วน และโรงเรียนชายล้วน

3. องค์ประกอบทางด้านชีววิทยา (Biological Factors) หมายถึงลักษณะทางกายภาพของกลุ่มตัวอย่าง ที่แสดงลักษณะความเป็นเพศชายและเพศหญิง อันมีผลต่อการมีบทบาททางเพศที่แตกต่างกัน ในที่นี้ได้จากการรายงานของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งองค์ประกอบทางด้านชีววิทยาได้ดังนี้

3.1 เพศชาย หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพที่แสดงลักษณะความเป็นชาย อันประกอบด้วยโครงสร้างร่างกาย และอวัยวะสืบพันธุ์ของเพศชาย

3.2 เพศหญิง หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะทางกายภาพที่แสดงถึงลักษณะความเป็นหญิง อันประกอบด้วยโครงสร้างร่างกาย และอวัยวะสืบพันธุ์ของเพศหญิง

นิยามปฏิบัติการ

บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น (Gender Role Flexibility)

หมายถึงแนวความคิดที่เชื่อว่าชายและหญิงมีบทบาททางเพศไม่แตกต่างกัน กล่าวคือมีความเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่งแยกบทบาททางเพศอย่างชัดเจน ซึ่งประกอบด้วย

1. บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง (Self - Related Flexibility) หมายถึงบทบาททางเพศที่มีอยู่ภายในตนเอง ที่แสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นมีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ มีความรู้สึก ความสนใจ และพฤติกรรมที่แสดงออกในด้านอาชีพ กิจกรรมภายในครอบครัว กิจกรรมยามว่าง และความสนใจในวิชาการที่เป็นไปอย่างอิสระไม่มีข้อจำกัดว่าสิ่งเหล่านั้นเป็นของเพศชายหรือเพศหญิง ซึ่งบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง ประกอบด้วย

1.1 ลักษณะของความเป็นผู้ชายและความเป็นผู้หญิงในตนเอง (Rating of Masculinity and Femininity) หมายถึงความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกใน 2 ลักษณะ คือ

ก. ลักษณะของความเป็นชาย (Masculinity) หมายถึงความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้านคือ

1) ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา (Social Intellectual Ascendancy)

1.1) ความเป็นผู้นำ (Leadership)

1.2) ความมีอำนาจ (Dominance)

1.3) ความก้าวร้าว (Aggression)

1.4) ความมีบุคลิกภาพที่แข็งแกร่ง (Strong Personality)

2. ความมีอิสระ (Autonomy) ประกอบด้วย

2.1) ความเป็นตัวของตัวเอง (Independence)

2.2) มีความพึงพอใจในตนเอง (Self - Sufficient)

2.3) มีความมั่นใจในตนเอง (Self - Reliance)

2.4) มีลักษณะของตนเอง (Individualism)

3. มีเลือนั่นกล้า (Physical Boldness) ประกอบด้วย

3.1) ความเป็นนักกีฬา (Athleticism)

3.2) ชอบการแข่งขัน (Competition)

3.3) มีความกล้าหาญ (Temerition)

3.4) ชอบการใช้กำลัง (Manual Physical)

ข. ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) หมายถึงความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้านคือ

1) มีความรู้สึกผูกพันและทะนุถนอม (Nurturant Affiliation) ประกอบด้วย

1.1) มีความเมตตากรุณา (Companion)

1.2) มีความเห็นอกเห็นใจ (Sympathetic)

1.3) การแสดงความรักใคร่ (Affection)

1.4) มีความเข้าใจผู้อื่น (Understanding)

2) มีลักษณะยอมตาม (Self - Subordinate) ประกอบด้วย

- 2.1) คล้อยตามผู้อื่น (Gullible)
- 2.2) ชอบการประจบเอาใจ (Flatterable)
- 2.3) มีการพึ่งพากลุ่ม (Expressive Community)
- 2.4) มีความรู้สึกอ่อนไหวต่อความต้องการ (Sensitivity)
- 3) มีความสนใจตนเอง (Introversion) ประกอบด้วย
 - 3.1) ชอบความสวยงาม (Aestheticism)
 - 3.2) ขลาดกลัว (Timidity)
 - 3.3) ขี้อาย (Shy)
 - 3.4) อ่อนไหวต่อความรู้สึก (Hypersensitivity)

1.2 ความชื่นชอบอาชีพ (Vocational Preference) หมายถึงความสนใจหรือความต้องการที่จะเลือกประกอบอาชีพของบุคคลใน 2 ลักษณะ คือ

ก. อาชีพที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึง อาชีพที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้าน คือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระและมีเลือนนักสู้ ได้แก่ อาชีพทหาร ตำรวจ แพทย์ วิศวกร นักกฎหมายและนักการทูต เป็นต้น

ข. อาชีพที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง หมายถึงอาชีพที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้านคือ ความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอมตาม และมีความสนใจตนเอง ได้แก่อาชีพพยาบาล พี่เลี้ยงเด็ก ครูอนุบาล เลขานุการ ประชาสัมพันธ์และช่างตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น

1.3 ความชื่นชอบกิจกรรมในครอบครัว (Domestic Preference) หมายถึง ความสนใจ หรือความต้องการทำกิจกรรมภายในครอบครัวของบุคคล ใน 2 ลักษณะคือ

ก. กิจกรรมภายในครอบครัวที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึงกิจกรรมภายในครอบครัวที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระ และมีเลือนนักสู้ ได้แก่การซ่อมแซมอุปกรณ์ภายในบ้าน การติดต่อราชการ ดูแลความปลอดภัยภายในบ้าน การล้าง - ทำความสะอาดรถยนต์และขับรถรับส่งสมาชิกภายในครอบครัว เป็นต้น

ข. กิจกรรมภายในครอบครัวที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง หมายถึงกิจกรรมภายในครอบครัวที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้านคือความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ การดูแลกิจวัตรประจำวันของลูก จ้างจ่ายซื้อของ ประกอบอาหาร ปัดกวาดเช็ดถูบ้านและซักผ้า เป็นต้น

1.4 ความชื่นชอบกิจกรรมยามว่าง (Leisure – Time Activity Preference) หมายถึงความสนใจหรือความต้องการทำกิจกรรมยามว่างของบุคคล ใน 2 ลักษณะ คือ

ก. กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึงกิจกรรมยามว่างที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระ และมีเลือนนักสู้ ได้แก่ ขับรถเที่ยว เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ ประดิษฐ์เครื่องมือและสนทนา - ดูรายการกีฬา เป็นต้น

ข. กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง หมายถึงกิจกรรมยามว่างที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้านคือ ความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่เย็บปักถักร้อย ทำขนม จัดตกแต่งบ้าน ประดิษฐ์ของใช้สวยงามและจ้างจ่ายซื้อของ เป็นต้น

1.5 ความชื่นชอบในวิชาการ (Academic Subject Preference) หมายถึงความสนใจหรือความต้องการในวิชาการต่าง ๆ ของบุคคลใน 2 ลักษณะ คือ

ก. วิชาการที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึง วิชาการที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้าน คือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระและมีเลือดนักสู้ ได้แก่ พลศึกษา คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการช่าง คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์และเคมี เป็นต้น

ข. วิชาการที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง หมายถึงวิชาการที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้านคือความรู้สึกรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ พิมพ์ดีด ภาษาศาสตร์ โภชนาการ การบัญชี ทัศนกรรมและพยาบาลศาสตร์ เป็นต้น

2. ทศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น (Attitudes Towards Flexibility In Others)

หมายถึงความรู้สึก ความเชื่อ และการแสดงความคิดเห็นต่อการแสดงบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น ประกอบด้วย

2.1 การยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในเด็ก (Tolerance For Flexibility In Children) หมายถึงความรู้สึก ความเชื่อ และความคิดเห็นต่อการแสดงบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของเด็กทั้งเพศชายและเพศหญิง อันประกอบด้วย 3 ด้านคือ

2.1.1 ลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงในตนเอง (Rating of Masculinity and Femininity) หมายถึงความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกใน 2 ลักษณะ คือ

ก. ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) หมายถึงความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระ และมีเลือดนักสู้ ได้แก่ ความเป็นผู้นำ ความมีอำนาจ เป็นตัวของตัวเอง ชอบการแข่งขัน และชอบใช้กำลัง เป็นต้น

ข. ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้านคือ ความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีความลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ มีเมตตากรุณา มีความเข้าใจ อ่อนไหว ชอบความสวยงาม และคล้อยตามผู้อื่น เป็นต้น

2.1.2 ความชื่นชอบกิจกรรมยามว่าง (Leisure - Time Activity Preference) หมายถึงความสนใจหรือความต้องการทำกิจกรรมยามว่างของบุคคลใน 2 ลักษณะ คือ

ก. กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึงกิจกรรมยามว่างที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระและมีเลือดนักสู้ ได้แก่ เล่นกีฬากลางแจ้ง เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ ดูรายการกีฬา เล่นกีฬาที่ใช้กำลัง : มวยปล้ำ ยูโด และเล่นเกมส์ล่าสัตว์ ยิงนกตกปลา เป็นต้น

ข. กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง หมายถึงกิจกรรมยามว่างที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้านคือความรู้สึกรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ เย็บปักถักร้อย ทำขนม จัดตกแต่งบ้าน ประดิษฐ์ของใช้สวยงาม เล่นเกมส์ครอบครัวจำลอง และเล่นแต่งตัวให้ตุ๊กตา เป็นต้น

2.1.3 ความชื่นชอบในวิชาการ (Academia Subject Preference) หมายถึง ความสนใจหรือความต้องการในวิชาการต่าง ๆ ของบุคคลใน 2 ลักษณะ คือ

ก. วิชาการที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึง วิชาการที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจว่าด้วยปัญญา ความมีอิสระและมีเลือดนักสู้ ได้แก่ พลศึกษา คอมพิวเตอร์ เทคนิคการช่าง คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ และเคมี เป็นต้น

ข. วิชาการที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง หมายถึง วิชาการที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้าน คือ ความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ พิมพ์ดีด ภาษาศาสตร์ โภชนาการ บัญชี หัตถกรรม และพยาบาลศาสตร์ เป็นต้น

2.2 การยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในผู้ใหญ่ (Tolerance For Flexibility In Adults) หมายถึงความรู้สึก ความเชื่อ และความคิดเห็นต่อการแสดงบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้ใหญ่ทั้งเพศชายและเพศหญิง อันประกอบด้วย 3 ด้าน คือ

2.2.1 ลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงในตนเอง (Rating of Masculinity and Femininity) หมายถึงความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกใน 2 ลักษณะ คือ

ก. ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) หมายถึงความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจว่าด้วยปัญญา ความมีอิสระ และมีเลือดนักสู้ ได้แก่ ความเป็นผู้นำ ความมีอำนาจ เป็นตัวของตัวเอง ชอบการแข่งขัน และชอบการใช้กำลัง เป็นต้น

ข. ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้านคือ ความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอมตาม และมีความสนใจตนเอง ได้แก่ มีเมตตากรุณา มีความเข้าใจ อ่อนไหว ชอบความสวยงาม และคล้อยตามผู้อื่น เป็นต้น

2.2.2 ความชื่นชอบอาชีพ (Vocational Preference) หมายถึง ความสนใจหรือความต้องการที่จะเลือกประกอบอาชีพของบุคคลใน 2 ลักษณะ คือ

ก.อาชีพที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึง อาชีพที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้าน คือ ความมีอำนาจในสังคม และการตัดสินใจว่าด้วยปัญญา ความมีอิสระ และมีเลือดนักสู้ ได้แก่ อาชีพทหาร ตำรวจ แพทย์ วิศวกร นักกฎหมายและนักการทูต เป็นต้น

ข.อาชีพที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง หมายถึง อาชีพที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นจริง 3 ด้านคือ ความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอมตาม และมีความสนใจตนเอง ได้แก่อาชีพพยาบาล พี่เลี้ยงเด็ก ครูอนุบาล เลขานุการ ประชาสัมพันธ์ และช่างตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น

2.2.3 ความชื่นชอบกิจกรรมภายในครอบครัว (Domestic Preference) หมายถึงความสนใจ หรือ ความต้องการทำกิจกรรมภายในครอบครัวของบุคคล ใน 2 ลักษณะ คือ

ก. กิจกรรมภายในครอบครัวที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึงกิจกรรมภายในครอบครัวที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจว่าด้วยปัญญา ความมีอิสระ และมีเลือดนักสู้ ได้แก่การซ่อมแซมอุปกรณ์ภายในบ้าน การติดต่อราชการ ดูแลความปลอดภัยภายในบ้าน การล้าง - ทำความสะอาดรถยนต์ และขับรถรับส่งสมาชิกภายในครอบครัว เป็นต้น

ข. กิจกรรมภายในครอบครัวที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง หมายถึงกิจกรรมภายในครอบครัวที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้าน คือ ความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอม

ตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ การดูแลกิจวัตรประจำวันของลูก จับจ่ายซื้อขาย ประกอบอาหาร ปัดกวาดเช็ดถูในบ้านและซักรีดเสื้อผ้า เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้วัดบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น เป็นแบบสอบถามที่ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของ แคทซ์ (Katz, 1991 : 338 - 351) ที่มีชื่อว่า "The Katz Sex - Role Flexibility Questionnaire" ซึ่งสร้างขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ.1981 โดยใช้ครั้งแรกกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็ก (อายุ 6-12 ปี) และได้พัฒนาต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปีจนได้ชื่อว่าเป็นเครื่องมือที่แสดงบุคลิกภาพทางจิตวิทยาที่ดีอีกชนิดหนึ่ง (Katz & Boswell, 1986 :2) ซึ่งแบบสอบถามบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นที่นำมาเป็นต้นแบบในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปรับปรุงล่าสุด ของ ฟิลลิส เอ แคทซ์ และ คซานสนัค (Katz & Ksanskak, 1994 : 172 - 282) เป็นแบบสอบถามประเภทหลายมิติ (Multidimensional Questionnaire) ประกอบด้วยแบบสอบถาม 2 ฉบับ คือ

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง ประกอบด้วย 5 ด้านย่อย คือ
 - 1.1 ลักษณะของความเป็นชายและหญิงในตนเอง
 - 1.2 ความชื่นชอบอาชีพ
 - 1.3 ความชื่นชอบกิจกรรมภายในครอบครัว
 - 1.4 ความชื่นชอบกิจกรรมยามว่าง
 - 1.5 ความชื่นชอบในวิชาการ
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น ประกอบด้วย 2 ด้านย่อย คือ
 - 2.1 การยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในเด็ก
 - 2.1.1 ลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงในตนเอง
 - 2.1.2 ความชื่นชอบกิจกรรมยามว่าง
 - 2.1.3 ความชื่นชอบในวิชาการ
 - 2.2 การยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในผู้ใหญ่
 - 2.2.1 ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงในตนเอง
 - 2.2.2 ความชื่นชอบในอาชีพ
 - 2.2.3 ความชื่นชอบกิจกรรมภายในครอบครัว

แบบสอบถามทั้งสองฉบับนี้มีลักษณะเป็นข้อความที่แยกตามรายละเอียดแต่ละด้านตามรายละเอียดข้างต้น ซึ่งในแต่ละด้านจะประกอบด้วยข้อความที่มีลักษณะความเป็นชาย ข้อความที่มีลักษณะความเป็นหญิง และข้อความที่มีลักษณะความเป็นกลาง ในอัตราส่วน 2 : 2 : 1 ตามลำดับ โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า 5 หน่วยจาก "มากที่สุด" ถึง "น้อยที่สุด" ในแบบสอบถามฉบับที่หนึ่ง และ "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ถึง "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ในแบบสอบถามฉบับที่สอง

บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแทนทางสังคม (Gender Role Flexibility of Socialization) หมายถึง การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการแสดงบทบาททางเพศของตัวแทนทางสังคม อันประกอบด้วย

1. บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของบิดามารดาตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง หมายถึง การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีการต่อการแสดงบทบาททางเพศของบิดามารดา อันประกอบด้วย 3 ด้าน คือ

1.1 ลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงในตนเอง (Rating of Masculinity and Femininity) หมายถึงความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกใน 2 ลักษณะ คือ

ก. ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) หมายถึง ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระ และมีเลือดนักรู้ ได้แก่ ความเป็นผู้นำ ความมีอำนาจ เป็นตัวของตัวเอง ชอบการแข่งขัน และชอบใช้กำลัง เป็นต้น

ข. ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) หมายถึงความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้านคือ ความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ มีเมตตากรุณา มีความเข้าใจ อ่อนไหว ชอบความสวยงาม และคล้อยตามผู้อื่น เป็นต้น

1.2 ความชื่นชอบกิจกรรมภายในครอบครัว (Domestic Preference) หมายถึง ความสนใจหรือ ความต้องการทำกิจกรรมภายในครอบครัวของบุคคล ใน 2 ลักษณะคือ

ก. กิจกรรมภายในครอบครัวที่แสดงลักษณะความเป็นชาย ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระ และมีเลือดนักรู้ ได้แก่การซ่อมครอบครัวที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึงกิจกรรมภายในครอบครัวที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 แขนงอุปการะภายในบ้าน การติดต่อราชการ ดูแลความปลอดภัยภายในบ้าน การล้าง - ทำความสะอาดรถยนต์ และขับรถรับส่งสมาชิกภายในครอบครัว เป็นต้น

ข. กิจกรรมภายในครอบครัวที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง หมายถึงกิจกรรมภายในครอบครัวที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้าน คือ ความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ การดูแลกิจวัตรประจำวันของลูก จีบจ่ายซื้อขาย ประกอบอาหาร ปัดกวาด เช็ดถูบ้านและซักผ้า เป็นต้น

1.3 ความชื่นชอบกิจกรรมยามว่าง (Leisure - Time Activity Preference) หมายถึง ความสนใจหรือความต้องการทำกิจกรรมยามว่างของบุคคลใน 2 ลักษณะ คือ

ก. กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึงกิจกรรมยามว่างที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระ และมีเลือดนักรู้ ได้แก่ ขับรถเที่ยว เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ ประดิษฐ์เครื่องมือและสนทนา - ดูรายการกีฬา เป็นต้น

ข. กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง หมายถึงกิจกรรมยามว่างที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้านคือความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ เย็บปักถักร้อย ทำขนม จัดตกแต่งบ้าน ประดิษฐ์ของใช้สวยงาม และจิบจ่ายซื้อของ เป็นต้น

2. บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของเพื่อนตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง หมายถึงการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการแสดงบทบาททางเพศของเพื่อน อันประกอบด้วย 3 ด้านคือ

2.1 ลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงในตนเอง (Rating of Masculinity and Femininity) หมายถึงความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกใน 2 ลักษณะ คือ

ก. ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) หมายถึงความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระ และมีเลือดนักรู้ ได้แก่ ความเป็นผู้นำ ความมีอำนาจ เป็นตัวของตัวเอง ชอบการแข่งขัน และชอบใช้กำลัง เป็นต้น

ข. ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้านคือ ความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีความลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ มีเมตตากรุณา มีความเข้าใจ อ่อนไหว ชอบความสวยงาม และคล้อยตามผู้อื่น เป็นต้น

2.2 ความชื่นชอบกิจกรรมยามว่าง (Leisure - Time Activity Preference) หมายถึง ความสนใจหรือความต้องการทำกิจกรรมยามว่างของบุคคลใน 2 ลักษณะ คือ

ก. กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึง กิจกรรมยามว่างที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระ และมีเลือนักสู้ ได้แก่ ขับรถเที่ยว เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ ประดิษฐ์เครื่องมือและสนทนา - ตูรายการกีฬา เป็นต้น เป็นต้น

ข. กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง หมายถึง กิจกรรมยามว่างที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้านคือ ความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ เย็บปักถักร้อย ทำขนม จัดตกแต่งบ้าน ประดิษฐ์ของใช้สวยงาม และจับจ่ายซื้อของ เป็นต้น

2.3 ความชื่นชอบในวิชาการ (Academia Subject Preference) หมายถึง ความสนใจหรือความต้องการในวิชาการต่าง ๆ ของบุคคลใน 2 ลักษณะ คือ

ก. วิชาการที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึง วิชาการที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระและมีเลือนักสู้ ได้แก่ พลศึกษา คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการช่าง คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ และเคมี เป็นต้น

ข. วิชาการที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง หมายถึง วิชาการที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้าน คือ ความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ พิมพ์ดีด ภาษาศาสตร์ โภชนาการ บัญชี หัตถกรรม และพยาบาลศาสตร์ เป็นต้น

3. บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของพี่น้องตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง หมายถึง การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการแสดงบทบาททางเพศของพี่น้อง อันประกอบด้วย 3 ด้านคือ

3.1 ลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงในตนเอง (Rating of Masculinity and Femininity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกใน 2 ลักษณะ คือ

ก. ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระ และมีเลือนักสู้ ได้แก่ ความเป็นผู้นำ ความมีอำนาจ เป็นตัวของตัวเอง ชอบการแข่งขัน และชอบใช้กำลัง เป็นต้น

ข. ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้านคือ ความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีความลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ มีเมตตากรุณา มีความเข้าใจ อ่อนไหว ชอบความสวยงาม และคล้อยตามผู้อื่น เป็นต้น

3.2 ความชื่นชอบกิจกรรมยามว่าง (Leisure - Time Activity Preference) หมายถึง ความสนใจหรือความต้องการทำกิจกรรมยามว่างของบุคคลใน 2 ลักษณะ คือ

ก. กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึง กิจกรรมยามว่างที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระ และมี

เลียดนักสู้ ได้แก่ ขับริดเทียว เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ ประดิษฐ์เครื่องมือและสนทนา - ดูรายการกีฬา เป็นต้น เป็นต้น

ข. กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง หมายถึง กิจกรรมยามว่างที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้านคือ ความรู้สึกผูกพันและทะนุถนอม มีลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ เย็บปักถักร้อย ทำขนม จัดตกแต่งบ้าน ประดิษฐ์ของใช้สวยงาม และจับจ่ายซื้อของ เป็นต้น

3.3 ความชื่นชอบในวิชาการ (Academia Subject Preference) หมายถึง ความสนใจหรือความต้องการในวิชาการต่าง ๆ ของบุคคลใน 2 ลักษณะ คือ

ก. วิชาการที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึง วิชาการที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระและมีเลียดนักสู้ ได้แก่ พลศึกษา คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการช่าง คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์และเคมี เป็นต้น

ข. วิชาการที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง หมายถึง วิชาการที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้าน คือ ความรู้สึกผูกพันและทะนุถนอม มีลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ พิมพ์ดีด ภาษาศาสตร์ โภชนาการ บัญชี ทัศนกรรม และพยาบาลศาสตร์ เป็นต้น

4. บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของครูตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง หมายถึง การรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการแสดงบทบาททางเพศของครู อันประกอบด้วย 3 ด้านคือ

4.1 ลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงในตนเอง (Rating of Masculinity and Femininity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกใน 2 ลักษณะ คือ

ก. ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระ และมีเลียดนักสู้ ได้แก่ ความเป็นผู้นำ ความมีอำนาจ เป็นตัวของตัวเอง ชอบการแข่งขัน และชอบใช้กำลัง เป็นต้น

ข. ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้านคือ ความรู้สึกผูกพันและทะนุถนอม มีความลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ มีเมตตากรุณา มีความเข้าใจ อ่อนไหว ชอบความสวยงาม และคล้อยตามผู้อื่น เป็นต้น

4.2 ความชื่นชอบกิจกรรมยามว่าง (Leisure - Time Activity Preference) หมายถึง ความสนใจหรือความต้องการทำกิจกรรมยามว่างของบุคคลใน 2 ลักษณะ คือ

ก. กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึง กิจกรรมยามว่างที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระ และมีเลียดนักสู้ ได้แก่ ขับริดเทียว เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ ประดิษฐ์เครื่องมือและสนทนา - ดูรายการกีฬา เป็นต้น เป็นต้น

ข. กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง หมายถึง กิจกรรมยามว่างที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้านคือ ความรู้สึกผูกพันและทะนุถนอม มีลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ เย็บปักถักร้อย ทำขนม จัดตกแต่งบ้าน ประดิษฐ์ของใช้สวยงาม และจับจ่ายซื้อของ เป็นต้น

4.3 ความชื่นชอบในวิชาการ (Academia Subject Preference) หมายถึง ความสนใจหรือความต้องการในวิชาการต่าง ๆ ของบุคคลใน 2 ลักษณะ คือ

ก. วิชาการที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึง วิชาการที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระและมีเลือกนักรู้ ได้แก่ พลศึกษา คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการช่าง คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ และเคมี เป็นต้น

ข. วิชาการที่แสดงลักษณะความเป็นหญิงหมายถึงวิชาการที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้าน คือ ความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ พิมพ์ดีด ภาษาศาสตร์ โภชนาการ บัญชี หัตถกรรม และพยาบาลศาสตร์ เป็นต้น

5. บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่าง ๆ ตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง หมายถึงการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการแสดงบทบาททางเพศของตัวแทนสื่อต่าง ๆ อันได้แก่ ดารา นักแสดง, พิธีกร นักร้องหรือนายแบบนางแบบที่ชื่นชอบอันประกอบด้วย 3 ด้านคือ

5.1 ลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงในตนเอง (Rating of Masculinity and Femininity) หมายถึงความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกใน 2 ลักษณะ คือ

ก. ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) หมายถึงความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระและมีเลือกนักรู้ ได้แก่ ความเป็นผู้นำ ความมีอำนาจ เป็นตัวของตัวเอง ชอบการแข่งขัน และชอบใช้กำลัง เป็นต้น

ข. ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้านคือ ความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีความลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ มีเมตตากรุณา มีความเข้าใจ อ่อนไหว ชอบความสวยงาม และคล้อยตามผู้อื่น เป็นต้น

5.2 ความชื่นชอบกิจกรรมยามว่าง (Leisure - Time Activity Preference) หมายถึงความสนใจหรือความต้องการทำกิจกรรมยามว่างของบุคคลใน 2 ลักษณะ คือ

ก. กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึงกิจกรรมยามว่างที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระ และมีเลือกนักรู้ ได้แก่ ขับรถเที่ยว เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์ ประดิษฐ์เครื่องมือและสนทนา - ดูรายการกีฬา เป็นต้น เป็นต้น

ข. กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง หมายถึงกิจกรรมยามว่างที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้านคือความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ เย็บปักถักร้อย ทำขนม จัดตกแต่งบ้าน ประดิษฐ์ของใช้สวยงาม และจับจ่ายซื้อของ เป็นต้น

5.3 ความชื่นชอบในวิชาการ (ความชื่นชอบในวิชาการ (Academia Subject Preference) หมายถึง ความสนใจหรือความต้องการในวิชาการต่าง ๆ ของบุคคลใน 2 ลักษณะ คือ

ก. วิชาการที่แสดงลักษณะความเป็นชาย หมายถึง วิชาการที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นชาย 3 ด้านคือ ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา ความมีอิสระและมีเลือกนักรู้ ได้แก่ พลศึกษา คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการช่าง คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ และเคมี เป็นต้น

ข. วิชาการที่แสดงลักษณะความเป็นหญิงหมายถึงวิชาการที่ต้องใช้ลักษณะความเป็นหญิง 3 ด้าน คือ ความรู้สึกผูกพันและทนุถนอม มีลักษณะยอมตามและมีความสนใจตนเอง ได้แก่ พิมพ์ดีด ภาษาศาสตร์ โภชนาการ บัญชี หัตถกรรม และพยาบาลศาสตร์ เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้วัดบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแทนทางสังคม เป็นเครื่องมือที่พัฒนาและปรับปรุงมาจากแบบสอบถามบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง (Self - Related Flexibility) จากแบบสอบถามที่มีชื่อว่า "The Katz Sex - Role Flexibility Questionnaire" ของแคทซ์ (Katz, 1991 : 338 - 351) โดยนารายละเอียด 5 ด้านของแบบสอบถามมาใช้เป็นรายข้อตามความเหมาะสมแล้วให้กลุ่มตัวอย่างประเมินบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแทนทางสังคม ตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่างเอง ดังนี้

ซึ่งในแต่ละด้านจะประกอบด้วยข้อความที่มีลักษณะของความเป็นชาย ข้อความที่มีลักษณะของความเป็นหญิง และข้อความที่มีลักษณะความเป็นกลางในอัตรา 2 : 2 : 1 ตามลำดับ โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า 5 หน่วยจาก "มากที่สุด" ถึง "น้อยที่สุด"

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้การศึกษาความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศในวัยเด็กต่อเปลาญ วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้นบรรลุตามจุดมุ่งหมาย และเพื่อให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษาผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เริ่มจากการศึกษาบทบาททางเพศก่อน เพื่อช่วยให้เข้าใจความหมายของบทบาททางเพศ แนวความคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาททางเพศ วิธีการวัดบทบาททางเพศ และพัฒนาการของบทบาททางเพศ ตลอดจนองค์ประกอบที่มีผลต่อบทบาททางเพศว่ามีปัจจัยใดจะมีผลกระทบต่อบทบาททางเพศ โดยการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความคิดความเข้าใจกับบทบาททางเพศ ปัจจัยด้านการถ่ายทอดทางสังคมกับบทบาททางเพศ และปัจจัยด้านชีววิทยากับบทบาททางเพศ จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของบทบาททางเพศและความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังต่อไปนี้

1. ความหมายของบทบาททางเพศ
2. แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศ
 - บทบาททางเพศแบบดั้งเดิม
 - บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น
3. พัฒนาการบทบาททางเพศ
4. ทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการบทบาททางเพศ
 - ทฤษฎีจิตวิเคราะห์
 - ทฤษฎีการเรียนรู้สังคม
 - ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ
 - ทฤษฎีสถิติทางเพศ
5. องค์ประกอบที่มีผลต่อพัฒนาการบทบาททางเพศ
 - องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ
 - องค์ประกอบทางการถ่ายทอดทางสังคม
 - องค์ประกอบทางด้านชีววิทยา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางด้านความคิดความเข้าใจกับบทบาททางเพศยืดหยุ่น
 - วัยกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางการถ่ายทอดทางสังคมกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น
 - บิดา มารดา กับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น
 - เพื่อนกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น
 - พี่น้องกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น
 - ครูกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น
 - ตัวแทนสื่อต่าง ๆ กับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น
 - ประเภทของโรงเรียนกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางด้านชีววิทยา กับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น

- เพศกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น

9. งานวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระหว่างบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเองและทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น

10. กรอบแนวคิดในการวิจัย

11. สมมติฐานในการวิจัย

ความหมายของบทบาททางเพศ

นักจิตวิทยาได้ใช้คำที่แทนตามความหมายว่า บทบาททางเพศ ด้วยคำ 2 คำ คือ Sex Role และ Gender Role ซึ่งคำทั้งสองโดยรวมมีความหมายถึงรูปแบบของพฤติกรรมและการตอบสนองที่เหมาะสมของแต่ละเพศตามที่สังคมยอมรับ (Stein berg. 1993 : 162 ; citing Eagly. 1981) โดย Sex Role ใช้ในความหมายของบทบาททางเพศที่แบ่งแยกลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิงโดยอาศัยพื้นฐานทางชีววิทยาเป็นหลัก ส่วน Gender Role ใช้การแบ่งแยกบทบาททางเพศตามพื้นฐานทางสังคม และวัฒนธรรม (Linda. 1996 : 11 ; citing Unger. 1985 : 1085 – 1086; Sherif. 1982 : 376) ได้แก่บทบาททางเพศแบบแนวความคิดดั้งเดิม (Gender Role Tradition) หรือ บทบาททางเพศแบบแนวความคิดยืดหยุ่น (Gender Role Flexibility) (Katz & Ksanskak. 1994 : 272) เป็นต้น

ซึ่งบางครั้งอาจใช้คำทั้งสองแทนกันได้ แต่ในงานวิจัยนี้จะใช้คำว่า บทบาททางเพศในความหมายของคำว่า Gender Role เป็นหลัก โดยมีนักวิจัยหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า บทบาททางเพศไว้หลายความหมายดังนี้

บทบาททางเพศในความหมายของ Sex Role ได้แก่

- บล็อก กล่าวว่าบทบาททางเพศเป็นหมวดหมู่ของพฤติกรรมที่บุคคลเข้าใจในลักษณะของความเป็นหญิง และลักษณะของความเป็นชาย (Block. 1973)
- อันเกอร์ ได้นิยามว่าบทบาททางเพศ (Sex Role) เป็นความแตกต่างของพฤติกรรมทั้งหลายระหว่างชายและหญิงโดยอาศัยพื้นฐานทางชีววิทยา (Raymond. 1987: 388 ; citing Unger. 1979)
- สเปนซ์ กล่าวว่าบทบาททางเพศเป็นความรู้สึกที่บุคคลรับรู้เกี่ยวกับลักษณะความเป็นหญิงหรือความเป็นชายของเขาเอง (Spence. 1979 : 169)

บทบาททางเพศในความหมายของ Gender Role ได้แก่

- เบม กล่าวว่าบทบาททางเพศเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความต่อเนื่องมาตั้งแต่วัยเด็กซึ่งเด็กจะรวบรวมลักษณะคุณสมบัติ และพฤติกรรมต่าง ๆ จากการสังเกตบุคคลที่อยู่รอบข้าง โดยเฉพาะบิดามารดาแล้วนำมาปฏิบัติให้เหมาะสมกับบทบาทของตนตามที่สังคมกำหนด (Bem. 1981 : 354)
- เฮอร์ล็อก ได้ให้ความหมายว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรมที่สมาชิกได้ปฏิบัติและได้รับการยอมรับจากสังคมที่ตนอยู่ ซึ่งบทบาททางเพศจะเป็นตัวกำหนดแบบแผนพฤติกรรมของเพศหญิงและเพศชาย (Hurlock. 1980 :450)
- วอร์ด ได้ขยายความหมายของบทบาททางเพศตามความหมายทางสังคมว่า เป็นผลกระทบจากพฤติกรรมและทัศนคติโดยทั่วไปที่ยอมรับกันในสังคม และวัฒนธรรมว่าเป็นบทบาทของเพศหญิงและเพศชาย (สุสันหา ยิ้มแย้ม. 2530 : 15; อ้างอิงจาก Ward. 1969)

- คูก กล่าววาทบาททางเพศเป็นความแตกต่างระหว่างชายและหญิงในเรื่องพฤติกรรม ความชอบ ทัศนคติ ลักษณะบุคลิกภาพ อารมณ์ และความสามารถ ซึ่งบุคคลจะเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการมีลักษณะตรงตามเพศ (Cook. 1985 :3)

- ฮุสตัน ได้ให้ความหมายของบทบาททางเพศว่า เป็นการกระทำและงานตามที่สังคมกำหนดไว้สำหรับผู้ชายและผู้หญิง โดยพิจารณาจากลักษณะของการกระทำ การใช้พลังกำลัง และลักษณะการแสดงออกทางอารมณ์ (Huston. 1983 : 389)

ซึ่งลักษณะบทบาททางเพศเป็นลักษณะที่เกิดจากการเรียนรู้ ดังที่ จากเกอร์ (Cook. 1985 : 3 ; citing Jaggar. 1977) กล่าวว่าเด็กจะมีบทบาททางเพศลักษณะใดนั้น ไม่ได้มาจากการตัดสินใจโดยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็ก หรือจากการกำหนดลักษณะดังกล่าวให้แก่เด็ก แต่มาจากการที่เด็กมีการเรียนรู้ ซึ่งเด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาททางเพศได้ 2 วิธี คือ จากการสังเกตบุคคลอื่น และการสอนโดยตรงจากพ่อแม่รวมทั้งตัวแทนต่าง ๆ ทางสังคม ผลที่ได้รับจากกระบวนการดังกล่าว คือบทบาททางเพศ (Gender Role) ซึ่งในสังคมปัจจุบัน สามารถจำแนกแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศได้เป็น 2 แนวความคิด (Katz & Ksansk. 1994 :272)

- แนวความคิดดั้งเดิม (Gender Role Traditionality) เป็นแนวความคิดที่ยอมรับว่าหญิง และชายมีบทบาททางเพศแตกต่างกันอย่างชัดเจน

- แนวความคิดยืดหยุ่น (Gender Role Flexibility) เป็นแนวความคิดที่ยอมรับว่าหญิง และชายมีบทบาททางเพศไม่แตกต่างกัน กล่าวคือ มีความเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่งแยกบทบาททางเพศอย่างชัดเจน

แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศ

งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาททางเพศในอดีตมักเริ่มต้นด้วยคำว่า ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง แต่งานวิจัยในปัจจุบันได้ขยายขอบเขตคำว่าบทบาททางเพศสู่ความคิดทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม เช่น บทบาททางเพศแบบแนวความคิดดั้งเดิม และบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น เป็นต้น โดยผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงรายละเอียดของการพัฒนาความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศดังต่อไปนี้

ในทัศนะดั้งเดิมนั้น บทบาททางเพศของผู้หญิงและของชายมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยเชื่อว่าลักษณะดังกล่าวมีความต่อเนื่องกันสองทิศทาง (Bipolar Continuum) โดยทิศทางทั้งสองจะตรงข้ามกันมี 2 ขั้ว กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีลักษณะใดลักษณะหนึ่งสูงจะมีอีกลักษณะหนึ่งต่ำ เช่น ชายจะมีลักษณะตามเป็นชายในระดับสูง ในขณะที่ผู้หญิงจะมีลักษณะความเป็นหญิงในระดับสูง และทั้งชายและหญิงจะมีลักษณะของเพศตรงข้ามอยู่น้อย

การอธิบายความแตกต่างระหว่างลักษณะทางเพศชายและหญิงนั้น ได้มีผู้ให้ความสนใจและกำหนดลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงไว้ โดยใช้แนวความคิดหลักที่สำคัญอยู่ 3 ลักษณะ คือ

1. แนวความคิดของพาร์สัน และเบลล์ (Kaplan & Sedney. 1980 : 7 ; citing Parson & Bales. 1955) ได้เสนอลักษณะของความเป็นชาย (Masculinity) ว่ามีลักษณะพฤติกรรมที่เรียกว่า พฤติกรรมเครื่องมือ (Instrumental Behavior) ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ได้แก่ ลักษณะความเป็นผู้นำ ความมั่นใจตนเอง ความกล้าแสดงออก ส่วนลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) มีลักษณะพฤติกรรมที่เรียกว่าพฤติกรรมการแสดงออก (Expressive Behavior) หมายถึงพฤติ

กรรมที่เน้นการแสดงออกทางอารมณ์ ซึ่งจะเป็นลักษณะที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดผลดีในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เช่นการเอาใจใส่ต่อผู้อื่น การมีความรู้สึกไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น สามารถตอบสนองได้อย่างเหมาะสม

2. แนวความคิดของ บาแกน (Kaplan and Sedney. 1980 : 6 ; citing Bakan.1966) ซึ่งบาแกน เสนอว่า ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) ประกอบด้วยลักษณะพฤติกรรมที่เรียกว่า เอเจนซี (Agency) ซึ่งเป็นลักษณะของการกระทำที่มีจุดเริ่มต้นจากตนเองแสดงออกถึงความสามารถในการปกป้องตนเอง (Self Protection) กล้าแสดงออก (Self Assertion) มีความเป็นอิสระ และมีอำนาจ หรือมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น ส่วนลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) ประกอบด้วยพฤติกรรมที่เรียกว่า คอมมิวนิเียน (Communion) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และมักแสดงออกในลักษณะของการยอมรับผู้อื่น การเป็นมิตรและการช่วยเหลือผู้อื่น

จากแนวความคิดทั้ง 2 แบบที่ได้กล่าวมาแล้ว เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับพบว่า มีการแบ่งบทบาททางเพศออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะของความเป็นชาย (Masculinity) และลักษณะของความเป็นหญิง (Femininity) โดยเน้นลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถของบุคคลในการที่จะผลักดันตนเองให้ประสบความสำเร็จในชีวิต เช่นบทบาทของผู้นำ การตัดสินใจ การแข่งขัน ฯลฯ ส่วนลักษณะความเป็นหญิงเน้นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งเป็นการแสดงออกทางด้านอารมณ์และความรู้สึกเป็นส่วนใหญ่

3. แนวความคิดของเบม (Kaplan & Sedney. 1980 : 7-8 ; citing Bem. 1977 : 196) เชื่อว่า ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) และลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) นั้นมีลักษณะที่เป็นอิสระแยกจากกัน ซึ่งคัดค้านแนวความคิดดั้งเดิมที่เชื่อว่าบทบาทของเพศหญิงและชาย มีความต่อเนื่องกันสองทิศทาง (Bipolar Continuum) โดยทิศทางทั้งสองจะตรงข้ามกัน บุคคลหนึ่งจะมีลักษณะบทบาททางเพศเพียงแบบเดียวเท่านั้น หากมีลักษณะบทบาททางเพศแบบใดแบบหนึ่งสูงก็จะมีลักษณะบทบาททางเพศอีกแบบหนึ่งต่ำ แต่เบมยืนยันว่าคุณลักษณะของความเป็นชายหรือลักษณะของความเป็นหญิงมิได้เป็นคุณลักษณะเฉพาะของเพศใดเพศหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นคุณลักษณะที่พบได้พร้อม ๆ กันทั้งในชายและหญิง เช่นเมื่อพบว่า บุคคลหนึ่งมีลักษณะของความเป็นชายในระดับสูงมิได้หมายความว่าเขาจะต้องมีลักษณะของความเป็นหญิงในระดับต่ำไปด้วย เพียงแต่ว่าโดยทั่วไปมักพบว่าผู้ชายมักมีลักษณะความเป็นชายสูงกว่าลักษณะความเป็นหญิง และในผู้หญิงจะมีลักษณะความเป็นหญิงสูงกว่าความเป็นชาย นอกจากนี้ยังมีบุคคลประเภทที่มีลักษณะความเป็นชายสูงและในขณะเดียวกันก็มีลักษณะความเป็นหญิงสูงด้วย ซึ่งเรียกลักษณะบทบาททางเพศนี้ว่า แอนโดรจีเนีย (Androgyny)

เบมได้สร้างเครื่องมือวัดบทบาททางเพศที่เรียกว่า Bem Sex Role Inventory (BSRI) (1974) เป็นมาตรที่ใช้วัดลักษณะแอนโดรจีเนีย ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวนทั้งหมด 60 ข้อ เป็นข้อกระทงที่ใช้วัดลักษณะความเป็นชาย 20 ข้อ วัดลักษณะความเป็นหญิง 20 ข้อ และวัดลักษณะที่เป็นกลางอีก 20 ข้อ โดยวัดลักษณะการทำให้เป็นที่พึงปรารถนาของสังคม (Social Desirability) ทางบวก 10 ข้อ และทางลบ 10 ข้อ ข้อกระทงที่แสดงลักษณะความเป็นชาย เช่น เป็นผู้นำ ก้าวร้าว กล้าแสดงออก ฯลฯ ข้อกระทงที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง เช่น อารมณ์อ่อนไหวง่าย ชอบช่วยเหลือ ฯลฯ ส่วนข้อกระทงที่เป็นกลาง เช่น ชอบสังคม หงุดหงิด เป็นต้น การที่เบมคิดว่าน่าจะมีกลุ่มคนที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงภายในคน ๆ เดียวกันนั้น เพราะเขาเชื่อตามทฤษฎีด้านสเกิมาทางเพศ (Gender Schema Theory) ที่กล่าวว่าบุคคลจะมีลักษณะบทบาททางเพศเป็นอย่างไรขึ้นกับการปรับโครงสร้างทางความคิด ความเข้าใจภายใน (สเกิมา = Schema) โดยผ่านกระบวนการรับรู้ การตีความ การจัดระเบียบข้อมูลระหว่างสเกิมาที่มีอยู่ก่อนแล้วกับข้อมูลใหม่ที่ได้รับจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม โดยเบมไม่เน้นเกี่ยวกับรายละเอียด

ที่ใช้แยกลักษณะความเป็นชาย และความเป็นหญิงแต่เน้นที่ขบวนการคิดความเข้าใจ โดยให้ความสนใจต่อความแตกต่างของขบวนการคิดความเข้าใจระหว่างบุคคลที่มีลักษณะตรงตามเพศ และบุคคลที่ไม่มีลักษณะตรงตามเพศ

เบมจัดบุคคลที่มีลักษณะความเป็นชายสูงลักษณะเดียว (Masculine) และบุคคลที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียวเป็นกลุ่มผู้ที่มีลักษณะตรงตามเพศ (Sex-Typed Persons) และบุคคลที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่เป็นบุคคลที่ไม่มีลักษณะตรงตามเพศ (Nonsex - Typed Persons) และเน้นว่าสกีมาทางความคิดความเข้าใจมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานทางสังคม โดยที่มาตรฐานของสังคมจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับแต่ละเพศ ทำให้มีผลกระทบต่ออัตมโนทัศน์ และพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเบม (Kaplan & Sedney, 1980 : 12 ; citing Bem, 1974 : 162) กล่าวว่า "ลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละเพศเกิดจากการแบ่งแยกทางสังคม และเมื่อเด็กมีการเรียนรู้ถึงขอบเขตของบทบาทเพศของเพศชายและเพศหญิงจึงเกิดสกีมาทางเพศ (Gender Schema)"

จากการศึกษาเบม กล่าวถึงลักษณะของแอนโดรจีนีว่าเป็นพฤติกรรมที่มีความยืดหยุ่นเป็นแบบอย่างของบทบาททางเพศในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับเจ้ากล่าวที่ว่าบุคคลที่มีสุขภาพจิตที่ดีจะหมายถึงบุคคลที่มีลักษณะแอนโดรจีนีนั่นเอง ด้วยเหตุนี้ นักจิตวิทยา และนักจิตบำบัดจึงมุ่งเน้นให้บุคคลที่มีความยืดหยุ่นในบทบาทของตนเอง เนื่องด้วยลักษณะแอนโดรจีนี ก็คือบุคคลที่ไม่มีลักษณะตรงตามเพศ ดังนั้นนักจิตวิทยารุ่นต่อมาจึงมุ่งความสนใจไปที่กลุ่มคนดังกล่าวโดยหาการศึกษารูปแบบทางเพศของคนกลุ่มนี้ตามแนวคิดความเข้าใจเรื่องสกีมา (Gender Schema Measures) ซึ่งฮุสตัน และมาร์ติน ได้รวบรวมวิธีการศึกษาสกีมาทางเพศของนักวิจัยท่านอื่น ๆ ที่ได้ศึกษาไว้ก่อนหน้านี้พบว่า สามารถแบ่งประเภทของเครื่องมือที่ศึกษาสกีมาทางเพศได้เป็น 3 ด้าน (Signorella, 1993 : 152 ; citing Huston, 1983; Marting, 1989)

1. ด้านเนื้อหา (Content Domain)

ได้แก่ การวัดบทบาททางเพศจากการเลือกกิจกรรม อาชีพ การคบเพื่อน คุณลักษณะ (Traits) การเลือกของเล่น ลักษณะพฤติกรรม งานอดิเรก และความสนใจในสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นต้น

2. ด้านวิธีการ (Method Domain)

แบ่งวิธีการวัดบทบาททางเพศเป็น 3 ด้าน วัดจากอัตราการแสดง (Rating) วัดจากกระบวนการแสดง (Processing) และวัดจากพฤติกรรม (Behavior)

3. ด้านเป้าหมาย (Target)

แบ่งเป้าหมายในการวัดเป็น 2 เป้าหมายหลักคือ ตนเอง (Self) และผู้อื่น (Other) ซึ่งสรุปให้เห็นชัดเจนได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 การแบ่งประเภทของเครื่องมือวัดสเกิมาทางเพศ (Gender Schema Measures)

ด้านเนื้อหา	ด้านวิธีการ	ด้านเป้าหมาย
กิจกรรม (Activities)	อัตรา (Rating)	ตนเอง (Self)
ลักษณะพฤติกรรม(Appearance)	กระบวนการ(Processing)	ผู้อื่น (Other)
อาชีพ (Occupation)	พฤติกรรม (Behavioral)	
กลุ่มเพื่อน (Peer)		
ของเล่น (Toys)		
คุณลักษณะ (Traits)		
งานอดิเรก (Leisure)		
สาขาวิชา (Academic)		

ที่มา : Signorella. 1993 : 152 ; citing Suston. 1983; Martin. 1989.

จากการวัดบุคคลที่ไม่มีลักษณะตรงตามเพศ (Nonsex - Typed Persons) ที่แตกต่างจากการใช้เครื่องมือของเบม ทำให้ได้รายละเอียดของบุคคลกลุ่มนี้เพิ่มมากขึ้นและคำเรียกขานก็ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อให้ตรงตามลักษณะบทบาททางเพศตามแนวความคิดที่สร้างขึ้น โดยเรียกกลุ่มบุคคลที่เดิมมีลักษณะตรงตามเพศ (Sex - Typed Persons) ว่าเป็นผู้มีบทบาททางเพศแบบความคิดดั้งเดิม (Gender Role Traditionality) และกลุ่มบุคคลที่ไม่มีลักษณะตรงตามเพศ (Nonsex - Typed Persons) ว่าเป็นผู้มีบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น (Gender Role Flexibility) (Katz & Ksanskak. 1984 : 272)

บทบาททางเพศแบบดั้งเดิม (Gender Role Traditionality)

ผู้ที่มีลักษณะบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม (Gender Role Traditionality) หมายถึงผู้ที่ยอมรับว่าบทบาททางเพศของผู้ชาย และผู้หญิงมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยกำหนดให้ผู้ชายจะต้องมีลักษณะความเป็นชายสูงลักษณะเดียว (Masculine) และผู้หญิงก็ต้องมีลักษณะความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว (Feminine) เท่านั้น ผู้ที่มีลักษณะบทบาททางเพศแบบแนวความคิดดั้งเดิมนี้อาจแสดงพฤติกรรมและเชื่อในลักษณะตรงตามเพศ (Sex - typed) หรือลักษณะทางเพศที่สังคมยอมรับเท่านั้น โดยเชื่อว่าผู้ชายจะต้องมีลักษณะก้าวร้าว พึ่งพิงตนเอง เป็นอิสระ ชอบการแข่งขัน ไม่อ่อนไหว เจ้าอารมณ์ เชื่อมั่นในตนเอง มีบทบาทเป็นผู้นำ กล้าตัดสินใจ และแข็งแรง เป็นต้น ส่วนผู้หญิงจะต้องมีลักษณะสุภาพ อ่อนโยน เจ้าอารมณ์ เห็นอกเห็นใจ และมีลักษณะให้ความอบอุ่นแก่ผู้ชาย เป็นต้น (Cook 1985 : 4 ; citing Broverman, et al. 1970; Forisha. 1978; Foxley. 1979)

ซึ่งผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบดั้งเดิมจะแสดงออกถึงทัศนคติ และความเห็นถึงบทบาทของผู้ชายและผู้หญิงที่ต่างกัน ดังนี้

ตาราง 2 ทศคติของผู้มีบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม

ผู้ชาย	ผู้หญิง
1. เป็นผู้นำในทุกสถานการณ์โดยแสดงออกทางพฤติกรรมก้าวร้าว	1. เป็นผู้ให้บริการในทุกสถานการณ์และปฏิบัติตามความประสงค์ของผู้ชาย
2. ชีวิตสมบูรณ์ได้ด้วยความสำเร็จของตนเอง	2. ความพึงพอใจในชีวิตจะเกิดความสำเร็จของสมาชิกผู้ชายในครอบครัว
3. ควบคุมอารมณ์ตลอดเวลาเพื่อแสดงถึงความเข้มแข็ง	3. แสดงอารมณ์ความรู้สึกที่ก่อให้เกิดความอบอุ่นและเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีของครอบครัว
4. เป็นเพศที่เหนือกว่าดังนั้นต้องให้ผู้หญิงเป็นฝ่ายรอคอย	4. เสียสละเพื่อผู้อื่นก่อนเสมอ
5. ในฐานะเป็นผู้หารายได้จึงมีอำนาจในการตัดสินใจเรื่องที่สำคัญในครอบครัว	5. ให้ผู้ชายเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญเสมอ
6. บทบาทในครอบครัวคือการเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับบุตรชาย	6. บทบาทที่สำคัญคือการดูแลครอบครัว
7. เลือกทำงานที่เสี่ยงอันตราย ต้องใช้ความรอบคอบรวมทั้งงานที่มีเกียรติ	7. ทำงานนอกบ้านในกรณีที่เป็นเท่านั้นและเลือกงานที่ผิดเหมาะสมกับผู้หญิง
8. รับผิดชอบต่อการหารายได้ของครอบครัว	8. ยกภาระการหารายได้ให้ผู้ชาย
9. ไม่ยอมรับความสำเร็จของผู้หญิง	9. บริการชุมชนจะเลือกงานที่ต่ำต้อยกว่าผู้ชาย
10. ยกฐานะทางสังคมด้วยความสำเร็จของตนเอง	10. ยกฐานะทางสังคมของตนเองได้ด้วยการแต่งงานกับผู้มีฐานะทางสังคมสูงกว่าตน

ที่มา : Hurlock. 1978 : 463 ; citing Wond .1969.

บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น (Gender Role Flexibility)

ผู้ที่มีลักษณะบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น (Gender Role Flexibility) หมายถึงผู้ที่ยอมรับว่าบทบาททางเพศของผู้ชายและหญิงไม่แตกต่างกัน มีความเท่าเทียมกัน และไม่แบ่งแยกบทบาททางเพศอย่างชัดเจน เราสามารถเรียกลักษณะบทบาททางเพศแบบนี้อีกชื่อหนึ่งได้ว่า "Gender Role Nontraditionality" หรือบทบาททางเพศแบบไม่ยึดติดกับแบบดั้งเดิม ซึ่งผู้ที่ยึดในบทบาททางเพศที่ยืดหยุ่นจะแสดงลักษณะที่ไม่ตรงตามลักษณะทางเพศของตน จะมีอิสระในการกระทำพฤติกรรมต่างๆ โดยไม่ต้องอาศัยมาตรฐานบทบาททางเพศของสังคมเพียงอย่างเดียวเป็นหนทางชี้แนะพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ซึ่งทำให้บุคคลที่มีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศนี้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี (Bem. 1974) ซึ่งแนวคิดของเบมสอดคล้องกับแนวคิดของคาแกน (Cook. 1985 : 25 ; citing Kagan. 1964) โดยเชื่อว่าบุคคลที่มีลักษณะไม่ตรงตามเพศจะเลือกข้อความในแบบวัดบทบาททางเพศของ Bem Sex Role Inventory อย่างอิสระมากกว่าที่จะคำนึงถึงลักษณะความเป็นชายหรือลักษณะความเป็นหญิง (Kaplan & Sendey. 1980 : 27, citing Bem. 1974)

ซึ่งผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นจะแสดงออกถึงทัศนคติ และความเห็นต่อบทบาททางเพศของผู้ชายและผู้หญิง

ตาราง 3 ทัศนคติของผู้มีบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่น

ผู้ชาย	ผู้หญิง
1. ความรู้สึกภาคภูมิใจตนเองในความสามารถที่ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ใช่เพราะเป็นเพศชาย	1. รู้ระดับศักยภาพที่แท้จริงของตนเองในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ
2. มีอิสระที่จะเลือกกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนใจโดยไม่จำกัดว่ากิจกรรมนั้นเป็นบทบาทเพศหญิงหรือชาย	2. ให้ความสำคัญแก่ตนเองมากขึ้น
3. เห็นความสำคัญของผู้อื่น	3. สามารถขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นแทนการรอคอยความช่วยเหลือ
4. ร่วมงานกับผู้หญิงได้และไม่รู้สึกอึดอัดใจเมื่อมีหัวหน้าเป็นผู้หญิง	4. ไม่รู้สึกว่าตนเองผิดที่แสวงหาความสามารถของตนเอง
5. ช่วยเหลือรับผิดชอบในงานบ้านและเลี้ยงบุตร	5. แสวงหาโอกาสที่เท่าเทียมกันการปฏิบัติที่เสมอภาครวมทั้งการรับค่าจ้างที่เท่ากับผู้ชายในงานชนิดเดียวกัน
6. ให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญ	5. ไม่รู้สึกว่าตนเองขาดความเป็นผู้หญิงหากประสบความสำเร็จหน้าที่การงานสูงกว่าผู้ชาย
7. ภาคภูมิใจในความสำเร็จของสมาชิกผู้หญิงในครอบครัว แม้ว่าความสำเร็จนั้นมีมากกว่าที่ตนเองประสบ	6. แสวงหาโอกาสในความก้าวหน้าทางการงานในตำแหน่งผู้บริหาร
8. ไม่คิดว่าความเป็นผู้ชายต้องแสดงความกล้าหาญและเสี่ยงภัยเสมอ	7. ไม่รู้สึกว่าการทำงานเป็นผู้หญิงเป็นอุปสรรคต่อการทำงานในงานของผู้ชาย
9. ไม่รู้สึกอายหรืออึดอัดที่จะทำงานที่เป็นงานของผู้หญิง	8. ไม่รู้สึกตนเองที่เลือกประกอบอาชีพหรือทำงานที่พอใจมากกว่าทำงานบ้านหรือเลี้ยงบุตร

ที่มา : Hurlock. 1978 : 463 ; citing Wond. 1969.

สเปนซ์ และ เฮล์มริช กล่าวว่าบุคลที่มีบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นนี้จะมีลักษณะของการกระทำที่นำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย เช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง การกล้าแสดงออก ความเป็นอิสระ การมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น ฯลฯ อันเป็นการแสดงถึงลักษณะความเป็นชาย รวมทั้งบุคลนั้นจะมีลักษณะของการกระทำที่มีความเป็นหญิงร่วมอยู่ด้วย เช่น การเป็นมิตร การช่วยเหลือผู้อื่น การยอมรับผู้อื่น ฯลฯ (Cook. 1985 : 30 ; citing Spence & Helmreich. 1979) นอกจากนี้จากเกอร์ยังได้กล่าวว่าผู้ที่ไม่ยิดในบทบาททาง

เพศแบบดั้งเดิมว่าเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่มีความยืดหยุ่น ทำให้สามารถปรับตัวได้และมีสุขภาพที่ดีกว่าในสังคมที่ซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Cook. 1985 : 24 ; citing Yaker & Baker. 1979) ส่วนเคลลี่กล่าวว่าบุคคลที่มีลักษณะบทบาททางเพศที่ยืดหยุ่นจะมีประสบการณ์อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ ที่ได้รับการยอมรับจากสังคม เป็นบุคคลที่มีทักษะในการเลือก และมีทักษะในการกระทำพฤติกรรมที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาหรือได้รับการเสริมแรงทางบวกจากสังคม ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสำเร็จทางสังคมในระดับสูง สามารถปรับตัวในสภาพแวดล้อมต่างๆ ได้ดี (Cook. 1985 : 24 ; citing Kelly & Worell. 1977) กล่าวโดยสรุปลักษณะบทบาททางเพศแบบสมดุลย์ (Balanciny) ซึ่งกันและกันระหว่างลักษณะความเป็นชายกับความเป็นหญิงที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นผู้ที่มียืดหยุ่นในบทบาททางเพศแบบนี้จะไม่มีข้อจำกัดในการแสดงพฤติกรรมให้ตรงกับบทบาททางเพศ ทำให้มีความยืดหยุ่นในการแสดงพฤติกรรมในสถานการณ์ต่างๆ มีผลให้บุคคลมีความสุขที่ดี นอกจากนี้ สเปนซ์ ยังพบว่าบุคคลที่มีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูง (High Self – Esteem) อีกด้วย (Cook. 1985 : 30 ;citing Spence. 1975)

ในประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นโดยตรง แต่จากโครงการศึกษาครอบครัวไทยของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการสนับสนุนของกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA) ได้ทำการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวไทยในด้านต่างๆ และเสนอผลการศึกษาเบื้องต้น เมื่อเดือนเมษายน 2538 พบว่าบทบาทของสมาชิกในครอบครัวไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากในอดีตเมื่อ 30 ปีก่อนบ้างเล็กน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของสตรีที่ต้องทำงานนอกบ้านเพิ่มขึ้นจากการสัมภาษณ์พบว่าสาเหตุที่ทำให้สตรีทำงานนอกบ้านเพิ่มมากขึ้นเป็นเพราะครอบครัวไทยในปัจจุบันมีบุตรน้อยลง ภรรยาจึงมีเวลาว่างมากขึ้น สามารถช่วยแบ่งเบาภาระทางการเงินจากสามีได้ ประกอบกับอาชีพในปัจจุบันใช้ทักษะในการทำงานมากกว่าแรงงาน เกื้อ วงศ์บุญสิน กล่าวว่า “ในเรื่องของการแบ่งบทบาทของสมาชิกชายหญิงในครอบครัวนั้น การมีส่วนช่วยเหลือเรื่องงานบ้านของสามีและภรรยาจะเป็นตัวบ่งชี้หนึ่งในเรื่องบทบาทของชายหญิง ” จากการสัมภาษณ์ผู้ตอบทั้งหญิงและชายส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ทั้งสามีและภรรยาควรช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องของงานบ้าน โดยที่ผู้ชายจะตอบในอัตราส่วนที่สูงกว่าทั้งในเขตเมืองและชนบท ในด้านการดูแลบุตรพบว่าสามีส่วนใหญ่แม้ตอบว่าภรรยาเป็นผู้ดูแลบุตร แต่ก็ยืนยันว่าตนเองมีส่วนในการดูแลบุตรในช่วงเวลาว่างคืนด้วย ซึ่งลักษณะคำตอบดังกล่าวพบในเขตชนบท ส่วนในด้านการตัดสินใจในครอบครัวพบว่าหากไม่ใช่เรื่องสำคัญมากนัก เช่น เรื่องการใช้จ่ายประจำวันภายในบ้าน หรือการดูแลบุตรภรรยาจะมีบทบาทในการตัดสินใจมากกว่าสามี ในขณะที่หากเป็นเรื่องสำคัญกว่านั้นก็มีความโน้มที่ทั้งสามีและภรรยาปรารถนาที่จะตัดสินใจร่วมกัน (เกื้อ วงศ์บุญสิน. 2538 : 42-43)

กล่าวโดยรวมแล้วบทบาทของชายหญิงในสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างจากอดีตหากแต่ค่านิยมที่มีการแบ่งแยกบทบาทระหว่างชายและหญิงภายในครอบครัวและในสังคมไทยยังชัดเจนอยู่มาก ซึ่งค่านิยมบางประการยังเป็นที่ยอมรับ และส่งผลกระทบต่อครอบครัว ภัสสร ลิมานนท์ (2541 : 258-264) กล่าวว่า “ การยกให้ชายเป็นใหญ่กว่าหญิง ทำให้ชายสร้างปัญหาครอบครัวในรูปแบบต่างๆ อาทิ การดื่มเหล้า เจ้าชู้ การเที่ยวโสเภณี มีภรรยาน้อย การทุบตี หรือทำร้ายสมาชิกในครอบครัว การหย่าร้าง หรือทอดทิ้งครอบครัว” แนวทางและมาตรการที่จะทำให้ชายได้มีบทบาทและความรับผิดชอบต่อครอบครัวมากขึ้น เป็นเรื่องที่ได้รับการสนใจในการประชุมระดับนานาชาติ ทุกฝ่ายยอมรับว่าสิ่งที่ทำให้ค่านิยมที่ไม่พึงปรารถนาหลายประการมีการเปลี่ยนแปลงไปได้ จำเป็นที่จะต้องเริ่มแก้ไขจากภายในครอบครัวก่อน ควรมีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรการเรียนการสอนในทุกระดับที่ไม่เน้นการแบ่งแยกความรับผิดชอบหลายๆ ด้านระหว่างชายและหญิง กิจกรรมในชุมชนจะต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อส่งเสริมการอบรมที่เกิดขึ้นในบ้านและในโรงเรียน มีการปรับ

เปลี่ยนนโยบายและแนวทางปฏิบัติระดับชาติที่แสดงให้เห็นว่าชายและหญิงสำคัญเท่าเทียมกัน เพราะขึ้นอยู่กับความสามารถ มิใช่ขึ้นอยู่กับเพศเท่านั้น ข้อเสนอแนะสุดท้ายคือ ควรให้มีการทำวิจัยศึกษาทั้งทัศนคติและพฤติกรรมของชายและหญิงที่มีต่อครอบครัว เพื่อวางแนวทางจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้ชายมีส่วนร่วมในครอบครัวมากขึ้น (ภัสสร ลิมานนท์. 2541 : 258) ซึ่งการวิจัยเรื่องการศึกษาความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศนี้ ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาบทบาททางเพศของชายและหญิงในสังคม เพื่อศึกษาสภาพของบทบาททางเพศของชายหญิงในปัจจุบัน อันเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาคือครอบครัวต่อไป

ด้วยความสำคัญของบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นนี้ และแนวโน้มของสังคมไทยที่บทบาทของชายจริงหญิงแท้กำลังเปลี่ยนไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของผู้หญิงที่ก้าวสู่การทำงานนอกบ้านเพิ่มมากขึ้น จนทำให้ผู้หญิงสมัยใหม่มีความสามารถในการตัดสินใจ มีความเข้มแข็งซึ่งเป็นลักษณะของความเป็นชายมากขึ้น เพื่อให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน กล่าวคือ มีเงินเดือนสูงขึ้น มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ในขณะที่ผู้ชายก็เข้ามามีบทบาทในการดูแลบ้านเพิ่มมากขึ้น มีการเรียนรู้ที่จะทำงานบ้าน ดูแลเด็กในบ้าน ซึ่งจะทำให้ผู้ชายมีลักษณะของความเป็นหญิงสูงขึ้น จากการศึกษาครอบครัวจำนวน 75 ครอบครัวที่มีลูกอย่างน้อยครอบครัวละ 1 คน ถึงผลกระทบเกี่ยวกับทิศทางของบทบาททางเพศ พบว่าขณะที่ภรรยาทำงานนอกบ้านสามีจะมีการช่วยแบ่งเบาภาระหน้าที่ภายในบ้าน รวมทั้งช่วยดูแลเด็กเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อให้เกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย (วรรณภา เพชรพานิช. 2534 : 4; อ้างอิงจาก Perlmutter & Wampler. 1985) ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในสังคมที่ยังไม่มีการศึกษาก่อน โดยจะทำการศึกษาแบบภาพตัดขวาง (Cross - sectional) ในช่วงอายุ 5 ช่วง คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เพื่อเปรียบเทียบความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศในแต่ละวัย ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ และเพื่อยืนยันถึงบทบาททางเพศในสังคมไทยปัจจุบันว่ามีลักษณะแบบยืดหยุ่นมากน้อยเพียงใด โดยอาศัยเครื่องมือที่ปรับปรุงมาจาก The Katz Sex - Role Flexibility Questionnaire ของ Phyllis A. Katz, Ph. D. 1986. ที่วัดความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ จากการตอบคำถามที่เกี่ยวกับสภามาทางเพศของตนเองได้แก่ความชื่นชอบทางอาชีพ งานอดิเรก งานบ้าน ความสามารถทางวิชาการ ฯลฯ และสภามาทางเพศที่ต้องการแสดงบทบาททางเพศของผู้อื่น ได้แก่ กลุ่มของผู้ชาย ผู้หญิง เด็กชาย และเด็กหญิง เป็นต้น

พัฒนาการบทบาททางเพศ

บทบาททางเพศเป็นรูปแบบของพฤติกรรมที่สมาชิกในแต่ละเพศได้ประพฤติและได้รับการยอมรับจากกลุ่มสังคมที่มีอยู่ (Hurlock. 1980 : 456) บทบาททางเพศมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่บุคคลอยู่ในวัยเด็ก โดยเริ่มตั้งแต่ความสามารถในการแยกความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง พัฒนามาเป็นความสามารถในการระบุเพศ (Gender Label), เกิดเป็นความรู้ความเข้าใจเรื่องบทบาททางเพศ (Knowledge of Gender Roles), การปรับตัวต่อบทบาททางเพศ (Adaption of Gender Roles), ความมั่นคงทางเพศ (Gender constancy), จนในที่สุดพัฒนาไปสู่ความสามารถในการใช้บทบาททางเพศที่มีความยืดหยุ่นได้ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (Gender Role Flexibility) (Linda. 1996 : 157) ซึ่งก่อนที่จะบุคคลจะเกิดแนวคิดยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศนั้น บุคคลดังกล่าวต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องบทบาททางเพศมาพอสมควรแล้วจึงสามารถมองเห็นความสำคัญของความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ ที่น่าจะเกิดผลดีแก่ตัวเองในสถานการณ์ต่าง ๆ เพราะการใช้บทบาททางเพศอย่างอิสระโดยปราศจากมาตรฐานทางสังคมมาคอยชี้แนะ ย่อมทำให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี (Cook. 1985 : 25 ; citing Bem. 1974, 1979) แต่ใช้

ว่าทุกคนจะสามารถเกิดความคิดยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศได้เสมอไป เพราะบุคคลส่วนใหญ่ถูกค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรมครอบงำความคิดตั้งแต่เกิดโดยผ่านการอบรมสั่งสอนจากบิดามารดา ทำให้เชื่อว่าบทบาททางเพศของชายและหญิงมีความแตกต่างกัน ซึ่งความคิดดังกล่าวฝังแน่นภายในจิตใจและไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ แม้สังคมจะเปลี่ยนแปลงไปจากวัฒนธรรมในอดีตแล้วก็ตาม ในทางกลับกันบุคคลบางประเภทแม้อยู่ในช่วงเวลาเดียวกันแต่ได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างกันเรื่องบทบาททางเพศ เกิดการเรียนรู้ที่เห็นว่าบทบาททางเพศที่เคยเชื่อว่าชายและหญิงมีความแตกต่างกันนั้น ในความเป็นจริงเราสามารถสวมบทบาททางเพศตรงข้ามได้ และยังคงไม่ละทิ้งบทบาททางเพศของตนเอง เพียงแต่รู้จักปรับใช้บทบาททางเพศทั้งสองให้เหมาะสมกับสถานการณ์เท่านั้น บุคคลเหล่านี้จึงมีแนวคิดที่พร้อมจะยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (Katz & ksansnak. 1994 : 280 - 281)

ก่อนที่บุคคลจะพัฒนาไปสู่ความสามารถในการใช้บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นได้นั้น บุคคลต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องบทบาททางเพศมาก่อน โดยเริ่มตั้งแต่วัยทารก จากการศึกษาพบว่าเด็กที่มีอายุ 9 เดือน และ 12 เดือน สามารถแยกความแตกต่างระหว่างภาพใบหน้าชายและหญิงได้ แต่เมื่อเปลี่ยนเครื่องแต่งกายและแบบผมแก่รูปภาพเหล่านั้น พบว่าเด็กที่มีอายุ 12 เดือน เพียงกลุ่มเดียวเท่านั้นที่ยังคงสามารถแยกความแตกต่างระหว่างภาพใบหน้าชายและหญิงได้เช่นเดิม การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าเด็กทารกที่มีอายุ 1 ปี สามารถสร้างมโนทัศน์เรื่องเพศได้แล้ว (Fagot & Leinbah. 1983 : 156) นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กอายุ 27 เดือน จำนวนประมาณครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่างสามารถแยกความแตกต่างของพฤติกรรมตรงตามเพศระหว่างเพศชายและเพศหญิงได้ (Fagot & Leinbach. 1989 : 157)

ในเด็กก่อนวัยเรียนจากการศึกษาของคุน, เนชและบรัชเซน (Linda 1996 : 157 ; citign Kuhn, Nash & Bruchen. 1978) พบว่าเด็กที่มีอายุ 2-3 ปีสามารถมีความรู้ความเข้าใจในด้านเพศ (Gender Knowledge) นอกจากนี้มาร์ตินและลิทเทอร์ยังพบว่าความรู้ความเข้าใจด้านเพศของเด็กมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ มิติ และมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยทำการศึกษาศึกษาเด็กที่มีอายุ 3-5 ปีพบว่าความเข้าใจด้านเพศมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับอายุ กล่าวคือเด็กที่มีอายุมากกว่าจะมีความรู้ความเข้าใจทางเพศสมบูรณ์และซับซ้อนกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่าโดยแบ่งขั้นพัฒนาการเป็น 4 ขั้น คือขั้นที่ 1 : ขาดเอกลักษณ์ทางเพศ ขาดเสถียรภาพทางเพศ และขาดความคงที่ทางเพศ ขั้นที่ 2 : มีเอกลักษณ์ทางเพศเพียงอย่างเดียว ขั้นที่ 3 : ขาดความคงที่ทางเพศเพียงอย่างเดียว ขั้นที่ 4 : มีความสามารถครบทุกด้าน (Linda 1996 : 157 ; citing Martin & Little. 1990) ดังแสดงให้เห็นชัดเจนในตาราง

ตาราง 4 แสดงขั้นพัฒนาการของความรู้ความเข้าใจด้านเพศ

	เอกลักษณ์ทางเพศ	เสถียรภาพทางเพศ	ความคงที่ทางเพศ
ขั้นที่ 1 (0-2) ปี	-	-	-
ขั้นที่ 2 (2-3) ปี	✓	-	-
ขั้นที่ 3 (3-6) ปี	✓	✓	-
ขั้นที่ 4 (6-7) ปี	✓	✓	✓

ที่มา : Linda. 1996 : 157;:citing Marting & Little. 1990.

นอกจากนี้ยังพบว่าพัฒนาการบทบาททางเพศแตกต่างกัน โดยพบว่าเด็กผู้ชายที่มีมีโนทัศน์ (Concept) ต่อบทบาททางเพศหญิงในทางลบ การอนุมานสาเหตุเช่นนี้จะเกิดในทิศทางกลับกันในเด็กหญิง (Lind. 1996 : 159 ; citing Kuhn, et al. 1978) และพบว่าเด็กจะเริ่มเรียนรู้บุคลิกลักษณะของเพศตนเองก่อน หลังจากนั้นจึงเรียนรู้บุคลิกลักษณะของเพศตรงข้าม (Linda. 1996 : 159 ; citing Martin, Wood & Little. 1990) โดยพบว่าเด็กที่อายุน้อยจะมีความเข้าใจต่อเหตุการณ์และพฤติกรรมที่เกี่ยวกับเพศของตนได้ดีกว่าเพศตรงข้าม (Linda. 1996 : 159 ; citing Levy & Robyn Fivush. 1993)

ในวัยเด็กตอนกลางพบว่าเด็กจะมีมีโนทัศน์ด้านเพศที่มั่นคง และแสดงความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศที่ค่อนข้างต่ำ จากการศึกษาเด็กที่มีอายุมากกว่า (วัยเด็กตอนกลาง) จะแสดงความรุนแรงในการตัดสินลักษณะทางเพศมากกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า (วัยเด็กตอนต้น) (Linda. 1996 : 159 ; citing Mertin, et al. 1990) นอกจากนี้ยังพบว่าสภาพครอบครัวมีอิทธิพลต่อความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศของเด็ก โดยพบว่าเด็กที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองมากกว่าจะมีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศต่ำ ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองมีโอกาสดักเตือนและอบรมลักษณะตรงตามเพศได้มากกว่า และยังพบว่าเด็กที่ไม่ค่อยมีเพื่อนจะมีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าเด็กที่มีเพื่อนจำนวนมาก ซึ่งเด็กกลุ่มแรกคือสภาพครอบครัวในปัจจุบัน รวมทั้งยังพบว่าเด็กผู้หญิงมีมารดาทำงานนอกบ้านและเด็กผู้หญิงที่ชอบความก้าวหน้าหรือชอบดูรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (Educational Television) จะมีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าเด็กผู้หญิงกลุ่มอื่น (Linda. 1996 : 159 ; citing Levy. 1989)

จากการศึกษาพบว่ารายงานวิจัยพัฒนาการบทบาททางเพศจะมุ่งความสนใจไปที่วัยเด็ก โดยเชื่อว่าบทบาททางเพศจะสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดวัยเด็ก ดังนั้นงานวิจัยในวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่จึงมีจำนวนค่อนข้างน้อย แต่จากการศึกษาของนักวิจัยบางคนพบว่า บทบาททางเพศมีการเปลี่ยนแปลงแม้เข้าสู่ช่วงวัยรุ่นแล้วก็ตามทำให้เกิดกระแสที่เชื่อว่าพัฒนาการบทบาททางเพศมิใช่สิ้นสุดที่วัยเด็ก เออร์เบิร์ก (Linda. 1996 : 160 -161 ; citing Urberg. 1979) ได้ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะทางเพศตามช่วงอายุ 3 ช่วงคือ วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ พบว่าทั้ง 3 ช่วงมีการเปลี่ยนแปลงของลักษณะทางเพศ กล่าวคือวัยรุ่นตอนปลายจะมีการแสดงบทบาททางเพศตามภาพพจน์ทางสังคมสูงสุด (Gender Stereotype) ส่วนในวัยรุ่นตอนต้นและวัยผู้ใหญ่จะมีการแสดงบทบาททางเพศตามภาพพจน์ทางสังคมต่ำสุด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ วัยรุ่นตอนต้นและวัยผู้ใหญ่มีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าวัยรุ่นตอนปลาย

เมื่อไม่นานมานี้แคทซ์ และคซันสแนค (Katz & Ksanskak. 1994 : 172 - 282) ได้ทำการศึกษาแนวโน้มของบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นใน 3 ช่วงอายุ คือวัยเด็กตอนกลาง วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลาย พบว่าแนวโน้มของบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยึดหยุ่นของบุคคลจะสูงขึ้นตามอายุ โดยลินดา (Linda. 1996 : 161) กล่าวว่าการศึกษาของเออร์เบิร์กและแคทซ์แตกต่างกันเกิดจากกลุ่มตัวอย่างของทั้งสองมีข้อบกพร่อง โดยที่เออร์เบิร์กไม่ได้ศึกษาในกลุ่มวัยรุ่น และแคทซ์ไม่ได้ศึกษาในกลุ่มผู้ใหญ่

จากการศึกษาพัฒนาการบทบาททางเพศอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยผู้ใหญ่พบว่าข้อมูลเรื่องความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศในวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ยังคงมีข้อสรุปที่แตกต่างกัน กล่าวคือแนวความคิดหนึ่งเชื่อว่าความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศจะเพิ่มขึ้นตามอายุ (Cater & Patterson. 1982 ; Katz & Ksanskak. 1994 ; Alfieri, Ruble & Higgins. 1996 ; citing Nelson & Keith. 1990) และอีกแนวความคิดหนึ่งเชื่อว่าความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศจะลดลงตามอายุ (Alfieri, Ruble & Higgin. 1996 ; citing Galambos, Almeida & Peterson. 1990 ; Guttentag & Long Fellow. 1977 ; Hill & Lynch. 1983) เพื่อให้ครอบคลุมถึงแนวโน้มของการเกิดความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ ผู้วิจัยจึงได้เริ่มศึกษาบทบาททางเพศใน

5 ช่วงอายุ คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงของบทบาททางเพศที่เกิดขึ้นต่อไป

ทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการบทบาททางเพศ

การเรียนรู้บทบาททางเพศ เป็นการที่บุคคลรับเอาบุคลิกลักษณะบางอย่างของบุคคลอื่นมาเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกลักษณะของตน การเรียนรู้บทบาททางเพศนี้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยต้นของชีวิต กล่าวคือเด็กจะเริ่มเลียนแบบบทบาททางเพศ โดยดูจากพ่อแม่และบุคคลใกล้ชิดและโตขึ้นก็เรียนรู้โดยสังเกตจากบุคคลในสังคม การเรียนรู้บทบาททางเพศจึงเป็นการที่เด็กซึมซับเอาลักษณะ (Characteristics) ความเชื่อ (Beliefs) ทศนคติ (Attitudes) ค่านิยม (Values) และพฤติกรรม (Behaviors) ทางเพศของบุคคลในสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างบุคลิกลักษณะของเด็ก เพื่อให้เกิดเอกลักษณ์ของตนเอง

ในปัจจุบันได้มีทฤษฎีต่าง ๆ ทางจิตวิทยาเพื่ออธิบายการเรียนรู้บทบาททางเพศซึ่งทฤษฎีที่สำคัญมี 4 ทฤษฎี ได้แก่

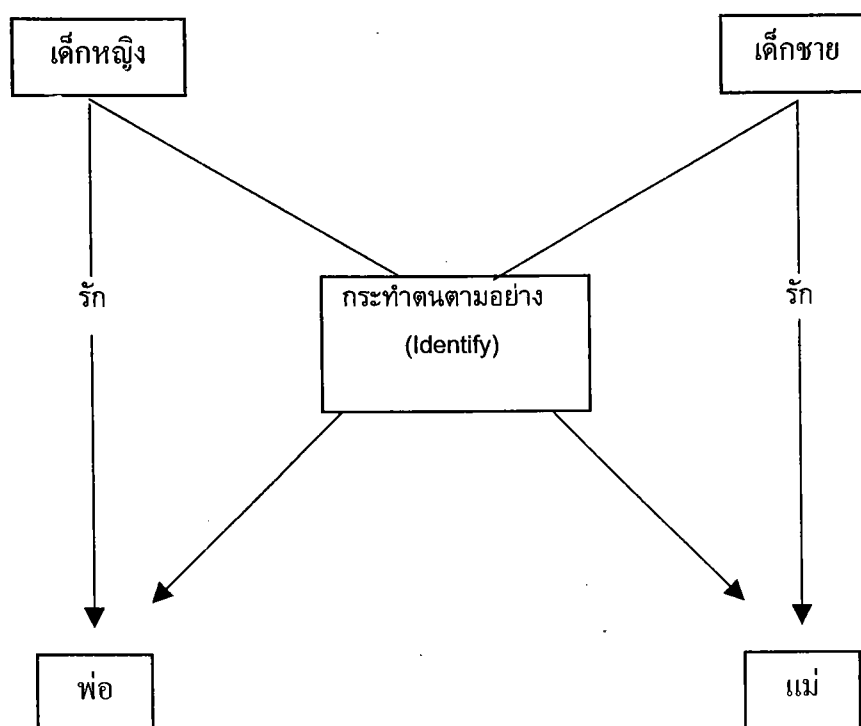
1. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)
2. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)
3. ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ (Cognitive Theory)
4. ทฤษฎีสถิติทางเพศ (Gender Schema Theory)

(Kaplan & Sedney. 1980 : 180; Cook. 1985 : 8; Linda. 1996 : 113 - 165)

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

ผู้นำของทฤษฎีจิตวิเคราะห์ คือ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ได้เสนอทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกลักษณะที่เน้นถึงความสำคัญของประสบการณ์ในวัยเด็ก ว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างบุคลิกลักษณะของบุคคลในอนาคต ฟรอยด์ (Kaplan & Sedney. 1980 : 181 ; citing Freud : 1925 : 252) คิดทฤษฎีพัฒนาการทางเพศ (PsychoSexual Development) ซึ่งเน้นความสำคัญของการได้รับการตอบสนองของบริเวณต่าง ๆ ของร่างกายในระยะต่าง ๆ ของชีวิตตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยรุ่น

ฟรอยด์ ได้กล่าวถึงการถอดแบบ (Identification) บทบาททางเพศว่าจะเกิดในระยะต้น ๆ ของชีวิตโดยเด็กจะมีการถอดแบบบทบาททางเพศจากแม่ก่อน ฟรอยด์ เน้นว่าระยะสำคัญของการถอดแบบทางเพศของเด็กจะอยู่ในระยะ Phallic Stage (อายุ 3 - 5 ขวบ) ระยะนี้เด็กชายจะให้ความรักอย่างออกนอกหน้ากับแม่แต่จะถอดแบบพ่อ ในทางตรงข้ามเด็กหญิงจะให้ความรักอย่างออกนอกหน้ากับพ่อและมีการถอดแบบแม่ ซึ่งระยะนี้จะเป็นระยะที่ฟรอยด์ เน้นว่า เด็กจะมีการถอดแบบหรือเรียนรู้บทบาททางเพศ ซึ่งจุดแรกก็คือการถอดแบบบทบาททางเพศจากพ่อแม่เพศเดียวกันกับตนเอง (ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาระ. 2526 : 62) ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงการถอดแบบจากพ่อแม่ของเด็กชายและเด็กหญิงตามแนวคิดของฟรอยด์

ในระยะ Phallic นี้เด็กหญิงและเด็กชายจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ฟรอยด์กล่าวว่าเด็กชายจะเกิดปมเอดิปัส (Oedipus Complex) และเด็กหญิงจะเกิดปมอีเลคตรา (Electra Complex) ซึ่งปม (Complex) จะเป็นความต้องการในจิตไร้สำนึกของเด็กที่อยากจะครอบครองพ่อแม่ที่มีเพศตรงข้ามกับเพศของเด็ก และเป็นปฏิปักษ์กับพ่อ หรือแม่เพศเดียวกับเด็ก ฟรอยด์ กล่าวว่าเด็กเด็กหญิงสังเกตเห็นว่าอวัยวะเพศของพี่ชาย น้องชาย หรือเพื่อนผู้ชายมีลักษณะเด่นกว่า มีขนาดใหญ่กว่าของตนเอง ก็ารู้สึกอิจฉาอวัยวะเพศชาย (Penis envy) และต้องการมีอวัยวะเพศเช่นเด็กชายบ้าง เด็กหญิงจะโทษว่าแม่เป็นสาเหตุที่ทำให้มีอวัยวะเพศ เช่นผู้ชายของตนหายไป แล้วหันไปรักพ่อแทนเพราะพ่อไม่ได้มีส่วนในความผิดนี้ นอกจากนั้นเด็กหญิงยังมีความหวังในจิตไร้สำนึกว่าพ่ออาจจะสามารถให้อวัยวะที่ขาดหายไปนั้นได้ (หมายถึงอวัยวะเพศ) รวมทั้งอยากครอบครองพ่อเกิดเป็นปมอีเลคตรา (Electra Complex) เด็กหญิงจะพยายามแก้ปมนี้โดยพยายามถอดแบบบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมของแม่เพราะหวังจะให้พ่อชอบตนบ้าง จุดนี้เองที่เด็กหญิงพัฒนาลักษณะความเป็นหญิงขึ้นอย่างเห็นเด่นชัด ส่วนเด็กชายในระยะอวัยวะเพศนี้จะเกิดความหลงใหลในอวัยวะเพศชายตนเองอย่างมากและมีการพัฒนาปมเอดิปัส (Oedipus Complex) โดยเด็กชายจะมีความรักและต้องการแม่มาก ในขณะเดียวกันเขาก็รู้ว่าพ่อก็รักและต้องการแม่มากด้วยเช่นกัน ทำให้เกิดความอิจฉาพ่อและเกิดความวิตกกังวลว่าพ่อจะไม่พอใจและจะทำโทษด้วยการตัดอวัยวะของตน (Castration Anxiety) เด็กชายจึงเก็บกดความปรารถนาในตัวแม่ไว้ แล้วหันมาถอดแบบให้เหมือนพ่อมากที่สุดเท่าที่เขาจะทำได้ โดยมีการรับเอาบทบาททางเพศ คำนิยม และบุคลิกของพ่อมาเป็นของตนเพื่อให้แม่รักและในขณะเดียวกันก็จะทำให้เขามีคุณสมบัติของพ่อที่ทำให้แม่พอใจ (นิตยกุล อรรถนุพรรณ. 2529 : 7)

ฟรอยด์ (Kaplan & Sedney. 1980 : 183 ; citing Freud. 1925) ได้กล่าวถึงความสำคัญของลักษณะความแตกต่างทางร่างกาย โดยเฉพาะอวัยวะเพศว่ามีผลต่อพัฒนาการของพฤติกรรมความเป็นหญิง

เป็นชายในเด็ก ความแตกต่างของอวัยวะเพศนี้จะทำให้เด็กรับรู้ตนเอง ในลักษณะความเป็นหญิงหรือความเป็นชาย และเด็กจะถอดแบบพฤติกรรมของพ่อแม่เพศเดียวกับตนซึ่งจะเป็นจุดเริ่มแรกของการพัฒนาพฤติกรรมความเป็นหญิงและความเป็นชายในเบื้องต้น

กล่าวโดยสรุปก็คือ เด็กจะเรียนรู้บทบาททางเพศอย่างเด่นชัดในระยชนอวัยวะเพศ โดยเด็กชายจะเลียนแบบบทบาทของพ่อเพื่อให้แม่รัก ในขณะที่เด็กหญิงก็จะเลียนแบบบทบาททางเพศของแม่เพื่อให้พ่อรัก ซึ่งนับเป็นการเรียนรู้บทบาททางเพศให้เหมาะสมกับเพศของตน จากการถอดแบบบทบาททางเพศจากพ่อแม่เพศเดียวกับตน นอกจากนี้ฟรอยด์ยังกล่าวว่าแต่ละบุคคล จะมีศักยภาพของการเป็นเพศชายและหญิง แต่ฟรอยด์ได้เน้นเรื่องนี้มากนัก ทั้งนี้ก็เพราะ ฟรอยด์ เน้นเกี่ยวกับการเลียนแบบบทบาททางเพศจากพ่อแม่เพศเดียวกับเด็กในระยชนอวัยวะเพศมากกว่า

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ตามแนวคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เด็กจะเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคม เช่น พฤติกรรมความเป็นเพศหญิงหรือความเป็นเพศชาย พฤติกรรมก้าวร้าว พฤติกรรมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ฯลฯ นั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ 3 กระบวนการ คือ การสังเกต (Observation) การเลียนแบบ (Imitation) และการเสริมแรง (Reinforcement) เช่นเด็กหญิงจะเลียนแบบพฤติกรรมของผู้หญิง จากการสังเกต (Observation) จากตัวแบบ (Model) เพศหญิง เช่น แม่ หรือ ครู แล้วจดจำพฤติกรรมนั้นไปทำตามแบบ (Imitation) แล้วถ้าทำพฤติกรรมนั้นแล้วได้รับการชมเชย คำชมเชยก็จะเป็นตัวเสริมแรง (Reinforcement) ที่จะเสริมให้เด็กทำพฤติกรรมนั้นอีก จนเกิดเป็นลักษณะพฤติกรรมของเด็ก เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าการเรียนรู้พฤติกรรมต่าง ๆ ในสังคมจะต้องมีตัวแบบเพื่อให้เด็กสังเกตพฤติกรรมและทำตาม นอกจากนั้นผลการกระทำก็มีความสำคัญเช่นกัน ที่จะทำให้เกิดแนวโน้มของการเกิดหรือไม่เกิดพฤติกรรมอีกและการให้รางวัล คำชมเชย หรือการยอมรับเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสม จะทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมนั้นอีก ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กได้รับการลงโทษเด็กก็จะไม่แสดงพฤติกรรมนั้นอีก ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมที่สังคมยอมรับว่าเหมาะสมกับเพศของตนและละเว้นพฤติกรรมที่สังคมเห็นว่าไม่เหมาะสมกับเพศของตน (ธีระพร อูวรรณโน. 2526) — 4

นอกจากนั้น มิสเชล (Kaplan & Sedney. 1980 : 185 ; citing Mischel. 1966, 1970, 1976) กล่าวว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมใดๆ รวมทั้งพฤติกรรมที่เกี่ยวกับบทบาททางเพศนั้นจะประกอบด้วยกระบวนการ 2 ขั้นตอน ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ (Acquisition) และกระบวนการปฏิบัติ (Performance) กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นครั้งแรกจากการสังเกตตัวแบบ ซึ่งตัวแบบอาจจะเป็นคนหรือสัญลักษณ์ (จากนวนิยาย โทรทัศน์ ฯลฯ) และจะมีกระบวนการปฏิบัติตามพฤติกรรมที่สังเกตได้ซึ่งการจะปฏิบัติได้จะต้องมีแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมนั้น เช่น บุคคลเลือกที่จะกระทำตามตัวแบบเมื่อพฤติกรรมนั้นให้ผลทางบวกมากกว่าจะเลือกทำตามตัวแบบที่พฤติกรรมให้ผลทางลบ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบตัวจะมีผลต่อแนวโน้มของการเกิด และไม่เกิดพฤติกรรม มิสเชล กล่าวว่าเด็กหญิงและเด็กชายจะเรียนรู้พฤติกรรมที่คล้ายคลึงกันแต่จะแสดงออกในลักษณะใดเป็นผลมาจากความคาดหวังของสังคมที่มีต่อพฤติกรรมของแต่ละเพศ

ดังนั้นจะเห็นได้ถึงความแตกต่างของบทบาททางเพศนั้นไม่ได้เริ่มเมื่อเด็กพบว่าตนเองเป็นเด็กหญิงหรือเด็กชายตั้งแต่แรกเกิด แต่เริ่มเมื่อผู้ใหญ่ตระหนักว่าเด็กเป็นผู้หญิงหรือผู้ชายแล้วมีการปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละเพศ

องค์ประกอบที่สำคัญในการเลียนแบบคือ การมีความสนใจต่อตัวแบบ ซึ่งตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อตัวเด็ก คือ ตัวแบบที่เด็กรับรู้ว่ามีอำนาจ (Power) มีความอบอุ่น (Warmth) มีลักษณะเด่น (Dominance) รวมทั้งการมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับตัวแบบ ตัวแบบที่สำคัญตัวแบบแรก คือ พ่อแม่ โดยพ่อแม่จะเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลในชีวิตของเด็กมากที่สุด ซึ่งจะมีทั้งตัวแบบเพศชาย (คือพ่อ) และตัวแบบเพศหญิง (คือแม่) มิสเชลกล่าวว่าองค์ประกอบหนึ่งที่มีผลต่อการที่เด็กเลียนแบบพ่อแม่ คือ ความมีอำนาจของพ่อแม่ตนเอง เพราะการเลียนแบบทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าตนมีอำนาจเหมือนพ่อแม่ ซึ่งความคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากนักจิตวิทยาท่านอื่น ๆ (Spence & Helmreich. 1978. 133 ; citing Parson. 1955 ; Whiting. 1959)ซึ่งต่างก็ยืนยันว่าแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้เด็กเลียนแบบพ่อแม่ก็คือ อำนาจที่พ่อแม่ใช้ควบคุมพฤติกรรมของเด็ก เช่น การให้รางวัลและการลงโทษในพฤติกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กเลียนแบบบุคคลต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน โดยเด็กจะเลียนแบบตัวแบบที่มีอำนาจมากกว่าตัวแบบที่มีอำนาจน้อย (Spence & Helmreich. 1978 : 133 ; citing Bandura & Ross. 1964, Mischel & Grusec. 1966 ; Kaplan & Sedney. 1980 : 187 ; citing Rosenberg. 1967) โดยพบว่าทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะเลียนแบบพ่อแม่ที่มีลักษณะเด่นกว่า เช่น จากการศึกษาโดยการสังเกตพ่อแม่ในขณะที่มีการอภิปรายเกี่ยวกับ ปัญหาในการเลี้ยงดูเด็ก และได้จำแนกพ่อแม่ที่มีลักษณะเด่นกว่าไว้แล้วให้พ่อแม่กระทำการที่กำหนด ผลจากการทดลองพบว่าเด็กจะเลียนแบบพ่อแม่ที่มีลักษณะเด่นมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง (Spence & Helmreich. 1978 : 133 ; citing Hetherington. 1965 ; Hetherington & Frankie. 1967) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เด็กจะมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบพ่อแม่ที่มีอำนาจมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าลักษณะความสัมพันธ์ของพ่อแม่กับเด็ก ยังมีผลต่อการเลียนแบบของเด็กอีกด้วย นักจิตวิทยา ได้เน้นถึงความสำคัญของวิธีการเลี้ยงดูว่ามีผลต่อการเลียนแบบของเด็ก และโดยเฉพาะลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็กกล่าวคือ เด็กจะมีการเลียนแบบพ่อแม่ที่สายสัมพันธ์ที่ดีและให้ความอบอุ่นกับเด็กมากกว่าพ่อแม่ที่มีสายสัมพันธ์ที่ไม่ดีกับเด็ก ดังนั้นพ่อแม่ที่สามารถให้ความรักความอบอุ่น มีการควบคุมพฤติกรรมเด็กอย่างเหมาะสมมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก ก็จะทำให้เด็กเลียนแบบได้มากกว่าพ่อแม่ที่ไม่มีลักษณะเหล่านี้ ทั้งยังพบว่าในเด็กหญิงและเด็กชายยังมีการเลือกเลียนแบบตัวแบบที่มีลักษณะแตกต่างกัน กล่าวคือเด็กหญิงมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบแม่ที่มีลักษณะอบอุ่น ในขณะที่เด็กชายมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบพ่อที่มีลักษณะเด่น (Spence &Helmreich. 1978: 133 ;citing Bandura & Huston. 1961 Mussen & Parker. 1965; Franki & Hetherington.1967)

สำหรับการวิจัยอื่น ๆ ยังพบว่าเด็กจะเลียนแบบบุคคลที่ตนรับรู้ว่ามีลักษณะบางอย่างเหมือนกับตน จากการศึกษาของสทอทแลนด์ (Spence & Helmreich. 1978 : 133 ; citing stotland. 1961) พบว่ากลุ่มตัวอย่างเชื่อว่าตัวเองมีลักษณะบางอย่างเหมือนกับบุคคลที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อตัวเขามากกว่าบุคคลที่ไม่มีอิทธิพลแก่เขา นอกจากนี้การวิจัยอื่นยังพบว่าเด็กมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบตัวแบบที่มีเพศเดียวกันกับเด็กมากกว่าตัวแบบเพศตรงข้าม (Spence & Helmreich. 1978 : 133 ; citing Bandura. 1963) ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าเด็กมักใกล้ชิดกับตัวแบบเพศเดียวกันกับเด็กมากกว่าตัวแบบเพศตรงข้าม ดังนั้นเด็กจะเลียนแบบพ่อแม่เพศเดียวกับตน เพราะรับรู้ว่ามีลักษณะทางเพศเดียวกันโดยเด็กชายจะเลียนแบบพ่อ ขณะเดียวกันเด็กหญิงจะเลียนแบบแม่ ดังนั้นถ้าพ่อแม่มีลักษณะที่ตรงตามเพศ กล่าวคือพ่อมีลักษณะความเป็นชายและแม่มีลักษณะความเป็นหญิง เด็กก็จะมีแนวโน้มที่จะพัฒนาพฤติกรรมได้ตรงตามเพศเช่นเดียวกัน

สำหรับกระบวนการเสริมแรงนั้น มิสเชล (Kaplan & Sedney. 1980 : 185 ; citing Mischel. 1966) กล่าวว่าป็นแรงจูงใจในรูปแบบของการคาดหวังผลที่ได้รับจากการกระทำ ซึ่งผลที่ได้รับจากการกระทำจะมีทั้งการได้รับรางวัลและการลงโทษ การได้รับรางวัลเป็นการเพิ่มโอกาสที่จะกระทำพฤติกรรมซึ่งรางวัลนั้นจะเป็นอะไรก็ได้ อาจเป็นวัตถุสิ่งของ การให้คำชมเชย การสร้างความรู้สึกว่ามีความสามารถ หรือการได้รับการ

ยอมรับจากสังคม ส่วนการลงโทษเป็นการลดโอกาสจากสังคม ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ผลของพฤติกรรมการถูกลงโทษทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม การลงโทษทางตรง เช่น เด็กหญิงจะถูกตีเมื่อไปเที่ยวเถลไถล หรือเด็กได้รับคำบอกเล่าว่าจะถูกตีหากไปเที่ยวเถลไถล ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อได้รับรางวัลหลาย ๆ ครั้งจากการกระทำพฤติกรรมนั้นทำให้เกิดการเรียนรู้พฤติกรรมอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันนี้ นอกจากนี้ยังพบว่าทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะเลียนแบบตัวแบบไม่ว่าจะเป็นตัวแบบเพศหญิงหรือตัวแบบเพศชาย เมื่อตัวแบบนั้นควบคุมเกี่ยวกับรางวัล

นักทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมกล่าวเช่นเดียวกับฟรอยด์ว่า การพัฒนาบทบาททางเพศนั้น เริ่มตั้งแต่ระยะแรกของชีวิต ซึ่งเป็นระยะที่พ่อแม่ยังมีอิทธิพลต่อเด็กอย่างมาก เด็กจะพัฒนาพฤติกรรมที่มีลักษณะตรงตามเพศจากพ่อแม่ ฟรอยด์ เชื่อว่าพัฒนาการนี้เกิดจากแรงจูงใจภายใน (Internal Motivation) ของเด็ก ในการถอดแบบจากพ่อแม่ที่มีเพศเดียวกันกับเด็ก แต่ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเน้นการเรียนรู้บทบาททางเพศโดยวิธีการสังเกต การสอนโดยตรง และการเลียนแบบ เช่นเดียวกับวิธีการเรียนรู้พฤติกรรมอื่นๆ ดังนั้น แม้ว่าพ่อแม่จะเป็นตัวแบบที่สำคัญยิ่งในเรื่องบทบาททางเพศ แต่กลุ่มเพื่อน บุคคลต่าง ๆ ในโทรทัศน์ก็อาจเป็นแบบอย่างได้ทั้งสิ้น

กล่าวโดยสรุปก็คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชื่อว่าทั้งพ่อ และแม่สามารถเป็นตัวแบบที่สำคัญสำหรับเด็ก ทั้งเด็กชายและเด็กหญิง สามารถเรียนรู้พฤติกรรมที่มีลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิง ได้ตั้งแต่ระยะแรก ๆ ของชีวิตโดยวิธีการสังเกตและการเลียนแบบ รวมทั้งการได้รับเสริมแรงสำหรับพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งแรงจูงใจที่สำคัญที่ป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบตามพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้มาทั้งหมดก็คือ การคำนึงถึงผลของการกระทำบุคคลจะเลือกกระทำตามตัวแบบเมื่อการกระทำนั้นให้ผลทางบวกมากกว่าจะเลือกทำตามการกระทำที่ให้ผลทางลบ

ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ (Cognitive Development Theory)

พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กจะเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก การค้นหาสภาพแวดล้อมจะนำไปสู่การค้นพบใหม่ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนา การทำให้เกิดความเข้าใจของเด็กในเรื่องต่างๆ ได้ดีขึ้นและองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อพัฒนาการทางปัญญา คือการที่เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม ทำให้เกิดความสามารถใหม่ ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับตัวต่อไป

โคลเบอร์ก (Kohlberg) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจของเพียเจท์ ได้กล่าวว่า ความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับตนเองและบทบาททางเพศจะเปลี่ยนแปลงไปเมื่อเด็กมีวุฒิภาวะสูงขึ้นและมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมมากขึ้นในการเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพศของตน เด็กจะผ่านขบวนการ 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นแรก เด็กก่อนวัยเรียนจะพบว่าเพศนั้นแบ่งออกเป็น 2 เพศ คือ เพศหญิงและเพศชาย และเด็กเรียนรู้ที่จะเรียกตนเองในลักษณะของเด็กหญิงหรือเด็กชาย ในระยะก่อนวัยเรียนนี้ มโนทัศน์เกี่ยวกับเพศของเด็กจะมีลักษณะเป็นรูปธรรม (Concrete) มาก เด็กต้องอาศัยสิ่งต่าง ๆ เป็นตัวชี้แนะว่าเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย เช่น ลักษณะการแต่งตัว ผมสั้น หรือผมยาว ตัวอย่างเช่น เด็กเล็กจะเข้าใจว่าผู้หญิงนั้นจะต้องมีผมยาวและไม่หว่าน ในขณะเดียวกันเด็กเล็กก็จะบอกว่าผู้ชายสามารถเปลี่ยนเป็นผู้หญิงได้หากผู้ชายคนนั้นมีผมยาวและผูกผมด้วยริบบิ้น ดังนั้นถึงแม้ว่าเด็กอายุ 3 ขวบส่วนใหญ่จะสามารถบอกเพศของตนได้อย่างถูกต้อง

ต้องก็ตาม แต่เด็กก็ยังไม่สามารถบอกเพศของผู้ใหญ่หรือเพศของตุ๊กตาได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นเด็กเล็กมักจะ ไม่ทราบว่าเป็นเพศนั้นเปลี่ยนแปลงไม่ได้ถึงแม้ว่าลักษณะภายนอกที่เห็นของคนจะเปลี่ยนไป เช่น การเปลี่ยน ทรงผม เสื้อผ้า ฯลฯ อย่างไรก็ตามในระยะต่อมาคือ วัยเรียน เด็กมีวุฒิภาวะทางปัญญาเพิ่มขึ้น มีความคงที่ ของเอกลักษณ์เกี่ยวกับเพศ (Gender Identity) โดยเด็กอายุ 6 - 7 ขวบจะมีการรับรู้ว่าตนเองนั้นเป็นเพศ หญิง เพศชายอย่างแท้จริง เด็กจะทราบว่าถึงแม้คนจะมีเสื้อผ้าหรือทรงผมเปลี่ยนไป แต่คนนั้นก็ยังคงเป็น เพศชายหรือเพศหญิงเหมือนเดิม เด็กเริ่มที่จะจำแนกวัตถุและพฤติกรรมต่างๆ ให้เหมาะสมสำหรับเพศ หญิง เพศชายได้ ซึ่งการเรียนรู้นี้ไม่เกี่ยวข้องกันกับการฝึกฝนของสังคมในเรื่องบทบาททางเพศหรือจากการ ถอดแบบจากพ่อแม่ในเรื่องบทบาททางเพศ จากการศึกษาของ โคลเบอร์ก (วรรณภา เพชรพันธ์. 2531 : 14 ; อ้างอิงจาก Kohlberg. 1996) เกี่ยวกับความคงที่ของเอกลักษณ์บทบาททางเพศโดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็น เด็กอายุระหว่าง 4 - 8 ปี โดยถามเด็กว่าเด็กหญิงในรูปภาพจะเปลี่ยนเป็นเด็กชายหรือไม่หากเด็กหญิงคนนั้น ชอบใส่เสื้อผ้าของเด็กชาย ผลการศึกษาพบว่าเด็กอายุ 4 ขวบส่วนใหญ่คิดว่าเด็กหญิงในรูปภาพจะสามารถ เปลี่ยนเป็นเด็กชายได้หากต้องการ แต่เด็กวัย 7 ขวบส่วนใหญ่แน่ใจว่าเด็กหญิงจะไม่สามารถเปลี่ยนเป็น เด็กชายได้ถึงแม้ว่าเด็กหญิงคนนั้นจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือเสื้อผ้าภายนอกก็ตาม ซึ่งการวิจัยนี้แสดง ให้เห็นว่าเมื่อเด็กโตขึ้นจะมีการรับรู้ และมีความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับเพศหรือลักษณะของความเป็นหญิง หรือลักษณะของความเป็นชายมากขึ้น เด็กจะเข้าใจความคงที่ของเพศถึงแม้ว่าลักษณะที่มองเห็นจากภายนอกมีการเปลี่ยนไป ซึ่งโคลเบอร์ก กล่าวว่าหน้าที่เด็กสามารถจัดประเภทได้นี้จะเป็นพื้นฐานของการมีบทบาท ที่มีลักษณะเฉพาะแต่ละเพศ (Sex Role Stereotypes)

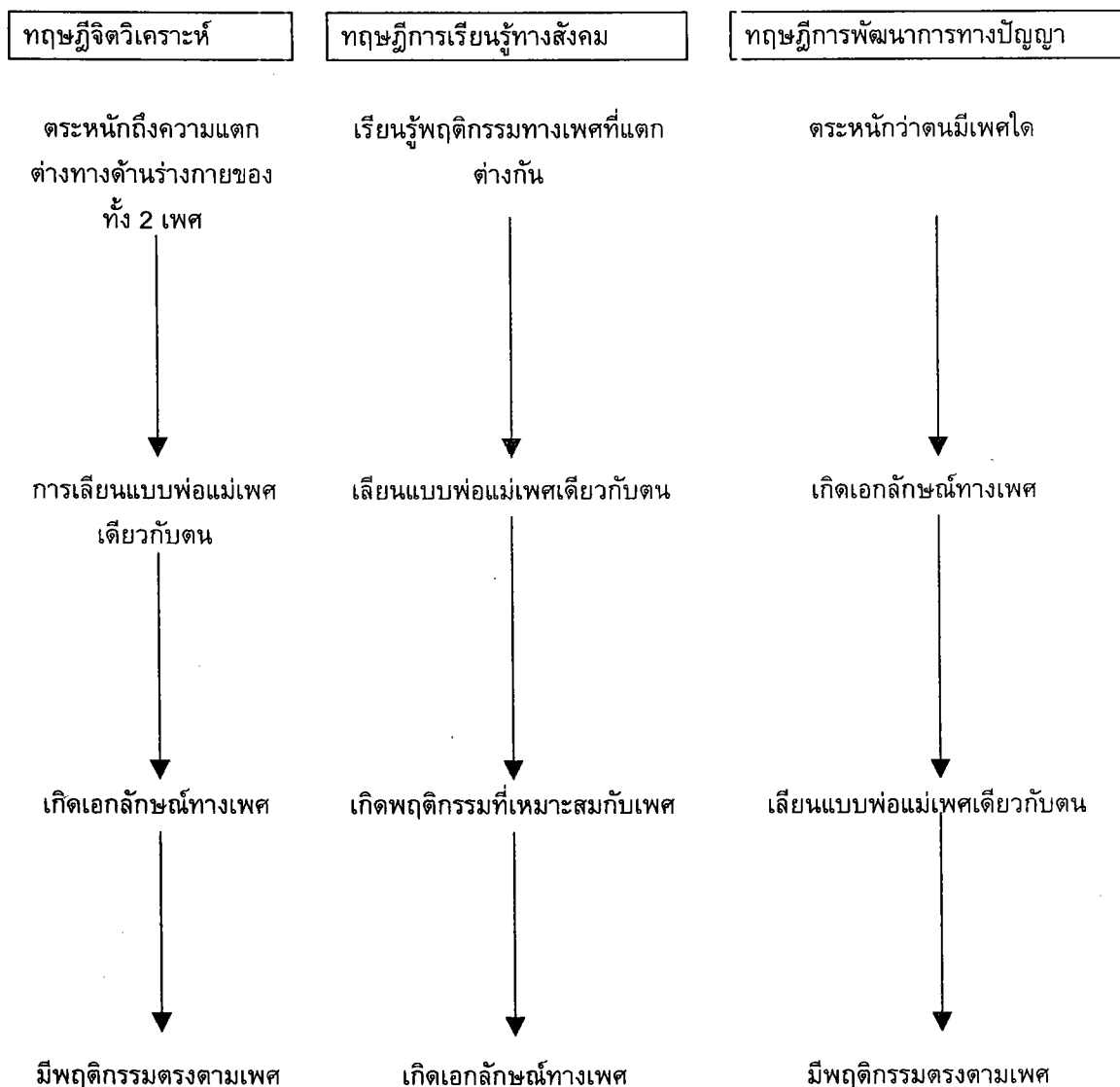
ขั้นที่ 2 เมื่อเด็กมีความคิดคงที่ของโน้ตทัศน์เกี่ยวกับเพศของตนแล้ว เด็กจะสามารถสร้างความชอบและค่านิยมของเพศตนได้ เด็กเริ่มที่จะเลียนแบบบุคคลที่มีเพศเดียวกันกับเด็ก เด็กเรียนรู้ในการให้คุณค่าแก่พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพศของตนมากกว่าพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับเพศตรงข้าม ลักษณะเช่นนี้เรา เรียกว่า เอกลักษณ์บทบาททางเพศ (Sex Role Identity)

ขั้นที่ 3 เด็กจะมีการพัฒนาการผูกพันทางอารมณ์ ที่มีต่อพ่อแม่เพศเดียวกันกับเด็กอย่างมาก (Deep Emotional Attachment) ซึ่งจะทำให้ง่ายต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับ เพศ เด็กจะมีการพัฒนาความชอบสำหรับสิ่งหนึ่งมากกว่าอีกสิ่งหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันเด็กก็จะมีการตระหนัก ถึงบทบาททางเพศที่เหมาะสมกับเพศของตนด้วย

โคลเบอร์ก มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของบทบาททางเพศ (Sex Role Behaviors) นั้นเกิดจากความคงที่ของความคิดความเข้าใจ (Cognitive Consistency) ซึ่งต่างกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม โดยทฤษฎี การเรียนรู้ทางสังคมกล่าวว่า เด็กจะกระทำพฤติกรรมตามบทบาททางเพศเพราะต้องการรางวัล หรือเพราะ สังคมคาดหวังในพฤติกรรมนั้น เช่น เด็กชายจะบอกตัวเองว่าตนต้องการรางวัลและตนจะได้รับรางวัลหากมี พฤติกรรมของเด็กชาย เพราะฉะนั้นเด็กจึงต้องการเป็นเด็กผู้ชายและประพฤติปฏิบัติสิ่งที่เด็กชายกระทำ แต่ ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจนั้นเด็กจะไม่เสาะแสวงหารางวัล เด็กชายจะบอกตัวเองว่าตนนั้น เป็นเด็กชาย เพราะฉะนั้นจึงต้องประพฤติสิ่งที่เด็กผู้ชายประพฤติกัน ดังนั้นการประพฤติในสิ่งที่เด็กผู้ชาย ประพฤติจึงเปรียบเสมือนรางวัลนั่นเอง และเด็กชายจะมีพฤติกรรมนั้นอย่างต่อเนื่องกันไป หรืออาจกล่าวได้ ว่า โคลเบอร์กคิดว่าเด็กเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมตรงตามเพศจากบุคคลอื่น แต่การกระทำพฤติกรรม เหล่านั้นไม่ใช่เพราะต้องการรางวัลหากเป็นเพราะเพียงต้องการรักษาเอกลักษณ์ของตนในลักษณะว่าเป็นเด็ก ผู้หญิงหรือเด็กผู้ชายเท่านั้น เมื่อเด็กเรียนรู้ว่าตนเป็นชายหรือหญิงแล้วจะนำไปสู่การให้คุณค่าต่อวัตถุและ พฤติกรรมแตกต่างกัน โดยเด็กหญิงจะให้คุณค่าต่อสิ่งของและพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นผู้หญิง เพราะว่าจะ ช่วยรักษาภาพลักษณ์ของตน (Self Image) ดังนั้นด้วยเหตุที่เด็กชายสนใจพฤติกรรมของความเป็นชายและ

เด็กหญิงสนใจพฤติกรรมของความเป็นหญิงนี้จึงนำไปสู่การถอดแบบจากพ่อแม่ที่มีเพศเดียวกันกับเด็ก เพราะพ่อแม่มีคุณสมบัติที่คล้ายเด็กชายหรือเด็กหญิง

จาก 3 ทฤษฎีดังกล่าวคือ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) และทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ (Cognitive Theory) สามารถสรุปเป็นภาพประกอบ 2 ที่แสดงเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของพัฒนาการด้านบทบาททางเพศ (Louis & Karin, 1982 : 118 ; citing Basow. 1980)

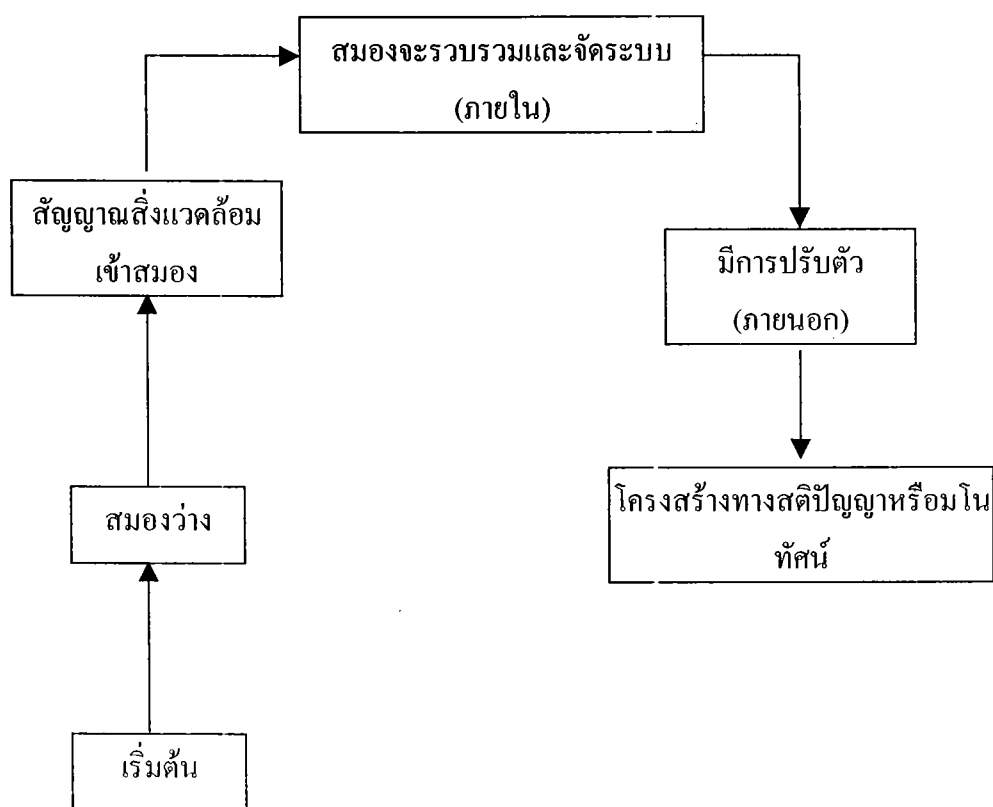
ภาพประกอบ 2 แสดงการเปรียบเทียบขั้นตอนของพัฒนาการด้านบทบาททางเพศ ตามแนว

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ทฤษฎีการเรียนรู้สังคม และทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญา

ทฤษฎีสกีมาทางเพศ (Gender Schema Theory)

เบม (Sandra Lipsitz Bem) แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University) มองว่า ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงนั้น จะประกอบด้วยพฤติกรรมและคุณลักษณะทางบวกต่าง ๆ รวมกัน ซึ่งจะเป็นคุณลักษณะเฉพาะตัวของเพศหญิงและเพศชายที่แตกต่างกัน และเป็นลักษณะที่พึงปรารถนาสำหรับเพศหนึ่งมากกว่าอีกเพศหนึ่ง และการที่จะบอกว่าบุคคลใดมีลักษณะความเป็นหญิง หรือ ลักษณะความเป็นชายจะดูได้จากพฤติกรรมที่บุคคลนั้นตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อม โดยสังคมแต่ละสังคมจะมีมาตรฐานที่เหมาะสมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาสำหรับแต่ละเพศ ซึ่งบุคคลที่มีลักษณะตรงตามเพศจะมีการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมในลักษณะพฤติกรรมที่เพศตนพึงกระทำเท่านั้น แต่บุคคลที่มีลักษณะไม่ยึดในบทบาทที่ตรงตามเพศจะมีอิสระในการกระทำพฤติกรรมโดยไม่ต้องอาศัยมาตรฐานบทบาททางเพศของสังคมเพียงอย่างเดียวเป็นหนทางชี้แนะพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของบุคคล ซึ่งจะทำให้บุคคลที่มีลักษณะไม่ยึดในบทบาทหน้าที่ตรงตามเพศสามารถปรับตัวเข้าสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี (Cook. 1985 : 25 ; citing Bem. 1974, 1979) ซึ่งแนวคิดของเบม สอดคล้องกับแนวคิดของ คาแกน (Cook. 1985 : 25 ; citing Kagan. 1964) โดยเชื่อว่าบุคคลที่มีลักษณะตรงตามเพศจะมีมาตรฐานของสังคมเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมสำหรับแต่ละเพศ และบุคคลนั้นจะถูกกระตุ้นให้เชื่อมโยงลักษณะต่าง ๆ ของตนเข้ากับมาตรฐานเหล่านี้ แต่อย่างไรก็ตามทั้งเบมและ คาแกน ก็มีแนวคิดที่แตกต่างกันอยู่บ้างเกี่ยวกับบทบาททางเพศ โดย คาแกน ได้สรุปว่าการที่บุคคลมีลักษณะที่ตรงตามเพศเป็นสิ่งที่ดี เพราะง่ายต่อการเรียนรู้และการแสดงออกถึงคุณลักษณะของตนตามที่ลักษณะที่ตรงตามเพศ แต่ เบม กล่าวว่าลักษณะที่ตรงตามเพศนั้นก่อให้เกิดผลทางลบ ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลที่มีความต้องการที่จะทำตามมาตรฐานบทบาททางเพศของตนจะขาดความยืดหยุ่นในการแสดงออกของพฤติกรรมตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการไม่ยึดในบทบาทที่ตรงตามเพศของบุคคลที่เบมเรียกคุณลักษณะนี้ว่า แอนโดรจีนี (Androgyny) จะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้มากกว่า สามารถปรับตัวได้ดีกว่าในสังคม (Cook. 1985 : 25 ; citing Bem. 1976)

ดังนั้น เบม เชื่อว่าผู้ชายและผู้หญิงจะมีความแตกต่างกัน เนื่องจากอิทธิพลของวัฒนธรรมและสังคมที่เป็นตัวกำหนดอย่างกว้างๆ เกี่ยวกับลักษณะบทบาททางเพศของชายและหญิงแต่แนวคิดใหม่ของ เบม ซึ่งกล่าวถึงปรากฏการณ์ (Phenomenon) ของการมีลักษณะที่ตรงตามเพศ (วรรณภา เพชรพินธุ์. 2534 : 16 ; อ้างอิงจาก Bem. 1981 : 355) ที่เรียกว่าทฤษฎีสกีมาทางเพศ (Gender Schema Theory) ได้เห็นว่า บุคคลจะมีลักษณะบทบาททางเพศเป็นอย่างไรขึ้นกับการปรับโครงสร้างทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมบทบาททางเพศของตน ซึ่งโครงสร้างทางความคิดความเข้าใจภายในนี้ เรียกว่า สกีม (Schema) การทำงานของสกีมานั้นจะเป็นเหมือนโครงสร้างที่มีอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งพร้อมที่จะค้นหาและดูดซึม (Assimilate) ข้อมูลที่เข้าไปในรูปแบบที่ตรงกับ Schema โดยที่สกีมาจะมีผลต่อกระบวนการข้อมูลในเรื่องการรับรู้ การตีความ และการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้รับให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการรับรู้ของบุคคลจึงเป็นผลมาจากปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างข้อมูลที่ได้รับกับสกีมาที่มีอยู่ก่อนแล้วของบุคคลนั้น และเบมได้เน้นสกีมาทางความคิดความเข้าใจ (Cognitive Schema) จะมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานของสังคมโดยที่มาตรฐานของสังคมจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของบุคคล ดังภาพประกอบ 3 (รัชณี คงสันติ. 2522 : 13)

ภาพประกอบ 3 แสดงการพัฒนาโครงสร้างทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมบทบาททางเพศของตน

จากทฤษฎีสกีมาทงเพศ (Gender Schema Theory) เบม ไม่ได้เน้นเกี่ยวกับรายละเอียดที่ใช้แยกออกเป็นลักษณะความเป็นหญิง ลักษณะความเป็นชาย แต่ เบม เน้นที่กระบวนการความคิดความเข้าใจ (Cognitive Processes) โดยให้ความสนใจต่อความแตกต่างของกระบวนการทางความคิดความเข้าใจ (Cognitive Processes Differences) ระหว่างบุคคลที่มีลักษณะตรงตามเพศ (Sex - Typed Persons) กับบุคคลที่ไม่มีลักษณะตรงตามเพศ (Nonsex - Typed Persons) โดยดูจากกระบวนการสกีมาด้านเพศ (Gender Schematic Processing) ซึ่งบุคคลที่มีลักษณะตรงตามเพศจะจัดระเบียบข้อมูลที่ได้รับในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับความเป็นหญิงและความเป็นชาย โดยมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนด ทำให้มีผลต่อการจำกัดพฤติกรรมและอัตมโนทัศน์ของบุคคล สำหรับกระบวนการในการพัฒนาบทบาททางเพศของบุคคลที่มีลักษณะตรงตามเพศนั้นจะเริ่มจากการที่เด็กเรียนรู้จากสังคมเกี่ยวกับเพศบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบทบาททางเพศของเพศหญิงและเพศชายโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งการเรียนรู้นี้จะสอนเด็กถึงขอบเขตของบทบาททางเพศของเพศชาย และเพศหญิงทำให้เด็กเกิดสกีมาทางเพศ (Gender Schema) ต่อมาเด็กจะอาศัยสกีมาทางเพศที่เด็กเพิ่งพัฒนาขึ้น ซึ่งสกีมาทางเพศ (Gender Schema) จะนำไปสู่มาตรฐานของลักษณะและพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพศของตนทำให้เกิดอัตมโนทัศน์ (Self - Concept) เกี่ยวกับลักษณะทางเพศของตนที่มั่นคงขึ้น ซึ่งการปฏิบัติตามบทบาททางเพศของตนตามที่สังคมกำหนดนี้เรียกว่า การมีบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม กล่าวคือ ผู้หญิงก็มีลักษณะพฤติกรรมแบบเพศหญิง และผู้ชายก็มี ลักษณะพฤติกรรมแบบเพศชาย

ในการตอบแบบวัดบทบาททางเพศของ เบม (Bem Sex Role Inventory) นั้นบุคคลที่มีลักษณะตรงตามเพศ จะกล่าวถึงตนเองโดยแยกออกเป็นลักษณะใดลักษณะหนึ่ง และมีการจัดอัตรานี้ในลักษณะที่ตรงกับการจำแนกระหว่างเพศของสังคม ดังนั้นบุคคลที่มีลักษณะตรงตามเพศจึงไม่ได้แตกต่างจากบุคคลอื่นตรงที่มีลักษณะความเป็นหญิง หรือความเป็นชายมากนักเพียงใด แต่แตกต่างจากบุคคลอื่นเพราะบุคคลที่มีลักษณะตรงตามเพศมีการจัดอัตรานี้ และพฤติกรรมบนพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะความเป็นหญิง ลักษณะความเป็นชาย ส่วนบุคคลที่มีลักษณะยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศจะมีพฤติกรรมหรือคุณสมบัติของความเป็นเพศหญิงหรือเพศชายไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจน นอกจากนั้นบุคคลที่มีลักษณะไม่ตรงตามเพศ จะเลือกข้อความในแบบวัดบทบาททางเพศของเบม (Bem Sex Role Inventory) อย่างอิสระมากกว่าที่จะคำนึงถึงลักษณะความเป็นชายหรือลักษณะความเป็นหญิง (Cook, 1985 : 27 ; citing Bem, 1979)

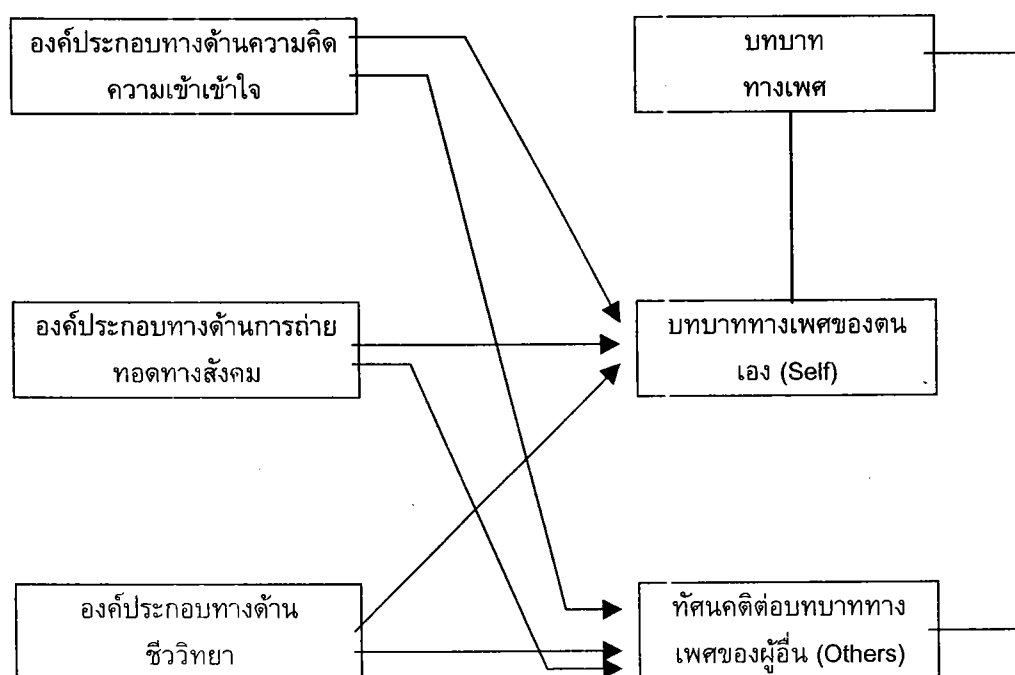
ทฤษฎีสกีมทางเพศ (Gender Schema Theory) มีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ (Cognitive Developmental Theory) และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ซึ่งฮุสตัน (Cook, 1985 ; citing Huston, 1983 : 40) ได้ชี้ให้เห็นว่าทั้งทฤษฎีสกีมทางเพศ (Gender Schema Theory) และทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ (Cognitive Developmental Theory) จะเน้นร่วมกันในเรื่องโครงสร้าง และการทำงานของกระบวนการความคิดความเข้าใจ (Cognitive Processes) ของแต่ละบุคคล โดยที่มีการซึมซับลักษณะบทบาททางเพศของตนเอง และมีการปรับโครงสร้างทางปัญญาทำให้เกิดอัตรานี้เกี่ยวกับตนเอง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะเกิดขึ้นในระยะแรกๆ ของชีวิต แต่อย่างไรก็ตามทั้งทฤษฎีพัฒนาการทางความคิด ความเข้าใจก็มีความแตกต่างกันอยู่บ้างซึ่งฮุสตันกล่าวว่า “ ทฤษฎีพัฒนาการทางความเข้าใจนั้นได้เน้นความแตกต่างของเพศทางกายภาพว่าทำให้เกิดลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละเพศ โดยบุคคลจะรับรู้ว่าเป็นเพศใดแล้วจะค่อยๆ รับรู้แบบของพฤติกรรมของเพศตนเข้าไป ซึ่งรูปแบบของพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพศตน ทำให้เกิดสกีมาทางเพศ (Gender Schema) (Cook, 1985 : 28 ; citing Huston, 1983 : 400) ” ส่วนทฤษฎีสกีมทางเพศของเบมได้เน้นว่าลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละเพศเกิดจากการแบ่งแยกของสังคม ทำให้มีผลกระทบต่ออัตรานี้ (Self Concepts) และพฤติกรรมของบุคคล เมื่อเด็กมีการเรียนรู้ถึงขอบเขตของบทบาททางเพศของชายและหญิงจึงเกิดสกีมาทางเพศ (Gender Schema) ดังนั้นทฤษฎีสกีมทางเพศ (Gender Schema Theory) จึงเป็นผลมาจากการกำหนดของสังคมเป็นหลัก สำหรับทฤษฎีสกีมทางเพศ (Gender Schema Theory) กับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) นั้นจะเน้นร่วมกันในเรื่องอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการเรียนรู้บทบาททางเพศ (Sex Role Behaviors) จากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มิเชล (Cook, 1985 : 7 ; citing Mischel, 1966) กล่าวว่าเด็กหญิงและเด็กชายจะเรียนรู้พฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน แต่จะแสดงออกในลักษณะใดเป็นผลมาจากความคาดหวังของสังคมที่มีต่อพฤติกรรมของแต่ละเพศ ส่วนทฤษฎีสกีมทางเพศนั้นกล่าวว่าสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลในแง่เป็นตัวกำหนดความแตกต่างระหว่างบทบาททางเพศของเพศหญิงและเพศชายโดยทั่วไป ทำให้มีผลกระทบต่ออัตรานี้และพฤติกรรมของบุคคล กล่าวโดยสรุปทฤษฎีสกีมทางเพศมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดความเข้าใจ กับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น

โดยสกีมาทางเพศ (Gender Schema) จะแสดงออกใน 2 ส่วนที่แตกต่างกันคือสกีมาทางเพศที่เกี่ยวข้องกับตนเอง (Self) และสกีมาทางเพศที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น (Others) กล่าวคือสกีมาทางเพศที่เกี่ยวข้องกับตนเอง จะเป็นการสร้างอัตรานี้ต่อโครงสร้างทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศของตน ส่วนสกีมาทางเพศที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นนั้นเป็นทัศนคติ หรือความรู้สึกเห็นชอบต่อการแสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับบทบาททางเพศของผู้อื่น ซึ่งสกีมาทางเพศทั้งสองส่วนจะมีความแตกต่างกัน ซิกนอร์เรลลา (Signorella,

1993 : 148) กล่าวว่า สกิมาทางเพศเป็นความเชื่อเกี่ยวกับความแตกต่างที่สำคัญระหว่างการยอมรับในบทบาททางเพศของตนเอง และผู้อื่น บางคนสามารถที่จะยอมรับบทบาททางเพศที่ยืดหยุ่นของตนเองได้ แต่ไม่อาจยอมรับการแสดงบทบาทเหล่านี้ในผู้อื่น เช่น เด็กผู้หญิงยอมรับว่าตนเองเล่นฟุตบอลเก่ง พอๆ กับเด็กผู้ชายได้แต่กลับไม่ชอบที่เห็นเด็กผู้ชายบางคนทำครีวได้คล่องแคล่วเหมือนผู้หญิง หรือเด็กผู้ชายคิดว่าการที่เขาชอบงานประดิษฐ์เป็นสิ่งไม่เสียหาย แต่กลับมองว่าเด็กผู้ชายที่ร่างกายล่ำสันไม่เหมาะกับงานประเภทนี้เป็นต้น (Signorella. 1993 : 150 ; citing Beiler, Yekel & Liben. 1991) นอกจากนี้ เออร์เบอร์ก (Urberg) พบว่าทั้งผู้ชายและผู้หญิงเมื่อให้กล่าวถึงลักษณะบทบาททางเพศของตนเองมักจะใช้กฎเกณฑ์ความเป็นเอกัตบุคคล (Individual) มากกว่า คือไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างลักษณะบทบาททางเพศของเพศชาย และเพศหญิงเมื่อกล่าวอ้างถึงตนเอง แต่กลับพบว่ากลุ่มตัวอย่างดังกล่าวจะใช้กฎเกณฑ์ทางสังคมของการกำหนดภาพพจน์ทางเพศ (Stereotypical) กับผู้อื่น กล่าวคือพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างลักษณะบทบาททางเพศของเพศชายและเพศหญิงเมื่อกล่าวถึงผู้อื่น ดังนั้นอัลเบอร์กจึงสรุปว่าบุคคลมักมีสกีมาต่อบทบาททางเพศของตนเองและผู้อื่นแตกต่างกัน คือ มองผู้อื่นด้วยภาพพจน์ทางเพศแต่มองตนเองด้วยความเป็นเอกัตบุคคล ทำให้บุคคลสามารถยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศของตนเองได้มากกว่า (Linda. 1996 : 160 ; citing Urberh. 1979) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของแคทซ์ (Katz) ที่พบว่าบุคคลจะแสดงการยอมรับ (Tolerance) และมีพฤติกรรมที่ยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ (Gender Role Flexibility) ของตนเองมากกว่าการยอมรับพฤติกรรมดังกล่าวในผู้อื่น (Katz & Ksansnak. 1994 : 272) ความแตกต่างในสกีมาทางเพศทั้ง 2 ด้านนี้จึงถูกหยิบยกรนำมาทำเป็นเครื่องมือในการวัดสกีมาทางเพศที่สามารถแสดงความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศของบุคคลได้อย่างครอบคลุม (Signorella. 1993 : 152)

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบทบาททางเพศ

แคทซ์ (Katz & Ksansnak. 1994 : 273) ได้สรุปว่าบทบาททางเพศนั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากอิทธิพลที่เป็นองค์ประกอบร่วมกัน 3 ประการ คือ องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (Cognitive Factors) องค์ประกอบด้านการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization Factors) และองค์ประกอบด้านชีววิทยา (Biological Factors) องค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้จะมามีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาททางเพศของบุคคลในสังคม ดังแสดงในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 แสดงอิทธิพลขององค์ประกอบทั้ง 3 ประการที่มีผลต่อการกำหนดบทบาททางเพศ (Katz & Ksiansnak, 1994: 273)

องค์ประกอบทางด้านการคิดความเข้าใจ (Cognitive Factors)

ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบทบาททางเพศ คือปัจจัยทางด้านสติปัญญาและความคิด กล่าวคือการพัฒนาบุคลมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิดสมองจะมีการจัดระบบ และการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความสมดุลกับสภาพแวดล้อม เพียเจท์ (Piaget, 1947) ให้คำจำกัดความของคำว่าสติปัญญาว่าเป็นความสามารถในการปรับตัวเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม โดยอาศัยกระบวนการดูดซึมเข้าสู่โครงสร้าง และการปรับโครงสร้างโดยพัฒนาการทางสติปัญญาจะแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนตามลำดับและมีพัฒนาการที่มีสัมพันธ์กับอายุ คือ ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหวช่วงอายุ 0-2 ปี ขั้นการคิดก่อนปฏิบัติการ ช่วงอายุ 2-7 ปี ขั้นปฏิบัติการด้านรูปธรรม อายุ 7-11 ปี และขั้นปฏิบัติการด้านนามธรรม อายุ 11-15 ปี เนื่องด้วยพัฒนาการทางสติปัญญามีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการควบคู่ไปกับการพัฒนาการด้านการอนุรักษ์คุณสมบัติทางกายภาพของวัตถุ และการได้มาซึ่งความคงที่ทางเพศของเด็กก็จะเกิดขึ้น เมื่อระดับอายุเกี่ยวกับการได้มาซึ่งการอนุรักษ์คุณสมบัติทางกายภาพต่าง ๆ เช่น มวลสาร น้ำหนัก และจำนวน (ชนิดา มิตรานนท์, 2539 : 12 ; อ้างอิงจาก Maccoby, 1990 : 7)

องค์ประกอบทางด้านการคิดความเข้าใจที่เกี่ยวข้องบทบาททางเพศในที่นี้ต้องการศึกษาความแตกต่างของความคิดความเข้าใจของบุคคลเกี่ยวกับบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยืดหยุ่นที่เปลี่ยนแปลงตามอายุ ซึ่งโคลเบอร์ก (วรรณภา เพชรพันธ์, 2531 : 14 ; อ้างอิงจาก Kohlberg, 1966) กล่าวว่าบทบาททางเพศมีความสัมพันธ์กับอายุเช่นเดียวกับพัฒนาการทางสติปัญญา เริ่มตั้งแต่วัยเด็กตอนต้นอายุประมาณ 2 - 3½ ปี เด็กจะเริ่มเรียนรู้บทบาททางเพศโดยใช้ภาษาเป็นตัวกำหนด เช่น ผู้ชาย ผู้หญิง เด็กชาย เด็ก

หญิง เป็นต้น เมื่ออายุ 3½- 4½ ปี เด็กจะเริ่มมีความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับความถาวรของเพศได้บางส่วน จนกระทั่งอายุ 4½ - 7 ปี เด็กจะมีการรับรู้ถึงความคงที่ทางเพศเกิดขึ้น ทั้งนี้ก็เนื่องจากเด็กสามารถลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและมีการมองสิ่งต่างๆ ได้กว้างขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เชื่อว่าเด็กที่อายุมากกว่าจะมีความคงที่ทางเพศดีกว่าเด็กที่อายุน้อยกว่า (ชนิดา มิตรานันท์. 2539 : 12 ; อ้างอิงจาก Slaby & Frey. 1975 : 856 ; Fagot. 1985 : 1097 - 1104) แม้แต่ความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศพบว่า ในเด็กที่มีอายุน้อยกว่าจะมีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศน้อยกว่าเด็กที่มีอายุมากกว่า ทั้งนี้เนื่องด้วยการยึดติดในความคิดแบบดั้งเดิมที่ถูกเรียนรู้อย่างไม่ได้รับการปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม เด็กยังคงเชื่อว่าผู้ชายต้องมีลักษณะความเป็นชายสูง อันได้แก่มีความเข้มแข็ง เป็นผู้นำ มีความกล้าหาญ ก้าวร้าว กล้าแสดงออก ฯลฯ ส่วนผู้หญิงต้องมีความเป็นหญิงสูง ซึ่งประกอบด้วยความอ่อนโยน เห็นอกเห็นใจ พึ่งพาอาศัยผู้อื่น แสดงออกทางอารมณ์ ฯลฯ โดยเด็กไม่สามารถที่จะพัฒนาสู่การยอมรับว่าผู้ชายสามารถมีลักษณะของความเป็นหญิงในตัวเอง หรือผู้หญิงสามารถมีลักษณะของความเป็นชายในตนเองได้ จนกว่าเด็กจะมีอายุสูงขึ้น มีความสามารถทางสติปัญญามากขึ้น และมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมมากขึ้น (Katz & Ksianski. 1994 : 273)

องค์ประกอบด้านการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization Factors)

แม้ว่าความแตกต่างทางร่างกายจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบ รวมไปถึงคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เชื่อกันว่าเป็นคุณสมบัติของแต่ละเพศ สภาพแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคม และวัฒนธรรมก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดบทบาทบุคลิกภาพ และแบบแผนของพฤติกรรมของผู้ชาย และผู้หญิงด้วย เช่น การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ เจเนอรัลสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งสภาพทางการเมือง เป็นต้น

จุดเริ่มต้นของการเรียนรู้บทบาททางเพศของเด็กเริ่มจากสภาพแวดล้อมในครอบครัว นับตั้งแต่เมื่อพ่อแม่ทราบว่าการที่คลอดออกมาเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็จะมี การจัดเตรียมเสื้อผ้า ของเล่นให้แก่เด็ก โดยดูให้เหมาะสมตามเพศ พร้อมทั้งสร้างความคาดหวังในพฤติกรรมที่แตกต่างกันระหว่างเด็กหญิงและเด็กชาย อย่างไรก็ตามในระยะ 3 ปีแรก เด็กจะยังไม่สามารถแยกเพศตนเองได้ จนกระทั่งมีอายุประมาณ 3 - 6 ปี จึงสามารถแยกได้ และสามารถบอกเพศของตนเองได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นการเรียนรู้ความแตกต่างทางเพศจะเริ่มจากการเลี้ยงดูของครอบครัว ซึ่งจะทำให้เด็กเรียนรู้บทบาทของการเป็นเพศหญิงและเพศชายของตน นอกจากนี้เด็กยังเรียนรู้บทบาททางเพศโดยการสังเกตจากตัวแบบเพศเดียวกันตนในสภาพแวดล้อมโดยเริ่มจากการสังเกตบุคคลที่เป็นเพศเดียวกับตนในครอบครัว แล้วขยายกว้างออกสู่ตัวแบบในสังคมโดยเด็กหญิงและสังเกตแม่ของตนรวมทั้งเพศหญิงอื่นที่เห็นในสังคมเพื่อเรียนรู้บทบาทของเพศหญิง ในขณะที่เด็กชายจะสังเกตพ่อและผู้ชายอื่น ๆ เพื่อเรียนรู้บทบาทความเป็นชาย ทำให้เด็กสามารถเลียนแบบบทบาททางเพศได้ และพร้อมที่จะมีเอกลักษณ์บทบาททางเพศที่สังคมพึงปรารถนา ดังนั้นทั้งการอบรมเลี้ยงดูและการสังเกตตัวแบบต่างๆ ในสภาพแวดล้อมจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเรียนรู้บทบาททางเพศของเด็ก จึงกล่าวได้ว่าสภาพแวดล้อมจะเป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์ประกอบหนึ่งของการเรียนรู้บทบาททางเพศของเด็ก

บทบาททางเพศจะถูกกำหนดโดยสังคม ดังนั้นในแต่ละวัฒนธรรม บทบาททางเพศจะมีลักษณะที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่อย่างไรก็ตามบทบาททางเพศของเพศชายและเพศหญิงในแต่ละวัฒนธรรมสังคมส่วนใหญ่ก็มีความคล้ายคลึงกันอยู่บ้าง ดังเช่น การศึกษาทางมนุษยวิทยา โดยศึกษาวัฒนธรรม 110 วัฒนธรรมพบว่าสิ่งที่เน้นในการสั่งสอนเด็กในวัฒนธรรมต่างๆ มีความคล้ายคลึงกันพอสมควร วัฒนธรรมส่วน

มากจะเน้นสัมฤทธิ์ผลและการพึ่งพาตนเองในเด็กชาย แต่เน้นถึงการพึ่งพาผู้อื่น การรับผิดชอบต่อหน้าที่ในเด็กหญิง และหากในวัฒนธรรมใดมีการเน้นการเชื่อฟังก็จะเน้นให้เด็กหญิงเชื่อฟังมากกว่าเด็กชาย แต่ก็มีการศึกษาบางการศึกษาที่พบบทบาททางเพศที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไป เช่น งานวิจัยของมีด (Tumin. 1980 : 47 - 51 ; citing Mead. 1930) ซึ่งศึกษาลักษณะทางอารมณ์ของชายและหญิงในชาวนิวกินี 3 เผ่า อันเป็นชุมชนที่สันโดษ และห่างไกลจากชุมชนอื่นๆ ผลการศึกษาพบว่า เผ่าอาปาเช (Arepesh) ที่มีแต่ความสงบสุข ผู้ชายและผู้หญิงจะมีความแตกต่างกันน้อยมาก คือทั้งผู้หญิงและผู้ชายจะมีความอ่อนโยน สนใจต่อความต้องการของผู้อื่น ส่วนเผ่ามันดุกุมอร์ (Mundugumor) ซึ่งเป็นเผ่าที่ชอบทำศึกสงคราม พบว่าทั้งผู้หญิงและผู้ชายจะมีลักษณะดุร้าย ก้าวร้าว อันเป็นลักษณะที่สังคมทั่วไปคาดหวังให้เป็นลักษณะของผู้ชาย และสำหรับเผ่าแซมบูลี (Tchambuli) ผู้หญิงและผู้ชายจะได้รับการคาดหวังให้มีลักษณะและบทบาทที่แตกต่างกัน แต่เป็นบทบาทที่สลับกันกับบทบาทของผู้หญิงและผู้ชายในทัศนะของสังคมอื่นๆ คือผู้หญิงจะเป็นฝ่ายบงการจัดการสิ่งต่างๆ และเป็นผู้ริเริ่มความสัมพันธ์ทางเพศ ในขณะที่ผู้ชายแสดงอารมณ์มากกว่า อ่อนโยนกว่า หมกมุ่นในทางไสยศาสตร์ และรักสวยรักงามมากกว่าแต่มีความเป็นอิสระและรับผิดชอบน้อยกว่าผู้หญิง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สังคมและวัฒนธรรมจะมีผลต่อการกำหนดบทบาทของความเป็นชาย และความเป็นหญิงในสังคมนั้นๆ ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า การเรียนรู้บทบาททางเพศของเด็กจะได้รับอิทธิพลจากทั้งทางด้านชีวภาพของร่างกายและสภาพแวดล้อม (Tumin. 1980 : 47 - 51 ; citing Mead. 1930)

องค์ประกอบด้านชีววิทยา (Biological Factors)

ความแตกต่างระหว่างชายกับหญิงที่เห็นได้ชัดเจนโดยธรรมชาติเป็นความแตกต่างทางด้านชีวภาพของร่างกาย เช่น ความแตกต่างของอวัยวะเพศ ความแตกต่างของโครงสร้างของร่างกาย ตลอดจนการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชายได้รับอิทธิพลจากฮอร์โมนเพศที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้ชายมีฮอร์โมนเพศแอนโดรเจน (Androgen Hormone) ที่ช่วยให้มีลักษณะภายนอกและพฤติกรรมเยี่ยงบุรุษเพศทั่วไป ส่วนผู้หญิงมีฮอร์โมนเอสโตรเจน (Estrcgen Hormone) กับโปรเจสเตอโรน (Progesteron Hormone) ที่ทำให้มีลักษณะภายนอกและพฤติกรรมเยี่ยงสตรีเพศ ดังนั้นจึงได้กล่าวได้ว่า องค์ประกอบทางชีวภาพของร่างกายเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง และจากสาเหตุความแตกต่างพื้นฐานทางธรรมชาตินี้เองที่ทำให้เกิดการแบ่งบทบาทความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายและแต่ละเพศ เช่น ผู้ชายมีหน้าที่แสดงออกซึ่งความแข็งแกร่งของร่างกาย เช่น หาดอาหาร ล่าสัตว์ ทำศึกสงคราม ตลอดจนทำกิจกรรมนอกบ้านอื่น ๆ เพราะผู้ชายแข็งแรงคล่องตัวกว่าผู้หญิง ซึ่งผู้หญิงที่มีลักษณะอ่อนแอกว่าจะมีหน้าที่ดูแลบ้าน เตรียมอาหาร อบรมเลี้ยงดูบุตร และทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบ้าน เนื่องจากผู้หญิงต้องมีประจำเดือน มีการตั้งครรภ์และเลี้ยงลูกจึงทำให้ไม่สะดวกในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกบ้าน (นิตยกุล อรรถนุพรรณ. 2529 : 9 ; อ้างอิงจาก ภัสสร จิมานนท์. 2527 : 3)

นอกจากนี้ยังมีความเกี่ยวพันระหว่างความสามารถบางอย่างของผู้ชายและผู้หญิงที่เป็นผลเนื่องมาจากโครโมโซมเพศ (Sex Chromosome) ที่แตกต่างกัน เช่น จากการศึกษาของสตาฟฟอร์ด (Stafford 1961) พบว่าความสามารถทางคณิตศาสตร์ทางมิติสัมพันธ์เป็นยีนส์ (Gene) แฝงที่ติดมากับโครโมโซม (Chromosome x) เป็นลักษณะด้อย (Recessive) ซึ่งการถ่ายทอดนี้เป็นลักษณะที่เรียกว่า "Sex - linked" ต่อมา แม็คโคบี (นิตยกุล อรรถนุพรรณ. 2529 ; อ้างอิงจาก Meccoby & Jacklin. 1974) กล่าวว่า เด็กผู้หญิงมีโอกาสน้อยมากที่จะได้รับโครโมโซม เอ็กซ์ (Chromosome x) ที่มียีนส์ (Gene) ที่ถ่ายทอดความสามารถ

ทางมิติสัมพันธ์ทั้งสอง โครโมโซมจากทั้งพ่อและแม่ แต่สำหรับเด็กผู้ชายถ้าได้รับโครโมโซมเอ็กซ์ที่มียีนส์ที่แสดงถึงความสามารถทางมิติสัมพันธ์เพียงตัวเดียวก็สามารถแสดงความสามารถนี้ให้ปรากฏเห็นได้ แม้ว่าแม่จะไม่ปรากฏลักษณะนี้ก็ตาม นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ชายมักจะแสดงความก้าวร้าวทางร่างกายมากกว่าหญิงในทุกๆ วัย ทุกสถานการณ์ และจะพบความแตกต่างดังกล่าวเสมอๆ ในหลายๆ วัฒนธรรม โรบิน และเมเนล (นีย์กุล อรรถพรณ. 2529 : 10 ; อ้างอิงจาก Robin & Meneil. 1981 : 529) ได้ทำการศึกษาดลองเกี่ยวกับอิทธิพลของฮอร์โมนเพศที่มีต่อพฤติกรรมของมนุษย์ โดยการทดลองฉีดฮอร์โมนเพศผู้ให้ลิงตัวเมียที่กำลังตั้งท้องอยู่ ผลพบว่าลูกลิงตัวเมียที่เกิดมามีอวัยวะเพศตัวผู้ด้วย และมีพฤติกรรมแบบลิงตัวผู้มากกว่าลิงตัวเมีย ซึ่งข้อมูลนี้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาผลความผิดปกติของฮอร์โมนเพศโดยธรรมชาติในมนุษย์ด้วย โดยพบว่าเด็กหญิงที่มีฮอร์โมนแอนโดรเจน (Androgen เป็นฮอร์โมนเพศชาย) มากกว่าปกติตั้งแต่อยู่ในครรภ์ มักจะมีพฤติกรรมแบบเด็กชาย เช่น ชอบเล่นกีฬากลางแจ้ง และชอบการต่อสู้มากกว่าพี่น้องผู้หญิงคนอื่น ๆ แม้ว่าจะไม่มีลักษณะทางร่างกายแตกต่างกันก็ตาม

จะเห็นได้ว่าแม่จะมีการทดลองเพื่อทดสอบความจริงเกี่ยวกับอิทธิพลขององค์ประกอบทางชีวภาพที่มีต่อคุณลักษณะของชายหญิงอย่างต่อเนื่องเสมอมา แต่ส่วนใหญ่ยังไม่มีการสรุปที่ชัดเจน (Spence & Helmreich. 1978 : 5) ดังนั้นองค์ประกอบทางชีวภาพเพียงประการเดียวไม่อาจทำให้ผู้หญิงหรือผู้ชายเติบโตมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพและพัฒนาการของเอกลักษณ์บทบาททางเพศเป็นหญิงหรือเป็นชายโดยสมบูรณ์ได้ ทั้งนี้เนื่องจากมีองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้อง คือ องค์ประกอบด้านการถ่ายทอดทางสังคมดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น

งานวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรทางด้านความคิดความเข้าใจกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น

วัยกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น

ชาร์ปาร์ด และเฮส (Carter & Patterson. 1982 :813 ; citing Shoapard & Hess. 1975) ได้ศึกษาความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศในกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียนชั้นอนุบาล (เด็กก่อนวัยเรียน) กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (วัยรุ่นตอนต้น) และกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (วัยรุ่นตอนปลาย) โดยตั้งคำถามเกี่ยวกับอาชีพทั้งหมด 43 อาชีพ ถึงความเหมาะสมแต่ละเพศต่ออาชีพเหล่านั้นตามลำดับ ซึ่งให้เลือกตอบ 3 ตัวเลือกคือ ผู้ชาย ผู้หญิง และเป็นได้ทั้งสองเพศ (Both) พบว่ากลุ่มตัวอย่างจะเลือกตอบได้ว่าเป็นไปได้ทั้งสองเพศ (Both) สูงขึ้นตามอายุที่เพิ่มมากขึ้น กล่าวคือบุคคลจะมีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศเพิ่มมากขึ้นตามอายุ

การเรห์ และคณะ (Stodard & Turiel. 1985 : 1241 ; citing Garret, et al. 1977) และมารานซ์ กับ เมนส์ฟิลด์ (Stodard & Turiel. 1985 : 1241 ; citing Marantz & Mansfield. 1977) ได้ร่วมกันศึกษาลักษณะบทบาททางเพศ จากความชอบอาชีพและกิจกรรมในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 5-11 ปี พบว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า (5-7 ปี) จะแสดงลักษณะตรงตามเพศในการเลือกอาชีพ และกิจกรรมสูงกว่าเด็กที่อายุมากกว่า (9-11 ปี) กล่าวคือ เด็กที่มีอายุมากกว่าจะมีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่า

โดมอน (Stodard & Turiel. 1985 :1241 ; citing Domon .1977) ได้ศึกษาการยอมรับของเด็กที่มีต่อการประกอบอาชีพ และการแสดงกิจกรรมที่ขัดกับการยอมรับในสังคม เช่น การเสนอภาพผู้ชายที่ประกอบอาชีพพยาบาล หรือผู้หญิงที่ทำงานเป็นตำรวจ ฯลฯ ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 5 -10 ปี พบว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า (5 - 7 ปี) จะไม่ยอมรับการเลือกประกอบอาชีพและการแสดงกิจกรรมที่ขัดกับการยอมรับทาง

สังคมเหล่านั้น ในขณะที่เด็กที่มีอายุมากกว่า (8 - 10 ปี) สามารถยอมรับสิ่งเหล่านี้ได้ โดยให้เหตุผลว่าเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ เพราะไม่มีกฎหมายบังคับว่าห้ามให้บุคคลทำอาชีพของเพศตรงข้าม

ลือคฮาร์ และคณะ (Stodard & Turiel. 1985 :1241 ; citing Lockhart, et al. 1977)

ได้ศึกษาความเปลี่ยนแปลงในการยึดหยุ่นต่อกฎหมายทางสังคม และกิจกรรมที่สัมพันธ์กับบุคคลแต่ละเพศตามอายุที่เปลี่ยนไป พบว่าเด็กจะมีความยึดหยุ่นต่อกฎเกณฑ์ทางสังคม และ กิจกรรมที่สัมพันธ์กับเพศของตนเพิ่มมากขึ้นตามอายุ

เออร์เบิร์ก (Linda. 1996 : 160 ; citing Urberg. 1979) ได้ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะบทบาททางเพศของบุคคลโดยการเปรียบเทียบกับอายุต่าง ๆ ได้ 3 ช่วงอายุ คือ วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ พบว่าทั้ง 3 ช่วงอายุมีการเปลี่ยนแปลงของลักษณะบทบาททางเพศที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ช่วงวัยรุ่นตอนปลายพบว่าบุคคลมีการแสดงบทบาททางเพศตรงตามภาพพจน์ (Gender Stereotype) ทางสังคมสูงสุด ส่วนในวัยรุ่นตอนต้นและวัยผู้ใหญ่ พบว่าบุคคลมีการแสดงบทบาททางเพศตรงตามภาพพจน์ทางสังคมต่ำสุด กล่าวคือบุคคลจะมีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสัมพันธ์กับอายุเป็นเส้นโค้ง โดยช่วงวัยรุ่นตอนต้นและวัยผู้ใหญ่จะมีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าวัยรุ่นตอนปลาย

คาร์เตอร์และแพทเทอร์สัน (Carter & Patterson. 1982 : 812 - 824) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ กับกฎระเบียบทางสังคมที่สัมพันธ์ตามการเปลี่ยนแปลงของอายุ ในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 97 คน ที่แบ่งเป็น 5 ช่วงได้แก่ กลุ่มเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ความเชื่อในการยึดหยุ่นต่อลักษณะบทบาททางเพศ และกฎระเบียบทางสังคมเพิ่มขึ้นตามอายุ โดยเชื่อว่าเกิดจากการพัฒนาโน้ตศน์ต่อกฎระเบียบทางสังคม มากกว่าเกิดจากความยึดหยุ่นทางสติปัญญา

สตอดดาร์ท และ ทูเรียล (Stoddard & Turiel. 1985 : 1241 - 1252) ทำการศึกษาความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ จากการวัดการตัดสินใจของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมที่ขัดต่งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น บทบาททางเพศตามการยอมรับของสังคม ศีลธรรม และกฎระเบียบทางสังคม ฯลฯ ในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 5-13 ปี ซึ่งแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่ากลุ่มเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีการยอมรับต่อบทบาททางเพศที่ยึดหยุ่นได้มากกว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ซิเจลแมน และคณะ (Alfieri, Ruble & Higgin. 1996 : 1129 ; citing Sigelman, et al. 1986) ได้ศึกษาความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ โดยเปรียบเทียบระหว่างเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพราะเชื่อว่า เด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เด็กจะ:ได้รับสภาพทางสังคมที่แตกต่างจากชั้นเรียนโดยสิ้นเชิง ทั้งกลุ่มเพื่อน ครูผู้สอน ระเบียบการเรียน และเนื้อหาวิชาการ จึงส่งผลต่อแนวคิดต่อบทบาททางเพศของเด็กโดยตรง แต่เพื่อเด็กมีความคุ้นเคยเด็กก็จะปรับความคิดต่อบทบาททางเพศเข้าสู่เกณฑ์ปกติ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าเป็นจริงที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้

ไซมอนส์ และบลีท (Alfieri, Ruble & Higgin. 1996 : 1130 ; citing Simmons & Blyth. 1989) ทำการศึกษาเรื่องบทบาททางเพศในเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่าบุคคลจะมีอัตราการเข้าร่วมกิจกรรมของเพศตรงข้ามเพิ่มสูงขึ้นตามอายุ กล่าวคือเด็กที่มีอายุมากกว่า (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4) จะมีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6)

เนลสันและคิท (Alfieri, Ruble & Higgin. 1996 : 1129 ; citing Nelson & Keith. 1990) ได้ศึกษาบุคลิกลักษณะที่เหมาะสมในแต่ละเพศ พบว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้น (นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2) มีความยึดหยุ่นต่อบุคลิกลักษณะทางเพศสูงกว่าวัยเด็กตอนกลาง (นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5)

รูเบิล (Alfieri, Ruble & Higgin. 1996 : 1135 ; citing Ruble. 1994) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความยึดหยุ่นต่อพฤติกรรมทางเพศในกลุ่มนักเรียนชั้นประถม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีความยึดหยุ่นต่อพฤติกรรมทางเพศสูงกว่าระดับชั้นประถม และชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายกล่าวคือเด็กนักเรียนมีอายุมากขึ้น จะมีความยึดหยุ่นต่อพฤติกรรมทางเพศสูงขึ้น แต่เมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (มัธยมศึกษาตอนปลาย) กลับมีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศลดลง

แคทซและคานสนาเน็ค (Kata & Kansna. 1994 : 272 - 282) ทำการศึกษาพัฒนาการบทบาททางเพศตามแนวความคิดยึดหยุ่นใน 3 ช่วงอายุคือ วัยเด็กตอนกลาง วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลาย โดยศึกษาความชอบในอาชีพ กิจกรรมภายในครอบครัว งานอดิเรกและวิชาที่เป็นเพศตรงข้ามกับทัศนคติที่มีต่อการแสดงบทบาททางเพศที่ยึดหยุ่นของผู้อื่น ได้แก่ ผู้ชาย ผู้หญิง เด็กชาย และเด็กหญิง พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศเป็นกราฟเส้นตรง กล่าวคือ ความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศจะสูงเพิ่มขึ้นตามอายุ โดยบุคคลที่มีอายุมากกว่าจะมีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่า

อัลไฟ และเพื่อน (Alfieri, Ruble & Higgin. 1996 : 1129 - 1137) ได้ศึกษาความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศในเด็กวัยรุ่น โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ต้องย้ายโรงเรียนเมื่อเข้าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ต้องย้ายโรงเรียนเมื่อขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวิธีการศึกษาระยะยาว (Longitudinal Design) กับวิธีภาคตัดตามขวาง (Cross - Sectional) ในกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า เด็กนักเรียนที่ต้องย้ายโรงเรียนเมื่อขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าเด็กนักเรียนในระดับชั้นเดียวกันที่ไม่ต้องย้ายโรงเรียน และมีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศลดลงสู่เกณฑ์ปกติ (เท่ากับเมื่อขึ้นประถมศึกษา) แต่พบว่าเด็กที่ไม่ต้องย้ายโรงเรียนเมื่อขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แต่ต้องย้ายโรงเรียนเมื่อขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จะมีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงขึ้น กล่าวคือการย้ายโรงเรียนมีผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศและพบว่าการศึกษาทั้งสองแบบคือแบบระยะยาว และภาคตัดตามขวางให้ผลที่ตรงกัน

ลินดา (Linda. 1996 : 161 - 162) ได้รวบรวมผลการศึกษาพัฒนาการของบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยึดหยุ่นของนักวิจัยต่าง ๆ พบว่าพัฒนาการของบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยึดหยุ่นมีความเกี่ยวข้องกับอายุ ซึ่งพบว่าช่วงวัยเด็กตอนต้นจะเป็นช่วงที่มีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงสุด จากนั้นความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศจะค่อย ๆ ลดลงจนกระทั่งถึงช่วงวัยเด็กตอนกลาง ที่มีลักษณะบทบาททางเพศแบบตรงตามเพศสูงสุด จากนั้นบทบาททางเพศจะเพิ่มความยึดหยุ่นไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่ช่วงวัยรุ่นตอนต้น สู่วัยรุ่นตอนปลาย และมีความคงที่ของบทบาททางเพศเมื่ออายุ 25 ปีขึ้นไป

จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับตัวแปรทางด้านความคิดความเข้าใจ อันได้แก่ วัยกับบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นข้างต้น สรุปได้ว่าวัยมีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงบทบาททางเพศโดยแสดงความสัมพันธ์เป็นกราฟเส้นโค้ง แต่ไม่อาจยืนยันได้ว่าช่วงวัยใดมีลักษณะที่ยึดหยุ่นสูงสุดหรือต่ำสุดแน่นอน เพราะจากผลการวิจัยข้างต้นมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านเครื่องมือ กลุ่มตัวอย่าง และช่วงอายุการศึกษา ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจถึงความสัมพันธ์ของอายุกับบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยึดหยุ่นที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่ยังไม่มีการศึกษามาก่อน โดยกำหนดช่วงอายุที่ศึกษาครอบคลุม 5 วัย คือ วัย

เด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น และกำหนดสมมุติฐานการวิจัยได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีวัยแตกต่างกันน่าจะมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นแตกต่างกันด้วย

งานวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมกับบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น

งานวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมกับบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น

1. บิดามารดากับบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น

แพทริช มินูชิน (Kaplan & Sedney. 1980 : 200 ; citing Patricia Minuchin. 1965) พบว่าครอบครัวที่บิดามารดามีบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม ลูกชายจะแสดงความก้าวร้าวในการเล่นมากกว่าลูกสาว แต่ครอบครัวที่บิดามารดามีบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น พบว่าลูกชายและลูกสาวมีความก้าวร้าวไม่แตกต่างกัน กล่าวคือบทบาททางเพศของบิดามารดามีผลต่อความแตกต่างระหว่างการแสดงบทบาททางเพศของลูกชายและลูกสาว โดยความก้าวร้าวเป็นลักษณะความเป็นชายในของบทบาททางเพศแบบดั้งเดิมนั่นเอง

แลนซกี (Kaplan & Sedney. 1980 : 199 ; citing Lansky. 1967) ได้ใช้แบบสอบถามซักถามบิดามารดาของเด็กอนุบาล และเด็กก่อนวัยเรียนจำนวน 98 คน เกี่ยวกับความคิดเห็นของบิดามารดาที่มีต่อการเลือกกิจกรรมที่มีลักษณะตรงตามเพศของลูก (ตัวอย่างเช่น เด็กผู้หญิงเล่นตุ๊กตาเด็กผู้ชายเล่นปืน) และกิจกรรมที่ตรงข้ามกับเพศ (เช่นเด็กผู้หญิงเล่นปืน เด็กผู้ชายเล่นตุ๊กตา) พบว่าทั้งบิดามารดาที่แน่วแน่ที่แสดงความไม่เห็นด้วยต่อการเลือกกิจกรรมที่มีลักษณะตรงข้ามกับเพศของลูกชายมากกว่าลูกสาว กล่าวคือแสดงความเห็นทางลบต่อกิจกรรมที่มีลักษณะตรงข้ามกับเพศของลูกชาย แต่แสดงความเห็นที่เป็นกลางหรือทางบวกต่อกิจกรรมที่มีลักษณะตรงข้ามกับเพศของลูกสาว

แลมเบิร์ตและเพื่อน (Kaplan & Sedney. 1980 : 199 ; citing Lambert, Yackley & Hein. 1971) ทำการศึกษาความแตกต่างระหว่างบิดามารดาที่คาดหวังในบทบาททางเพศของลูกชายและลูกสาวที่มีอายุ 6 ปี พบว่าบิดามารดาจะคาดหวังให้ลูกชายมีบทบาททางเพศที่ตรงตามเพศมากกว่าคาดหวังในตัวลูกสาว

บล็อก เวนเดอร์ ลิปปี้ และบล็อก (Kaplan & Sedney. 1980 : 196 ; citing Block, van der Lippe & Block. 1973) ได้ศึกษาเด็กที่มีบทบาททางเพศแบบแน่วแน่ยึดหยุ่น และเด็กที่มีบทบาททางเพศแบบคิดดั้งเดิมพบว่าครอบครัวที่มีการแบ่งบทบาททางเพศความรับผิดชอบระหว่างพ่อแม่ออย่างชัดเจน จะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่นำไปสู่บทบาทที่มีลักษณะตรงตามเพศในวัยผู้ใหญ่เหมือนพ่อแม่เพศเดียวกับ"เด็ก ส่วนในครอบครัวมีพัฒนาการที่มีบทบาททางเพศแบบแน่วแน่ยึดหยุ่น เด็กก็จะแสดงออกในลักษณะเช่นเดียวกับพ่อแม่ โดยพบว่าครอบครัวดังกล่าวจะเน้นคุณค่าของการประสบความสำเร็จ มีความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ในรูปแบบของการรับผิดชอบร่วมกันในงานต่าง ๆ

วิทิง และเอ็ดเวิร์ด (Kaplan & Sedney. 1980 ; citing Whiting & Edward. 1973) ได้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากหลายๆ วัฒนธรรม พบว่าวัฒนธรรมที่กำหนดกิจกรรมให้แก่เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงมีความแตกต่างกัน จะมีผลทำให้เด็กมีบทบาททางเพศที่แตกต่างกันมาก เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ ส่วนในวัฒนธรรมที่กำหนดให้เด็กผู้ชายมีส่วนในการทำงานบ้านและดูแลเด็กที่เล็กกว่า พบว่าเด็กจะมีบทบาททางเพศที่แตกต่างกันลดลงเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ กล่าวคือกิจกรรมที่บิดามารดา กำหนดให้แก่เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงมีผลต่อพัฒนาการบทบาททางเพศเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่

ฟาก็อท (Kaplan & Sedney. 1980 : 202- 203 ; citing Fagot. 1977) ได้สังเกตพฤติกรรมของ บิดามารดาที่มีต่อเด็กวัยเตาะแตะ ที่มีอายุตั้งแต่ 20 - 24 เดือน จำนวน 24 ครอบครัว พบว่าบิดามารดาจะ มีการตอบสนองต่อพฤติกรรมของลูกสาวกับพฤติกรรมของลูกชายแตกต่างกัน โดยบิดามารดาจะตอบสนอง ทางบวกเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพศของตน ในทางตรงกันข้ามบิดามารดาจะตอบสนองทางลบ เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับเพศของตน อย่างไรก็ตามพบว่าลูกชายจะถูกลงโทษเมื่อกระทำพฤติกรรม ที่มีลักษณะของความเป็นหญิงมากกว่าลูกสาวจะถูกลงโทษเมื่อกระทำพฤติกรรมของความเป็นชาย ซึ่ง แสดงให้เห็นว่าเด็กผู้ชายจะถูกบิดามารดาคาดหวังให้มีบทบาททางเพศที่ตรงตามเพศมากกว่าเด็กผู้หญิง

ไดโพลด์ (Kaplan & Sedsey. 1980 : 129 ; citing Diepold. 1977) พบว่าบิดามารดาของเด็กก่อน วัยเรียน (อายุ 3-5 ปี) จะคาดหวังในตัวลูกชายและลูกสาวแตกต่างกันโดยบิดามารดาจะกำหนดมาตรฐาน ของพฤติกรรมทางเพศของลูกสาวให้มีความยึดหยุ่นมากกว่ามาตรฐานพฤติกรรมทางเพศของลูกชาย ดังนั้น เด็กผู้ชายจะได้รับความกดดันจากบิดามารดา มากกว่าเด็กผู้หญิงเมื่อเลื้เลือกกระทำบทบาททางเพศของเพศตรง ข้าม

เอมิโฮวิช และคณะ (Lindsey. 1994 : 188 ; citing Emihovich, et al. 1984) พบว่าบิดาที่มีความ เชื่อในบทบาททางเพศแบบแนวความคิดดั้งเดิมต่ำจะมีความคาดหวังในบทบาททางเพศที่ตรงตามลักษณะ ทางเพศของลูกต่ำเช่นเดียวกัน จึงส่งผลให้บิดาดังกล่าวมีการยอมรับในการเปลี่ยนแปลงบทบาททางเพศแบบ ยึดหยุ่นที่จะเกิดแก่ลูกชายมากกว่า

รีด (Lindsey. 1994 : 49 ; citing Reid. 1988) พบว่าครอบครัวอเมริกันผิวดำส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ มีการช่วยกิจกรรมในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ ทำให้สตรีในครอบครัวดังกล่าวมีความเป็นตัวของตัวเองสูง มี อิสระและเข้มแข็ง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อลูกสาวของสตรีเหล่านั้นทำให้มีความเชื่อในบทบาททางเพศแบบแนว ความคิดยึดหยุ่นมากกว่ายึดติดกับแนวความคิดดั้งเดิม

เลวี (Linda. 1996 : 155 ; citing Levy. 1989) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเด็กที่มี บทบาททางเพศแบบแนวความคิดยึดหยุ่น และเด็กที่มีบทบาททางเพศแบบแนวความคิดดั้งเดิม พบว่าเด็กที่ มีบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยึดหยุ่นจะมาจากครอบครัวที่มีมารดาทำงานนอกบ้าน ส่วนเด็กที่มีบท บทบาททางเพศแบบแนวความคิดดั้งเดิมจะมาจากครอบครัวที่มีมารดาเป็นแม่บ้านอย่างเดียว

ฟาก็อท และริชาร์ด (Linda. 1996 : 145 ; citing Fagot & Richard . 1991) พบว่าบิดามารดาจะ ตอบสนองต่อการเล่นของลูกชายและลูกสาวไม่แตกต่างกัน โดยมารดาจะดูแลและตอบโต้ทันทีต่อการเล่นของ ลูกมากกว่าบิดา บิดาจะต้องสนองทางลบเมื่อลูกชายเลือกเล่นของเพศตรงข้ามมากกว่าลูกสาวและมารดาจะ สนใจเมื่อลูกสาวพยายามใช้ภาษามากกว่าลูกชาย

ฟาก็อทและคณะ (Linda. 1996 : 145 ; citing Fagot, et al. 1992) พบว่าครอบครัวที่บิดามารดา ส่งเสริมบทบาททางเพศแบบแนวความคิดดั้งเดิมโดยการให้เด็กเล่นตรงตามเพศ และจะมีผลให้เด็กมีแนว ความคิดต่อบทบาททางเพศเช่นเดียวกับบิดามารดา จากการวัดการระบุพฤติกรรมทางเพศ พบว่าเด็กกลุ่ม ดังกล่าวจะแยกพฤติกรรมทางเพศระหว่างเพศชายและเพศหญิงได้อย่างชัดเจน มากกว่าเด็กที่มาจากครอบ ครัวที่มีบทบาททางเพศแบบแนวความคิดดั้งเดิมต่ำกว่า

วรรณภา เพชรพันธ์ (2534) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์บทบาททางเพศของวัยรุ่นกับ เอกลักษณ์บทบาททางเพศของพ่อแม่ตามการรับรู้ของตนเอง พบว่า เอกลักษณ์บทบาททางเพศของลูกวัย รุ่นมีความสัมพันธ์กับเอกลักษณ์บทบาททางเพศของพ่อแม่ กล่าวคือ เด็กวัยรุ่นที่พ่อแม่มีบทบาททางเพศ ลักษณะแอนโดรจีนี (มีลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงสูงในคนเดียวกัน) ทั้งคู่จะทำให้ลูกมี บทบาททางเพศลักษณะแอนโดรจีนีมากกว่าบทบาททางเพศลักษณะอื่น

ผ่องพัทธ์ จีงวิมุตพันธ์ (2541) ศึกษาเรื่ององค์ประกอบบางประการที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงในวัยรุ่นหญิง พบว่าบิดาที่มีทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบแนวความคิดสมัยใหม่ (บทบาทของผู้ชายและผู้หญิงมีความเท่าเทียมกัน) จะมีลูกสาววัยรุ่นที่มีลักษณะความเป็นชายสูง และความเป็นหญิงในตัวเอง มากกว่าบิดาที่มีทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม

รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม อันได้แก่บิดามารดากับบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น สรุปได้ว่าบิดามารดาต่างมีอิทธิพลต่อบทบาททางเพศของบุตร กล่าวคือ บิดามารดาเป็นต้นแบบที่มีอำนาจ และเป็นผู้เตรียมสิ่งแวดล้อมในช่วงต้นของชีวิตให้แก่บุตร จากผลการวิจัยพบว่า บิดามารดามีวิธีการเลี้ยงดูบุตรทั้งสองเพศแตกต่างกัน คือบิดามารดาจะเข้มงวดกวดขันให้บุตรชายมีลักษณะตรงตามเพศมากกว่าบุตรสาวและมีความคาดหวังว่าบุตรชายเป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านวิชาการ และเป็นผู้นำของครอบครัวในอนาคต ดังนั้นด้วยแรงผลักดันจากบิดามารดาที่มีต่อบุตรชาย ทำให้เด็กผู้ชายจึงมีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศต่ำกว่าเด็กผู้หญิง ในทางกลับกันบิดามารดาจะผ่อนปรนในเรื่องบทบาททางเพศแก่บุตรสาว โดยไม่เข้มงวดกวดขันให้บุตรสาวมีลักษณะตรงตามเพศมากเท่ากับบุตรชาย ด้วยเหตุนี้เด็กผู้หญิงจึงมีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าเด็กผู้ชาย นอกจากนี้ถ้าบิดามารดามีต่อบทบาททางเพศที่แตกต่างกันก็จะส่งผลต่อบทบาททางเพศของบุตรด้วย เช่น บิดามารดาที่เชื่อในบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม ก็จะส่งผลให้บุตรมีต่อบทบาททางเพศเหมือนกับบิดามารดา แต่ถ้าบิดามารดาเชื่อในบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นบุตรก็จะมีความเชื่อในบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าบิดามารดาเป็นตัวแปรทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นต่อบุตร และกำหนดเป็นสมมุติฐานได้ว่าบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง

2. เพื่อนกับบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น

ฟาก็อท (Lindsey. 1996 : 187 ; citing Fagot. 1977) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของเพื่อนที่มีต่อการแสดงบทบาททางเพศ พบว่าเด็กจะได้รับการตอบสนองทางลบจากเพื่อนเพศเดียวกัน เมื่อแสดงพฤติกรรมของเพศตรงข้าม

แม็คโคบี (Huston. 1985 : 6 ; citing Maccoby. 1978) ได้สังเกตพัฒนาการในการคบเพื่อนของเด็กที่มีอายุ 33 เดือนจะเลือกคบเพื่อนที่มีเพศเดียวกันมากกว่าเพศตรงข้าม เพราะเพื่อนที่มีเพศเดียวกันจะพอใจในกิจกรรมและการเล่นของเล่นประเภทเดียวกัน โดยพบว่าช่วงนี้เด็กชายและเด็กหญิงจะพอใจในกิจกรรมและประเภทของเล่นที่แตกต่างกันกว่าคือเด็กผู้ชายจะเล่นของเล่นประเภทยานพาหนะ อุปกรณ์กีฬา อาวุธ และงานก่อสร้าง ส่วนผู้หญิงจะเล่นของเล่นประเภทชุดเครื่องครัว อุปกรณ์เสริมสวย และตุ๊กตาต่าง ๆ ดังนั้นการคบเพื่อนที่เพศเดียวกันในช่วงนี้จะเป็นการเสริมลักษณะตรงตามเพศแก่เด็ก

ไอเซ็นเบิร์ก ฐูห์บี และแม็ทสัน (Huston. 1985 : 6 ; citing Eisenberg, Boothby & Matson. 1979) ศึกษาการคบเพื่อนในวัยเด็กตอนต้นจนกระทั่งถึงวัยเด็กตอนกลาง พบว่าเด็กจะยังคงแบ่งแยกการคบเพื่อน กล่าวคือเด็กยังคงคบเพื่อนที่มีเพศเดียวกันกับตนเอง ซึ่งการคบเพื่อนเพศเดียวกันดังกล่าวจะนำไปสู่ความสนใจ และพฤติกรรมในวัยเด็ก

แลงกลอยส์ และดาวน์ (Lindsey. 1994 : 187 ; citing Langlois & Down. 1980) ได้ศึกษาเปรียบเทียบปฏิริยาระหว่างเพื่อนและมารดาที่มีต่อพฤติกรรมการเล่นของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่าเมื่อเด็กผู้ชายเลือกของเล่นเพศตรงข้าม เช่น ตุ๊กตาหรือชุดเครื่องครัว (ของเล่นของเด็กผู้หญิง) จะได้รับการตอบโต้ที่

รุนแรงจากเพื่อน (เด็กผู้ชาย) มากกว่าการตอบโต้ของมารดา โดยเพื่อนของเด็กผู้ชายเหล่านั้นจะพูดจาเยาะเย้ยและห้ามปรามทันที ต่างกับมารดาของเด็กผู้ชายเหล่านั้นที่มองดูเฉย ๆ หรือดูเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

บริน และคณะ (Lindsey. 1994 : 62 ; citing Brinn, et al. 1980, 1984) ศึกษาลักษณะบทบาททางเพศกับการคบเพื่อน พบว่าพฤติกรรมตรงตามเพศของเด็กผู้ชายเกิดจากการเสริมแรงซึ่งกันและกันภายในในกลุ่มเพื่อนเพศเดียวกัน โดยเด็กผู้ชายที่มีบทบาททางเพศแบบแนวความคิดดั้งเดิมจะแสดงบทบาททางเพศของตนเอง และบทบาทดังกล่าวจะเพิ่มมากขึ้นจนกระทั่งถึงช่วงวัยรุ่นตอนต้น แต่เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่บทบาททางเพศของลักษณะความเป็นชายจะลดลง

เซอร์บิน และคณะ (Huston. 1985 : 13 ; citing Serbin, et al. 1980, 1981) ศึกษาการปรับบทบาททางเพศของเด็ก พบว่าเด็กก่อนวัยเรียนสามารถปรับบทบาททางเพศสู่แนวความคิดยืดหยุ่นได้ผลดีกว่าช่วงวัยเด็กตอนต้น กล่าวคือทำให้เด็กได้เล่นกับเพื่อนเล่นทั้งเพศเดียวกันกับเด็กและเพศตรงข้ามกับเด็กในสัดส่วนที่พอ ๆ กัน หรือมีเพื่อนเล่นทั้งสองเพศ (Mixed - sex peer) จะยังผลต่อความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศของเด็กในเวลาต่อมา

ฮิลล์ และไลน์ซี (Alfieri, Ruble & Higgin. 1996 : 1135 ; citing Hill & Lyncy. 1983) ได้ศึกษาสาเหตุที่เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมตรงตามเพศมากขึ้นกว่าวัยเด็กตอนกลาง พบว่าเกิดจากเด็กวัยรุ่นได้รับสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างจากวัยเด็กตอนกลาง กล่าวคือเด็กวัยรุ่นมีเพื่อนรุ่นพี่มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนรุ่นพี่ทำให้เด็กเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมทางเพศที่ตรงตามเพศจากเพื่อนรุ่นพี่มากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่นเพศชาย

อิกกิน และพาร์สัน (Alfieri, Ruble & Higgin. 1996 : 1130 ; citing Higgin & Parsons. 1983) พบว่าผลการศึกษาที่แตกต่างจากฮิลล์และเพื่อน กล่าวคืออิกกินพบว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้นนั้นมีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าเด็กตอนกลาง โดยให้เหตุผลว่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กซึ่งพบว่าเด็กมัธยมต้น (วัยรุ่นตอนต้น) จะมีเพื่อนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อนต่างเพศ ทำให้เด็กวัยรุ่นเหล่านั้นได้เรียนรู้บทบาททางเพศที่หลากหลายกว่าเด็กตอนกลาง อันส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและทัศนคติของเด็กวัยรุ่นต่อการแสดงบทบาททางเพศของตนเอง และผู้อื่นที่มีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น

โคห์เลอร์ (Lindsey. 1994 : 269 ; citing Koehler. 1990) พบว่าเด็กวัยรุ่นหญิงจะได้รับความกดดันจากเพื่อนเพศเดียวกัน เมื่อเธอประสบความสำเร็จในรายวิชาของผู้ชาย (คณิตศาสตร์) หรือมีความสนใจในกิจกรรมของผู้ชาย โดยเพื่อนจะทำให้เด็กวัยรุ่นหญิงเหล่านั้นคิดว่าความสนใจในกิจกรรมของผู้ชายจะทำให้ความเป็นผู้หญิงลดลง และดูไม่เหมาะสมกับพวกเขา

แคทซ์ และวอลซ์ (Katz & Walsh. 1991 : 346 - 348) ศึกษาถึงอิทธิพลของตัวแบบประเภทต่าง ๆ ที่มีผลต่อความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศของเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 8 - 11 ปี โดยการเปรียบเทียบระหว่างตัวแบบที่ได้รับการเสริมแรงทางบวกเมื่อแสดงบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยืดหยุ่น กับตัวแบบที่ไม่ได้รับการเสริมแรงใด ๆ เมื่อแสดงบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยืดหยุ่น พบว่าเด็กจะสนใจเลียนแบบบทบาททางเพศจากตัวแบบที่ได้รับการเสริมแรงทางบวกมากกว่าตัวแบบที่ไม่ได้รับการเสริมแรงใด ๆ นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้เสริมแรงที่เป็นเด็กอายุรุ่นราวคราวเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง กับผู้ใหญ่ที่เป็นผู้เสริมแรงพบว่าเด็กที่มีอายุน้อย (8 - 9 ปี) จะสนใจเลียนแบบบทบาททางเพศจากตัวแบบที่ได้รับการเสริมแรงจากเด็กอายุรุ่นราวเดียวกันมากกว่าผู้ใหญ่ ส่วนในเด็กที่มีอายุมากกว่า (10 - 11 ปี) พบว่าจะสนใจเลียนแบบบทบาททางเพศจากตัวแบบที่ได้รับการเสริมแรงจากผู้ใหญ่มากกว่าเด็กอายุรุ่นราวคราวเดียวกัน จากการศึกษาสรุปได้ว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศในกลุ่มเด็กที่มีอายุ 8-9 ปี ส่วนเด็กที่มีอายุ 10-11 ปี ผู้ใหญ่มีอิทธิพลมากกว่าเพื่อน

แคทซ์ และคซานสแนล (Katz & Ksansnal. 1994 : 272 - 282) ได้ศึกษาพัฒนาการบทบาททางเพศแบบยืดยุ่น ในวัยเด็กตอนกลาง วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลาย จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 497 คน พบว่าตัวแปรทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมมีอิทธิพลอย่างมากต่อบทบาททางเพศ เมื่อเปรียบเทียบตัวแปรทางสังคมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ บิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่าง ๆ พบว่าเพื่อนและพี่น้องมีอิทธิพลต่อบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นสูงกว่าบิดามารดา โดยเฉพาะวัยรุ่นตอนปลายพบว่าเพื่อนต่างเพศมีอิทธิพลสูงสุด

อัลไฟ , รูเบอร์ และฮิกกิน (Alfie, Ruble & Higgin. 1996 : 1135) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความยืดยุ่นต่อบทบาททางเพศระหว่างเด็กนักเรียนชั้นมัธยมต้นที่ต้องย้ายโรงเรียนเมื่อขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับเด็กที่ไม่ต้องย้ายโรงเรียนเมื่อขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าเด็กกลุ่มแรกจะมีบทบาททางเพศที่ยืดยุ่นสูงกว่าเด็กกลุ่มที่สอง โดยให้เหตุผลว่าเด็กที่ต้องย้ายโรงเรียนเมื่อขึ้นชั้นมัธยมจะทำให้เด็กได้รับสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างจากโรงเรียนเก่าโดยสิ้นเชิงทั้งสถานภาพใหม่และเพื่อนใหม่ กล่าวคือในโรงเรียนมัธยมที่อยู่นั้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะเป็นผู้น้อยที่สุด (เมื่อเทียบกับโรงเรียนประถม) ทำให้เด็กมีแบบอย่างจากเพื่อนรุ่นพี่ที่มีอายุมากกว่าในการแสดงบทบาทที่หลากหลาย เด็กวัยรุ่นตอนต้นกลุ่มดังกล่าวจึงเกิดการเรียนรู้และพัฒนาไปสู่ความยืดยุ่นต่อบทบาททางเพศในเวลาต่อมา

จากการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม อันได้แก่เพื่อนกับบทบาททางเพศแบบยืดยุ่น สรุปได้ว่าเด็กจะได้รับอิทธิพลจากเพื่อนที่แตกต่างกันตามช่วงอายุ กล่าวคือในวัยเด็กตอนต้นถึงวัยเด็กตอนกลางเด็กจะมีเพื่อนเพศเดียวกันมากกว่าเพื่อนต่างเพศ จึงส่งผลให้เด็กวัยนี้มีความยืดยุ่นต่อบทบาททางเพศต่ำ อันเนื่องมาจากเพื่อนเพศเดียวกันจะเป็นตัวแบบต่อพฤติกรรมตรงตามเพศมากกว่าพฤติกรรมของเพศตรงข้าม เมื่อเด็กเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นเด็กมีเพื่อนต่างเพศเพิ่มมากขึ้น ทำให้เด็กวัยรุ่นมีความยืดยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าวัยเด็กตอนกลาง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าเพื่อเป็นตัวแปรทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นและกำหนดเป็นสมมุติฐานได้ว่าบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของเพื่อนน่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง

3. พี่น้องกับบทบาททางเพศแบบยืดยุ่น

เพอร์รี่ และบัลชีย์ (Lindsey. 1994 : 52; citing Perry & Busscy. 1979) ศึกษาพฤติกรรมเลียนแบบของเด็กอายุ 8-9 ปี พบว่าเด็กจะเลียนแบบตัวแบบที่เพศเดียวกับตัวเองมากกว่าตัวแบบที่มีเพศตรงข้ามกับตัวเอง กล่าวคือเด็กผู้หญิงจะเลียนแบบพฤติกรรมจากมารดาหรือพี่น้องเพศหญิงด้วยกัน ส่วนเด็กผู้ชายจะเลียนแบบพฤติกรรมจากบิดาหรือพี่น้องเพศชายด้วยกัน

เพอร์รี่ และบัลชีย์ (Lindsey. 1994 : 52; citing Perry & Busscy. 1984) ศึกษาบทบาททางเพศของครอบครัวที่มีพี่น้องต่างเพศ พบว่าบิดามารดาที่มีลูกทั้งสองเพศจะส่งเสริมบทบาททางเพศให้แก่ลูกทั้งผู้ชายและผู้หญิงแตกต่างกัน กล่าวคือพี่น้องเพศหญิงจะได้รับการส่งเสริมจากมารดาทำให้กิจกรรมของเพศหญิงได้แก่ทำกับข้าว จ่ายตลาด และทำความสะอาดบ้าน เป็นต้น ส่วนพี่น้องเพศชายจะได้รับการส่งเสริมจากบิดาให้ทำกิจกรรมของเพศชายได้แก่ การลี้ยงรถ เล่นกีฬา และตกลา เป็นต้น ดังนั้นครอบครัวที่มีพี่น้องต่างเพศจึงพบว่าพี่น้องแต่ละเพศมีบทบาทที่ตรงตามเพศสูง

เลวี (Linda. 1996 : 155 ; citing Levy. 1989) ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อเด็กที่มีบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยืดยุ่น และเด็กที่มีบทบาททางเพศแบบแนวความคิดดั้งเดิม พบว่าครอบครัวที่มีพี่น้องจำนวนน้อย (ครอบครัวในปัจจุบัน) จะส่งผลให้เด็กในครอบครัวนั้นมีบทบาททางเพศแบบแนวความคิด

ยิดหยุ่น ส่วนครอบครัวที่มีพี่น้องจำนวนมากจะส่งผลให้เด็กในครอบครัวนั้นมีบทบาททางเพศแบบความคิดดั้งเดิม

ลินด์เซย์ (Lindsey. 1994 : 61) ศึกษาการเล่นในหมู่พี่น้องพบว่า การเล่นในพี่น้องต่างเพศเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตรงตามเพศ กล่าวคือพี่น้องเพศหญิงมักชักชวนพี่น้องคนอื่น ๆ เล่นเกมสักรอบครัวจำลอง โดยพี่น้องเพศหญิงจะสวมบทบาทเป็นแม่ ส่วนพี่น้องเพศชายจะสวมบทบาทเป็นพ่อเสมอ เด็กเหล่านี้จะแสดงพฤติกรรมเลียนแบบบิดามารดา เช่น พี่น้องเพศหญิงที่เล่นเป็นแม่จะทำกิจกรรมของผู้หญิง ได้แก่ อยู่บ้านเลี้ยงลูก ประกอบอาหาร และทำความสะอาดบ้าน ฯลฯ ส่วนพี่น้องเพศชายที่เล่นเป็นพ่อบ้านก็จะทำกิจกรรมของผู้ชายได้แก่ ทำงานนอกบ้าน ไปตกปลา อ่านหนังสือพิมพ์และซ่อมแซมบ้าน ฯลฯ ซึ่งการเล่นสวมบทบาทเหล่านี้จะทำให้เด็กทั้งสองเพศได้เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบทบาทของเพศชายและเพศหญิงได้อย่างชัดเจน

แคทซ์ และคซานสแน็ค (Katz & Ksansk. 1994 : 272 - 282) ได้ศึกษาพัฒนาการบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยิดหยุ่นในวัยเด็กตอนกลาง วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลาย โดยศึกษาถึงอิทธิพลของปัจจัย 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านความคิดความเข้าใจ ปัจจัยทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม และปัจจัยทางด้านชีววิทยาที่ส่งผลต่อบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยิดหยุ่น พบว่าปัจจัยทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม อันได้แก่ บิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยิดหยุ่นสูงสุด โดยเฉพาะพี่น้องและเพื่อนพบว่ามีอิทธิพลมากกว่าบิดามารดา กล่าวคือในวัยเด็กตอนกลาง และวัยรุ่นตอนต้นพี่น้องเพศเดียวกับกลุ่มตัวอย่างและพี่น้องเพศตรงข้ามกับกลุ่มตัวอย่างมีความสำคัญพอๆกับเพื่อนที่มีเพศเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ในวัยรุ่นตอนปลายเพื่อนต่างเพศมีความสำคัญมากกว่าพี่น้อง นอกจากนี้จากการศึกษาความแตกต่างระหว่างพี่น้องเพศเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่าพี่น้องเพศเดียวกันมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นมากกว่าพี่น้องเพศตรงข้าม

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม อันได้แก่ พี่น้องกับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่น พบว่าพี่น้องเป็นตัวแปรทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อบทบาททางเพศของบุคคล กล่าวคือ นอกจากบิดามารดาแล้วพบว่าพี่น้องเป็นตัวแปรทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อบทบาททางเพศของบุคคล กล่าวคือนอกจากบิดามารดาแล้วพบว่าพี่น้องเป็นผู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็กอีกตัวแปรหนึ่ง ทั้งนี้เพราะพี่น้องเป็นทั้งเพื่อนเล่น และเป็นตัวแบบในการเรียนรู้บทบาททางเพศของกันและกัน โดยพี่น้องที่มีเพศเดียวกันจะมีอิทธิพลต่อความเชื่อเรื่องบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นมากกว่าพี่น้องที่มีเพศตรงข้าม ดังนั้นถ้าพี่น้องที่มีเพศเดียวกันในคนใดคนหนึ่งมีบทบาททางเพศที่ยิดหยุ่นย่อมจะส่งผลต่อพี่น้องเพศเดียวกันคนอื่น ๆ ด้วย ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าพี่น้องเป็นตัวแปรทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมอีกตัวแปรหนึ่งที่น่าจะมีผลต่อบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่น และสามารถกำหนดเป็นสมมุติฐานได้ว่าบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของพี่น้องน่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง

4. ครูกับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่น

ดเว็ก (Lindsey. 1994 : 264 ; citing Deweek. 1978) ศึกษาความเข้มงวดของครูกับความแตกต่างระหว่างเพศของนักเรียน พบว่าครูจะเข้มงวดกวดขันเรื่องผลการเรียนของนักเรียนชายมากกว่านักเรียนหญิง และเมื่อเกิดปัญหาในการเรียนครูจะเพ่งเล็งว่าเด็กนักเรียนชายขาดความพยายาม ส่วนนักเรียนหญิงครูจะไม่ดูว่าอย่างรุนแรง แต่จะให้คำแนะนำและยอมรับว่าเด็กนักเรียนหญิงได้พยายามเต็มที่แล้ว แต่ระดับ

ความสามารถด้อยกว่านักเรียนชายและจะยอมรับในเรื่องนี้ โดยความคิดเช่นนี้ของครูเกิดจากความคาดหวังว่าผู้ชายต้องเป็นผู้นำ มีความสามารถและมีลักษณะเด่นกว่าผู้หญิงนั่นเอง ดังนั้นครูที่เชื่อในบทบาททางเพศแบบแนวคิดดั้งเดิมจะมีส่วนในการผลักดันให้นักเรียนมีบทบาททางเพศแบบดั้งเดิมได้เช่นเดียวกัน

ฮอฟฟ์แมน (Linda. 1996: 308 - 309 ; citing Hoffman. 1982) ได้ศึกษาการเตรียมข้อมูลในการแนะแนวอาชีพของครูให้กับนักเรียน พบว่าอาชีพที่ครูแนะนำให้กับนักเรียนส่วนใหญ่จะเป็นอาชีพตามแนวความคิดดั้งเดิม คือแยกประเภทของอาชีพระหว่างเพศชายและเพศหญิงอย่างชัดเจน เช่น เพศชาย : ตำรวจ วิศวกร แพทย์ เป็นต้น ส่วนเพศหญิง : พยาบาล เลขานุการ ครู เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าถ้าครูเชื่อในบทบาททางเพศแบบดั้งเดิมก็จะส่งผลต่อความเชื่อในบทบาททางเพศของนักเรียนด้วย อาจส่งผลให้นักเรียนไม่สามารถพัฒนาความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศได้

อิกกิน และพาร์สัน (Alieri, Ruble & Higgins. 1996 : 1130 ; citing Higgin & Parsons. 1983) ศึกษาหาสาเหตุที่เด็กนักเรียนชั้นมัธยมมีบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยืดหยุ่นสูงกว่าเด็กนักเรียนประถม พบว่าสาเหตุหนึ่งน่าจะเกิดจากเด็กนักเรียนชั้นมัธยมได้รับการเรียนรู้บทบาททางเพศที่หลากหลายจากครูมากกว่าเด็กนักเรียนชั้นประถม โดยพบว่าในระดับชั้นมัธยมจะมีจำนวนของครูผู้ชายสูงกว่าเด็กระดับประถม

ธอน (Linda. 1996 : 231 ; citing Thorne. 1986) ศึกษาการเรียนการสอนของครูกับกิจกรรมในชั้นเรียน พบว่าครูในระดับชั้นประถมส่วนใหญ่ยังคงต้องการให้นักเรียนมีกิจกรรมตรงตามเพศและมีเพื่อนเพศเดียวกันมากกว่าให้เล่นกับเพื่อนตรงข้าม โดยสังเกตจากกิจกรรมในชั้นเรียนครูมักจะแบ่งกลุ่มการแข่งขันระหว่างนักเรียนภายในชั้นเรียนเป็นทีมหญิงและทีมชาย หรือการจัดพื้นที่ในการเล่นครูก็จะจัดส่วนของเด็กนักเรียนหญิงแยกจากนักเรียนชายเสมอ ดังนั้นจึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่นักเรียนชั้นประถมมีบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นต่ำกว่านักเรียนชายมัธยม

มิช (Lindsey. 1994 : 263 ; citing Meece. 1997) ศึกษาอิทธิพลของการเรียนการสอนภายในชั้นเรียนที่มีผลต่อบทบาททางเพศของนักเรียน พบว่าครูมีส่วนในการส่งเสริมบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นให้เกิดแก่นักเรียน กล่าวคือครูสามารถสอนและแนะนำรายวิชาของเพศตรงข้ามแก่นักเรียนได้ เช่น แนะนำให้นักเรียนหญิงสนใจวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์หรือฟิสิกส์ ฯลฯ หรือแนะนำให้นักเรียนชายเห็นประโยชน์ของวิชาภาษาต่างประเทศ การประดิษฐ์หรือการทำอาหาร เป็นต้น ซึ่งรายวิชาเหล่านี้จะทำให้นักเรียนมีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศในอนาคต และนำไปสู่การเลือกประกอบอาชีพที่อิสระและหลากหลายมากยิ่งขึ้น

คูลเวอร์ (Lindsey. 1994 : 270 ; citing Culver. 1990) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของการเรียนการสอน พบว่าในอดีตการศึกษาเน้นให้บทบาททางเพศของผู้ชายและผู้หญิงมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ครูจึงถูกระบบการสอนให้เชื่อเช่นนั้นและนำความเชื่อเหล่านี้มาสอนนักเรียนอีกทีหนึ่ง แต่ในปัจจุบันระบบการศึกษาพัฒนามากขึ้น มีการตอบสนองต่อความต้องการทางสังคมมากขึ้น ทำให้ข้อจำกัดเรื่องบทบาททางเพศแบบแนวความคิดดั้งเดิมลดลง ครูจึงต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีความยืดหยุ่นในความคิดมากยิ่งขึ้น อาชีพที่เคยจำกัดอยู่แต่เฉพาะเพศใดเพศหนึ่งไม่สามารถเป็นเช่นนั้นอีกต่อไป ทุกคนสามารถเลือกอาชีพที่ต้องการได้อย่างอิสระ ตามความถนัดและความสามารถ ดังนั้น ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยืดหยุ่นให้เกิดแก่นักเรียน

พาร์ลิส (Lindsey. 1994 : 269 ; citing Parelius. 1991) พบว่าในอดีตรายวิชาที่มีลักษณะความเป็นชาย ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เคมี ฟิสิกส์ และคอมพิวเตอร์จะถูกสอนโดยผู้สอนเพศชายมากกว่าเพศหญิง ดังนั้นนักเรียนหญิงจึงขาดตัวแบบ (เพศหญิง) ที่จะผลักดันให้เกิดการเรียนรู้แบบและสนใจในรายวิชาเหล่านั้น แต่ในปัจจุบันพบว่าผู้สอนเพศหญิงเพิ่มมากขึ้น ทำให้นักเรียนหญิงได้มีตัวแบบเพศเดียว

กันที่จะไปสู่ความสนใจในรายวิชาของเพศชายมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ครูที่มีเพศเดียวกับนักเรียนที่แสดงความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศหรือแสดงกิจกรรมของเพศตรงข้าม จะนำไปสู่ลักษณะเช่นเดียวกันนี้ในนักเรียนด้วย

แมนคัส (Linda. 1996 : 304 ; citing Mancus. 1992) ศึกษาอิทธิพลของครูประณตต่อลักษณะบทบาททางเพศของนักเรียน พบว่าในโรงเรียนระดับประถมศึกษาส่วนใหญ่ครูผู้ชายมีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับสัดส่วนของครูผู้หญิง และเมื่อศึกษาถึงอิทธิพลของครูผู้ชาย พบว่าครูผู้ชายจะช่วยเพิ่มความรู้ความเข้าใจในภาพพจน์ทางเพศ (Gender Stereotype) ให้แก่นักเรียน กล่าวคือครูผู้ชายจะทำให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้ถึงความแตกต่างของพฤติกรรมตามบทบาททางเพศระหว่างผู้ชายและผู้หญิงได้มากกว่าโรงเรียนที่มีแต่ครูผู้หญิงเท่านั้น ทั้งเด็กนักเรียนชาย และนักเรียนหญิงจะได้รับผลดีจากการเรียนรู้ลักษณะการทำงานของครูผู้ชาย แต่แมนคัสก็ไม่มีหลักฐานที่ยืนยันชัดเจนว่า เด็กนักเรียนหญิงจะได้รับผลดี หรือเด็กนักเรียนชายจะเกิดผลเสียถ้าโรงเรียนมีครูทั้งสองเพศไม่สมดุลกัน

ลิปส์ (Lindsey. 1994 : 263-264 ; citing Lips. 1993) ศึกษาความคาดหวังของครูที่มีต่อบทบาททางเพศของนักเรียน พบว่าครูส่วนใหญ่คาดหวังนักเรียนชายจะต้องมีความรู้ความสามารถสูงกว่านักเรียนในด้านการแก้ปัญหาครูคาดหวังว่านักเรียนชายจะแก้ปัญหาด้วยตนเองอย่างท้าทาย โดยไม่พึ่งพาผู้อื่น ส่วนนักเรียนหญิงครูคาดหวังว่านักเรียนหญิงควรแก้ปัญหาโดยการปรึกษาผู้ใหญ่ หรือพึ่งพาคำสั่งสอน นอกจากนี้ครูยังคาดหวังว่านักเรียนชายจะมีความก้าวร้าวและก่อกวนในชั้นเรียนมากกว่านักเรียนหญิง ซึ่งจากความคาดหวังของครูเหล่านี้จะนำไปสู่ความเชื่อของครูในบทบาททางเพศแบบแนวความคิดดั้งเดิม ซึ่งจากความคาดหวังของครูเหล่านี้จะนำไปสู่ความเชื่อของครูในบทบาททางเพศแบบแนวความคิดดั้งเดิม อันจะส่งผลต่อบทบาททางเพศของนักเรียนด้วยเช่นเดียวกัน

ลินด์เซย์ (Lindsey. 1994 : 270) พบว่าในปัจจุบันประเทศสหรัฐอเมริกามีการอบรมให้ผู้ชายได้เรียนรู้ และฝึกปฏิบัติงานบ้านต่าง ๆ โดยครูจะสอนให้นักเรียนที่สนใจได้ลองทำงานบ้านเหล่านั้น โดยหวังว่านักเรียนจะสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดที่ว่างานบ้านเป็นงานของผู้หญิงเท่านั้น การที่ผู้ชายได้ทำงานบ้านจากการฝึกปฏิบัตินี้ จะทำให้เขาไม่รู้สึกอายเมื่อทำงานบ้านเหล่านั้นในชีวิตจริงและเป็นการส่งเสริมให้เกิดความยืดหยุ่นทางความคิดเห็นความเสมอภาคของมนุษย์ และก่อให้เกิดครอบครัวที่อบอุ่นต่อไป

ลินดา (Linda. 1996 : 304) ได้อ้างการรายงานของ AAUW (The American Association of University Women. 1992) ที่พบว่าโรงเรียนสำหรับเด็กเล็กส่วนใหญ่ ครูมักจะมุ่งกิจกรรมการเรียนการสอนไปสู่กิจกรรมที่เด็กผู้หญิงมีทักษะหรือความถนัดมากกว่าเด็กผู้ชาย ได้แก่ การอ่านหรือด้านภาษา เป็นต้น ทำให้เด็กนักเรียนชายได้ฝึกทักษะที่ตนเองขาด แต่เด็กนักเรียนหญิงกลับไม่ได้รับทักษะที่ตนเองขาดเหมือนเช่นเด็กผู้ชาย อันได้แก่ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ หรือ มิติสัมพันธ์ ซึ่งไม่ได้รับการเสริมในสิ่งที่ขาดเช่นเด็กผู้ชาย กล่าวคือนักเรียนชายสามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจด้านต่าง ๆ จากการเรียนการสอนได้มากกว่านักเรียนหญิง อันส่งผลต่อความเชื่อมั่นในตัวเอง และความเหนือกว่าเพศหญิงในบทบาททางเพศ

วัลลภ ปิยะมโนธรรม (2531) ได้ศึกษาพบว่าโรงเรียนอนุบาลหรือโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ มักมีแต่ครูผู้หญิง โดยเฉพาะครูผู้หญิงที่เอาใจใส่ต่อเด็กนักเรียนค่อนข้างดี และเป็นผู้ที่มีหน้าตาดี ดังนั้นเด็กนักเรียนชายที่หาแบบอย่างความเป็นชายจากบิดาไม่ได้ เนื่องจากการหย่าร้าง บิดาเสียชีวิต เมื่อมาอยู่ในโรงเรียนก็ไม่มีแบบอย่างลักษณะความเป็นชายจากครู จึงจำแบบอย่างบุคลิกภาพความเป็นหญิงจากครูโดยไม่รู้ตัว

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม อันได้แก่ครูกับบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น พบว่าครูมีความสำคัญต่อความเชื่อในบทบาททางเพศของนักเรียน กล่าวคือในอดีตครูมีความเชื่อในบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม ที่เชื่อว่าผู้ชายและผู้หญิงควรมีบทบาททางเพศที่แตกต่างกัน ด้วยความ

เชื่อเช่นนี้จึงทำให้ครูปลูกฝังและสั่งสอนให้นักเรียนเชื่อในบทบาททางเพศมาสู่ความเชื่อในบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น จึงมีผลต่อพฤติกรรมและทัศนคติในการเชื่อต่อบทบาทของผู้ชายและผู้หญิงว่าควรจะทำเทียมกันและไม่แบ่งแยกบทบาทเหมือนอดีต ทำให้นักเรียนได้รับการรับรู้และเรียนรู้บทบาททางเพศเหล่านั้นจากครูโดยตรง อันมีผลให้นักเรียนมีความเชื่อในบทบาททางเพศแบบความคิดยึดหยุ่นเหมือนเช่นเดียวกับความเชื่อของครู ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าครูเป็นตัวแปรทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมอีกตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของนักเรียน โดยสามารถตั้งสมมุติฐานได้ว่าบทบาทความยึดหยุ่นของครูน่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง

5. ตัวแทนสื่อต่าง ๆ กับบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น

รีฟวีส และมิลเลส (Lindsey. 1994 : 62 ; citing Reeves & Milles. 1978) ศึกษาอิทธิพลของดาราที่มีต่อเด็กวัยรุ่น พบว่าเด็กวัยรุ่นจะเลียนแบบดารานักแสดงที่มีเพศเดียวกันกับตนเอง กล่าวคือวัยรุ่นชายต้องการที่จะมีรูปร่างสูงสมาริ์ และทำทางสมชายเหมือนนักแสดงชายที่ชื่นชอบ ส่วนวัยรุ่นหญิงต้องการที่จะมีเสน่ห์น่ามองเหมือนดาราสาวที่ชื่นชอบเช่นเดียวกันกับตนเองในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ การแต่งกาย ทรงผม กิริยาท่าทาง รสนิยมเรื่องข้าวของเครื่องใช้ รวมไปถึงทัศนคติ และค่านิยมต่าง ๆ เช่นเรื่องบทบาททางเพศ การเข้าสังคม หรือการเที่ยวเตร่ เป็นต้น

เดวิดสัน และคณะ (Lindsey. 1994 : 63 ; citing Davidson. et al 1979) ได้ศึกษาถึงผลของการชมภาพยนตร์การ์ตูนต่อบทบาททางเพศของเด็กผู้หญิง พบว่าภาพยนตร์การ์ตูนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้บทบาททางเพศของเด็กผู้หญิง โดยเฉพาะภาพยนตร์การ์ตูนที่เสนอเรื่องเกี่ยวกับเทพนิยาย เรื่องของเจ้าชาย - เจ้าหญิง กับอำนาจเหนือธรรมชาติพบว่าเป็นสิ่งที่ตรงกับจินตนาการ และทัศนคติในการมองบทบาททางเพศของเด็กผู้หญิง

เมเยส และวาเลนไทน์ (Lindsey. 1994 : 323 ; citing Mayes & Valentine. 1979) ศึกษาถึงการเรียนรู้บทบาททางเพศจากการชมรายการโทรทัศน์ในเด็กก่อนวัยรุ่น พบว่าเด็กก่อนวัยรุ่นสามารถเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างลักษณะบทบาททางเพศของผู้ชายและผู้หญิงจากการชมรายการโทรทัศน์ กล่าวคือเด็กจะเกิดการเรียนรู้และสร้างมโนทัศน์ของลักษณะความเป็นชาย (Masculine) และลักษณะของความเป็นหญิง (Feminine) จากการเสนอบทบาทเหล่านั้นผ่านตัวละครทั้งสองเพศ ก่อนที่จะนำไปสู่ความคงที่ทางด้านเพศ และ พัฒนาเป็นความเชื่อต่อบทบาททางเพศต่อไป

เวลช์ และคณะ (Steinberg.1993 : 177 ; citing Welch,et al.1979) ศึกษาการนำเสนองานโฆษณาต่อความเชื่อในบทบาททางเพศ พบว่าในงานโฆษณานักแสดงชายและนักแสดงหญิงมีบทบาทการแสดงและความเหมาะสมต่อบทบาททางเพศที่แตกต่างกันกล่าวคือในงานโฆษณาสินค้าสำหรับเด็ก นักแสดงที่เป็นเด็กผู้ชายจะได้รับบทบาทที่แสดงถึงความกระฉับกระเฉง มีชีวิตชีวา โดยใช้ดนตรีประกอบที่มีจังหวะเร้าใจส่วนนักแสดงที่เป็นเด็กผู้หญิงจะได้รับบทบาทที่แสดงถึงความน่ารักน่าทะนุถนอม สุภาพอ่อนหวาน โดยใช้ดนตรีประกอบที่มีจังหวะช้า ๆ เบา ๆ

จอห์นสัน และเอทเทมา (Huston. 1985 : 85 ; citing Johnston & Ettema. 1982) ศึกษาผลของการชมภาพยนตร์เรื่องยาว ที่มีชื่อว่า "Free Style" ในกลุ่มผู้ชมอายุ 9 - 12 ปี พบว่าภาพยนตร์ดังกล่าวที่เสนอรูปแบบการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพที่เป็นไปตามบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยึดหยุ่น มีผลกระทบต่อภาพพจน์ทางเพศ (Gender Stereotype) ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้ชมหลังจากชมภาพยนตร์ไปแล้ว 13 ชั่วโมง กล่าวคือเด็กที่ชมภาพยนตร์จะมีการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์ (Concept) เกี่ยวกับบท

บาทที่เหมาะสมสำหรับผู้ชายและผู้หญิง จากเดิมเด็กจะเชื่อในบทบาททางเพศที่ตรงตามเพศหรือแบบแนวความคิดดั้งเดิม หลังจากชมภาพยนตร์ดังกล่าวเด็กจะเปลี่ยนไปสู่ความเชื่อในบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยืดหยุ่นมากขึ้น แต่การเปลี่ยนทางด้านทัศนคติ และพฤติกรรมพบว่าการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย

โจเซฟสัน (Lindsey. 1994 : 63 ; citing Josephson. 1987) พบว่าเด็กที่มีอายุ 3 - 2 ขวบจะเลียนแบบสิ่งที่ได้ชมจากรายการโทรทัศน์ในทุก ๆ อย่างที่ชื่นชอบ และจะเลียนแบบเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีอายุมากขึ้น จนกระทั่งถึงวัยรุ่น ดังนั้นสื่อโทรทัศน์จึงเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กอีกอย่างหนึ่ง

สตีลแลนด์ (Lindsey. 1994 : 320 ; citing Steeland. 1988) พบว่ากลุ่มวัยรุ่นหญิงเป็นกลุ่มที่อ่อนไหวต่อการรับรู้เรื่องบทบาททางเพศที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์ด้วยเหตุที่วัยรุ่นหญิงชอบที่จะเลียนแบบดาราดาราเพศหญิงที่มีชื่อเสียงในด้านต่าง ๆ ได้แก่การแต่งกาย แบบผม การพูดจา กิริยาท่าทางการวางตัว หรือแม้แต่ความคิดที่เชื่อในเรื่องความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ ที่ดาราดาราหญิงเหล่านั้นแสดงตามภาพยนตร์โทรทัศน์ ซึ่งความเชื่อที่ได้รับจากการชมภาพยนตร์จะนำไปสู่พฤติกรรม ความเชื่อ และทัศนคติ ตลอดจนการเลือกประกอบอาชีพที่มีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ

เลวี (Steingberg. 1993 : 177 ; citing Levy. 1989) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเด็กผู้หญิงที่ชอบดูรายการโทรทัศน์ที่แตกต่างกันกับความเชื่อในเรื่องบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยืดหยุ่น พบว่าเด็กผู้หญิงที่มีนิสัยรักความก้าวหน้า และแสวงหาความรู้จากการชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาจะมีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าเด็กผู้หญิงที่ชอบชมรายการโทรทัศน์อื่น ๆ

แอทกิน และคณะ (Lindsey. 1994 : 320 ; citing Atkin, et al. 1991) ศึกษาถึงเนื้อหาในภาพยนตร์ที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์ พบว่าภาพยนตร์ในปัจจุบันได้แสดงวิถีชีวิตของผู้หญิงที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต กล่าวคือตัวละครเพศหญิงจะแสดงการใช้ชีวิตตามลำพังในเมือง มีความเป็นอิสระจากครอบครัว และพึ่งพาตนเองมากขึ้น ตลอดจนประกอบอาชีพที่เท่าเทียมกับเพศชายได้อย่างสุดความสามารถ โดยตัวละครหญิงเหล่านั้นจะแสดงความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความมั่นใจ และไม่สนใจชีวิตครอบครัวที่จะให้สามีเลี้ยงดู และเป็นแม่บ้านอย่างเดียว ซึ่งบทบาทที่ตัวละครหญิงได้แสดงเป็นการสะท้อนภาพพจน์ทางเพศของชีวิตในยุคปัจจุบันทำให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงรูปแบบชีวิตและบทบาททางเพศที่ยืดหยุ่นมากขึ้นจากในอดีต

ซิกเนอร์เรลลา (Lindsey. 1994 : 63 ; citing Signorella. 1991) ศึกษาผลของการชมรายการโทรทัศน์ที่มีต่อการรับรู้ของผู้ชม พบว่ารายการโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อความคิดและการรับรู้ตามผู้ชมทั้งสองเพศแตกต่างกัน กล่าวคือหลังจากชมรายการโทรทัศน์ที่เสนอเรื่องราวที่เป็นละครเรื่องหนึ่งจบพบที่เด็กผู้ชายจะรับรู้เกี่ยวกับการแสดงของตัวละครในเรื่องนั้นแตกต่างจากการรับรู้ของเด็กผู้หญิง โดยเด็กผู้ชายจะรับรู้และมีความคิดว่าการแสดงของตัวละครเพศชายมีความโดดเด่น และสะดุดตามากกว่าการแสดงของตัวละครเพศหญิง ในทางกลับกันเด็กผู้หญิงก็จะรับรู้ว่าตัวละครเพศหญิงมีความโดดเด่นกว่าตัวละครเพศชายเช่นเดียวกัน

สุพัตรา ศิริมังคะลา (2534) ศึกษาบทบาทและสถานภาพของผู้หญิงในงานโฆษณา พบว่าการนำเสนอบทบาทของผู้หญิงในงานโฆษณาปัจจุบัน มีแนวโน้มให้ความสำคัญเรื่องการแสดงความคิด ความรู้ และความสามารถของผู้หญิงมากขึ้นกว่าในอดีต จากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง 250 คน มีความเห็นว่าบทบาทของผู้หญิงที่ถูกนำเสนอในงานโฆษณา มีส่วนต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลง และพัฒนาบทบาทของผู้หญิงในสังคม นอกจากนี้นักสร้างสรรค์งานโฆษณาส่วนใหญ่ยังคงนำเสนอภาพผู้หญิงในงานโฆษณาในบทบาทของแม่และแม่บ้านเหมือนในอดีต แต่มีบทบาทของผู้หญิงยุคใหม่เพิ่มมากขึ้น ในด้านการประกอบอาชีพ หรือความเป็นผู้หญิงทำงาน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางการถ่ายทอดทางสังคม อันได้แก่ตัวแทนสื่อต่าง ๆ ต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น พบว่าสื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้บทบาททางเพศของบุคคลมากที่สุด

กล่าวคือในอดีตสื่อโทรทัศน์จะนำเสนอเรื่องราวและรูปแบบของการดำเนินชีวิตตามความเชื่อในบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมและทัศนคติของผู้ชม ที่จะเชื่อในสิ่งที่นำเสนอจากสื่อโทรทัศน์ แต่ในปัจจุบันพบว่าสื่อโทรทัศน์ได้นำเสนอเรื่องราวและรูปแบบของการดำเนินชีวิตตามความเชื่อในบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยืดหยุ่น โดยผ่านตัวละครที่มีชื่อเสียง จึงไม่น่าแปลกใจที่ผู้ชมจำนวนมากมีความเห็นและเชื่อตามบทบาททางเพศที่นำเสนอ อันส่งผลให้ผู้ชมมีพฤติกรรมและทัศนคติตามบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นด้วย จึงสรุปได้ว่าตัวแทนสื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้ชม โดยสามารถตั้งสมมุติฐานได้ว่าบทบาทยืดหยุ่นของตัวแทนสื่อโทรทัศน์น่าจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง

6. ประเภทของโรงเรียนกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น

แม็คคาร์คเก็น (Huston. 1985 : 8 ; citing Mccracken. 1973) ศึกษาเปรียบเทียบบทบาททางเพศของเด็กนักเรียนผู้ชายที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษา กับโรงเรียนชายล้วน พบว่าเด็กนักเรียนจะมีบทบาทที่แตกต่างกัน กล่าวคือเด็กนักเรียนชายที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษาจะมีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าเด็กนักเรียนชายในโรงเรียนชายล้วน

เบคแมน และเบียนชี (Huston. 1985 : 8 ; citing Bakeman & Bianchi. 1978) ศึกษาเปรียบเทียบต่อบทบาททางเพศของเด็กนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนระบบเปิด (Open School Programs) กับโรงเรียนดั้งเดิม (Traditional School) พบว่าเด็กนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนแบบระบบเปิดมีโอกาสที่จะเล่นกับเพื่อนเพศเดียวกันน้อยกว่าโรงเรียนแบบดั้งเดิม ดังนั้นเด็กนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนแบบระบบเปิดจึงมีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าโรงเรียนแบบดั้งเดิม

เซอร์บิน และคณะ (Huston. 1985 : 8 ; citing Serbin, et al. 1981) ศึกษาการเรียนการสอนในเด็กก่อนวัยเรียนพบว่า โรงเรียนที่จัดห้องเรียนแบบกระจายจะทำให้เด็กมีการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น กล่าวคือการจัดห้องเรียนแยกตามรายวิชา โดยมีครูประจำแต่ละห้องแล้วให้เด็กนักเรียนสลับกันเรียนในแต่ละห้องตามลำดับรายวิชา จะให้เด็กมีโอกาสได้สัมผัสกับครูที่หลากหลายกว่าการเรียนแบบเดิมที่ครูประจำชั้นจะสอนคนเดียวทุกวิชา ซึ่งผลการจัดห้องเรียนแบบกระจายนอกจากเด็กจะได้เรียนรู้ตัวแบบ (ครู) ที่หลากหลายแล้ว เด็กยังได้มีโอกาสเลือกทำกิจกรรม และเลือกเล่นกับเพื่อนได้มากกว่า อันมีผลโดยตรงต่อความเชื่อในเรื่องบทบาททางเพศของเด็กในอนาคต

บล็อก (Huston. 1985 : 8 ; citing Block. 1981) ศึกษาเปรียบเทียบบทบาททางเพศของเด็กนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษา กับโรงเรียนเอกเพศ (Single -Sex Colleges) อันได้แก่โรงเรียนสตรี และโรงเรียนชายล้วนพบว่านักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนเอกเพศมีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่านักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษา

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางด้านสังคม อันได้แก่ประเภทของโรงเรียนกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น พบว่าประเภทของโรงเรียนที่แตกต่างกันมีผลต่อบทบาททางเพศที่แตกต่างกันของนักเรียนด้วย กล่าวคือนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนสหศึกษา ที่ประกอบด้วยเรียนทั้งเพศชายและเพศหญิงจะได้รับประสบการณ์ และการเรียนรู้เรื่องแนวความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศที่แตกต่างจากนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนเอกเพศที่ประกอบด้วยผู้เรียนเพียงเพศใดเพศหนึ่งเท่านั้น จากการศึกษาวิจัยในต่างประเทศพบว่าผลการศึกษามีการแตกต่างกัน ใน 2 แนวความคิดคือ หนึ่งเชื่อว่านักเรียนในโรงเรียนสหศึกษามีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่านักเรียนโรงเรียนเอกเพศ และสองเชื่อว่านักเรียนโรงเรียนสห

ศึกษามีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศต่ำกว่านักเรียนโรงเรียนเอกเพศ ดังนั้นเพื่อศึกษาหาคำตอบยืนยันผลงานวิจัยที่น่าเชื่อถือจากหนึ่งในสองแนวความคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงทำการศึกษาถึงอิทธิพลของประเภทโรงเรียนต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในทั้ง 2 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ด้วยความคาดหวังว่าจะได้รับทราบถึงอิทธิพลของประเภทโรงเรียนต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นที่แท้จริงโดยกำหนดสมมุติฐานเบื้องต้นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงเรียนต่างกัน คือโรงเรียนสหศึกษา โรงเรียนชายล้วน และโรงเรียนสตรี น่าจะมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นแตกต่างกัน

งานวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรทางด้านชีววิทยากับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น

เพศกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น

บราวน์ (Huston. 1985 : 12 ; citing Brown. 1956) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างการแสดงพฤติกรรมตรงตามเพศของเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง พบว่าเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงมีความชอบต่อกิจกรรม และการแสดงเอกลักษณ์ทางเพศที่แตกต่างกัน โดยเด็กผู้ชายจะแสดงพฤติกรรมที่ตรงตามเพศจากความชอบกิจกรรม และแสดงเอกลักษณ์ในลักษณะของความเป็นชายเพียงอย่างเดียว ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะมีสูงขึ้นตามอายุที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนในเด็กผู้หญิงจะแสดงพฤติกรรมทั้งแบบตรงตามเพศ และแบบยืดหยุ่นโดยพบว่าช่วงอายุตั้งแต่ 5 ปี จนกระทั่งถึงวัยรุ่นเด็กผู้หญิงจะชอบกิจกรรมที่มีความเป็นหญิง และแสดงเอกลักษณ์ในลักษณะความเป็นหญิงอย่างสม่ำเสมอ แต่ในขณะเดียวกันเด็กผู้หญิงก็ยังคงมีการแสดงเอกลักษณ์ในลักษณะความเป็นชาย และชอบกิจกรรมของเพศชายด้วย โดยมีแนวโน้มที่จะแสดงความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศเพิ่มขึ้นตามอายุ

ลินน์ (Lindsey. 1994 : 51 ; citing Lynn. 1969) ได้ศึกษาสาเหตุของการแสดงบทบาททางเพศที่ต่างกันระหว่างเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง พบว่าเด็กชายมีบทบาททางเพศแบบแนวคิดดั้งเดิมสูงกว่าเด็กผู้หญิง โดยได้ให้เหตุผลว่าเด็กผู้ชายมักถูกจำกัดไม่ให้ออกนอกทางความรู้สึก และอารมณ์ เพราะสังคมกำหนดค่านิยมให้เด็กผู้ชายมีความเข้มแข็งและอดทน ดังคำพูดที่พบบ่อยๆ เช่น ลูกผู้ชายไม่ควรร้องไห้ หรือเด็กผู้ชายอย่าทำท่าทางอ่อนแอ หรือดั่งตั้งเป็นเด็กผู้หญิง ฯลฯ ด้วยเหตุที่เด็กผู้ชายมักได้รับคำสั่งหรือคำห้ามปรามมากกว่าเด็กผู้หญิง ทำให้เด็กผู้ชาย เป็นผู้ยึดมั่นในมาตรฐานบทบาทของสังคมสูงกว่าเด็กผู้หญิง

แลมเบอร์ท, แจ็คคิลีย์ และฮัน (Kaplan & Sedney. 1980 : 199 ; citing Lambert, Yackley & Hein. 1971) ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 6 ปี พบว่าเด็กชายมีพฤติกรรมตรงตามเพศสูงกว่าเด็กผู้หญิงในวัยเดียวกัน ทั้งนี้เกิดจากความคาดหวังของบุคคลรอบข้าง ได้แก่ ผู้ใหญ่ ผู้ปกครองและครูที่คาดหวังให้เด็กผู้ชายมีพฤติกรรมที่ตรงตามเพศมากกว่าเด็กผู้หญิง

แม็คโคบี และแจ๊คคลิน (Lindsey. 1994 : 52 ; citing Maccoby & Jacklin. 1974) ศึกษาเรื่องการแต่งกาย และการเล่นของเด็กผู้ชาย และเด็กหญิงในวัยเด็กตอนต้น พบว่าเด็กผู้ชายส่วนใหญ่มีการแต่งกาย และการเล่นของเล่นต่าง ๆ ที่ตรงตามลักษณะความเป็นชายสูงกว่า กล่าวคือ เด็กผู้ชาย มีลักษณะตรงตามเพศสูงกว่าเด็กผู้หญิง โดยพบว่าเด็กผู้หญิงสามารถที่จะแต่งกาย และเล่นของเล่นเพศตรงข้ามได้ ในขณะที่เดียวกันเด็กผู้หญิงเหล่านี้ก็ยังไม่ละทิ้งลักษณะความเป็นหญิงในตนเอง ซึ่งผลการศึกษายืนยันได้ว่าเด็กผู้หญิงมีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าเด็กผู้ชาย

ฟากิโอท (Kaplan & Sedney. 1980 : 199 ; citing Fagot. 1979) ได้สังเกตพฤติกรรมของบุคคลรอบข้างที่มีต่อเด็กวัยเตาะแตะ (Toddlers) อายุ 20-24 เดือน จำนวน 24 ครอบครัว พบว่าเด็กผู้ชายจะถูกลงโทษเมื่อกระทำพฤติกรรมที่มีลักษณะของความเป็นหญิงมากกว่าเด็กผู้หญิงเล่นปืนปายกระโดดโลดเต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเด็กผู้ชายจะถูกคาดหวังเกี่ยวกับบทบาททางเพศมากกว่าเด็กผู้หญิง

ไวทซ์แมน (Lindsey. 1994 : 51 ; citing Weitzman. 1979) ได้ศึกษาการเรียนรู้บทบาททางเพศของวัยเด็กตอนต้น และวัยเด็กตอนกลาง พบว่า เด็กสามารถเรียนรู้บทบาททางเพศจากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงในเชิงคุณค่า โดยเด็กผู้หญิงส่วนใหญ่คิดว่าตนเองมีคุณค่าและมีความศักดิ์ศรีด้อยกว่าเด็กผู้ชาย ทำให้เด็กผู้หญิงมีความนับถือในตนเองต่ำ และไม่พอใจในบทบาทของตนเอง ดังนั้นเด็กผู้หญิงจึงพยายามปรับบทบาทของตนเอง โดยเลือกทำกิจกรรมของเด็กผู้ชายในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยคาดหวังว่าจะทำให้ตนเองมีคุณค่าและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับเด็กผู้ชาย ในขณะที่เด็กผู้ชายส่วนใหญ่ยอมรับว่าตนเองมีคุณค่าและศักดิ์ศรีสูงกว่าเด็กผู้หญิง ทำให้เด็กผู้ชายพยายามรักษารูปภาพความเป็นชายในตนเองไว้ และพัฒนาเพิ่มบทบาทความเป็นชายให้มากขึ้นตามอายุ กล่าวคือ เด็กผู้หญิงจะมีบทบาทความเพศของเพศตรงข้ามมากกว่าเด็กผู้ชาย ทำให้ยืนยันได้ว่าเด็กผู้หญิงมีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าเด็กผู้ชาย

ฮอลล์ และฮัลเบอร์สแทดท์ (Huston. 1985 : 12 ; citing Hall & Halberstadt. 1980) ได้ศึกษาโน้ตส์ที่มีต่อตนเองของเด็กผู้หญิง โดยใช้เครื่องมือที่มีชื่อว่า "Children's Personal Attributes Questionnaire" (PAQ) พบว่าเด็กผู้หญิงที่มีอายุมากกว่าจะรับรู้ว่าตนเองมีลักษณะความเป็นชายในตนเองสูงกว่าเด็กผู้หญิงที่มีอายุน้อยกว่า

ฮุสตัน (Huston. 1983, 1985 : 1 - 14) ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะทางเพศของเด็กผู้ชายกับเด็กผู้หญิง จากการวัดความยึดหยุ่นต่อกิจกรรมและพฤติกรรมต่าง ๆ โดยถามว่ากิจกรรมหรือพฤติกรรมเหล่านี้เหมาะกับใครระหว่างเด็กผู้ชาย เด็กผู้หญิง หรือได้ทั้งสองเพศ จากการศึกษาพบว่าเด็กผู้หญิงจะตอบว่าได้ทั้งสองเพศสูงกว่าเด็กผู้ชาย จึงเป็นการยืนยันได้ว่า เด็กผู้หญิงมีมีโน้ตส์เกี่ยวกับบทบาททางเพศที่ยืดหยุ่นกว่าเด็กผู้ชาย นอกจากนี้เด็กผู้หญิงยังแสดงความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศทั้งต่อตนเองและผู้อื่นสูงกว่าเด็กผู้ชายอีกด้วย จากการวัดความรุนแรงในการตัดสินพฤติกรรมที่ขัดกับมาตรฐานบทบาททางสังคม พบว่าเด็กผู้ชายจะคิดว่าพฤติกรรมเหล่านี้มีความผิดที่รุนแรงกว่าเด็กหญิง

แคทซ์ และคซานสแน็ค (Katz & Ksansk. 1998 : 272 - 282) ทำการศึกษาพัฒนาการบทบาททางเพศตามแนวความคิดยึดหยุ่นใน 3 ช่วงอายุ คือวัยเด็กตอนกลาง วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลาย พบว่าเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงมีทิศทางพัฒนาการบทบาททางเพศที่แตกต่างกัน เริ่มตั้งแต่ลักษณะตรงตามเพศ พบว่าเด็กผู้หญิงที่มีลักษณะตรงตามเพศสูงสุดเมื่ออยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ส่วนเด็กผู้ชายมีลักษณะตรงตามเพศสูงสุดเมื่ออยู่ในช่วงวัยเด็กตอนกลาง ในด้านการแสดงกิจกรรมของเพศตรงข้าม พบว่าเด็กผู้หญิงมีลักษณะของเพศตรงข้ามสูงกว่าเด็กผู้ชาย กล่าวคือเด็กผู้หญิงจะเลือกกิจกรรมและมีพฤติกรรมที่มีลักษณะของความเป็นชายสูงกว่าเด็กผู้ชายที่เลือกกิจกรรม และมีพฤติกรรมที่มีลักษณะของความเป็นหญิง นอกจากนี้ในด้านความยึดหยุ่นต่อการแสดงบทบาททางเพศของผู้อื่นพบว่า เด็กผู้หญิงมีการยอมรับการแสดงบทบาททางเพศที่ยืดหยุ่นของผู้อื่นได้มากกว่าเด็กชาย

ลินดา (Linda. 1996 : 163) ได้อ้างผลงานวิจัยของนักวิจัยอื่นถึงการเรียนรู้บทบาททางเพศที่แตกต่างกันระหว่างเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง โดยพบว่ามีความแตกต่างกันในสองลักษณะคือ พฤติกรรมตามลักษณะทางเพศ (Gender - Related Behavior) และพฤติกรรมตามแบบเพศตรงข้าม (Cross - Gender Behavior) พบว่าลักษณะบทบาททางเพศของผู้ชายเป็นลักษณะที่มีพลัง โดดเด่น และมีอำนาจ จึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลให้ทั้งสองเพศเลียนแบบลักษณะเหล่านั้น นอกจากนี้พบว่าสังคมมักจะวางบทบาทให้แก่ผู้ชายอย่างเข้มงวดมากกว่าผู้หญิง โดยพบว่าเด็กผู้ชายจะถูกห้ามปรามเมื่อแสดงพฤติกรรมของเพศตรงข้าม แต่เด็กผู้หญิงจะได้รับการห้ามปรามที่น้อยกว่าเมื่อแสดงพฤติกรรมของเพศของชาย ด้วยเหตุนี้เด็กผู้หญิงจึงมีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าเด็กผู้ชาย

จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับตัวแปรทางด้านชีววิทยา อันได้แก่ เพศกับบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยืดหยุ่น ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าเด็กผู้หญิงมีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าเด็กผู้ชายและพบว่าทั้งสองเพศมีทิศทางในการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับบทบาททางเพศที่แตกต่างกันตามช่วงอายุ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะศึกษาเปรียบเทียบความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศระหว่างเพศชายและเพศหญิงในทุก ๆ ช่วงอายุ อันได้แก่วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น เพื่อสรุปยืนยันได้ถึงทิศทางบทบาททางเพศที่แท้จริง

ทั้งยังได้เปรียบเทียบกับว่าสังคมไทยมีบทบาททางเพศแตกต่างจากสังคมตะวันตกหรือไม่ โดยกำหนดสมมุติฐานเบื้องต้นว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงน่าจะมีคะแนนบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยืดหยุ่นสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายใน 5 ช่วงอายุคือวัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

งานวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องระหว่างบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเองและทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น

เออร์เบอร์ (Linda. 1996 : 160 ; citing Urberg. 1979) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างบทบาททางเพศให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และวัยผู้ใหญ่โดยศึกษาเปรียบเทียบการบรรยายภาพพจน์ตามบทบาททางเพศของตนเอง และผู้อื่น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองเพศจะบรรยายภาพพจน์ตามบทบาททางเพศของตนเองคล้ายกัน กล่าวคือไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติของการบรรยายภาพพจน์ตามบทบาททางเพศของตนเองตามกลุ่มตัวอย่างเพศชายและกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง โดยทั้งสองเพศจะมองภาพพจน์ของตนเองคล้ายคลึงกันในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์ มีอำนาจ และใจร้อน เป็นต้น ซึ่งพบความแตกต่างเพียงคุณลักษณะเดียว คือการพึ่งพาผู้อื่น ที่เด็กนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จะมองว่าตนเองมีการพึ่งพาผู้อื่นมากกว่าเด็กนักเรียนชายในระดับเดียวกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับการบรรยายภาพพจน์ตามบทบาททางเพศของผู้อื่น พบว่ากลุ่มตัวอย่างจะใช้กฎเกณฑ์ของการกำหนดภาพพจน์ทางเพศ (Gender Stereotype) ของสังคม ในการมองผู้อื่นแต่จะมองภาพพจน์ของตนเองด้วยความเป็นเอกัตบุคคล ดังนั้น บุคคลจึงกำหนดภาพพจน์ให้ผู้อื่นแสดงบทบาทตรงตามเพศที่แตกต่างกันในแต่ละเพศ กล่าวโดยสรุปคือบุคคลจะยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเองได้มากกว่าบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น

แคทซ์ และคซานสแน็ค (Katz & Ksanskak. 1994 : 272 - 282) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างบทบาททางเพศในกลุ่มวัยเด็กตอนกลาง วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลาย โดยใช้เครื่องมือวัดความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ ที่มีชื่อว่า The Katz Sex - Role Flexibility Questionnaire ซึ่งเป็นแบบสอบถามประเภท Multidimensional Questionnaire ประกอบด้วย 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศของตนเอง และทัศนคติของบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น จากผลการศึกษาพบว่าความยืดหยุ่นในทั้งสองส่วนนี้มีความแตกต่างกัน กล่าวคือบุคคลสามารถยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเองได้มากกว่าความเห็นชอบต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น นั่นคือบุคคลคิดว่าการแสดงบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง ไม่ใช่เรื่องเสียหายหรือผิดปกติ แต่กลับคิดว่าถ้าบุคคลอื่นทำในลักษณะเช่นเดียวกับตนเป็นสิ่งที่เสียหายและผิดปกติมากกว่า

ผลจากการศึกษาวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง กับทัศนคติของบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น สรุปได้ว่าบุคคลจะมีบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นแตกต่างกัน 2 ด้านคือ หนึ่งบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง และสองทัศนคติของบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น โดยพบว่าบุคคลสามารถยอมรับและแสดงบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเองสูงกว่าการยอมรับในบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าบุคคลโดยทั่วไปจะเห็นชอบที่ตนเองมีบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น แต่ไม่ยอมรับถ้าเห็นผู้อื่นมีบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นเช่นเดียวกับตนซึ่งจากข้อสรุปข้างต้นสามารถกำหนดเป็นสมมุติฐานได้ว่าจะแนบบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเองมีค่าสูงกว่าจะแนบทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น

จากการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปประเภทของตัวแปรที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1 องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ

ในที่นี้เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านความคิดความเข้าใจเรื่องบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น โดยใช้วัยเป็นดัชนีในการบ่งบอกการเปลี่ยนแปลงซึ่งแบ่งวัยที่ทำการศึกษได้ 5 ช่วง ดังนี้

1.1.1 วัยเด็กตอนปลาย

1.1.2 วัยรุ่นตอนต้น

1.1.3 วัยรุ่นตอนกลาง

1.1.4 วัยรุ่นตอนปลาย

1.1.5 วัยผู้ใหญ่ตอนต้น

1.2 องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม ได้แก่

1.2.1 บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแทนสังคม

ก. บิดามารดา

ข. เพื่อน

ค. พี่น้อง

ง. ครู

จ. ตัวแทนสื่อต่าง ๆ

1.2.2. ประเภทของโรงเรียน

ก. โรงเรียนสหศึกษา

ข. โรงเรียนเอกเพศ ได้แก่โรงเรียนสตรี และโรงเรียนชายล้วน

1.3 องค์ประกอบทางด้านชีววิทยา คือเพศ

1.3.1 เพศชาย

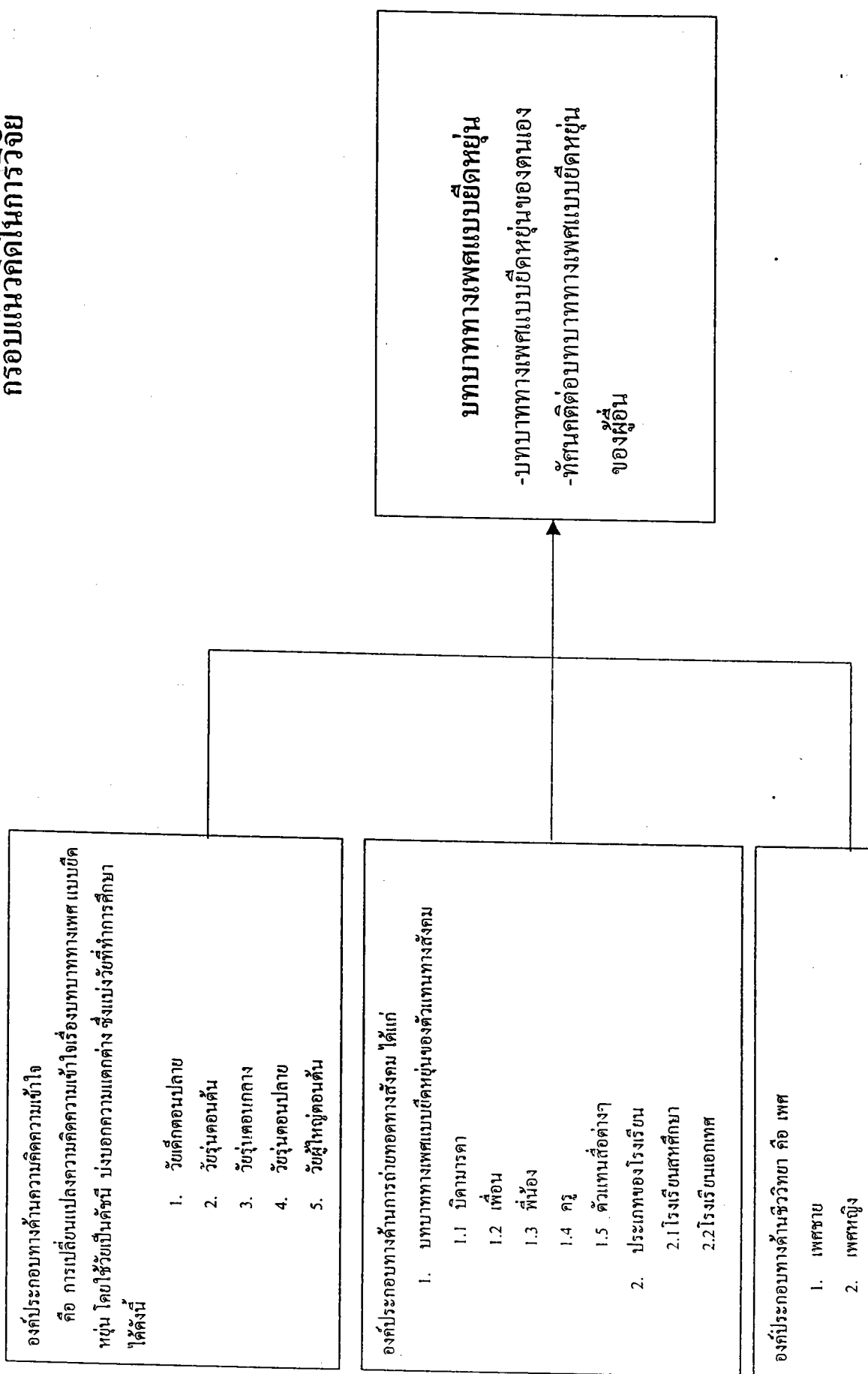
1.3.2 เพศหญิง

2. ตัวแปรตามได้แก่บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น

2.1 บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตนเอง

2.2 ทักษะติดต่อบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของผู้อื่น ดังแสดงเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัยต่อไปนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่วัยแตกต่างกันใน 5 วัย คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ มีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นแตกต่างกัน
2. กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายใน 5 ช่วงอายุ คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ต้นต้น
3. องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมมีความสัมพันธ์กับบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น
 - 3.1 ปัจจัยทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม อันได้แก่บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนทางสังคมคือบิดามารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง
 - 3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกัน คือ โรงเรียนสหศึกษา โรงเรียนสตรี และโรงเรียนชายล้วน มีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นแตกต่างกัน
4. คะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตนเองมีค่าสูงกว่าคะแนน ทศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของผู้อื่น
5. ตัวแปรทำนาย 3 ตัวได้แก่องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม และองค์ประกอบทางด้านชีววิทยามีอำนาจในการทำนายบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น
 - 5.1 องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมสามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ดีกว่าองค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (วัย) และองค์ประกอบทางด้านชีววิทยา (เพศ)
 - 5.2 องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม อันได้แก่บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแปรทางสังคม คือบิดามารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่าง ๆ สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวอย่างที่จำแนกตามเพศและวัยได้แตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในวัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น โดยเปรียบเทียบบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นตามตัวแปรทางด้านอายุและเพศ นอกจากนี้ยังศึกษาความเกี่ยวข้องกันระหว่างอิทธิพลทางสังคมอันได้แก่ บิดามารดา เพื่อน พี่น้อง ครู ตัวแทน สื่อต่าง ๆ และประเภทของโรงเรียนต่อบทบาททางเพศของกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ พิจารณาเลือกจากช่วงอายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างใน 5 ช่วงอายุ คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ตามลำดับต่อไปนี้

1. นักเรียนชาย - หญิง อายุ 9 - 10 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2542 ในโรงเรียนเอกชนทั้งโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศ ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. นักเรียนชาย - หญิง อายุ 13- 14 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ในโรงเรียนเอกชนทั้งโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศ ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. นักเรียนชาย - หญิง อายุ 16- 17 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2542 ในโรงเรียนเอกชนทั้งโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศ ในเขตกรุงเทพมหานคร
4. นักเรียนชาย - หญิง อายุ 19 - 20 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ของมหาวิทยาลัยต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร
5. นักศึกษาชาย - หญิง อายุ 24-26 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2542 ของมหาวิทยาลัยต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย

1. นักเรียนชาย - หญิงที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมและมัธยมศึกษาตอนต้น - ตอนปลาย ในโรงเรียนที่มีการดำเนินการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ที่มีความคงที่ในการแบ่งประเภทของนักเรียน กล่าวคือ เป็นโรงเรียนสหศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเป็นโรงเรียนเอกเพศ (โรงเรียนชายล้วน หรือสตรี) ตั้งแต่ระดับประถมถึงมัธยมศึกษา ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนเอกชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชาย-หญิง ในโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศประเภทโรงเรียนเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 600 คน ซึ่งแบ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 (อายุ 9 - 10 ปี) จำนวน 200 คน นักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 (อายุ 13-14 ปี) จำนวน 200 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5 (อายุ 16-17 ปี) จำนวน 200 คน โดยมีขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.1 แบ่งประเภทของโรงเรียนที่มีคุณสมบัติตรงตามลักษณะกลุ่มตัวอย่าง เป็น 3 ประเภท คือ โรงเรียนสหศึกษา โรงเรียนสตรี และโรงเรียนชายล้วน ดังแสดงไว้ในตาราง 5

ตาราง 5 การแบ่งประเภทโรงเรียนเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2542

ประเภทของโรงเรียน	รายชื่อโรงเรียน	เขตการปกครอง
1. โรงเรียนสหศึกษา	1.1 โรงเรียนพระมารดานิจจานุเคราะห์	บางกะปิ
	1.2 โรงเรียนเสสะเวชวิทยา	บางกอกใหญ่
	1.3 โรงเรียนทิวไผ่งาม	บางพลัด
	1.4 โรงเรียนเบญจมินทร์	บึงกุ่ม
	1.5 โรงเรียนวิริยาลัย	สาทร
	1.6 โรงเรียนมะจุยศิษย์พิทยา	บางซื่อ
	1.7 โรงเรียนเกษมพิทยา	คลองเตย
	1.8 โรงเรียนศรีวิกรม์	คลองเตย
	1.9 โรงเรียนอานวยศิลป์	ราชเทวี
	1.10 โรงเรียนอุดมศึกษา	วังทองหลาง
	1.11 โรงเรียนลาซาล	บางนา
2. โรงเรียนสตรี	2.1 โรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์	บางรัก
	2.2 โรงเรียนมาแตร์เดอีวิทยาลัย	ปทุมวัน
	2.3 โรงเรียนเซนต์คาทาลินคอนเวนต์	ธนบุรี
	2.4 โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์	ดุสิต
	2.5 โรงเรียนเซนต์มารีนาวิทยาลัย	บางพลัด
	2.6 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย	คลองเตย

ตาราง 5 (ต่อ)

ประเภทของโรงเรียน	รายชื่อโรงเรียน	เขตการปกครอง
3. โรงเรียนชายล้วน		
	3.1 โรงเรียนเซนต์คาเบรียล	ดุสิต
	3.2 โรงเรียนเทพคริสเตียนวิทยาลัย	บางรัก
	3.3 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก	ราชเทวี

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). *รายชื่อโรงเรียนเอกชน ระบบโรงเรียนประเภทสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2541*. กรุงเทพฯ ฯ : ฝ่ายข้อมูลสำนักงานการศึกษาเอกชน กระทรวง ฯ.

1.2 สุ่มรายชื่อโรงเรียนในแต่ละกลุ่ม โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สุ่มโรงเรียนสหศึกษา 2 โรงเรียน โรงเรียนสตรี และโรงเรียนชายล้วนอย่างละ 1 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 4 โรงเรียน

1.3 ขอความร่วมมือกับอาจารย์ฝ่ายปกครองและฝ่ายแนะแนวของแต่ละโรงเรียนในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับชั้น (ชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4, ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2, และชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 5) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องอาศัยร่วมกับบิดามารดา และมีพี่น้อง โดยยกเว้นบิดามารดาที่มีบุตรคนเดียว

1.4 สุ่มกลุ่มเด็กนักเรียนแต่ละระดับชั้นที่อาจารย์คัดเลือกมาในขั้นตอนที่ 1.3 โดยสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ระดับชั้นละ 50 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ระดับชั้นในแต่ละโรงเรียนเท่ากับ 150 คน และเมื่อรวมทั้ง 4 โรงเรียนจะมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 600 คน ดังรายละเอียดที่แสดงในตารางที่ 6

ตาราง 6 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามระดับชั้นและโรงเรียน

ประเภทโรงเรียน	ระดับชั้น ช่วงอายุ เพศ	ประถมศึกษาปีที่ 4 (วัยเด็กตอนปลาย) ชาย/หญิง	มัธยมศึกษาปีที่ 2 (วัยรุ่นตอนต้น) ชาย/หญิง	มัธยมศึกษาปีที่ 5 (วัยรุ่นตอนกลาง) ชาย/หญิง	รวม
1. โรงเรียนสหศึกษา					
1.1 โรงเรียนสาขาสด		25/25	25/25	25/25	150
1.2 โรงเรียนศรีวิกรม์		25/25	25/25	25/25	150
2. โรงเรียนสตรี					
โรงเรียนเซนต์คาเบรียล		50	50	50	150
3. โรงเรียนชายล้วน					
โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย		50	50	50	150
รวม		200	200	200	600

2. นักศึกษาชาย - หญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยปิด สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ซึ่งแบ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 2 (อายุ 19 - 20 ปี) จำนวน 200 คน และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาปีที่ 1 (อายุ 24 - 26 ปี) จำนวน 200 คน โดยมีการขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 สุ่มรายชื่อมหาวิทยาลัยปิดในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) สุ่มมา 4 มหาวิทยาลัย จากนั้นสุ่มเลือกคณะของกลุ่มตัวอย่างของแต่ละมหาวิทยาลัยโดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2.2 ขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ต้องอาศัยร่วมกับบิดามารดาและมีพี่น้อง โดยยกเว้นบิดามารดาที่มีบุตรคนเดียว

2.3 สุ่มกลุ่มนักศึกษาแต่ละระดับที่ได้รับการคัดเลือกจากชั้น 2.2 โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ระดับชั้นละ 200 คน แบ่งเป็นมหาวิทยาลัยละ 50 คน รวม 4 มหาวิทยาลัย และทั้ง 2 ระดับชั้นจะมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน ดังรายละเอียดที่แสดงในตาราง 7

ตาราง 7 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามระดับชั้น และมหาวิทยาลัย

ประเภทโรงเรียน	ระดับชั้น ช่วงอายุ เพศ	ปริญญาตรีปีที่ 2 (วัยรุ่นตอนปลาย) ชาย/หญิง	ปริญญาโทปีที่ 1 (วัยผู้ใหญ่ตอนต้น) ชาย/หญิง	รวม
เรียน				
1. เกษตรศาสตร์ (บางเขน)				
คณะวิทยาศาสตร์		25/25	25/25	100
2. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย				
คณะนิเทศศาสตร์		25/25	25/25	100
3. ธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์)				
คณะรัฐศาสตร์		25/25	25/25	100
4. ศรีนครินทรวิโรฒ (ประสานมิตร)				
คณะศึกษาศาสตร์		25/25	25/25	100
รวม		200	200	400

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ชุด คือ

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ เพศ ลำดับการเกิด จำนวนพี่น้อง ประเภทของโรงเรียน และระดับการศึกษา

2. แบบสอบถามบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น ที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของฟิลลิปส์ เอ แคทซ์ ที่มีชื่อว่า "The Katz Sex - Role Flexibility Questionnaire" (Katz, 1991 : 339- 351) แบ่งเป็น 2 ฉบับ คือ

2.1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

2.1.1 ลักษณะของความเป็นชายและความเป็นหญิงในตนเอง ประกอบด้วยคำคุณศัพท์เกี่ยวกับคุณลักษณะของความเป็นชาย 10 ข้อ คุณลักษณะของความเป็นหญิง 10 ข้อ และคุณลักษณะของความเป็นกลาง 5 ข้อโดยใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 หน่วยจาก "มากที่สุด" ถึง "น้อยที่สุด" รวมรายข้อทั้งสิ้น 25 ข้อ

2.1.2 ความชื่นชอบในอาชีพ ประกอบด้วยอาชีพที่แสดงลักษณะของความเป็นชาย 6 ข้อ อาชีพที่แสดงลักษณะของความเป็นหญิง 6 ข้อ และอาชีพที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง 3 ข้อ โดยใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 หน่วยจาก "มากที่สุด" ถึง "น้อยที่สุด" รวมรายข้อทั้งสิ้น 15 ข้อ

2.1.3 ความชื่นชอบกิจกรรมภายในครอบครัว ประกอบด้วยกิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นชาย 6 ข้อ กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นหญิง 6 ข้อ และกิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง 3 ข้อ โดยใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 หน่วยจาก "ทำเป็นประจำ" ถึง "ไม่ทำเลย" รวมรายการทั้งสิ้น 15 ข้อ

2.1.4 ความชื่นชอบกิจกรรมยามว่าง ประกอบด้วยกิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นชาย 6 ข้อ กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นหญิง 6 ข้อ และกิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง 3 ข้อ โดยใช้แบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 หน่วยจาก "ชอบมากที่สุด" ถึง "ไม่ชอบเลย" รวมรายข้อทั้งสิ้น 15 ข้อ

2.1.5 ความชื่นชอบในวิชาการ ประกอบด้วยวิชาการที่แสดงลักษณะของความเป็นชาย 4 ข้อ วิชาการที่แสดงลักษณะของความเป็นหญิง 4 ข้อ และวิชาการที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง 2 ข้อ โดยใช้แบบประเมินค่า 5 หน่วยจาก "มากที่สุด" ถึง "น้อยที่สุด" รวมรายข้อทั้งสิ้น 10 ข้อ

โดยคิดคะแนนเรียงตามลำดับแบบประเมินค่า 5 หน่วย จาก "มากที่สุด" ถึง "น้อยที่สุด" เป็นคะแนน 4 – 0 คะแนน ตามลำดับ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาททางเพศยืดหยุ่นของตนเองนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาจากแบบสอบถามของฟิลลิปส์ เอ แคทซ์ เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของประเทศไทย ดั่งมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษานิยาม ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น เพื่อนำมาสร้างนิยามปฏิบัติการ และเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. นำความรู้ที่ได้มาจากในข้อที่ 1 มาเขียนในรูปของนิยามปฏิบัติการ

3. สร้างแบบสอบถามบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง โดยศึกษาจากแบบสอบถาม "The Katz Sex - Role Flexibility Questionnaire" (Katz, 1991 : 338 - 351) เริ่มจากการกำหนดจุดประสงค์ของแบบสอบถามแต่ละด้านเพื่อนำมาสร้างรายข้อให้ได้ตรงตามจุดประสงค์ที่ต้องการ จากนั้นนำรายข้อที่ได้ทั้งหมดไปทดสอบกับกลุ่มประชากรเพื่อจำแนกรายข้อของแบบสอบถามเป็น 3 ส่วนคือ รายข้อที่แสดงลักษณะของความเป็นชาย รายข้อที่แสดงลักษณะของความเป็นหญิงและรายข้อที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง

4. นำรายข้อที่แบ่งตามคุณลักษณะทั้ง 3 ส่วน มาสร้างเป็นแบบสอบถามโดยใช้อัตราส่วนจำนวนรายข้อ 2 : 2 : 1 คือจำนวนรายข้อที่มีลักษณะความเป็นชาย 2 ส่วน ลักษณะความเป็นหญิง 2 ส่วน และลักษณะความเป็นกลาง 1 ส่วน

5. นำแบบสอบถามบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง ไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามปฏิบัติการและภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการทดสอบกลุ่มตัวอย่าง

6. นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 5 วัยคือ วัยเด็กตอนกลาง วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

7. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน แล้ววิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% ของกลุ่มสูง และ 25% ของกลุ่มต่ำ นำค่าเฉลี่ยรายข้อของทั้งสองกลุ่มมาทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และคัดเลือกเฉพาะข้อที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไว้ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง

1. ลักษณะของความเป็นชาย และความเป็นหญิงในตนเอง

คำชี้แจง ท่านมีลักษณะต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

0. เป็นผู้นำ (คำคุณศัพท์ที่แสดงลักษณะของความเป็นชาย)

☐	☐	☐	☐	☐
มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

00. อ่อนโยน (คำศัพท์ที่แสดงลักษณะของความเป็นหญิง)

☐	☐	☐	☐	☐
มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

000. มองการณ์ไกล (คำคุณศัพท์ที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง)

☐	☐	☐	☐	☐
มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

2. ความชื่นชอบอาชีพ

คำชี้แจง ถ้าท่านมีโอกาสที่จะเลือกประกอบอาชีพในอนาคต ท่านคิดว่ารายชื่ออาชีพต่อไปนี้ ท่านอยากจะทำมากน้อยเพียงใด

0. ทหาร (อาชีพที่แสดงลักษณะความเป็นชาย)

☐	☐	☐	☐	☐
มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

00. พยาบาล (อาชีพที่แสดงลักษณะของความเป็นหญิง)

☐	☐	☐	☐	☐
มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

000. พนักงานบริษัท (อาชีพที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง)

☐	☐	☐	☐	☐
มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

3. ความชื่นชอบกิจกรรมในครอบครัว

คำชี้แจง ในอนาคตหากท่านแต่งงานมีครอบครัว ท่านคาดว่าจะทำกิจกรรมต่อไปนี้บ่อยครั้งเพียงใด

0. ดูแลความปลอดภัยภายในบ้าน (กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นชาย)

☐	☐	☐	☐	☐
ทำเป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่ทำเลย

00. ทำอาหาร (กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นหญิง)

☐	☐	☐	☐	☐
ทำเป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่ทำเลย

000. วางแผนการศึกษาให้ลูก (กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง)

☐	☐	☐	☐	☐
ทำเป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่ทำเลย

4. ความชื่นชอบกิจกรรมยามว่าง

คำชี้แจง ในยามว่างท่านชอบทำกิจกรรมต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

0. ดูรายการกีฬา (กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นชาย)

☐	☐	☐	☐	☐
ชอบมากที่สุด	ชอบค่อนข้างมาก	เฉย ๆ	ไม่ค่อยชอบ	ไม่ชอบเลย

00. จับจ่ายซื้อของ (กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นหญิง)

☐	☐	☐	☐	☐
ชอบมากที่สุด	ชอบค่อนข้างมาก	เฉย ๆ	ไม่ค่อยชอบ	ไม่ชอบเลย

000. อ่านหนังสือ (กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง)

☐	☐	☐	☐	☐
ชอบมากที่สุด	ชอบค่อนข้างมาก	เฉย ๆ	ไม่ค่อยชอบ	ไม่ชอบเลย

5. ความชื่นชอบในวิชาการ

คำชี้แจง ท่านสนใจหรือชอบวิชาต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

0. พลศึกษา (วิชาการที่แสดงลักษณะความเป็นชาย)

☐	☐	☐	☐	☐
มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

00. ภาษาไทย (วิชาการที่แสดงลักษณะของความเป็นหญิง)

☐	☐	☐	☐	☐
มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

000. ศิลปะวาดภาพ (วิชาการที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง)

☐	☐	☐	☐	☐
มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

การคิดคะแนนจากแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเองทั้ง 5 ด้านจะคิดออกมาเป็นค่าที่เรียกว่า "The Cross - Gender Flexibility Score" หรือค่าความยืดหยุ่นต่อการแสดงบทบาททางเพศตรงข้าม กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างจะได้คะแนนจากการคิดเฉพาะรายชื่อที่เลือกที่แสดงลักษณะบทบาททางเพศของเพศตรงข้ามเท่านั้น

2.2 แบบสอบถามทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น แบ่งตามกลุ่มเป้าหมายซึ่งมี 2 วัย คือ วัยเด็ก (เพศชายและเพศหญิง) และวัยผู้ใหญ่ (เพศชายและเพศหญิง) โดยข้อบังคับประกอบที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางเพศ 3 ด้านที่สอดคล้องกับวัย ดังนี้คือ

2.2.1 ทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในเด็กชาย ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ก. การยอมรับลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิงในเด็กเพศชาย ประกอบด้วยคำคุณลักษณะที่แสดงความเป็นชาย 4 ข้อ คำคุณลักษณะที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง 4 ข้อ และคำคุณลักษณะที่แสดงลักษณะความเป็นกลาง 2 ข้อ โดยใช้มาตราส่วนประเมิน 5 หน่วย จาก "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ถึง "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" รวมรายชื่อทั้งสิ้น 10 ข้อ

ข. การยอมรับกิจกรรมยามว่างในเด็กเพศชาย ประกอบด้วยกิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะที่แสดงความเป็นชาย 4 ข้อ กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง 4 ข้อ และกิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นกลาง 2 ข้อ โดยใช้มาตราส่วนประเมิน 5 หน่วย จาก "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ถึง "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" รวมรายชื่อทั้งสิ้น 10 ข้อ

ค. การยอมรับวิชาการในเด็กเพศชาย ประกอบด้วยวิชาการที่แสดงความเป็นชาย 4 ข้อ วิชาการที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง 4 ข้อ และวิชาการที่แสดงลักษณะความเป็นกลาง 2 ข้อ โดยใช้มาตราส่วนประเมิน 5 หน่วย จาก "เห็นด้วยอย่างยิ่ง" ถึง "ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง" รวมรายชื่อทั้งสิ้น 10 ข้อ

2.2.2 การยอมรับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นในเด็กหญิง

ประกอบด้วย 3 ส่วน ที่มีรายละเอียดเหมือนกับข้อ 2.2.1 การยอมรับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นในเด็กผู้ชาย เพียงแต่เปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายของคำถามจากเด็กชายเป็นเด็กหญิง

2.2.3 การยอมรับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นในผู้ใหญ่เพศชาย

ประกอบด้วย 3 ส่วน

ก. การยอมรับลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิงในผู้ใหญ่เพศชาย ประกอบด้วยคำถามลักษณะที่แสดงความเป็นชาย 4 ข้อ คำถามลักษณะที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง 4 ข้อ และคำถามลักษณะที่แสดงลักษณะความเป็นกลาง 2 ข้อ โดยใช้มาตราส่วนประเมิน 5 หน่วยจาก “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” รวมรายข้อทั้งสิ้น 10 ข้อ

ข. การยอมรับอาชีพในผู้ใหญ่เพศชาย ประกอบด้วยอาชีพที่แสดงลักษณะความเป็นชาย 4 ข้อ อาชีพที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง 4 ข้อ และอาชีพที่แสดงลักษณะความเป็นกลาง 2 ข้อ โดยใช้มาตราส่วนประเมิน 5 หน่วย จาก “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” รวมรายการ 10 ข้อ

ค. การยอมรับกิจกรรมภายในครอบครัวในผู้ใหญ่เพศชาย ประกอบด้วยกิจกรรมภายในครอบครัวที่แสดงความเป็นชาย 4 ข้อ กิจกรรมภายในครอบครัวแสดงลักษณะความเป็นหญิง 4 ข้อ และกิจกรรมภายในครอบครัวที่แสดงลักษณะความเป็นกลาง 2 ข้อ โดยใช้มาตราส่วนประเมิน 5 หน่วย จาก “เห็นด้วยอย่างยิ่ง” ถึง “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” รวมรายข้อทั้งสิ้น 10 ข้อ

2.2.4 การยอมรับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นในผู้ใหญ่เพศหญิง

ประกอบด้วย 3 ส่วน ที่มีรายละเอียดเหมือนกับข้อ 2.2.3 การยอมรับบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยิดหยุ่นในผู้ใหญ่เพศชาย เพียงแต่เปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายของคำถามจากผู้ใหญ่เพศชาย เป็นผู้ใหญ่เพศหญิงเท่านั้น

แบบสอบถามทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของผู้อื่นนี้ มีขั้นตอนการสร้างเช่นเดียวกับแบบสอบถามบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตนเอง โดยใช้รายข้อที่รวบรวมมาปรับปรุงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์แต่ละด้านของแบบสอบถาม จากนั้นนำไปตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามดังนี้

1. นำแบบสอบถามทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของผู้อื่นไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์โดยนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามปฏิบัติการและภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการทดสอบกลุ่มตัวอย่าง

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 5 วัย คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

3. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนแล้ววิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและคัดเลือกแบบสอบถามจำนวน 120 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบราก

ตัวอย่าง ทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นในเด็กเพศชาย

1. การยอมรับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นในเด็กเพศชาย

คำชี้แจง ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเมื่อเห็นเด็กชายทำกิจกรรมต่อไปนี้

0. เล่นกีฬากลางแจ้ง (กิจกรรมที่มีลักษณะของความเป็นชาย)

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

00. เย็บปักถักร้อย (กิจกรรมที่มีลักษณะของความเป็นหญิง)

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

000. อ่านหนังสือ (กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง)

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. การยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในเด็กเพศหญิง

คำชี้แจง ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เมื่อเห็นเด็กหญิงทำกิจกรรมต่อไปนี้

0. ดูรายการกีฬา (กิจกรรมที่มีลักษณะของความเป็นชาย)

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

00. เล่นขายของ (กิจกรรมที่มีลักษณะของความเป็นหญิง)

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

000. อ่านหนังสือ (กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง)

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3. การยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในผู้ใหญ่เพศชาย

คำชี้แจง ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ถ้าเห็นผู้ประกอบการอาชีพต่อไปนี้ เป็นชาย

0. ตำรวจ (อาชีพที่มีลักษณะของความเป็นชาย)

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

00. พี่เลี้ยงเด็ก (อาชีพที่มีลักษณะของความเป็นหญิง)

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

000. พนักงานบริษัท (อาชีพที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง)

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4. การยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในผู้ใหญ่เพศหญิง

คำชี้แจง ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร เมื่อเห็นผู้ประกอบอาชีพต่อไปนี้ เป็น เพศหญิง

0. วิศวกร (อาชีพที่มีลักษณะของความเป็นชาย)

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

00. ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า (อาชีพที่มีลักษณะของความเป็นหญิง)

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

000. พนักงานบริษัท (อาชีพที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง)

☐ เห็นด้วยอย่างยิ่ง ☐ เห็นด้วย ☐ ไม่แน่ใจ ☐ ไม่เห็นด้วย ☐ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การคิดคะแนนจากแบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่นทั้ง 4 ด้าน จะคิดออกมาเป็นค่าที่เรียกว่า "Tolerance For Flexibility In Others Scale" หรือค่าการยอมรับบทบาททางเพศที่ยืดหยุ่นของผู้อื่น กล่าวคือจะคิดเฉพาะรายข้อที่เป็นกิจกรรมของเพศตรงข้ามที่เห็นด้วยเท่านั้น

3. แบบสอบถามบทบาททางเพศขององค์กรประกอบทางด้านการถ่ายทอดทาง

สังคม เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของฟิลลิส เอ แคทซ์ (Phyllis A. Katz. 1994 : 272 - 282) ประกอบด้วยแบบวัดบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแปรทางด้านสังคม อันได้แก่ บิดามารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่าง ๆ ดังมีรายละเอียดดังนี้

3.1 บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของบิดาและมารดา ตามการรับรู้ของกลุ่มตัว

อย่าง ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ก. การรับรู้ลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิงของบิดาและมารดา ประกอบด้วยคำคุณลักษณะที่แสดงลักษณะของความเป็นชาย 4 ข้อ คำคุณลักษณะที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง 4 ข้อ และคำคุณลักษณะที่แสดงลักษณะความเป็นกลาง 2 ข้อ โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า 5 หน่วย จาก "มากที่สุด" ถึง "น้อยที่สุด" แบ่งเป็นรายข้อของบิดา 10 ข้อ และมารดา 10 ข้อ รวมรายข้อทั้งสิ้น 20 ข้อ

ข. การรับรู้กิจกรรมภายในครอบครัวของบิดามารดา ประกอบด้วยกิจกรรมภายในครอบครัวที่แสดงลักษณะของความเป็นชาย 4 ข้อ กิจกรรมภายในครอบครัวที่แสดงลักษณะของความเป็นหญิง 4 ข้อ และกิจกรรมภายในครอบครัวที่แสดงลักษณะความเป็นกลาง 2 ข้อ โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า 5 หน่วย จาก "ทำเป็นประจำ" ถึง "ไม่ทำเลย" แบ่งเป็นรายข้อของบิดา 10 ข้อและมารดา 10 ข้อ รวมรายข้อทั้งสิ้น 20 ข้อ

ค. การรับรู้กิจกรรมยามว่างของบิดาและมารดา ประกอบด้วยกิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะของความเป็นชาย 4 ข้อ กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะของความเป็นหญิง 4 ข้อ และกิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง 2 ข้อ โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า 5 หน่วย จาก "ทำเป็นประจำ" ถึง "ไม่ทำเลย" แบ่งเป็นรายข้อของบิดา 10 ข้อ และมารดา 10 ข้อ รวมรายข้อทั้งสิ้น 20 ข้อ

ตัวอย่างแบบสอบถามบทบาททางเพศของบิดาและมารดาตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

คำชี้แจง บิดาของท่านทำกิจกรรมต่อไปนี้บ่อยเพียงใด

0. ดูแลความปลอดภัยภายในบ้าน (กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นชาย)				
☐	☐	☐	☐	☐
ทำเป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่ทำเลย
00. ประกอบอาหาร (กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นหญิง)				
☐	☐	☐	☐	☐
ทำเป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่ทำเลย
00. รับ-ส่งลูกไปโรงเรียน (กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง)				
☐	☐	☐	☐	☐
ทำเป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่ทำเลย

3.2 บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของเพื่อน ตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

ก. การยอมรับลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิงของเพื่อน ประกอบด้วยคำคุณลักษณะที่แสดงความเป็นชาย 4 ข้อ คำคุณลักษณะที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง 4 ข้อ และคำคุณลักษณะที่แสดงความเป็นกลาง 2 ข้อ โดยใช้มาตราส่วนประเมิน 5 หน่วย จาก “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด” รวมรายข้อทั้งสิ้น 10 ข้อ

ข. การรับรู้วิชาการของเพื่อน ประกอบด้วยวิชาการที่แสดงลักษณะที่แสดงความเป็นชาย 4 ข้อ วิชาการที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง 4 ข้อ และวิชาการที่แสดงความเป็นกลาง 2 ข้อ โดยใช้มาตราส่วนประเมิน 5 หน่วย จาก “มากที่สุด” ถึง “ถึงน้อยที่สุด” รวมรายข้อทั้งสิ้น 10 ข้อ

ค. การรับรู้กิจกรรมของเพื่อนยามว่าง ประกอบด้วยกิจกรรมยามว่างที่แสดงความเป็นชาย 4 ข้อ กิจกรรมยามว่างที่แสดงลักษณะความเป็นหญิง 4 ข้อ และกิจกรรมที่แสดงความเป็นกลาง 2 ข้อ โดยใช้มาตราส่วนประเมิน 5 หน่วย จาก “ทำเป็นประจำ” ถึง “ไม่ทำเลย” รวมรายข้อทั้งสิ้น 10 ข้อ

ตัวอย่าง แบบสอบถามบทบาททางเพศของเพื่อนตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

คำชี้แจง เพื่อนสนิทของท่านทำกิจกรรมต่อไปนี้บ่อยเพียงใด

0. เล่นกีฬากลางแจ้ง (กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นชาย)				
☐	☐	☐	☐	☐
ทำเป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่ทำเลย
00. เย็บปักถักร้อย (กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นหญิง)				
☐	☐	☐	☐	☐
ทำเป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่ทำเลย

3.3. บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของพี่น้อง ตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

ประกอบด้วย 3 ส่วน ที่มีรายละเอียดเหมือนกับข้อ 3.2 บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของเพื่อนตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง เพียงแต่เปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายของคำถามจากเพื่อน เป็นพี่น้องเท่านั้น

ตัวอย่าง แบบสอบถามบทบาททางเพศของพี่น้องตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

คำชี้แจง พี่น้องของท่านทำกิจกรรมต่อไปนี้บ่อยเพียงใด

0. ดูรายการกีฬา (กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นชาย)

☐	☐	☐	☐	☐
ทำเป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่ทำเลย

00. จัดตกแต่งบ้าน (กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นหญิง)

☐	☐	☐	☐	☐
ทำเป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่ทำเลย

000. อ่านหนังสือ (กิจกรรมที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง)

☐	☐	☐	☐	☐
ทำเป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่ทำเลย

3.4 บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของครูตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

ประกอบด้วย 3 ส่วน ที่มีรายละเอียดเหมือนกับข้อ 3.2 บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของเพื่อนตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง เพียงแต่เปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายของคำถามจากเพื่อน เป็นครูเท่านั้น

ตัวอย่าง แบบสอบถามบทบาททางเพศของครูตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

คำชี้แจง ครูที่ท่านชื่นชอบมีคุณลักษณะต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

0. ความเป็นผู้นำ (คุณลักษณะของความเป็นชาย)

☐	☐	☐	☐	☐
มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

00. ความอ่อนโยน (คุณลักษณะของความเป็นหญิง)

☐	☐	☐	☐	☐
มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

000. มองการณ์ไกล (คำคุณศัพท์ที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง)

☐	☐	☐	☐	☐
มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

3.5 บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่าง ๆ ตามการรับรู้ของกลุ่ม

ตัวอย่าง

ประกอบด้วย 3 ส่วนคือที่มีรายละเอียดเหมือนกับข้อ 3.2 บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของเพื่อนตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง เพียงแต่เปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายของคำถามจากเพื่อน เป็นตัวแทนสื่อต่าง ๆ เท่านั้น

ตัวอย่าง แบบสอบถามบทบาททางเพศของตัวแทนสื่อต่าง ๆ ตามการรับรู้ของกลุ่มตัวอย่าง

คำชี้แจง ตัวแทนสื่อโทรทัศน์ (ดารานักแสดง พิธีกร นายแบบ-นางแบบ ฯลฯ) ที่ท่านชื่นชอบ คุณลักษณะต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

0. กล้าได้กล้าเสีย (คุณลักษณะความเป็นชาย)

มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

00. เห็นอกเห็นใจผู้อื่น (คุณลักษณะที่แสดงลักษณะของความเป็นหญิง)

มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

000. มองการณ์ไกล (คำคุณศัพท์ที่แสดงลักษณะของความเป็นกลาง)

มากที่สุด	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อยที่สุด

แบบสอบถามบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแทนทางสังคมนี้ มีขั้นตอนในการสร้างเช่นเดียวกับแบบสอบถามบทบาททางเพศแบบแนวความคิดยืดหยุ่นของตนเอง จากนั้นนำไปตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามจากการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าเลือกแบบสอบถามจำนวน 170 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถึงกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรถึงทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. ขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียน มหาวิทยาลัย เพื่อกำหนดวันและดำเนินการวัด
4. ขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์แนะแนว หรืออาจารย์ฝ่ายปกครอง ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
5. นำแบบสอบถามไปดำเนินการวัดกับกลุ่มตัวอย่าง
6. นำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการวัดไปวิเคราะห์ผล

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows ตามขั้นตอนดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
2. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนบทบาททางเพศแบบยี่ดหุนระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน 5 ช่วง คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ตามสมมุติฐานข้อที่ 1 ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way - ANOVA)
3. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนบทบาททางเพศแบบยี่ดหุนระหว่างกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง และเพศชาย ในแต่ละกลุ่มที่มีอายุแตกต่างกัน ตามสมมุติฐานข้อที่ 2 โดยใช้ t-test แบบเป็นอิสระต่อกัน
4. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น คือ บทบาททางเพศแบบยี่ดหุนของตัวแทนทางสังคม (บิดามารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่าง ๆ) กับตัวแปรตาม คือคะแนนบทบาททางเพศแบบยี่ดหุนของกลุ่มตัวอย่าง ตามสมมุติฐานข้อที่ 3.1 ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
5. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนบทบาททางเพศแบบยี่ดหุนระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษา โรงเรียนชายล้วนและโรงเรียนสตรี ตามสมมุติฐานข้อที่ 3.2 โดยใช้ t - test แบบเป็นอิสระต่อกัน

6. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตนเองกับทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของผู้อื่น ตามสมมุติฐานข้อที่ 4 โดยใช้ t - test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

7. ทดสอบการพยากรณ์ค่าตัวแปรเกณฑ์ คือ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นจากตัวแปรทำนาย 3 ตัว คือ ตัวแปรทางด้านความคิดความเข้าใจ ตัวแปรทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม ตัวแปรทางด้านชีววิทยา ตามสมมุติฐานข้อที่ 5 โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “ บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น ในวัยเด็กตอนปลายถึงวัยรุ่นตอนต้น ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นตามตัวแปรทางด้าน วัย เพศ และประเภทของโรงเรียน ตลอดจนการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น และอำนาจในการทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นจากตัวแปรทำนาย 3 ตัว คือองค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ องค์ประกอบทางด้านชีววิทยา และองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 5 ช่วงอายุอันประกอบด้วยวัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยรุ่นใหญ่ตอนต้น จำนวนทั้งสิ้น 1,000 คน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS For Windows เพื่อหาค่าสถิติพื้นฐาน เพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวน ทดสอบค่าที ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S^2	แทน	ค่าความแปรปรวน
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
df	แทน	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F - distribution
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของการทำนาย
R^2 change	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของการทำนายที่เปลี่ยนแปลงไปจากการเพิ่มตัวทำนายทีละตัว

B	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปคะแนนดิบ
Beta	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย ซึ่งทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน
SEB	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ถดถอย
SEest	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการทำนาย
p	แทน	ค่าของระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
***	แทน	ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 8 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แสดงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรต้นและตัวแปรตาม

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนบทบาททางเพศแบบยี่ดหุ่ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน 5 ช่วง คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนบทบาททางเพศแบบยี่ดหุ่ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง เพศหญิงและเพศชายในแต่ละกลุ่มที่มีอายุแตกต่างกัน 5 ช่วง คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และผู้ใหญ่ตอนต้น

ตอนที่ 4 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น คือ บทบาททางเพศแบบยี่ดหุ่ของตัวแทนทางสังคมอันได้แก่บิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่าง ๆ กับตัวแปรตาม คือคะแนนบทบาททางเพศแบบยี่ดหุ่ของกลุ่มตัวอย่าง ในกลุ่มที่จำแนกตามเพศและวัย

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบคะแนนบทบาททางเพศแบบยี่ดหุ่ระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษา โรงเรียนชายล้วน และโรงเรียนสตรีหรือหญิงล้วน ในกลุ่มที่จำแนกตามเพศและวัย

ตอนที่ 6 การเปรียบเทียบคะแนนบทบาททางเพศแบบยี่ดหุ่ของตนเองและคะแนนทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยี่ดหุ่ของผู้อื่น ในกลุ่มที่จำแนกตามเพศ และวัย

ตอนที่ 7 การศึกษาอำนาจในการทำนายบทบาททางเพศแบบยี่ดหุ่จากตัวแปรทำนาย 3 ตัว ได้แก่องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ องค์ประกอบทางการถ่ายทอดทางสังคม และองค์ประกอบทางด้านชีววิทยา

ตอนที่ 8 การศึกษาอำนาจในการทำนายบทบาททางเพศแบบยี่ดหุ่จากตัวแปรทำนายด้านองค์ประกอบทางการถ่ายทอดทางสังคม โดยจำแนกตามตัวแปรเพศและวัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 แสดงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรต้นและตัวแปรตาม
แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 8

ตาราง 8 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ

วัย	เพศ	จำนวน	คะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น					
			บทบาททางเพศแบบ		ทัศนคติต่อบทบาททางเพศ		คะแนนรวม	
			ยึดหยุ่นของตัวเอง		แบบยึดหยุ่นของผู้อื่น			
			(0 – 128) *		(0 – 192) *		(0 – 320) *	
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
วัยเด็กตอนปลาย	ชาย	100	46.17	10.06	84.33	16.64	130.50	18.93
	หญิง	100	50.95	8.35	97.60	19.00	148.55	22.45
วัยรุ่นตอนต้น	ชาย	100	50.81	9.92	93.68	18.10	144.49	22.29
	หญิง	100	62.35	11.42	112.69	18.29	175.04	25.38
วัยรุ่นตอนกลาง	ชาย	100	59.80	9.60	98.71	14.98	158.51	19.32
	หญิง	100	71.35	10.56	117.18	18.72	188.53	23.50
วัยรุ่นตอนปลาย	ชาย	100	62.56	12.90	112.45	19.06	175.01	23.93
	หญิง	100	70.75	10.94	125.39	16.37	196.14	27.33
วัยผู้ใหญ่ตอนต้น	ชาย	100	67.28	10.94	110.96	15.07	178.24	21.10
	หญิง	100	68.34	11.17	127.66	19.10	196.31	22.25

*พิสัยของคะแนนที่เป็นไปได้

จากตาราง 8 เมื่อพิจารณาคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นตามตัวแปรวัย พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นตามวัย ตั้งแต่วัยเด็กตอนปลายถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นและเมื่อพิจารณาตามตัวแปรเพศ พบว่ามีแนวโน้มที่คะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงจะสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย ในทุก ๆ ช่วงอายุที่ศึกษาเมื่อเปรียบเทียบคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวเอง กับคะแนนทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของผู้อื่น พบว่ามีแนวโน้มที่คะแนนบทบาท

ทางเพศแบบยืดยุ่นของตนเอง (พิสัยเท่ากับ 0 – 128) จะมีค่าต่ำกว่าคะแนนทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของผู้อื่น (พิสัยเท่ากับ 0 – 192) ในทุกๆค่าที่เปรียบเทียบตามตัวแปรเพศ และวัย หากพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของตนเอง พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 9.92 – 12.90 แสดงให้เห็นว่า คะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของตนเองในกลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มที่ใกล้เคียงกัน ส่วนค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)ของคะแนนทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของผู้อื่น พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 16.64 –19.10 แสดงให้เห็นว่าคะแนนทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของผู้อื่นในกลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มที่ใกล้เคียงกันด้วย

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน 5 ช่วง คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 9-11

ตาราง 9 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นที่เปลี่ยนแปลงตามวัย

ช่วงอายุ	N	$\bar{X}$	S.D.
วัยเด็กตอนปลาย	200	139.53	22.60
วัยรุ่นตอนต้น	200	159.76	28.32
วัยรุ่นตอนกลาง	200	173.52	26.34
วัยรุ่นตอนปลาย	200	185.53	27.72
วัยผู้ใหญ่ตอนต้น	200	187.28	23.45
รวม	1,000	169.13	31.29

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นมีการเปลี่ยนแปลงตามวัย ตั้งแต่วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งจะได้วิเคราะห์ค่าความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นที่เปลี่ยนแปลงดังกล่าว ในตาราง 10 ต่อไป

ตาราง 10 วิเคราะห์ค่าความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนบทบาททางเพศ
แบบยึดหยุ่นที่เปลี่ยนแปลงตามวัย

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	4	316622.1	79155.52	199.025***
ภายในกลุ่ม	995	661706.5	665.032	
รวม	999	978328.6		

*** P < .001

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงอายุที่แตกต่างกันมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงนำผลการวิเคราะห์ที่ได้จากตาราง 10 ไปตรวจสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ เพื่อดูว่ากลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในช่วงอายุที่แตกต่างกัน 5 ช่วงอายุ คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น มีคู่ใดบ้างที่มีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นแตกต่างกัน โดยใช้วิธีการซฟเฟ (Scheffe) ผลที่ได้แสดงไว้ในตาราง

ตาราง 11 เปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกัน ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe)

ช่วงอายุ	$\bar{X}$	วัยเด็กตอนปลาย 139.53	วัยรุ่นตอนต้น 159.76	วัยรุ่นตอนกลาง 173.52	วัยรุ่นตอนปลาย 185.58	วัยผู้ใหญ่ตอนต้น 187.28
วัยรุ่นเด็กตอนปลาย	139.53	—	20.24*	34.00*	46.05*	47.75*
วัยรุ่นตอนต้น	159.76		—	13.76*	25.81*	27.51*
วัยรุ่นตอนกลาง	173.52			—	12.05*	13.75*
วัยรุ่นตอนปลาย	185.58				—	1.70
วัยผู้ใหญ่ตอนต้น	187.28					—

* $P < .05$

จากตาราง 11 พบว่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนบทบาททางเพศเพิ่มขึ้นตามลำดับของอายุที่เพิ่มขึ้น คือ จากวัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง จนถึงวัยรุ่นตอนปลาย ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น มีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นระหว่างกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงและเพศชายในแต่ละกลุ่มที่มีอายุแตกต่างกัน 5 ช่วง คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 12

ตาราง 12 / เปรียบเทียบคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นระหว่างกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงและเพศชายในแต่ละวัย

วัย	เพศ	จำนวน	คะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น		
			$\bar{X}$	S.D.	t
วัยเด็กตอนปลาย	ชาย	100	130.50	18.93	6.146***
	หญิง	100	148.55	22.45	
วัยรุ่นตอนต้น	ชาย	100	144.49	22.29	9.045***
	หญิง	100	175.04	25.38	
วัยรุ่นตอนกลาง	ชาย	100	158.51	19.32	9.793***
	หญิง	100	188.53	23.80	
วัยรุ่นตอนปลาย	ชาย	100	175.01	23.93	5.818***
	หญิง	100	196.14	27.33	
วัยผู้ใหญ่ตอนต้น	ชาย	100	178.24	21.10	5.893***
	หญิง	100	196.31	22.25	

*** $p < .001$

จากตาราง 12 พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายในทุกช่วงอายุที่ศึกษา คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น คือบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนทางสังคม อันได้แก่บิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ กับตัวแปรตาม คือ คะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 13 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น คือบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตัวแทนทางสังคม (บิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่าง ๆ) กับตัวแปรตาม คือคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างแบบรวม และแยกวิเคราะห์ตามวัย และเพศ

บทบาททางเพศ	กลุ่มรวม	วัยเด็กตอนปลาย		วัยรุ่นตอนต้น		วัยรุ่นตอนกลาง		วัยรุ่นตอนปลาย		วัยผู้ใหญ่ตอนต้น	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
N	1,000	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200
บิดา	.104*	.151	.404**	.319**	.335**	.264**	.166	.201*	-.006	.091	.202*
มารดา	.172**	.140	.469**	.218*	.405**	.088	.058	.225*	.134	.151	.148
เพื่อน	.204**	.163	.331**	.420**	.218*	.090	.332**	.200*	.165	.182	.300**
พี่น้อง	.151**	.125	.262**	.134	.219*	-.070	.250*	.169	-.067	.249*	.314**
ครู	.161**	.055	.431**	.282**	.388**	.217*	.165	.220*	.231*	.107	.125
ตัวแทนสื่อต่าง ๆ	.182**	.130	.429**	.204*	.362**	.105	.286**	.189	.056	.136	.366**

แบบยึดหยุ่นของครู พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ในกลุ่มตัวอย่างเพศชาย พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนทางสังคม 4 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของมารดา และบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของครู บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของบิดา และบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของเพื่อน (r เท่ากับ .225 , .220 , .201 และ .200 ตามลำดับ) ยกเว้นบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของพี่น้อง และบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นตัวแทนสื่อต่างๆ พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนทางสังคมตัวแปรเดียวที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของครู (เท่ากับ .231) ส่วนตัวแปรอื่นๆพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เลย

สุดท้ายช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ในกลุ่มตัวอย่างเพศชาย พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนทางสังคมตัวแปรเดียว ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 คือ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของพี่น้อง (r เท่ากับ .249) ส่วนตัวแปรอื่นๆพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เลย ส่วนในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนทางสังคม 4 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01และ.05 คือ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของพี่น้อง และบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของเพื่อน และบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของบิดา (r เท่ากับ .336 , .314 , .300 และ .202 ตามลำดับ) ยกเว้นบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของมารดา และบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของครู พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เลย

ตอนที่ 5 การเปรียบเทียบคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษา และโรงเรียนเอกเพศ โดยแยกวิเคราะห์ตามตัวแปรเพศและวัยดังแสดงผลไว้ในตาราง 14

แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 14

ตาราง 14 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างระหว่างโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศ

วัย	เพศ	ประเภทของโรงเรียน						
		โรงเรียนสหศึกษา			โรงเรียนเอกเพศ			t
		N	$\bar{X}$	S.D	N	$\bar{X}$	S.D.	
วัยเด็กตอนปลาย	ชาย	50	131.98	18.54	50	129.02	19.38	0.780
	หญิง	50	153.14	22.30	50	143.96	21.87	2.078*
วัยรุ่นตอนต้น	ชาย	50	147.00	23.80	50	141.98	20.61	1.128
	หญิง	50	178.30	23.94	50	171.78	26.58	1.289
วัยรุ่นตอนกลาง	ชาย	50	160.78	15.97	50	156.24	22.10	1.177
	หญิง	50	189.46	21.71	50	187.60	25.91	0.389
รวม	ชาย	150	146.59	22.86	150	142.41	23.41	1.562
	หญิง	150	173.63	27.19	150	167.7	30.63	1.750*

** p<.01

* p < . 05

จากตาราง 14 ในกลุ่มรวมพบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นเกี่ยวข้องกับประเภทของโรงเรียนเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงเท่านั้น โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษามีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนเอกเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในกลุ่มย่อยตามวัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นไม่เกี่ยวข้องกับประเภทของโรงเรียนในทุกวัยที่ศึกษา ส่วนกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงพบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นเกี่ยวข้องกับประเภทของโรงเรียนเฉพาะช่วงวัยเด็กตอนปลาย โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษามีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนเอกเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 6 การเปรียบเทียบคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตนเอง และคะแนนทัศนคติ
ต่อบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของผู้อื่น

ในการเปรียบเทียบคะแนนบทบาททางเพศดังกล่าว พบว่าคะแนนบทบาททางเพศของตนเองและ
คะแนนทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของผู้อื่น มีฐานของคะแนนรวมที่ต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้
สามารถเปรียบเทียบคะแนนกันได้ จึงเสนอคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของ
คะแนนเฉลี่ยที่หารด้วยจำนวนข้อของแบบสอบถาม แทนการใช้คะแนนรวม

แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 15

ตาราง 15 เปรียบเทียบบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตนเอง และคะแนนทัศนคติต่อบทบาททางเพศ
แบบยึดหยุ่นของผู้อื่นตามเพศ และวัย

วัย	เพศ	จำนวน	บทบาททางเพศแบบ ยึดหยุ่นของตนเอง		ทัศนคติต่อบทบาททางเพศ แบบยึดหยุ่นของผู้อื่น		t
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
วัยเด็กตอนปลาย	ชาย	100	1.443	0.314	1.757	0.346	-6.535***
	หญิง	100	1.593	0.261	2.034	0.396	-10.486***
วัยรุ่นตอนต้น	ชาย	100	1.588	0.310	1.951	0.377	-8.281***
	หญิง	100	1.949	0.357	2.348	0.381	-10.109***
วัยรุ่นตอนกลาง	ชาย	100	1.869	0.300	2.056	0.312	-4.842***
	หญิง	100	2.231	0.330	2.442	0.390	-4.804***
วัยรุ่นตอนปลาย	ชาย	100	1.956	0.403	2.343	0.397	-7.183***
	หญิง	100	2.211	0.436	2.613	0.460	-6.704***
วัยผู้ใหญ่ตอนต้น	ชาย	100	2.103	0.342	2.313	0.314	-4.760***
	หญิง	100	2.136	0.349	2.660	0.398	-9.804***

*** $P < .001$

จากตาราง 15 พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตนเอง มีค่าต่ำกว่าคะแนนทัศนคติ
ต่อบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งกลุ่มตัวอย่างเพศชายและ
เพศหญิงในทุกๆ ช่วงอายุ

ตอนที่ 7 การศึกษาอำนาจในการทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นจากตัวแปรทำนาย 3 ด้าน (8 ตัวแปร) คือ ด้านความคิดความเข้าใจ (วัย) ด้านชีววิทยา (เพศ) ด้านการถ่ายทอดทางสังคม (บิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ)

แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 16

ตาราง 16 แสดงการทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นจากตัวแปรทำนาย

ลำดับการทำนาย	B	Beta	R	R ²	R ² change	F change
วัย	12.136	.560	.557	.310	.310	446.497***
เพศ	21.594	.351	.671	.451	.140	253.505***
ตัวแทนสื่อต่างๆ	.462	.102	.692	.479	.028	53.446***
เพื่อน	.388	.092	.701	.491	.012	23.670***
บิดา	.269	.077	.706	.498	.007	13.582***
มารดา	.206	.057	.708	.501	.003	5.192*

* $p < .05$

จากตาราง 16 พบว่าตัวแปรที่สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 คือ วัย เพศ บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่าง ๆ เพื่อน บิดา และมารดา ตามลำดับ โดยพบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของพี่น้องและครู ไม่มีความสามารถในการทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตัวแปรที่สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ดีที่สุด คือ วัย ($\beta = .560$) ซึ่งเป็นตัวแปรตัวแรกที่ถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการการทำนาย และสามารถทำนายคะแนนบทบาททาง

เพศแบบยัดหย่นได้ร้อยละ 31 ($R^2 = .310$) ตัวแปรที่สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยัดหย่นของกลุ่มตัวได้รองลงมา คือ เพศ ($\beta = .351$) ซึ่งสามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยัดหย่นได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.1 และเมื่อรวมกับตัวแปรแรกที่เข้าสู่สมการทำนายจะสามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยัดหย่นได้เป็นร้อยละ 45.1 ($R^2 = .451$)

ตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายตัวที่ 3 ได้แก่ บทบาททางเพศแบบยัดหย่นของตัวแทนสื่อต่างๆ ($\beta = .462$) ซึ่งสามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยัดหย่นได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.8 และเมื่อรวมกับตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายตัวที่ 1 และ 2 จะสามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยัดหย่นได้เป็นร้อยละ 47.9 ($R^2 = .479$)

ตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายตัวที่ 4 ได้แก่ บทบาททางเพศแบบยัดหย่นของเพื่อน ($\beta = .388$) ซึ่งสามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยัดหย่นได้ร้อยละ 1.2 และเมื่อรวมกับตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายตัวที่ 1, 2 และ 3 จะสามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยัดหย่นได้เป็นร้อยละ 49.1 ($R^2 = .491$)

ตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายตัวที่ 5 ได้แก่ บทบาททางเพศแบบยัดหย่นของบิดา ($\beta = .269$) ซึ่งสามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยัดหย่นได้ร้อยละ 0.7 และเมื่อรวมกับตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายตัวที่ 1, 2, 3 และ 4 จะสามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยัดหย่นได้เป็นร้อยละ 49.8 ($R^2 = .498$)

และตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายตัวสุดท้าย ได้แก่ บทบาททางเพศแบบยัดหย่นของมารดา ($\beta = .206$) ซึ่งสามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยัดหย่นได้ร้อยละ 0.3 และ เมื่อรวมกับตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายทั้งหมด พบว่าตัวแปรทั้งหมดมีความสามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยัดหย่นได้คิดเป็นร้อยละ 50.1 ($R^2 = .501$)

ตอนที่ 8 การศึกษาอำนาจในการทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยัดหย่นจากตัวแปรทำนายด้านองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม อันได้แก่ บทบาททางเพศแบบยัดหย่นของตัวแทนทางสังคม (บิดา มารดา เพื่อนพี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ) โดยจำแนกตัวแปร เพศ และวัย

แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 17

ตาราง 17 แสดงค่า β (เฉพาะค่าที่มีนัยสำคัญทางสถิติ) การทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นจาก
แปรทำนายด้านองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม (บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของบิดา
มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ)

บทบาททางเพศ แบบยืดหยุ่นของ	วัยเด็กตอนปลาย		วัยรุ่นตอนต้น		วัยรุ่นตอนกลาง		วัยรุ่นตอนปลาย		วัยผู้ใหญ่ตอนต้น	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
บิดา	—	—	.273***	—	.264**	—	—	—	—	—
มารดา	—	.449***	—	.298***	—	—	.225*	—	—	—
เพื่อน	—	—	.353***	—	—	.332***	—	—	—	.197***
พี่น้อง	—	—	—	—	—	—	—	—	.249*	—
ครู	—	—	—	.260***	—	—	—	.249*	—	—
ตัวแทนสื่อต่างๆ	—	.220***	—	—	—	—	—	—	—	.298***

*** $p < .001$

** $p < .01$

* $p < .05$

หมายเหตุ ตารางแสดงการทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นที่แสดงข้อมูลเต็ม อยู่ในภาคผนวก

จากตาราง 17 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรทำนายด้านองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม
ที่สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ มีทั้งสิ้น 6 ตัวแปร คือ บท
บาททางเพศแบบยืดหยุ่นของบิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ ซึ่งตัวแปรทำนายแต่ละตัว
สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้แตกต่างกัน ในแต่ละกลุ่มย่อยตามตัว
แปรเพศ และ วัย โดยพบว่าบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของมารดา และ เพื่อนสามารถทำนายได้ดีที่สุด

(3 กลุ่มย่อย) รองลงมาคือบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของบิดา ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ (2 กลุ่มย่อย) ส่วนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของพี่น้องสามารถทำนายได้น้อยที่สุด (1 กลุ่มย่อย) ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัยเด็กตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างเพศชาย ไม่พบตัวแปรทำนายที่สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ ส่วนกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง พบตัวแปรทำนาย 2 ตัวคือบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของมารดา ($\beta = .449$) และบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ ($\beta = .220$)

วัยรุ่นตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเพศชายพบตัวแปรทำนาย 2 ตัวคือ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของเพื่อน ($\beta = .353$) และบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของบิดา ($\beta = .273$) ส่วนกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงพบตัวแปรทำนาย 2 ตัว คือบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของมารดา ($\beta = .298$) และบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของครู ($\beta = .260$)

วัยรุ่นตอนกลาง กลุ่มตัวอย่างเพศชาย พบตัวแปรทำนายเพียงตัวเดียวคือบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของบิดา ($\beta = .264$) ส่วนกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงพบตัวแปรทำนายเพียงตัวเดียว คือบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของเพื่อน ($\beta = .332$)

วัยรุ่นตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างเพศชาย พบตัวแปรทำนายเพียงตัวเดียวคือ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของมารดา ($\beta = .225$) ส่วนกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงพบตัวแปรทำนายเพียงตัวแปรเดียวคือบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของครู ($\beta = .249$)

วัยผู้ใหญ่ตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเพศชาย พบตัวแปรทำนายเพียงตัวเดียวคือ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของพี่น้อง ($\beta = .249$) ส่วนกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงพบตัวแปรทำนาย 2 ตัวคือบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ ($\beta = .298$) และบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของเพื่อน ($\beta = .197$)

จากผลการทำนายบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นจากตัวแปรทำนายด้านองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมข้างต้น ทำให้พบประเด็นที่น่าสนใจเกิดดังนี้ 1) บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของมารดาสามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ ทั้งในกลุ่มบุตรชาย และกลุ่มบุตรหญิง 2) บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของบิดาสามารถทำนายได้เฉพาะในกลุ่มบุตรชายเท่านั้น 3) บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของเพื่อนสามารถทำนายได้ทั้งกลุ่มเพื่อนเพศชายและกลุ่มเพื่อนเพศหญิง 4) บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของครูสามารถทำนายได้เฉพาะลูกศิษย์หญิงเท่านั้น 5) บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ สามารถทำนายได้ดีในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง 6) บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของพี่น้องสามารถทำนายได้เฉพาะพี่น้องเพศชายเท่านั้น

นอกจากนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายในช่วงวัยเด็กตอนปลายเป็นกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว ที่ตัวแปรจากองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมไม่สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่น ในวัยเด็กตอนปลายถึงวัยรุ่นใหญ่ตอนต้น เริ่มตั้งแต่การศึกษาข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการวิจัย การดำเนินงาน การเก็บข้อมูล อันนำมาสู่บทสรุปของการศึกษาที่สามารถอภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะทางการปฏิบัติและสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นตามวัย อันได้แก่ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยรุ่นใหญ่ตอนต้น
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างด้านบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นระหว่างเพศชาย และเพศหญิงในกลุ่มที่จำแนกตามวัย
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมกับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่น
 - 3.1 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตัวแทนทางสังคม อันได้แก่ บิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ กับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง
 - 3.2 ศึกษาความแตกต่างระหว่างบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศ
4. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตนเอง และทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของผู้อื่น ในกลุ่มที่จำแนกตามเพศ และวัย
5. เพื่อศึกษาอำนาจในการทำนายบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นจากตัวแปรทำนาย 3 ตัว ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม และองค์ประกอบทางด้านชีววิทยา

สมมุติฐานในการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่มีวัยแตกต่างกันใน 5 วัย คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยรุ่นใหญ่ตอนต้น มีคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นแตกต่างกัน
2. กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายใน 5 ช่วงอายุ คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยรุ่นใหญ่ตอนต้น
3. องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมมีความสัมพันธ์กับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่น
 - 3.1 ปัจจัยทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม อันได้แก่ บิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกัน คือ โรงเรียนสหศึกษา โรงเรียนสตรี และโรงเรียนชายล้วน มีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นแตกต่างกัน

4. คะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตนเองมีค่าสูงกว่าคะแนนทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของผู้อื่น

5. ตัวแปรทำนาย 3 ตัว ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านความคิด ความเข้าใจ องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมและองค์ประกอบทางด้านชีววิทยามีอำนาจในการทำนายบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น

5.1 องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ดีกว่าองค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (วัย) และองค์ประกอบทางด้านชีววิทยา (เพศ)

5.2 องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม อันได้แก่ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนทางสังคม คือ บิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามเพศ และวัยได้แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ มี 5 วัย คือ วัยเด็กตอนปลาย (อายุ 9 – 10 ปี) วัยรุ่นตอนต้น (อายุ 13 – 14 ปี) วัยรุ่นตอนกลาง (อายุ 16 – 17 ปี) วัยรุ่นตอนปลาย (อายุ 19 – 20 ปี) และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 24 – 26 ปี) โดยใช้วิธีการสุ่ม แบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง 5 กลุ่ม ดังนี้

1.1 นักเรียนชาย-หญิง อายุ 9-10 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2542 ในโรงเรียนสหศึกษา และโรงเรียนเอกเพศ สังกัดกรมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน

1.2 นักเรียนชาย-หญิง อายุ 13-14 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ในโรงเรียนสหศึกษา และโรงเรียนเอกเพศ สังกัดกรมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน

1.3 นักเรียนชาย-หญิง อายุ 16-17 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2542 ในโรงเรียนสหศึกษา และโรงเรียนเอกเพศ สังกัดกรมการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน

1.4 นักศึกษาชาย-หญิง อายุ 19-20 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2542 ในมหาวิทยาลัยปิด สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน

1.5 นักศึกษาชาย-หญิง อายุ 24-26 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2542 ในมหาวิทยาลัยปิด สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน

2.เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ชุด คือ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ เพศ ลำดับการเกิด จำนวนพี่น้อง ประเภทของโรงเรียน และระดับการศึกษา

ชุดที่ 2 แบบสอบถามบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของฟิลิส เอ แคทซ์ ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง 5 ด้าน คือ

1.1 ลักษณะของความเป็นชายและความเป็นหญิงในตนเอง มีจำนวน 25 ข้อ มีความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) เท่ากับ .8502

1.2 ความชื่นชอบอาชีพ มีจำนวน 15 ข้อ มีความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) เท่ากับ .8295

1.3 ความชื่นชอบกิจกรรมภายในครอบครัว มีจำนวน 15 ข้อ มีความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) เท่ากับ .8328

1.4 ความชื่นชอบกิจกรรมยามว่าง มีจำนวน 15 ข้อ มีความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) เท่ากับ .8259

1.5 ความชื่นชอบในวิชาการ มีจำนวน 10 ข้อ มีความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) เท่ากับ .7287 และความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) ของแบบทดสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .9592

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น 4 ด้าน คือ

2.1 การยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในเด็กเพศชาย มีจำนวน 30 ข้อ มีความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) เท่ากับ .8052

2.2 การยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในเด็กเพศหญิง มีจำนวน 30 ข้อ มีความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) เท่ากับ .7889

2.3 การยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในผู้ใหญ่เพศชาย มีจำนวน 30 ข้อ มีความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) เท่ากับ .8395

2.4 การยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในผู้ใหญ่เพศหญิง มีจำนวน 30 ข้อ มีความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) เท่ากับ .7485 และความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .9676

ชุดที่ 3 แบบสอบถามบทบาททางเพศขององค์กรประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม ประกอบด้วยแบบวัดบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแปรทางด้านสังคม อันได้แก่

3.1 บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของบิดา มีจำนวน 30 ข้อ มีความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) เท่ากับ .7451

3.2 บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของมารดา มีจำนวน 30 ข้อ มีความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) เท่ากับ .8001

3.3 บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของเพื่อน มีจำนวน 30 ข้อ มีความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) เท่ากับ .7278

3.4 บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของพี่น้อง มีจำนวน 30 ข้อ มีความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) เท่ากับ .8078

3.5 บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของครู มีจำนวน 30 ข้อ มีความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) เท่ากับ .8200

3.6 บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ มีจำนวน 30 ข้อ มีความเชื่อมั่นแบบแอลฟา(α) เท่ากับ .7520

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เพื่อขออนุญาตจากผู้อำนวยการโรงเรียน และคณบดีของแต่ละคณะในมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้

3.2 ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการโรงเรียน และคณบดีของแต่ละคณะในมหาวิทยาลัย เพื่อกำหนดวันในการดำเนินการเก็บข้อมูล

3.3 ขอความอนุเคราะห์จากอาจารย์แนะแนว หรืออาจารย์ฝ่ายปกครองในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

3.4 นำแบบสอบถามไปดำเนินการวัดกับกลุ่มตัวอย่าง

3.5 นำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการวัดไปวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำผลจากการดำเนินการวัดกลุ่มตัวอย่างลงรหัสในแบบรายการเพื่อนำเข้าเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่น ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุแตกต่างกัน 5 ช่วงอายุ คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว
3. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นระหว่างกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงและเพศชาย ในแต่ละกลุ่มที่มีอายุแตกต่างกัน โดยใช้ t-test แบบเป็นอิสระต่อกัน
4. หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น คือ บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของตัวแทนทางสังคม (บิดา มารดา พี่น้อง พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่าง ๆ) กับตัวแปรตาม คือ คะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามเพศและวัย ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
5. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นระหว่างกลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษา โรงเรียนชายล้วน และโรงเรียนสตรี ด้วยการ ใช้ t-test แบบเป็นอิสระต่อกัน

6. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตนเอง กับทัศนคติติดต่อบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของผู้อื่น ตามกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามเพศ และวัย โดยใช้ t-test แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน

7. ทดสอบการพยากรณ์ค่าตัวแปรเกณฑ์ คือ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นจากตัวแปรทำนาย 3 ตัว คือ ตัวแปรทางด้านความคิดความเข้าใจ ตัวแปรทางด้าน การถ่ายทอดทางสังคม และตัวแปรทางด้านชีววิทยา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

สรุปผลการศึกษาค้นคว้าตามความมุ่งหมายในการค้นคว้าได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นตามวัย อันได้แก่ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นเพิ่มขึ้นตามอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ / ตั้งแต่วัยเด็กตอนปลาย ถึงวัยรุ่นตอนปลาย / แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้นมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ความแตกต่างด้านบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นระหว่างเพศชายและเพศหญิงในกลุ่มที่จำแนกตามวัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกช่วงอายุที่ศึกษา คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมกับบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น พบว่าบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนทางสังคมทั้งหมด อันได้แก่ บิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.1 ในกลุ่มรวมพบว่า บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของเพื่อน มีความสัมพันธ์สูงสุดกับบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่าง ๆ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของมารดา บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของครู บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของพี่น้อง และบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของบิดา ตามลำดับ

3.2 ในวัยเด็กตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างเพศชาย พบว่า คะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนทางสังคมไม่มีความสัมพันธ์กับคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงพบว่า คะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของมารดา มีความสัมพันธ์สูงสุดกับบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของครู บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่าง ๆ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของบิดา บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของเพื่อน และบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของพี่น้อง ตามลำดับ

3.3 ในวัยรุ่นตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเพศชาย พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของเพื่อน มีความสัมพันธ์สูงสุดกับบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของบิดา บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของครู บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของมารดา และ

บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของมารดา มีความสัมพันธ์สูงสุดกับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือ บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของครู บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของบิดา บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของพี่น้อง และบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของเพื่อน ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4 ในวัยรุ่นตอนกลาง กลุ่มตัวอย่างเพศชาย พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของบิดา มีความสัมพันธ์สูงสุดกับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือ บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของครู ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงพบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของเพื่อน มีความสัมพันธ์สูงสุดกับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือ บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ และบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของพี่น้อง ตามลำดับ

3.5 ในวัยรุ่นตอนปลาย กลุ่มตัวอย่างเพศชาย พบว่า คะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของมารดา มีความสัมพันธ์สูงสุดกับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือ บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของครู บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของบิดา และบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของเพื่อน ตามลำดับ ส่วนกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของครู เป็นตัวแปรเดียวที่มีความสัมพันธ์กับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง

3.6 ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น กลุ่มตัวอย่างเพศชาย พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของพี่น้อง เป็นตัวแปรเดียวที่มีความสัมพันธ์กับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ มีความสัมพันธ์สูงสุดกับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือ บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของพี่น้อง บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของเพื่อน และบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของบิดา ตามลำดับ

4. ความแตกต่างระหว่างบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ในโรงเรียนสหศึกษา และโรงเรียนเอกเพศ พบว่าในกลุ่มรวมประเภทของโรงเรียนเกี่ยวข้องกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง เฉพาะในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่เป็นกลุ่มรวมและกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยเด็กตอนปลายเท่านั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษา มีคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนเอกเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. ความแตกต่างระหว่างบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตนเอง และทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของผู้อื่น พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตนเองมีค่าต่ำกว่าคะแนนทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในกลุ่มตัวอย่างเพศชายและเพศหญิงในทุก ๆ ช่วงอายุ คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

6. อำนาจในการทำนายบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นจากตัวแปรทำนาย 3 ด้าน (8 ตัวแปร) ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (วัย) องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม (บิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ) และองค์ประกอบทางด้านชีววิทยา (เพศ) พบว่าตัวแปรทำนายที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีทั้งหมด 6 ตัวแปร คือ องค์ประกอบทางด้าน ความคิดความเข้าใจ (วัย) องค์ประกอบทางด้านชีววิทยา (เพศ) และองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมอีก 4 ตัวแปร คือ บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของเพื่อน บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของบิดา และบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของมารดา ตามลำดับ ส่วนคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของพี่

น้อง และบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของครู พบว่าไม่สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

7./ อำนาจในการทำนายบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นจากตัวแปรทำนายด้านองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม พบว่าตัวแปรทำนายที่สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้มีทั้งสิ้น 6 ตัวแปรคือ บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของบิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ ซึ่งตัวแปรทำนายแต่ละตัวสามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มย่อยตามตัวแปรเพศและวัย, โดยพบว่าบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของมารดา และเพื่อนสามารถทำนายได้ดีที่สุด (3 กลุ่มย่อย) รองลงมาคือ บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของบิดา ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ (2 กลุ่มย่อย), ส่วนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของพี่น้องสามารถทำนายได้น้อยที่สุด (1 กลุ่มย่อย) ดังมีรายละเอียดและประเด็นที่น่าสนใจสรุปได้ดังนี้

7.1 บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของมารดา สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ ทั้งในกลุ่มบุตรชายและกลุ่มบุตรหญิง

7.2 บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของเพื่อน สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ ทั้งในกลุ่มตัวอย่างเพศชายและกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง

7.3 บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของบิดา สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ เฉพาะในกลุ่มบุตรเพศชายเท่านั้น

7.4 บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของครู สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้เฉพาะในกลุ่มลูกศิษย์เพศหญิงเท่านั้น

7.5 บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ ทั้งในกลุ่มตัวอย่างเพศชายและกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง

7.6 บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของพี่น้อง สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ เฉพาะในกลุ่มตัวอย่างเพศชายเท่านั้น

7.7 กลุ่มตัวอย่างเพศชายในช่วงวัยเด็กตอนปลายพบว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียวที่ตัวแปรจากองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมไม่สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้

การอภิปรายผล

การศึกษาบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นในวัยเด็กตอนปลายถึงวัยรุ่นตอนต้น มีข้อค้นพบ และ อภิปรายผลดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นตามวัย อันได้แก่วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยรุ่นใหญ่ตอนต้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีวัยแตกต่างกันมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อ 1 เมื่อนำมาพิจารณาความแตกต่างของคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นเป็นรายคู่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นเพิ่มขึ้นตามลำดับของอายุที่เพิ่มขึ้น คือ จากวัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง จนถึงวัยรุ่นตอนปลาย ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย และวัยรุ่นใหญ่ตอนต้นมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การเพิ่มขึ้นของคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยเด็ก ตอนปลาย ถึงวัยรุ่นตอนปลาย แสดงให้เห็นว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นมีการเพิ่มตามอายุ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มนักวิจัยที่เชื่อว่า ความยิดหยุ่นต่อบทบาททางเพศจะเพิ่มขึ้นตามอายุ (Cater & Patterson. 1982; Katz & Ksansnak. 1994 ; Alfieri , Ruble & Higgins. 1996; citing Nelson & Neith. 1990) เช่นเดียวกับชาวปาร์ต และเฮส (Cater & Patterson. 1982 : 813 ; citing Shoapard & Hess. 1975) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างจะเลือกตอบคำถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของอาชีพตามเพศแบบเป็นไปได้ทั้งสองเพศ (Both) สูงขึ้นตามอายุที่เพิ่มมากขึ้นจากช่วงวัยเด็กก่อนวัยเรียนถึงช่วงวัยรุ่นตอนปลาย สอดคล้องกับการริทและคณะ (Stodard & Turiel. 1985 : 1241 ; citing Gaddet, et al. 1977) และมารานซ์ กับแมนส์ฟิลด์ (Stodart & Turiel. 1985 : 1241 ; citing Marantz & Mansfield. 1977) ที่ศึกษาความชอบอาชีพและกิจกรรมในเด็กอายุ 5-11 ปี แล้วพบว่าเด็กที่มีอายุมากกว่า (9-11 ปี) จะมีความยิดหยุ่นในการเลือกอาชีพและกิจกรรมสูงกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า (5-7 ปี) สอดคล้องกับการศึกษาของโดมอน (Stodart & Turiel. 1985 : 1241 ; citing Domon. 1977) ที่พบว่าเด็กที่มีอายุมากกว่า (8-10 ปี) สามารถยอมรับอาชีพและกิจกรรมที่ขัดกับการยอมรับทางสังคมได้มากกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า (5-7 ปี) สอดคล้องกับแคทซ์และคานสแนค (Katz & Ksansnak . 1994 : 272-282) ที่ได้ศึกษาพบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับความยิดหยุ่นต่อบทบาททางเพศเป็นกราฟเส้นตรงที่มีความชันเพิ่มขึ้นเมื่ออายุสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของคาร์เตอร์และแพทเทอร์สัน (Carter & Patterson . 1982 : 812-824) ที่พบว่าความเชื่อในการยิดหยุ่นต่อลักษณะบทบาททางเพศและกฎระเบียบทางสังคมเพิ่มขึ้นตามอายุ โดยเชื่อว่าเกิดจากการพัฒนามโนทัศน์ต่อกฎระเบียบทางสังคมที่มีความยิดหยุ่นมากขึ้น สอดคล้องกับคำกล่าวของแคทซ์ (Katz & Ksansnak . 1994 : 272-282) ที่ว่าการที่เด็กที่มีอายุน้อยกว่ามีความยิดหยุ่นต่อบทบาททางเพศต่ำกว่าเด็กที่มีอายุมากกว่าทั้งนี้เนื่องจากเด็กที่มีอายุน้อยกว่ามีการยิดติดในความคิดแบบดั้งเดิมที่ถูกสั่งสอนมาจากพ่อแม่ว่าต้องทำตามลักษณะบทบาททางเพศที่ตรงตามเพศ โดยเชื่อว่าผู้ชายต้องมีลักษณะความเป็นชายสูงอันได้แก่มีความเข้มแข็ง เป็นผู้นำ กล้าหาญ ก้าวร้าว และกล้าแสดงออก เมื่อโตขึ้นต้องเป็นหัวหน้าครอบครัว หรือประกอบอาชีพที่เป็นของผู้ชายเท่านั้น ส่วนผู้หญิงต้องมีลักษณะความเป็นหญิงสูง ต้องมีความอ่อนโยนเห็นอกเห็นใจ พึ่งพาอาศัยผู้อื่น และแสดงออกทางอารมณ์ เมื่อโตขึ้นต้องเป็นแม่บ้านหรือประกอบอาชีพที่เป็นของผู้หญิงเท่านั้น เด็กกลุ่มนี้จะไม่สามารถที่จะพัฒนาสูงการยอมรับว่าผู้ชายสามารถมีลักษณะของความเป็นหญิงในตัวเอง หรือผู้หญิงสามารถมีลักษณะของความเป็นชายในตนเองได้ จนกว่าเด็กกลุ่มดังกล่าวจะมีอายุสูงขึ้นมีความสามารถทางสติปัญญามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของโคลเบอร์

(วรรณภา เพชรพันธุ์. 2531 : 14 ; อ้างจาก Kohlberg. 1966) ที่ว่าบทบาททางเพศมีความสัมพันธ์กับอายุ เช่นเดียวกับพัฒนาการทางสติปัญญา เริ่มตั้งแต่วัยเด็กตอนต้นเด็กจะเริ่มเรียนรู้บทบาททางเพศโดยใช้ภาษาเป็น ตัวกำหนดเมื่ออายุ 3 ปี - 4 ปี ขวบเด็กจะเริ่มเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับความถาวรของเพศได้บางส่วน จนกระทั่งอายุ 4 ปี - 7 ขวบเด็กจะมีการรับรู้ถึงความคงที่ทางเพศเกิดขึ้นกล่าวคือ ทั้งผู้ชายและผู้หญิงจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลง เพศตนเองได้แม้จะเปลี่ยนทรงผม กิริยาท่าทางหรือ การแต่งกาย ทั้งนี้ก็เนื่องจากเด็กสามารถลดการยึดตัวเอง เป็นศูนย์กลางทำให้สามารถรับรู้ประสบการณ์ต่างๆ ในมุมมองที่กว้างขึ้น และพัฒนาเป็นบทบาททางเพศแบบยึด หยุนได้ในที่สุด

ส่วนผลการศึกษาที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุในช่วงวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้นมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นไม่แตกต่างกันนั้น แสดงให้เห็นว่าช่วงดังกล่าวอาจมีความคงที่ของบทบาททางเพศเกิดขึ้น ได้ ซึ่งอาจเกิดจากสองสาเหตุด้วยกันสาเหตุแรกคือช่วงห่างระหว่างอายุทั้ง 2 มีความใกล้ชิดมากเกินไป หรือสาเหตุ ที่สองคือพัฒนาการของ บทบาททางเพศได้สิ้นสุดลงเมื่อผ่านวัยรุ่นตอนปลายแล้ว จากการรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่านักวิจัยเกือบทั้งหมดมักจะกำหนดขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างไว้สูงสุดที่ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (Katz & Ksanskak. 1994 : 272-282) (Carter & Patterson. 1982 : 813 ; citing Shoapard Hess.1975) ดังนั้นจึงเป็นไปได้มากกว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นมีแนวโน้มคงที่เมื่อผ่านช่วงวัยรุ่นตอนปลายไปแล้ว

โดยสรุปคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นเพิ่มขึ้นตามวัยตั้งแต่วัยเด็กตอนปลายถึงวัยรุ่นตอนปลาย และคงที่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างด้านบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นระหว่างเพศชายและเพศหญิงในกลุ่ม ที่จำแนกตามวัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย ในทุกช่วงอายุที่ศึกษา คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ ตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 2 การที่ผู้หญิงมีความยึดหยุ่นต่อบทบาททาง เพศสูงกว่าผู้ชายนั้นมีความสอดคล้องกับกลุ่มนักวิจัยที่เชื่อว่าผู้หญิงสามารถปรับตัว และมีความยึดหยุ่นต่อบท บทบาททางเพศดีกว่าผู้ชาย (Huston.1985 ; Katz & Boswell .1986 ; Signorella. 1993 ; Katz & Ksanskak.1994 : 281 ; citing Thornton , Alwin & Camburn. 1989) บรราน (Huston.1985 : 12, citing Brown.1956) พบว่าผู้หญิงจะแสดงพฤติกรรมทั้งที่เป็นของเพศหญิงอย่างสม่ำเสมอ และของเพศชายด้วย โดยมี แนวโน้มเพิ่มขึ้นตามอายุ ซึ่งตรงข้ามกับผู้ชายที่จะแสดงเฉพาะพฤติกรรมที่เป็นของเพศชายเท่านั้น สาเหตุที่ เป็นเช่นนี้นั้น (Lindsey. 1994 : 51 ; citing Lynn.1969)ให้เหตุผลว่าเด็กผู้ชายมักถูกจำกัดไม่ให้เห็นความรู้สึก และอารมณ์ เพราะสังคมกำหนดค่านิยมให้เด็กผู้ชายมีความเข้มแข็งและอดทน ด้วยเหตุนี้เด็กผู้ชายมักได้รับคำสั่ง สอนหรือคำห้ามปรามเมื่อแสดงพฤติกรรมของเพศตรงข้ามมากกว่าเด็กผู้หญิง ซึ่งส่งผลให้เด็กผู้ชายยึดมั่นใน มาตรฐานบทบาททางสังคมสูงกว่าผู้หญิง แลมเบิร์ต, เจ็คคลิน และฮิน (Kaplan & Sedney. 1980 :199 ; citing Lambert , Yackley & Hein.1971) พบว่ากลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดบทบาททางเพศที่แตกต่างกัน ระหว่างเพศชายและเพศหญิงคือผู้ปกครองและครู โดยเริ่มตั้งแต่วัยเตาะแตะ (Toddlers) ฟาก็อท (Kaplan & Sedney.1980:199 ; citing Fagot.1977) พบว่าเด็กผู้ชายจะถูกลงโทษเมื่อกระทำพฤติกรรมที่มีลักษณะของความเป็น หญิงมากกว่าเด็กผู้หญิงที่แสดงลักษณะของความเป็นชาย

ถัดมาในช่วงวัยเด็กตอนต้น และเด็กก่อนวัยเรียนแม็คโคบี และแจ็กคลิน (Lindsey.1994 :52 ; citing Maccoby & Jacklin.1974) และไคโพลด์ (Kaplan & Sedney. 1980 :199 ; citing Lambert, Yackley & Hein. 1971) พบว่าเด็กหญิงมีอิสระที่จะแสดงบทบาททางเพศสูงกว่าเด็กผู้ชาย ทั้งนี้เพราะสังคมกำหนดมาตรฐานของพฤติกรรมทางเพศของเด็กผู้หญิงยืดหยุ่นมากกว่ามาตรฐานพฤติกรรมทางเพศของเด็กผู้ชาย เมื่อไวทซ์แมน (Lindsey. 1994 : 51 ; citing Weitzman. 1975) ได้ศึกษาการเรียนรู้บทบาททางเพศของวัยเด็กตอนต้นถึงวัยเด็กตอนกลาง พบว่าเด็กสามารถเรียนรู้บทบาททางเพศจากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงในเชิงคุณค่า โดยเด็กผู้หญิงส่วนใหญ่คิดว่าตนเองมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเด็กผู้ชาย ทำให้เด็กผู้หญิงมีความนับถือในตนเองต่ำ และไม่พอใจบทบาทของตนเอง ดังนั้นเด็กผู้หญิงจึงพยายามปรับบทบาทของตนเอง โดยการเลือกทำกิจกรรมของเด็กผู้ชายในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้น โดยคาดหวังที่จะทำให้ตนเองมีคุณค่าและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกับเด็กผู้ชาย ในขณะที่เด็กผู้ชายส่วนใหญ่ยอมรับว่าตนเองมีคุณค่าและศักดิ์ศรีสูงกว่าเด็กผู้หญิง ทำให้เด็กผู้ชายพยายามรักษาสถานภาพความเป็นชายในตนเองไว้ และเมื่อเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นแคทซ์และคสแน็ค (Katz & Ksansk.1994 : 272-282) พบว่าเด็กวัยรุ่นหญิงแสดงการยอมรับบทบาททางเพศของผู้อื่นได้มากกว่าเด็กวัยรุ่นชายสอดคล้องกับการศึกษาของฮุสตัน (Huston. 1983, 1985 : 1-14) ที่วัดความรุนแรงในการตัดสินพฤติกรรมที่ขัดกับมาตรฐานบทบาททางเพศของสังคม พบว่าเด็กผู้ชายจะคิดว่าพฤติกรรมเหล่านั้นมีความผิดรุนแรงกว่าเด็กผู้หญิง

โดยสรุปบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นมีความแตกต่างตามเพศ กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงจะมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายในทุกช่วงอายุที่ศึกษา คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแทนทางสังคมอันได้แก่บิดามารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ กับ บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแทนทางสังคมทั้งหมด อันได้แก่ คะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของบิดา คะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของมารดา คะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของเพื่อน คะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของพี่น้อง คะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของครู และคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ มีความสัมพันธ์ทางบวกหรือไปในทิศทางเดียวกับคะแนน บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐาน ข้อ 3.1 และสอดคล้องกับการศึกษาของแคทซ์และคสแน็ค (Katz & Ksansk. 1994 : 272-282) ที่พบว่ากลุ่มที่ใกล้ชิดกับกลุ่มตัวอย่างอันได้แก่บิดามารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างชื่นชอบ อันได้แก่ตัวแทนสื่อต่างๆ จะมีบทบาททางเพศที่สอดคล้อง กับกลุ่มตัวอย่าง เมื่อพิจารณาตามลำดับของความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวอย่างโดยรวม พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของเพื่อนมีความสัมพันธ์สูงสุดกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นจากตัวแทนสื่อต่างๆ คะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของพี่น้อง และคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของบิดาตามลำดับ ซึ่งจะอภิปรายผลตามลำดับความสัมพันธ์ของคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแทนทางสังคม กับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของเพื่อน พบว่านอกจากเพื่อนจะมีความสัมพันธ์สูงสุดกับกลุ่ม ตัวอย่างในกลุ่มรวมแล้ว ยังพบว่าในกลุ่มตัวอย่างเพศชายที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น และกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงในช่วงวัยรุ่นตอนกลางบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของเพื่อนมีความสัมพันธ์สูงกว่าตัวแทนทางสังคมอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของแคทซ์และวอลซ์ (Katz & Walsh, 1991 : 346-348) ที่ศึกษาอิทธิพลของตัวแปรประเภทต่างๆ ที่มีผลต่อความยืดยุ่นต่อบทบาททางเพศของเด็ก พบว่าตัวแบบที่มีวัยรุ่นราวคราวเดียวกัน (เพื่อน) มีอิทธิพลต่อความสนใจในการเลียนแบบบทบาททางเพศของกลุ่มตัวอย่างมากกว่าตัวแบบที่มีอายุมากกว่า (ผู้ใหญ่) และเมื่อเปรียบเทียบปฏิภังการระหว่างเพื่อน และมารดาต่อการแสดงบทบาททางเพศของเด็ก พบว่าเพื่อนจะมีปฏิภังการตอบสนองที่รวดเร็ว และรุนแรงกว่ามารดา (Lindsey, 1994 : 187 ; citing Langlois & Down, 1980)

บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ พบว่ามีความสัมพันธ์กับบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมเป็นอันดับสอง นอกจากนี้ในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนต้น พบว่าบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ มีความสัมพันธ์ค่อนข้างสูงกับบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโจเซฟสันที่พบว่าเด็กจะเลียนแบบสิ่งที่ได้ชมจากรายการโทรทัศน์ผ่านตัวแทนสื่อต่างๆ และจะเลียนแบบเพิ่มมากขึ้นเมื่ออายุมากขึ้นจนกระทั่งถึงวัยรุ่น (Lindsey, 1994 : 63 ; citing Josephson . 1987) โดยวัยรุ่นหญิงจะเป็นกลุ่มที่อ่อนไหวต่อการรับรู้เรื่องบทบาททางเพศที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์มากที่สุด (Lindsey, 1993 : 177 ; citing Steeland, 1988) ซึ่งเลวี (Steinberg, 1993 : 177 ; citing Levy, 1989) พบว่าเด็กผู้หญิงที่มีนิสัยรักความก้าวหน้าและแสวงหาความรู้ จากการชมภาพยนตร์เพื่อการศึกษา จะมีความยืดยุ่นต่อบทบาททางเพศค่อนข้างสูง นอกจากนี้จอห์นสตันและเอทที่มา (Huston, 1985 : 85 ; citing Johnston & Ettema, 1982) ได้ศึกษาผลการชมภาพยนตร์ที่เสนอรูปแบบการดำเนินชีวิต และการประกอบอาชีพที่เป็นไปตามบทบาททางเพศแบบยืดยุ่น พบว่าเด็กที่ชมภาพยนตร์มีการเปลี่ยนแปลงความคิดเกี่ยวกับบทบาทที่เหมาะสมสำหรับผู้ชาย และผู้หญิงจากเดิมเด็กจะเชื่อในบทบาททางเพศแบบดั้งเดิมหลังจากชมภาพยนตร์ดังกล่าว เด็กจะเปลี่ยนไปสู่ความเชื่อในบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นมากขึ้น

บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของมารดา พบว่ามีความสัมพันธ์กับบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมเป็นอันดับสาม นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่มีอายุอยู่ในช่วง วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น และกลุ่มตัวอย่างเพศชายที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย พบว่าบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของมารดามีความสัมพันธ์สูงกว่าตัวแทนทางสังคมอื่นๆ และถ้าเทียบกับบิดา พบว่าบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของมารดามีความสัมพันธ์กับบุตรมากกว่าบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของบิดาโดยเฉพาะบุตรที่เป็นเพศหญิง ริด (Lindsey . 1994 : 49 ; citing Reid, 1998) กล่าวว่าเด็กที่มารดามีลักษณะเป็นผู้นำ มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีอิสระและเข้มแข็ง จะส่งผลโดยตรงต่อลูกสาวของสตรีเหล่านั้น ทำให้มีความเชื่อในบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเลวี (Linda, 1996 : 155 ; citing Levy, 1989) ที่พบว่าครอบครัวที่มารดาทำงานนอกบ้านจะมีผลให้ลูกๆ มีบทบาททางเพศที่ยืดยุ่นมากกว่าครอบครัวที่มารดาเป็นแม่บ้านอย่างเดียว

บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของครู พบว่ามีความสัมพันธ์กับบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมเป็นอันดับสี่ นอกจากนี้ในกลุ่มตัวอย่างทั้งเพศชายและเพศหญิงตั้งแต่วัยเด็กตอนปลายถึงวัยรุ่นตอนปลาย พบว่าครูเป็นตัวแทนทางสังคมที่มีอิทธิพลกับบทบาททางเพศของกลุ่มตัวอย่างค่อนข้างสูงรองจากมารดา โดยพบว่าครูที่มีความยืดยุ่นต่อบทบาททางเพศ จะสนับสนุนให้นักเรียนเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับความถนัด และ

ความสามารถมากกว่าคำนึงถึงความเชื่อทางด้านบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม (Lindsey. 1994 : 270 ; citing Culver. 1990) สอดคล้องกับการศึกษาของพาริลุส (Lindsey. 1994 : 269 ; citing Parelius. 1991) ที่พบว่าในปัจจุบันมีผู้สอนวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เคมี ฟิสิกส์ และคอมพิวเตอร์ที่เป็นหญิงมากกว่าในอดีต ทำให้นักเรียนหญิงได้มีตัวแบบเพศเดียวกันที่จะนำไปสู่ความสนใจในรายวิชาของเพศชายมากขึ้น นอกจากนี้ครูยังมีส่วนในการส่งเสริมบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นให้แก่นักเรียน โดยผ่านการสอนและแนะนำรายวิชาของเพศตรงข้ามแก่นักเรียนด้วย (Lindsey. 1994 : 263 ; citing Meece. 1987)

บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของพี่น้อง พบว่ามีความสัมพันธ์กับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมเป็นอันดับห้า นอกจากนี้ในกลุ่มตัวอย่างเพศชายที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น พบว่าบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของพี่น้อง มีความสัมพันธ์กับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างก่อนข้างสูง เมื่อกล่าวถึงอิทธิพลของพี่น้อง เพอร์รี่ และ บัสซีย์ (Lindsey. 1994 : 52; citing Perry & Bussey. 1984) พบว่าเด็กจะเลียนแบบตัวแบบที่เป็นเพศเดียวกับตัวเอง กล่าวคือ เด็กผู้หญิงจะเลียนแบบพฤติกรรมจากพี่น้องเพศหญิงด้วยกัน ส่วนเด็กผู้ชายจะเลียนแบบพฤติกรรมจากพี่น้องเพศชายด้วยกันทั้งพฤติกรรมทั่วไปและบทบาททางเพศ

สุดท้ายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของบิดา ที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมเป็นอันดับหก แต่จะมีความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างสูงใน กลุ่มวัยเด็กตอนปลาย และวัยรุ่น โดยเฉพาะกับกลุ่มตัวอย่างเพศชาย ซึ่งเอมิโฮวิช ((Lindsey. 1994 : 188 ; citing Emihovich, et al . 1984) พบว่าบิดาที่มีความเชื่อในบทบาททางเพศแบบดั้งเดิมต่ำ จะคาดหวังในบทบาททางเพศที่ตรงตามลักษณะทางเพศของลูกต่ำเช่นเดียวกัน นอกจากนี้บิดาที่มีทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบแนวความคิดสมัยใหม่ (บทบาทของผู้ชายและหญิงมีความเท่าเทียมกัน) จะส่งผลให้ลูกมีลักษณะทั้งความเป็นชายสูง และความเป็นหญิงสูงในตนเอง มากกว่าบิดาที่มีทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบดั้งเดิม (ผ่องพัทธ์ จิงวิมุตพันธ์ . 2541)

โดยสรุปคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแทนทางสังคมทั้งหมด มีความสัมพันธ์ทางบวกกับคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง โดยในภาพรวมพบว่าบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของเพื่อนมีความสัมพันธ์สูงที่สุดกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง รองลงมา คือ บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของสื่อต่างๆ บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของมารดา บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของครู บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของพี่น้อง และบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของบิดาตามลำดับ

4. ความแตกต่างระหว่างบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษา และโรงเรียนเอกเพศ โดยจำแนกตามตัวแปรเพศและวัยซึ่งผู้วิจัยได้แยกเพศของกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเพศชายและกลุ่มเพศหญิง จากนั้นนำมาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างเพศชายที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษาและกลุ่มตัวอย่างเพศชายที่ศึกษาในโรงเรียนชายล้วนใน 3 ช่วงอายุ คือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนกลาง พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายทั้ง 3 ช่วงอายุที่ศึกษาในโรงเรียนทั้งสองประเภทมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษาและกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนสตรีทั้ง 3 ช่วงอายุ คือ วัยเด็กตอนกลาง วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนกลาง พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลางที่ศึกษาในโรงเรียนทั้งสองประเภทมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยเด็กตอนปลาย พบว่ากลุ่มตัวอย่าง

เพศหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษาจะมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนสตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาในกลุ่มรวมทั้ง 3 ช่วงอายุ พบว่าในกลุ่มตัวอย่างเพศชายที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษามีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นไม่แตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างเพศชายที่ศึกษาในโรงเรียนชายล้วนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงในกลุ่มรวม พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษามีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงในโรงเรียนสตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แม้ผลของการศึกษาจะพบว่าในกลุ่มตัวอย่างเพศชายทั้งในกลุ่มรวมและในกลุ่มย่อยตามวัย ที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนชายล้วน มีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่เราก็สามารถมองเห็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเพศชายที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษามีแนวโน้มว่าจะคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นจะสูงกว่า กลุ่มตัวอย่างเพศชายที่ศึกษาในโรงเรียนชายล้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มรวม หากแต่ไม่พบความแตกต่างที่ชัดเจนในเชิงสถิติ แต่ในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงเราพบผลการศึกษอย่างชัดเจนในกลุ่มรวมที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษา มีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงในโรงเรียนสตรี ซึ่งสอดคล้องกับข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ ว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันคือ โรงเรียนสหศึกษา และโรงเรียนเอกเพศ มีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นแตกต่างกัน ส่วนในกลุ่มย่อยตามวัยพบความแตกต่างของคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่น ที่เกิดขึ้นชัดเจนเฉพาะในช่วงวัยเด็กตอนปลาย ส่วนในวัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนกลาง ไม่พบความแตกต่างของคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นในทางสถิติแต่ก็มีแนวโน้มที่เป็นไปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษาน่าจะมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นสูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาในโรงเรียนเอกเพศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเบคแมน และเบียนชี (Huston . 1985 : 8 ; citing Bakeman & Bianchi. 1978) ที่ศึกษาเปรียบเทียบบทบาททางเพศของเด็กนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนระบบเปิด(Open School) และโรงเรียนแบบดั้งเดิม (Traditional School) พบว่าเด็กนักเรียนในโรงเรียนแบบระบบเปิดมีโอกาสที่จะเล่นกับเพื่อนเพศเดียวกันน้อยกว่า (แสดงว่าเล่นกับเพื่อนต่างเพศมากกว่า) โรงเรียนแบบดั้งเดิม ดังนั้นเด็กนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนแบบระบบเปิดจึงมีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าโรงเรียนแบบดั้งเดิม

เช่นเดียวกับการศึกษาของเซอร์บิน และคณะ (Huston. 1985 : 8 ; citing Serbin, et al. 1981) ที่ศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนพบว่าโรงเรียนที่จัดห้องเรียนแบบกระจาย จะทำให้เด็กมีการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น กล่าวคือ การจัดห้องเรียนแยกตามวิชาโดยมีครูประจำแต่ละห้อง และให้เด็กสลับกันเรียนแต่ละห้องตามรายวิชา จะทำให้เด็กมีโอกาสสัมผัสครูที่หลากหลายกว่าการเรียนแบบเดิมที่ครูประจำชั้นสอนคนเดียวทุกวิชา ซึ่งผลการจัดห้องเรียนแบบกระจายนอกจากเด็กจะได้เรียนรู้ตัวแบบ (ครู) ที่หลากหลายแล้ว เด็กยังได้มีโอกาสเลือกทำกิจกรรมและเลือกเล่นกับเพื่อนได้มากกว่าเดิม ซึ่งส่งผลต่อความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศของเด็กโดยตรง

โดยสรุปประเภทของโรงเรียนมีแนวโน้มเกี่ยวข้องกับคะแนนบทบาททางเพศ แบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่เป็นกลุ่มรวม และกลุ่มย่อยในวัยเด็กตอนตอนปลาย โดยกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษา มีคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนเอกเพศ

5. ความแตกต่างระหว่างบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง และทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเองมีค่าต่ำกว่าคะแนนทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเองมีค่าสูงกว่าคะแนนทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น ผลการวิจัยนี้แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้มีความเห็นชอบต่อการแสดงบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น ได้มากกว่าการยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง

การวิจัยในต่างประเทศที่ได้ทำการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ได้พบผลที่แตกต่างจากการศึกษาในครั้งนี้ กล่าวคือเออร์เบอร์ (Linda. 1996 : 160 ; citing .Urberg.1979) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างบทบาททางเพศในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และวัยรุ่นใหญ่โดยศึกษาเปรียบเทียบการบรรยายภาพพจน์ตามบทบาททางเพศของตนเองและผู้อื่น พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองเพศจะบรรยายภาพพจน์ตามบทบาททางเพศของตนเองคล้ายกัน (มีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศของตนเองสูง) ส่วนในการบรรยายภาพพจน์ตามบทบาททางเพศของผู้อื่น พบว่ากลุ่มตัวอย่างจะบรรยายภาพพจน์ตามบทบาททางเพศแตกต่างกันตามเพศอย่างชัดเจน (มีความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศของผู้อื่นต่ำ) ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีการยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเองได้มากกว่าการยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแคทซ์และคานสแนค (Katz & Ksanskak.1994: 272-282) ที่ศึกษาความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศของตนเองและทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น พบว่าความยืดหยุ่นในทั้งสองส่วนนี้มีความแตกต่างกัน กล่าวคือบุคคลสามารถยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเองได้มากกว่าความเห็นชอบต่อการแสดง บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่นเช่นเดียวกัน จากผลการศึกษาวิจัยในต่างประเทศพบว่ามีผลแตกต่างจากผลการศึกษาในครั้งนี้ กล่าวคือผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง มีค่าต่ำกว่าคะแนนทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น ซึ่งถ้าแปลผลตามความหมายเดียวกัน งานวิจัยในต่างประเทศจะพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้มีความเห็นชอบต่อการแสดงบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น ได้มากกว่าการยอมรับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง สิ่งที่ทำให้ผลการศึกษาครั้งนี้มีความแตกต่างจากผลการศึกษาในต่างประเทศอย่างสิ้นเชิงน่าจะมาจากค่านิยมในการเน้นประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวมในสังคมด้อยพัฒนา ถ้ามองผิวเผินจากสภาพสังคมไทย จะพบว่าเป็น สังคมเมืองพุทธ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แต่ถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งจะพบว่าความเอื้อเฟื้อของคนไทยนั้นเป็นความเอื้อเฟื้อ และช่วยเหลือเฉพาะพวกพ้อง ส่วนเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นที่ไม่ใช่พวกพ้อง หรือส่วนรวมนั้นมีน้อยมาก หากมีก็มักจะกระทำเพื่อหวังผลตอบแทน เช่น ชื่อเสียง รางวัล คำชมเชย หรือแม้แต่ความเชื่อในผลบุญที่ตนเองจะได้รับในชาติหน้า เป็นต้น ผลการวิจัยที่สนับสนุนคือ ผลการศึกษาของออสกูต (วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. 2517 : 1 ; อ้างอิงจาก นวลเพ็ญ วิเชียรโชติ . 2516) ที่ศึกษาทัศนคติต่อค่าประมาณ 600 คนกับกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นทั่วโลก ซึ่งพบผลการศึกษาที่น่าสนใจ คือคำว่า “ บ้าน ” เด็กวัยรุ่นไทยมีทัศนคติต่อคำว่า “ บ้าน ” ว่าหมายถึง บ้าน หรือภูมิสำเนา ซึ่งคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างบางเผ่าในประเทศด้อยพัฒนา เช่น เผ่าไซเบอร์ในอินเดีย และเผ่ายากาทาน ในเม็กซิโก เป็นต้น ส่วนกลุ่มวัยรุ่นจากประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น อเมริกา และ ญี่ปุ่น มีทัศนคติ ต่อคำว่า “ บ้าน ” ว่าหมายถึง ประเทศ หรือ โลก ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้ว่าค่านิยมของผู้คนในประเทศด้อยพัฒนามักสนใจใส่ใจ หรือเอาธุระเฉพาะเรื่องที่เป็นของตนหรือพวกพ้องเท่านั้น โดยเพิกเฉยหรือไม่เอาธุระต่อส่วนรวมหรือสังคม เห็นได้ชัดจากเรื่องของการกระทำผิดต่อมาตรฐานสังคมอันได้แก่ การกระทำผิดจารีตประเพณี ศีลธรรม หรือ

ของสังคม เช่น ความเบี่ยงเบนทางเพศ ผู้คนมักจะไม่อยากให้สิ่งเหล่านี้เกิดกับตนเอง และยอมรับไม่ได้ถ้าเกิดกับลูกหลาน หรือบุคคลในครอบครัว แต่กลับเพิกเฉยหรือไม่เอาเป็นธุระ ถ้าสิ่งเดียวกันนี้เกิดกับผู้อื่นที่ไม่ใช่พวกพ้อง เพราะเห็นว่าผลเสียที่เกิดขึ้นไม่เกี่ยวข้องกับตนเองทั้งๆที่ในความเป็นจริงผลดังกล่าวย่อมต้องสะท้อนกลับมาสู่ตนเอง หรือคนในครอบครัวไม่ทางตรงก็ทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นก็เช่นเดียวกัน แม้ในความเป็นจริงจะไม่ใช่ว่าเรื่องเสียหายต่อสังคม ตราบใดที่เรายังรักษาสมดุขันธ์ของบทบาททั้งสองเพศได้ แต่ผู้คนส่วนใหญ่ยังยอมรับบทบาททางเพศแบบนี้ได้น้อยมาก จึงมองไปว่าเป็นสิ่งไม่เหมาะสม และไม่ยอมให้เกิดกับตนเองกับพวกพ้อง ดังนั้นด้วยความคิดดังกล่าว จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้มีความเห็นชอบหรือยอมรับการแสดงบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของผู้อื่น ได้มากกว่าการยอมรับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตนเอง

โดยสรุปคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตนเอง มีค่าต่ำกว่าทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของผู้อื่น ทั้งในกลุ่มตัวอย่างเพศชายและกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงในทุกๆ ช่วงอายุคือ วัยเด็กตอนปลาย วัยรุ่นตอนต้น วัยรุ่นตอนกลาง วัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

6. อำนาจในการทำนียบบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นจากตัวแปรทำนาย 3 ด้าน (8 ตัวแปร) ได้แก่ องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (วัย) องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม (บิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ) และองค์ประกอบทางด้านชีววิทยา (เพศ) พบว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มรวม ตัวแปรทำนายที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีทั้งหมด 3 ด้าน (6 ตัวแปร) คือ องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (วัย) องค์ประกอบทางด้านชีววิทยา (เพศ) และองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมอีก 4 ตัวแปร คือ บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของเพื่อน บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของบิดา และบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของมารดาตามลำดับ ส่วนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของครู และบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของพี่น้อง พบว่าไม่สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่ตรงตามสมมติฐานและงานวิจัยในต่างประเทศ ที่ว่าองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ดีกว่าองค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (วัย) สาเหตุที่น่าจะมีผลทำให้งานวิจัยครั้งนี้มีความแตกต่างจากงานวิจัยในต่างประเทศ คือ ช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษามีความกว้างของช่วงอายุแตกต่างกัน กล่าวคือในการศึกษาครั้งนี้มีความกว้างของช่วงอายุ ของกลุ่มตัวอย่างที่กว้างกว่า เริ่มตั้งแต่วัยเด็กตอนปลาย ถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น (อายุ 9 – 26 ปี) ซึ่งแตกต่างจากความกว้างของช่วงอายุในการวิจัยในต่างประเทศ ที่มีความกว้างของช่วงอายุแคบกว่า เริ่มตั้งแต่วัยเด็กตอนปลาย ถึงวัยรุ่นตอนกลาง (อายุ 9 – 17 ปี) (Ksanskak . 1994 . 272 - 282) ดังนั้นด้วยความห่างของช่วงอายุที่มากกว่า ทำให้การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นตามวัยมีความชัดเจนมากกว่า ส่งผลให้องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (วัย) แสดงอิทธิพลต่อบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นได้เต็มที่และสูงกว่าองค์ประกอบทางด้านอื่น

ส่วนสาเหตุที่พบว่า องค์ประกอบทางด้านชีววิทยา (เพศ) สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ดีกว่าองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม น่าจะเกี่ยวข้องกับอิทธิพลของ

วัฒนธรรมและการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งสังคมไทยกำหนดความแตกต่างของมาตรฐานบทบาททางเพศระหว่างเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง มีความแตกต่างกันมากกว่าการกำหนดมาตรฐานความแตกต่างของบทบาททางเพศระหว่างเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงในสังคมตะวันตก ด้วยเหตุนี้จึงพบว่า ความแตกต่างของความยืดหยุ่นต่อบทบาททางเพศระหว่างเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง ในสังคมไทยจึงมีมากกว่าความแตกต่างในสังคมตะวันตกด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้นในการเปรียบเทียบความแตกต่างของบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นระหว่างกลุ่มตัวอย่างเพศชาย และกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงในการวิจัยครั้งนี้องค์ประกอบทางด้านชีววิทยา (เพศ) จึงส่งผลกระทบชัดเจนและแสดงอิทธิพลต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น ได้สูงกว่าองค์ประกอบทางด้านกายภาพของทางสังคม ด้วยเหตุนี้จึงพบว่าในการศึกษาอำนาจในการทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นครั้งนี้ องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (วัย) สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ดีที่สุด รองลงมาคือ องค์ประกอบทางด้านชีววิทยา (เพศ) และองค์ประกอบทางด้านกายภาพของทางสังคมตามลำดับ

องค์ประกอบทางด้านกายภาพของทางสังคม (บิดามารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่าง ๆ) กับความสามารถในการทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าองค์ประกอบทางด้านกายภาพของทางสังคม สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้เป็นอันดับสุดท้าย กล่าวคือในการพิจารณาบุคคลใดควรจะนับบทบาททางเพศ แบบยืดหยุ่นมากน้อยเพียงใด นอกจากอาศัยองค์ประกอบ 2 ประการข้างต้นในการทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างแล้ว เรายังสามารถใช้องค์ประกอบทางด้านกายภาพของทางสังคมของบุคคลนั้นประกอบการทำนายได้อีกด้วย แม้จะคิดเป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับขององค์ประกอบอื่น แต่เราก็อาจจะเลยองค์ประกอบทางด้านนี้ได้ เพราะเหตุว่าเมื่อเราพิจารณาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางด้านกายภาพของทางสังคมกับบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง จะพบว่ากลุ่มตัวแทนทางสังคมอันได้แก่ บิดามารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่าง ๆ เป็นกลุ่มบุคคลที่ใกล้ชิดและมีความสำคัญกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ดังนั้นบทบาททางเพศของบิดามารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่าง ๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อบทบาททางเพศของกลุ่มตัวอย่างแน่นอนไม่มากนักน้อย แม้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะพบว่าองค์ประกอบทางด้านกายภาพของทางสังคมมีความสามารถในการทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้เป็นอันดับที่ 3 แต่ในงานวิจัยของแคทซ์และคานสนัคกลับพบว่าองค์ประกอบด้านนี้สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น ได้เป็นอันดับแรก (Katz & Ksanskak. 1994 : 272-282) ซึ่งนั่นก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เราไม่ควรมองข้ามองค์ประกอบด้านนี้เมื่อพิจารณาแยกองค์ประกอบทางด้านกายภาพของทางสังคมที่ส่งผลต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่าง ๆ สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้เป็น ลำดับแรกของกลุ่มตัวแทนทางสังคม ซึ่งผลดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของตัวแทนสื่อต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อความคิดและทัศนคติเกี่ยวกับบทบาททางเพศของบุคคล (Lindsey. 1994:62 ; citing Reeves & Milles.1978 ; Davidson, et al. 1979) ส่วนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของเพื่อน พบว่ามีความสามารถในการทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ ในลำดับที่สองของกลุ่มตัวแทนทางสังคมซึ่งผล ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงผลของการแสดงบทบาททางเพศของเพื่อนที่มีผลกระทบต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง (Huston.1985 : 6 ; citing Malloby. 1978 , Eisenberg, Boothby & Matson.1979)

ส่วนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวแทนทางสังคม อีก 2 ด้าน คือ บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของบิดา และ บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของมารดา พบว่าสามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ ในอันดับที่สาม และอันดับที่สี่ ของกลุ่มตัวแทนทางสังคม แม้เป็นสัดส่วนการทำนายที่น้อยเมื่อ

เทียบกับบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ หรือบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของเพื่อน แต่ก็ยังมีความสำคัญอยู่ เพราะบิดา มารดาเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อเด็กในด้านการอบรมเลี้ยงดู และเป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อเด็กโดยเฉพาะในช่วงต้นของชีวิต (Kaplan & Sedney . 1980 : 181 ; citing Freud. 1925: 252) ส่วนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของครู และบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของพี่น้อง แม้พบว่าไม่สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ เมื่อเทียบกับตัวแปรทำนาย 6 ตัวแปรข้างต้น แต่ก็ยังมีความสำคัญอยู่ในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มย่อยตามตัวแปรเพศและวัย หากแต่เมื่อศึกษาในกลุ่มตัวอย่างรวมความสำคัญจะน้อยลงก็ตาม (Katz & Ksanskak. 1994 : 272 – 282)

โดยสรุปตัวแปรทำนายที่สามารถอธิบายคะแนนบทบาททางเพศยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้เป็นอันดับแรกคือ องค์ประกอบทางด้านความเข้าใจ (วัย) รองลงมาคือองค์ประกอบทางด้านชีววิทยา (เพศ) และองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม อันได้แก่ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของเพื่อน บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของบิดา และบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของมารดาตามลำดับ ส่วนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของครู และบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของพี่น้อง พบว่าไม่สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง

7. อำนาจในการทำนายบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นจากตัวแปรทำนายด้านองค์ประกอบ ทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม อันได้แก่ บิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ โดยจำแนกตามตัวแปรเพศ และวัย พบว่า องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมทั้ง 6 ตัวแปร สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามเพศ และวัย ได้แตกต่างกัน โดยพิจารณาจากค่า β ที่แสดงสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวทำนาย พบว่าบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของมารดา และเพื่อนสามารถทำนายได้ดีที่สุด (3 กลุ่มย่อย) รองลงมาคือบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของบิดา ครู และตัวแทนสื่อต่างๆ (2 กลุ่มย่อย) ส่วนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของเพื่อนสามารถทำนายได้น้อยที่สุด (1 กลุ่มย่อย) ซึ่งมีรายละเอียดและประเด็นที่น่าสนใจดังการอภิปรายต่อไปนี้

7.1 บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของมารดา สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ทั้งในกลุ่มบุตรเพศชายและกลุ่มบุตรเพศหญิง กล่าวคือมารดาเป็นผู้ที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อบุตรทั้งสองเพศ ฟาก็อท และ ริชาร์ด ฮาแกม (Linda . 1996 : 145 ; citing Fagot & Hagam. 1991) พบว่ามารดาจะดูแลและตอบโต้ทันทีต่อการเล่นของบุตรมากกว่าบิดา ซึ่งมารดาจะเข้ามามีอิทธิพลต่อบุตรทั้งสองเพศโดยมารดาจะแสดงความคิดเห็นทางลบต่อกิจกรรมที่มีลักษณะตรงข้ามกับเพศของบุตรเพศชาย แต่แสดงความคิดเห็นที่เป็นกลาง หรือทางบวกต่อกิจกรรมที่มีลักษณะตรงข้ามกับเพศกับเพศของบุตรเพศหญิง (Kaplan & Sedney. 1980 : 199 ; citing Lansky . 1967) พบว่าสตรีในครอบครัวผิวดำ จะมีลักษณะมีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความเข้มแข็ง และรักอิสระ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อลักษณะบทบาททางเพศของลูกสาวในสตรีเหล่านั้นด้วย ดังนั้น ในการทำนายบทบาททางเพศของบุตรเพศชาย เราสามารถใช้บทบาททางเพศของทั้งบิดาและมารดาในการทำนายแต่สำหรับบุตรเพศหญิงเราสามารถใช้อำนาจทางเพศของมารดาเท่านั้นในการทำนาย

7.2 บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของเพื่อน สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นได้ทั้งในกลุ่มตัวอย่างเพศชายและกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงกล่าวคือ เพื่อนเป็นผู้ที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อบุคคลทั้งสองเพศ (Lindsey . 1996 : 187 ; citing Fagot.1977) โดยพบว่าเด็กจะเรียนแบบพฤติกรรมของเพื่อนวัยเดียวกันมากกว่าสนใจตัวแบบประเภทอื่นๆ (Katz & Walsh . 1991 : 346 – 348) เพราะเพื่อนเป็นผู้ใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่างทั้งในด้านการเสริมแรง (Lindsey . 1996 : 187 ; citing Fagot . 1977) และพฤติกรรมกรรมการรวมกลุ่ม (Huston . 1985 : 6 ; citing Maccoby . 1978) อันส่งผลโดยตรงต่อลักษณะพฤติกรรม ที่เด็กจะเลียนแบบเพื่อนในด้านต่างๆ เช่น การแต่งกาย กิริยาท่าทาง การเลือกกิจกรรม ความสนใจในงานอดิเรก ตลอดจนการแสดงออกบทบาททางเพศเป็นต้น ดังนั้น เพื่อนจึงเป็นตัวแทนทางสังคมอีกตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่าง ทั้งในกลุ่มตัวอย่างเพศชาย และ ในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง

7.3 บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของบิดา สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นได้เฉพาะในกลุ่มบุตรชายเท่านั้น ไดโพลด์ (Kaplan & Sedney . 1980 : 129 ; citing Diepold . 1977) พบว่าเด็กผู้ชายจะได้รับความกดดันจากบิดาในการกำหนดมาตรฐานบทบาททางเพศของเพศชายมากกว่าเด็กผู้หญิงจะได้รับ โดยบิดาที่มีความเชื่อในบทบาททางเพศแบบดั้งเดิมต่ำ จะมีความคาดหวังในบทบาททางเพศที่ตรงตามลักษณะทางเพศของลูกชายต่ำเช่นเดียวกัน (Lindsey . 1994 : 188 ; citing Emihovich , et al . 1984) ซึ่งพบว่าบิดาจะตอบสนองและให้ความสนใจ ในการเลือกกิจกรรมของบุตรชายมากกว่าบุตรสาว (Linda . 1996 : 145 ; citing Fagot & Richard Hagam . 1991) ดังนั้นในการทำนายบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของบุตรเพศชาย จะพบว่าบทบาททางเพศของบิดาสามารถทำนายลักษณะดังกล่าวได้ค่อนข้างดีกว่าการทำนายบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของบุตรเพศหญิง

7.4 บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของครู สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้เฉพาะในกลุ่มลูกศิษย์เพศหญิงเท่านั้น เหตุผลที่ทำให้ผลการวิจัยปรากฏออกมาเช่นนี้น่าจะมาจาก โรงเรียนส่วนใหญ่ประกอบด้วยครูเพศหญิง ดังนั้นเมื่อลักษณะของตัวแบบเป็นหญิงย่อมต้องมีอิทธิพลต่อความสนใจในการเรียนรู้อของนักเรียนหญิงมากกว่านักเรียนชาย (Linda . 1996 : 304 ; citing Mancus . 1992) อิกกิน และ พาร์สัน (Alieri , Rulde & Higgins . 1996 : 1130 ; citing Higgin & Parson . 1983) พบสาเหตุที่เด็กนักเรียนชั้นมัธยมมีบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นสูงกว่าเด็กนักเรียนชั้นประถม น่าจะเกิดจากเด็กนักเรียนชั้นมัธยมได้รับการเรียนรู้บทบาททางเพศที่หลากหลายจากครูมากกว่าเด็กนักเรียนชั้นประถม โดยพบว่าในระดับชั้นมัธยมจะมีจำนวนของครูผู้ชายสูงกว่าระดับชั้นประถม ซึ่งผลเสียของการขาดตัวแบบเพศชายจะมีผลโดยตรงต่อนักเรียนชาย โดยวัลลภ ปิยะมโนธรรม (2531) พบว่าโรงเรียนอนุบาลหรือโรงเรียนประถมส่วนใหญ่มีแต่ครูผู้หญิง ทำให้เด็กนักเรียนชายที่หาแบบอย่างความเป็นชายจากบิดาไม่ได้ เนื่องจากการหย่าร้าง หรือบิดาเสียชีวิต เมื่อมาอยู่ในโรงเรียนก็ไม่มีแบบอย่างลักษณะความเป็นชายจากครู จึงจำแบบอย่างบุคลิกภาพความเป็นหญิงจากครู โดยไม่รู้ตัว ดังนั้นแม้ครูเพศหญิงจะมีอิทธิพลต่อเด็กนักเรียนเพศหญิงเท่านั้น แต่การขาดตัวแบบเพศชายในโรงเรียน ก็อาจส่งผลกระทบต่อนักเรียนเพศชายได้

7.5 บทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงได้ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย จากการศึกษาพบว่าตัวแทนสื่อต่างๆมีอิทธิพลต่อผู้ชมเพศหญิงสูงกว่าผู้ชมเพศชาย สทิลแลนด์ (Lindsey . 1994 : 320 ; citing Steeland . 1988) พบว่ากลุ่มวัยรุ่นเพศหญิงเป็นกลุ่มที่อ่อนไหวต่อการรับรู้เรื่องบทบาททางเพศที่ปรากฏในสื่อโทรทัศน์ ด้วยเหตุที่วัยรุ่นหญิงชอบที่

จะเลียนแบบดาราทะเพศหญิงที่ชื่นชอบในด้านต่างๆ เช่น การแต่งกาย แบบผม การพูดจา กิริยาท่าทางการวางตัว หรือ แม้แต่ความเชื่อในเรื่องบทบาททางเพศ ที่แสดงผ่านสื่อต่างๆ อันนำไปสู่พฤติกรรมการแสดงออก หรือ ทศนคติที่มีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศ เลวี (Steinberg . 1993 : 177 ; citing Levig . 1989) ยังพบว่าระหว่างเด็กผู้หญิงที่ชอบดูรายการโทรทัศน์ที่แตกต่างกัน จะมีความเชื่อในเรื่องบทบาททางเพศที่แตกต่างกันด้วย โดยพบว่าเด็กผู้หญิงที่มีนิสัยรักความก้าวหน้า และแสวงหาความรู้จากการชมรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา จะมีความยึดหยุ่นต่อบทบาททางเพศสูงกว่าเด็กผู้หญิงที่ชมรายการโทรทัศน์อื่นๆ ซึ่งในปัจจุบันพบว่าสื่อโทรทัศน์ได้นำเสนอเรื่องราวและรูปแบบการดำเนินชีวิตตามความเชื่อในบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นมากขึ้น โดยผ่านตัวละครที่มีชื่อเสียงจึงไม่น่าแปลกใจที่ผู้ชมจำนวนมากมีความเห็นและเชื่อตามบทบาททางเพศที่น่าเสนอ โดยเฉพาะผู้ชมที่เป็นเพศหญิง (Lindsey.1994: 63 ; citing Signorella .1991) ดังนั้นสื่อต่างๆ จึงจัดได้มีความสำคัญในการทำนายบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง

7.6 บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของพี่น้อง พบว่าสามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้เฉพาะในกลุ่มตัวอย่างเพศชายเท่านั้น แต่เมื่อเทียบกับเพื่อนพบว่าเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าทั้งในกลุ่มตัวอย่างเพศชายและกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงและในทุกๆช่วงอายุ แคทซ์ และ คซานสแน็ค (Katz & Ksanskak . 1994 : 272 – 282) พบว่าเพื่อนที่มีเพศเดียวกันจะมีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าพี่น้องที่มีเพศเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่เด็กเริ่มเข้าโรงเรียน และจะมีอิทธิพลเพิ่มมากขึ้นในช่วงวัยรุ่น นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างระหว่างเพศของพี่น้องที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่าง โดยพบว่า พี่น้องเพศเดียวกันจะมีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าพี่น้องเพศตรงข้าม กล่าวคือเด็กผู้หญิงจะเลียนแบบและทำกิจกรรมกับพี่น้องเพศหญิงด้วยกัน ส่วนเด็กผู้ชายจะเลียนแบบ และทำกิจกรรมกับพี่น้องเพศชายด้วยกันเท่านั้น แม้บทบาทของพี่น้องจะมีความสำคัญน้อยกว่าเมื่อเทียบกับเพื่อน แต่เราก็อาจมองข้ามบทบาทของพี่น้องได้ ด้วยเหตุที่พี่น้องเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้เพราะพี่น้องเป็นทั้งเพื่อนเล่นและเป็นตัวแบบในการเรียนรู้บทบาทแก่กันและกัน

7.7 กลุ่มตัวอย่างเพศชายในช่วงวัยเด็กตอนปลาย พบว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียวที่ไม่สามารถทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างได้ สาเหตุที่น่าจะเกี่ยวข้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ คือเด็กผู้ชายในวัยดังกล่าวยังอยู่ในระยะ Latency Stage(ขั้นสงบ)เป็นระยะก่อนวัยรุ่น (อายุ 7 – 11 ปี) เป็นระยะที่เด็กจะพักในเรื่องเพศ และจินตนาการทางเพศที่รุนแรง ฟรอยด์ (Kaplan & Sedney . 1980 : 181 ; citing Freud. 1925 : 252) กล่าวว่า เด็กจะเก็บเรื่องเพศและจินตนาการทางเพศลงสู่จิตไร้สำนึก เด็กจึงหันความสนใจและใช้พลังงานในทางสร้างสิ่งที่เป็นที่ยอมรับของสังคม เช่น เล่นกีฬา เกมส์ หรือกิจกรรมที่ใช้สติปัญญา ดังนั้นเราจึงพบว่าเด็กชายวัยนี้ส่วนใหญ่สนใจกับการเที่ยวเล่นยิงนกตกปลา และใช้พลังงานไปกับการเล่นสนุกไปวันๆ มากกว่าสนใจเรื่องอื่น จึงทำให้เด็กชายวัยนี้สนใจเรื่องบทบาททางเพศของตนเองน้อยมาก เมื่อเทียบกับเด็กผู้หญิงในวัยเดียวกันที่ดูเป็นสาวและเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นเร็วกว่าเด็กผู้ชายถึง 1 – 2 ปี จึงพบว่าบทบาททางเพศ ของเด็กผู้ชายในช่วงนี้ยังไม่ชัดเจน และไม่สามารถทำนายบทบาททางเพศได้เมื่อเทียบกับช่วงอายุอื่น กล่าวโดยสรุป คือช่วงวัยเด็กตอนปลายในกลุ่มตัวอย่างเพศชายไม่พบความสัมพันธ์ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างกับ บทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของตัวแทนทางสังคม และไม่สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยึดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่างในช่วงนี้ได้

โดยสรุปตัวแปรทำนายด้านองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมอันได้แก่บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของบิดา บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของมารดา บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของเพื่อน บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของพี่น้อง บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของครูและบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่าง ๆ มีความสามารถในการทำนายบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่น ของกลุ่มตัวอย่างได้แตกต่างกันตามตัวแปรเพศและวัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้เป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติ และการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทางปฏิบัติ

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นมีการเปลี่ยนแปลงตามวัย และเพศ ตลอดจนพบว่าองค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ (วัย) สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นได้เป็นอันดับแรก รองลงมาคือองค์ประกอบทางด้านชีววิทยา (เพศ) และองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมอันได้แก่บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของตัวแทนสื่อต่าง ๆ บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของเพื่อน บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของบิดามารดา บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของครู และบทบาทแบบยิดหยุ่นของพี่น้องตามลำดับ ข้อมูลเหล่านี้จึงสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานของการเสนอแนะแนวทางปฏิบัติได้ดังนี้

1.1 องค์ประกอบทางด้านความคิดความเข้าใจ(วัย) สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นได้เป็นอันดับแรก โดยพบว่าบุคคลจะมีบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นสูงขึ้นตามวัย ตั้งแต่วัยเด็กตอนปลายถึงวัยรุ่นตอนปลายและจะคงที่เมื่อผ่านช่วงนี้ไปได้ ซึ่งแต่ละวัยบุคคลจะมีความยิดหยุ่นในเรื่องบทบาททางเพศแตกต่างกัน ยิ่งอายุน้อย (วัยเด็กตอนปลาย) พบว่าจะมีความเข้าใจในเรื่องนี้น้อยมาก ดังนั้นในการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาททางเพศ เราควรเลือกนำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมแก่วัยของบุคคล กล่าวคือในวัยที่เด็กยังไม่พร้อมต่อการยอมรับเรื่องบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่น (วัยเด็กตอนต้น – วัยเด็กตอนปลาย) เราไม่ควรนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านั้น เพราะจะทำให้เด็กเกิดความสับสนและขัดแย้งทางความคิดได้ อันจะส่งผลเสียต่อลักษณะบทบาททางเพศของเด็กได้ในอนาคต

1.2 องค์ประกอบทางด้านชีววิทยา (เพศ) สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นได้เป็นอันดับที่สอง โดยพบว่าผู้หญิงจะมีบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นสูงกว่าผู้ชาย ซึ่งจะเป็นปัญหาถ้าหากผู้ชายไม่สามารถยอมรับบทบาททางเพศที่ยิดหยุ่นของผู้หญิงได้ ทั้งในด้านการงานและครอบครัว ดังนั้นเราควรมีการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรการเรียนหรือการอบรมในทุกระดับให้ส่งเสริมการไม่แบ่งแยกความรับผิดชอบหลาย ๆ ด้านระหว่างชายและหญิง กิจกรรมในชุมชนจะต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อส่งเสริมอบรม ทั้งในระดับครอบครัวและโรงเรียนมีการปรับเปลี่ยนนโยบาย และแนวทางปฏิบัติระดับชาติที่แสดงให้เห็นว่าชายและหญิงสำคัญเท่าเทียมกัน กล่าวคือคุณค่าของบุคคลขึ้นอยู่กับความสามารถมิใช่ขึ้นกับเพศเท่านั้น

1.3 องค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมสามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นได้เป็นอันดับสุดท้าย แต่เราก็มีอาจจะเลยองค์ประกอบทางด้านนี้ได้ เพราะเหตุว่าเมื่อเราพิจารณาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคมกับบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นของกลุ่มตัวอย่าง จะพบว่ากลุ่มตัว

แทนทางสังคมอันได้แก่ บิดา มารดา เพื่อน พี่น้อง ครูและตัวแทนสื่อต่าง ๆ ล้วนเป็นกลุ่มบุคคลที่ใกล้ชิดและมีความสำคัญกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ดังนั้นบทบาททางเพศของตัวแทนทางสังคมต่างๆ ย่อมส่งผลกระทบต่อบทบาททางเพศของกลุ่มตัวอย่างแน่นอนไม่มากก็น้อย เมื่อพิจารณาตามลำดับจะพบว่าบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของตัวแทนสื่อต่างๆ สามารถทำนายบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นได้เป็นอันดับแรกของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของตัวแทนสื่อต่างๆ ที่มีความสำคัญต่อความคิดและทัศนคติเกี่ยวกับบทบาททางเพศของบุคคล อย่างมากโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่น ดังนั้นเราควรพิจารณาว่าแนวทางการนำเสนอบทบาททางเพศผ่านสื่อต่างๆ ให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม กล่าวคือการนำเสนอควรเสนอเนื้อหาที่ส่งเสริมความเข้าใจอันดีในบทบาททางเพศที่เท่าเทียมกันของผู้ชายและผู้หญิงทั้งในด้านการงานและการดำเนินชีวิตครอบครัว เพื่อเป็นการนำเสนอรูปแบบบทบาททางเพศที่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน เพื่อให้วัยรุ่นได้เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ในอนาคต รองลงมาคือบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของเพื่อน พบว่ามีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อบุคคลในการกำหนดลักษณะบทบาททางเพศแบบยืดยุ่น ซึ่งผลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเพื่อนที่มีผลต่อความคิดและทัศนคติต่อบทบาททางเพศของบุคคล ดังนั้นเราจึงควรส่งเสริมให้บุคคลโดยเฉพาะวัยรุ่นได้คบเพื่อนที่มีบทบาททางเพศที่เหมาะสมไม่คบบกับผู้ที่มิบทบาททางเพศแบบก้าวร้าวรุนแรงหรือเบี่ยงเบน ซึ่งเป็นหน้าที่ของบิดามารดา ผู้ปกครอง และครูที่จะร่วมมือกันแนะนำแนวทางที่ถูกต้องให้แก่วัยรุ่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากที่ผลการศึกษาค้นคว้าที่พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่น มีลักษณะเพิ่มขึ้นตามอายุ ตั้งแต่วัยเด็กตอนปลายถึงวัยรุ่นตอนปลาย และจะคงที่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลายถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นซึ่งเป็นเรื่องน่าสนใจว่าบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นที่คงที่นั้น มีความคงที่ไปจนถึงช่วงอายุใดบ้างนอกเหนือจากวัยผู้ใหญ่ตอนต้นและความคงที่ดังกล่าวเกิดจากตัวแปรใดบ้างที่น่าจะเกี่ยวข้อง ซึ่งประเด็นดังกล่าวสามารถทำการพิจารณาวิจัยได้ต่อไป

2.2 จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม กับบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นในกลุ่มตัวอย่างเพศชาย ในวัยเด็กตอนปลายที่พบว่าทั้งสองตัวแปรดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มตัวอย่างอื่นจึงเป็นประเด็นที่น่าจะศึกษาเพิ่มเติมว่าเกิดจากสาเหตุใด

2.3 จากผลการศึกษาบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษาและโรงเรียนเอกเพศที่พบเพียงแนวโน้มว่ากลุ่มที่ศึกษาในโรงเรียนสหศึกษาจะมีคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นค่อนข้างสูงกว่ากลุ่มที่ศึกษาในโรงเรียนเอกเพศเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างเพศชาย แต่เห็นผลดังกล่าวชัดเจนในกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงเท่านั้น จึงเป็นประเด็นที่น่าศึกษาว่าทำไมผลการศึกษาจึงชัดเจนเฉพาะบางกลุ่ม ซึ่งสมควรทำการการศึกษาซ้ำ เพื่อตรวจสอบผลดังกล่าวหรือเพื่อยืนยันว่าประเภทโรงเรียนเกี่ยวข้องกับบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของกลุ่มตัวอย่างจริงหรือไม่ต่อไป

2.4 จากผลการศึกษาความแตกต่างระหว่างบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของตนเอง และทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของผู้อื่น ที่พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของตนเองมีค่าต่ำกว่าคะแนนทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของผู้อื่น ซึ่งมีความแตกต่างจากผลงานวิจัยในต่างประเทศ ที่พบว่าคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของตนเองมีค่าสูงกว่าคะแนนทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดยุ่นของผู้อื่น โดยประเด็นที่น่าสนใจคือเรื่องจิตสำนึกด้านสาธารณะของบุคคล (Public Mind) ที่มีความแตกต่างกันระหว่างสังคมที่

พัฒนาแล้วกับสังคมที่กำลังพัฒนาอย่างสังคมไทย อย่างไรก็ตามสิ่งที่เล่านี้นี้เป็นการคาดคะเนของผู้วิจัย น่าจะมีการตรวจสอบและศึกษาเปรียบเทียบระหว่างวัฒนธรรมในเรื่องจิตสำนึกด้านสาธารณะของบุคคลในบริบทอื่น เช่น ระเบียบวินัยในตนเอง การรักษาสິงแวดล้อม เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรรณิกา เฉลิมกุล. (2535). การเปรียบเทียบความพึงพอใจในชีวิตสมรสของผู้ที่มีเอกลักษณ์บทบาททางเพศแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เกื้อ วงศ์บุญสิน. (25387). "สภาวะความเป็นอยู่ของครอบครัวและสภาพแวดล้อมการเลี้ยงดูบุตร การการรับผิดของของสมาชิกครอบครัว และการตัดสินใจในครอบครัว," ในสรุปผลวิจัยเบื้องต้นโครงการศึกษาครอบครัวไทย. หน้า 35-53. กรุงเทพฯ: สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉันทิกา ทิมากา. (25337). การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถการปรับตัวกับเพื่อนของเด็กวัยรุ่นตอนปลายที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ดุษยา จิตตะยโสธร. (2537). ความแตกต่างของบทบาททางเพศกับความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเพื่อนสนิทของนักเรียนก่อนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรพร อูวรรณโณ. (2526). เอกสารการสอนชุดวิชา 21201 พฤติกรรมวัยเด็ก. หน้า 334-340. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์สหมิตรจำกัด.
- นิตยกุล อรรถนพวรรณ. (2529). ลักษณะของชายและหญิงในปัจจุบันและลักษณะที่พึงปรารถนาของชายและหญิงตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- นราภรณ์ หะวานนท์. (2520). ผลของการออกไปทำงานนอกบ้านของภรรยาที่มีต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัว. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประไพพรรณ ภูมิวุฒิสาร. (2530). จิตวิทยาวัยรุ่น. ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหมิตรจำกัด.
- ✓ ผ่องพักตร์ จิงวิมุติพันธ์. (2541). องค์ประกอบบางประการที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงในวัยรุ่นหญิง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ พิจิตรา ชัยสิงห์ประสาท. (2537). ผลขององค์ประกอบทางจิตที่มีต่อเอกลักษณ์ทางเพศของเด็กชายวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ภัสสร ลิมานนท์. (2541, กรกฎาคม - สิงหาคม). "บทบาทของผู้ชายกับปัญหาครอบครัวไทยในปัจจุบัน", วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 43 (3) : 258-264.

- ภาพสี (นามแฝง). (2537, กรกฎาคม - สิงหาคม). "ข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับพัฒนาการของสตรี
จีนยุคใหม่," *โลกสีเขียว*. 3 (3) : 47-49.
- เมทินี พงษ์เวช. (2541, 7, ธันวาคม). "บ้านนี้สีเขียวด้วยรักและผูกพันในครอบครัว : สู่ชีวิตที่
ปลอดภัยแข็งแรง," *ไทยรัฐ*. หน้า 20.
- รัชณี คบคงสันติ. (2522). *พัฒนาการมโนภาพในการอนุรักษ์จำนวนในเด็กวัยก่อนเข้าเรียน*.
ปริญญาณิพนธ์ คศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- เรืองรวี เกตุผล. (2540, มีนาคม). "บทบาทหญิง - ชายในการพัฒนาชนบท," *พัฒนาชุมชน*.
36 (3) : 31-33.
- ✓ ลักษณา พลสุศรี. (2534). *การเปรียบเทียบความวิตกกังวลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในกรุงเทพมหานครที่มีลักษณะบทบาททางเพศต่างกัน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยา
พัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ วรรณภา เพชรพานิช. (2535). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์บทบาททางเพศ
ของวัยรุ่นกับเอกลักษณ์บทบาททางเพศของพ่อแม่ตามการรับรู้ของตนเอง*. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- วัลลภ ปิยะมโนธรรม. (2531). "ความเบี่ยงเบนทางเพศ," ใน *การประชุมสัมมนาในระดับชาติ
ครั้งที่ 1 เรื่องการพัฒนาสังคมและชีวิตด้วยจิตวิทยา*. หน้า 1-11. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.
- สกุล คณากร. (2540, มีนาคม). "การพัฒนาสตรีไทยในทศวรรษหน้า," *พัฒนาชุมชน*. (36 (3):
91- 93 .
- สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชาย และการพัฒนา (2540, มีนาคม) "ผู้หญิง : บทบาทและสถานภาพ
ที่เปลี่ยนแปลง," *พัฒนาชุมชน*. 36(3) : 25-30.
- สุพัทธา ศิริมั่งคะลา (2534). *การศึกษาบทบาทและสถานภาพของผู้หญิงในงานโฆษณา*.
วิทยานิพนธ์ นท.ม. (นิเทศศาสตร์พัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุสัณหา ยิ้มแย้ม. (2530). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์บทบาททางเพศกับการ
ปรับตัวต่อการเป็นมารดาของหญิงครรภ์แรก*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การพยาบาลแม่และ
เด็ก). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- Alfieri, Ruble D.N. & Higgins, E.T. (1996). "Gender stereotypes during Adolescence :
Developmental Changes and the Transition to Junior High School,"
Developmental Psychology. 32(6) : 1129-1137.
- Basow, S. (1982) . "Sex-Role Stereotypes : Traditions and Alternatives," In
Psychology : It's Study and Uses. Edited by Janda H. Louis & Klenk - Mamel
E.Karin. p.118. New York : Martin's Press.

- Bem, S.L. (1981) "Gender Schema ²Theory : A Cognitive Account of Sex - typing," *Psychological Review*. 88 : 354 - 364.
- Block, J.H.(1973)." Conceptions of Sex Role : Some Cross-Cultural and Longitudinal Perspectives," *American Psychologist*. 28 : 515 - 526.
- Blodizar, J.P. (1991)." Assessing Sex Typing and Androgyny in Children : The Children's Sex Role Inventory," *Developmental Psychology*. 27 (3) : 505-515.
- Catter, D.B. & Levy, G.D. (1988)."Cognitive Aspects of Early Sex – Role Development: The Influence of Gender Schemas on Preschoolers' Memories and Preferences for Sex – typed Toys and Activities," *Child Development*. 59 : 782 –792.
- Catter, D.B. & Levy, G.D. (1991). Gender Schema and Concept Learning : The Role of Stimulus Salience in Children's Discrimination Learning," *Sex Roles*. 25(9/10) : 555-567.
- Carter, D.B. & Patterson, C.J. (1982)." Sex Roles as Social Conventions : The Development of Children's Conceptions of Sex-Role Stereotypes,"*Developmental Psychology*. 18 (6) : 182-824.
- Cook,E.P. (1985). *Psychological Androgyny*. New York : Pergamon Press.
- Emmerich, W. & Shepard, K. (1982)." Developmental of Sex Differentiated Preferences During Late Childhood and Adolescence," *Developmental Psychology*. 8: 406 – 417.
- Fagot, B.I (1985)." Changes in Thinking about Early Sex Role Development," *Developmental Review*. 5 : 83 –98.
- Fagot, B.I. &Leinbach,M.D. (1989) " The Young Child's gender schema : Environmental Input, Internal Organization," *Child Development*. 60 : 663 –672.
- Fagot, B.I. &Leinbach,M.D. (1993). " Gender – Role Development in Young children : from Discrimination to Labeling, " *Developmental Review*. 13 : 205 – 227.
- Galambos,N.L., Almeida, D.M.& Peterson, A.C.(1990) " Masculinity , Femininity,and Sex Role Attitudes in Early Adolescence. Exploring Gender Intensification, " *Child Development*. 61 : 1905 –1914.
- Hetherington,E.M. & Ross,D.P.(1978).*Child Psychology*.2nd. New York : McGraw –Hill.
- Hoffman,L.W.(1977). " Changes in Family Roles, Socialization and Sex Differences," *American Psychologist*. 32 : 644 – 657.
- Hurlock,E.B.(1978). *Child Psychology*. Auckland : McGraw –Hill.
- Hurlock,E.B.(1980).*Developmental Psychology : A Life Span Approach*. 5 th ed. New York: Delhi Tata McGraw –Hill.
- Huston,A.C.(1983).*Handbook of Child Psychology Volume IV:Socialization, Personality, and Social Development* . New York : John Wiley & Son.

- Huston, A.C.(1985). " The Development of Sex-typing ; Themes from Recent Research," *Development Review*. 5:1 – 17 .
- Kaplan, A.G. & Mary,A.S. (1980).*Psychology and Sex Roles : An Androgynous Perspective*. Canada : Little Brown and Company.
- Katz,P.A. & Walsh , P.V. (1991). " Modification of Children's Gender - Stereotyped Behavior, " *Child Development*. 62 : 338 – 351.
- Katz,P.A. & Worell,L. (1997). " New Formulations of Sex Roles and Androgyny : A Critical Review, " *Journal of Consulting and Cemical Psychology*. 45 : 1101 –1115.
- Katz,P.A. & Ksanskak, K.R.(1994)." Development Aspects of Gender Roles Flexibility And Traditionality in Middle Childhood and Adolescence," *Development Psychology*.30 (2):272-282.
- Levy,G.D. & Carter ,D.B. (1989)." Gender Schema Constancy and Gender-Role Knowledge : The Role of Cognitive Factor in Young Children 's Gender-Role Stereotype Attribution," *Development Psychology*.25(3) : 444-449.
- Levy ,G.D.(1998)." Effect of Gender Constancy and Figure 's Height and Sex on Young Children 's Gender-Typed Attributions,"*The Journal of General Psychology*. 125(1) : 65-88.
- Lina, Brannon. (1996).*Gender : Psychological Perspectives*. Boston : A Simon & Schuster Company.
- Lindsey, L.L. (1994). *Gender Roles : A Sociological Perspective*. 2ned. New Jersey : Prentice-Hall.
- Martin C.L. & Little,J.K. (1990). " The Relation of Gender Stereotypes," *Child Development*. 61 : 1427-1439.
- Raymond, T.C. (1987). *Encyclopedia of Psychology*. New York: A Wiley - Interscience.
- Rebecca, M.H. & Oleshasky, B. (1976) "A Model of Sex-Role Transcendence," *Journal of Social Issues*. 32 : 197 - 206.
- Renzetti, C.M. & Curran, D.J. (1995). *Women. Men. and Society*. 3thed. New York : A Simon & Schuster Company.
- Rubin,Zick. (1973)." Are Working Wives : Hazadous to Their Husband's Mental Health?," *Psychology Today*. 17 : 70-72.
- Signorella, M.L., Bigler, R.S. & Liben,L.S. (1993)." Development Differences in Children's gender Schemata about Other : A Meta - Analytic Review," *Development Review*. 13 : 147 – 183.
- Spence,J.T. & Helmrich, R.L. (1978). *Masculinity and Femininity : Their Psychological Demensions, Correlates and Antecedents*. Austin : University of Texas Press.
- Steinberg,L.D. (1993). *Adolescence*. New York : Mc Grow-Hill.
- Stoddart,T. & Turiel,E. (1985)." Children'S Concept of Cross- Gender Activities," *Child*

Development. 56 : 1241-1252.

Thornton, A. & Alwin, D.F. (1983). "Causes and Consequences of Sex-Role Attitudes and Attitude Change," *American Sociological Review*. 48 : 211-227.

Tumin, M.M. (1980). *Male and Female In Today's World*. New York : Harcour Brace Jovanovich.

Urberg, K.A. (1979). "Sex Role Conceptualization in Adolescents and Adults," *Developmental Psychology*. 15 : 90-92.

Williams, J.E. Bennette, S.M. & Best, D.L. (1975). "Awareness and Expression of Sex Stereotypes in Young Children," *Developmental Psychology*. 11 : 635-642.

ภาคผนวก

หนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

ที่ ทม 1007/ 5185

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

1) พตจิกายน 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีวิกรม์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวพลินี อากาศ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง "บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น ในวัยเด็กตอนปลายถึงผู้ใหญ่ตอนต้น" โดยมี ดร.นิยดา จิตต์จรัส และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต คำนิ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 150 คน ตอบแบบสอบถามบทบาทและทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง ในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวพลินี อากาศ ได้เก็บข้อมูลในการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทบ 1007/ 5305

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๒๒ พฤศจิกายน 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนลาซาล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวพลินี อากาศ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นในวัยเด็กตอนปลายถึงวัยรุ่นตอนต้น" โดยมี คร.นิยะดา จิตต์จรัส และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต คำนิม เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้เก็บเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 150 คน ตอบแบบสอบถามบทบาททางเพศแบบยิดหยุ่นในวัยเด็กตอนปลายถึงวัยรุ่นตอนต้น ในระหว่างเดือนธันวาคม 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวพลินี อากาศ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1007/ 5167

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑๑ พฤศจิกายน 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวพลินี อากาศ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาททางเพศแบบยิดหยุ่น ในวัยเด็กตอนปลายถึงผู้ใหญ่ตอนต้น" โดยมี ดร.นิยะดา จิตต์จรัส และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต คำนิม เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 150 คน ตอบแบบสอบถามบทบาทและทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวพลินี อากาศ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1007/ 5165

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

11 พฤศจิกายน 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวพลินี อากาศ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในวัยเด็กตอนปลายถึงผู้ใหญ่ตอนต้น" โดยมี ดร.นิยาดา จิตต์จรัส และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจักษ์ คำนิม เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 (ไม่ระบุสาขาวิชา) จำนวน 50 คน ตอบแบบสอบถาม บทบาทและทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวพลินี อากาศ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1007/ 5113

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

11 พฤศจิกายน 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บางเขน)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวพลินี อากาศ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น ในวัยเด็กตอนปลายถึงผู้ใหญ่ตอนต้น" โดยมี ดร.นิยดา จิตต์จรัส และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประณต คำฉิม เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 (ไม่ระบุสาขาวิชา) จำนวน 50 คน ตอบแบบสอบถาม บทบาทและทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวพลินี อากาศ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

ที่ ทม 1007/ 5161

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

11 พฤศจิกายน 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางสาวพลินี อากาศ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่น ในวัยเด็กตอนปลายถึงผู้ใหญ่ตอนต้น" โดยมี ดร.นิยดา จิตต์จรัส และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประดต คำจิม เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้นิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 (ไม่ระบุสาขาวิชา) จำนวน 50 คน ตอบแบบสอบถาม บทบาทและทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวพลินี อากาศ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 258-4119, 664-1000 ต่อ 5644, 5646

โทรสาร. 258-4119

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ.....บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5644, 5646
ที่.....ทม 1007/ 5183.....วันที่.....12 พฤศจิกายน 2542
เรื่อง.....ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย.....

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาวพลินี อากาศ นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นในวัยเด็กตอนปลายถึงผู้ใหญ่ตอนต้น" โดยมี ดร.นิยะดา จิตต์จรัส และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประมัตต์ คำลือ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตให้นิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 จำนวน 50 คน และนิสิตระดับปริญญาโทชั้นปีที่ 1 จำนวน 50 คน ตอบแบบสอบถามบทบาทและทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2542

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวพลินี อากาศ ได้เก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามบทบาทและทัศนคติของกลุ่มตัวอย่าง

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามย่อย 3 ชุด คือ
แบบสอบถามชุดที่ 1 (หน้า 1 – 3)
แบบสอบถามชุดที่ 2 (หน้า 4 – 9)
แบบสอบถามชุดที่ 3 (หน้า 10 – 18)
2. การตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อ ให้ใส่เครื่องหมาย ✓ เพียงหนึ่งเครื่องหมายลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง หรือข้อคิดเห็นของท่านมากที่สุด
3. กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ เพราะว่าถ้าขาดข้อหนึ่งข้อใดจะทำให้แบบสอบถามนี้ไม่สมบูรณ์ และไม่สามารถนำผลไปวิเคราะห์ได้

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ _____ ปี
3. ระดับการศึกษาปัจจุบัน _____
4. ปัจจุบันบิดามารดาของท่าน ☐ อาศัยอยู่ร่วมกัน
☐ แยกกันอยู่
5. ท่านอาศัยอยู่ร่วมกับ ☐ บิดามารดา
☐ บิดา
☐ มารดา
☐ ผู้อื่น โปรดระบุ _____
6. บิดาประกอบอาชีพ _____
มารดาประกอบอาชีพ _____
7. บิดามารดามีบุตรทั้งหมด _____ คน เป็นชาย _____ คน
และเป็นหญิง _____ ท่านเป็นบุตรคนที่ _____

แบบสอบถามชุดที่ 1

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. ท่านมีลักษณะต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

คุณลักษณะ	น้อยที่สุด 1	ค่อนข้างน้อย 2	ปานกลาง 3	ค่อนข้างมาก 4	มากที่สุด 5
1. มีมานะพยายาม					
2. ละเอียดอ่อน					
3. เข้มแข็งอดทน					
4. ขยันหมั่นเพียร					
5. กล้าหาญ					
6. เมตตากรุณา					
7. คล่องแคล่วว่องไว					
8. ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น					
9. ซอบกීพา					
10. ซ่างประจบเอาใจ					
11. เป็นผู้นำ					
12. เห็นอกเห็นใจผู้อื่น					
13. กล้าพูดกล้าแสดงออก					
14. น่ารักน่าเฝ้าดู					
15. มีชีวิตชีวา					
16. รักเด็ก					
17. อารมณ์หนักแน่นมั่นคง					
18. นุ่มนวล					
19. กล้าได้กล้าเสีย					
20. มองการณ์ไกล					
21. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
22. รู้จักกาลเทศะ					
23. ซ่างคิดซ่างประดิษฐ์					
24. อ่อนโยน					
25. มีไหวพริบดี					

2. ถ้าท่านมีโอกาสที่จะเลือกประกอบอาชีพในอนาคต ท่านคิดว่ารายชื่ออาชีพต่อไปนี้ ท่านอยากทำมากน้อยเพียงใด

คุณลักษณะ	น้อยที่สุด	ค่อนข้างน้อย	ปานกลาง	ค่อนข้างมาก	มากที่สุด
1. ดารานักแสดง					
2. เลขานุการ					
3. นักการทูต					
4. ด้านประชาสัมพันธ์หรือการต้อนรับ					
5. ทหาร-ตำรวจ					
6. ด้านการพยาบาล					
7. ทนายความหรือผู้พิพากษา					
8. มัคคุเทศก์ (ไกด์)					
9. งานด้านรับเหมาก่อสร้าง					
10. ระบายดอกไม้หรือร้านกิ๊ฟชอป					
11. วิศวกรด้านต่าง ๆ					
12. งานด้านอนุบาล					
13. นักบินหรือนักเดินเรือ					
14. สถานเสริมความงาม					
15. ผู้จัดการรายการวิทยุ (ดีเจ)					

3. ในอนาคตหากท่านแต่งงานมีครอบครัว ท่านคาดว่าจะทำกิจกรรมต่อไปนี้บ่อยครั้งเพียงใด

กิจกรรมในครอบครัว	ไม่ทำเลย	นาน ๆ ครั้ง	บางครั้ง	บ่อย	ทำเป็นประจำ
1. ดูแลสัตว์เลี้ยง					
2. ทำกับข้าว					
3. ล้างทำความสะอาดรถยนต์					
4. ปิดกวาดเช็ดถูบ้าน					
5. ซ่อมแซมอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน					
6. ซักรีดเสื้อผ้า					
7. ตรวจและซ่อมบำรุงตัวอาคาร					
8. รับ – ส่งลูกไปโรงเรียน					
9. ติดต่อราชการเช่น เสียภาษี					
10. จั๊บน้ำซื้อของ					
11. ซ่อมแซมอุปกรณ์ภายในห้องน้ำ					
12. ดูแลกิจวัตรประจำวันของลูก					
13. ดูแลรักษาความปลอดภัย					
14. ทำความสะอาดจานชาม					
15. พาลูกไปทำกิจกรรมหรือเรียนพิเศษ					

4. ตามปกติในยามว่างท่านชอบทำกิจกรรมต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

กิจกรรมยามว่าง	ไม่ทำเลย	นาน ๆ ครั้ง	บางครั้ง	บ่อย	ทำเป็นประจำ
1. ไปท่องเที่ยวต่างจังหวัด					
2. ไปช้อปปิ้งตามห้างสรรพสินค้า					
3. ดูรายการกีฬาทางโทรทัศน์ เช่นฟุตบอล					
4. ทำงานฝีมือ เย็บปักถักร้อย					
5. อ่านหนังสือหรือนิตยสารเกี่ยวกับกีฬา					
6. ดูละคร หรือภาพยนตร์ทางโทรทัศน์					
7. เล่นกีฬาเกี่ยวกับความเร็ว เช่น สเก็ตบอร์ด จักรยานวิบาก สกีนํ้าเป็นต้น					
8. นอนหลับพักผ่อน					
9. เล่นเกมคอมพิวเตอร์					
10. อ่านหนังสือเกี่ยวกับแฟชั่น					
11. เล่นกีฬา					
12. คุยโทรศัพท์กับเพื่อนสนิท					
13. ปลูกต้นไม้					
14. ทำกับข้าว					
15. อ่านหนังสือการ์ตูนหรือตลกซ้ำชั้น					

5. ท่านสนใจหรือชอบความรู้ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ความรู้ด้านต่าง ๆ	ไม่ชอบเลย	ไม่ค่อยชอบ	เฉย ๆ	ชอบค่อนข้างมาก	ชอบมากที่สุด
1. ดนตรี					
2. การใช้ภาษา					
3. เพาะปลูกพืช					
4. ศิลปะ					
5. คณิตศาสตร์					
6. งานประดิษฐ์					
7. วิทยาศาสตร์					
8. วิธีทำอาหาร					
9. ความรู้เรื่องช่าง					
10. เคล็ดลับการดูแลสุขภาพร่างกายและผิวพรรณ					

แบบสอบถามชุดที่ 2

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด

1. กลุ่มเด็กชาย

1.1 ท่านเห็นด้วยหรือมีเพียงใด ถ้าเด็กผู้ชาย" มีลักษณะดังต่อไปนี้

ลักษณะ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. มีชีวิตชีวา					
2. กล้าหาญเป็นผู้นำ					
3. นุ่มนวล					
4. อารมณ์หนักแน่น					
5. อ่อนโยน					
6. มีไหวพริบดี					
7. กล้าได้กล้าเสีย					
8. เข้มแข็งอดทน					
9. น่ารักน่าเอ็นดู					
10. ละเอียดอ่อน					

1.2 ท่านเห็นด้วยหรือไม่เพียงใด ถ้า "เด็กผู้ชาย" กิจกรรมต่อไปนี้

กิจกรรม	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. อ่านหนังสือการ์ตูนหรือตลกซ้ำชั้น					
2. ช่วยเปลี่ยนหลอดไฟหรือซ่อม อุปกรณ์ไฟฟ้าที่ชำรุด					
3. ทำงานฝีมือเย็บปักถักร้อย					
4. เล่นฟุตบอลหรือบาสเกตบอลกับ เพื่อน					
5. ฝึกทำอาหารคาวหวาน					
6. คุยโทรศัพท์กับเพื่อนต่างประเทศ					
7. ซ้อมดนตรีหรือเล่นกีตาร์กับเพื่อน					
8. อ่านหนังสือเกี่ยวกับรถยนต์หรือ กีฬา					
9. ช่วยซักรีดเสื้อผ้าของคนในบ้าน					
10. ประดิษฐ์ของใช้ - ของตกแต่งสวยงาม					

1.3 ท่านเห็นด้วยหรือไม่เพียงใด ถ้า “เด็กผู้ชาย” สนใจในความรู้ต่อไปนี้

ความรู้ด้านต่าง ๆ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. ดนตรี					
2. วิทยาศาสตร์					
3. งานฝีมือเย็บปักถักร้อย					
4. ความรู้ด้านช่างต่าง ๆ					
5. วิธีทำอาหารคาวหวาน					
6. ศิลปวาดรูป					
7. คณิตศาสตร์					
8. ความรู้เรื่องการเพาะปลูกพืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ					
9. หลักการใช้ภาษาต่าง ๆ					
10. เคล็ดลับการดูแลสุขภาพร่างกายและผิวพรรณ					

2. กลุ่มเด็กผู้หญิง

3.1 ท่านเห็นด้วยหรือไม่เพียงใด ถ้า “เด็กผู้หญิง” มีลักษณะต่อไปนี้

ลักษณะ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. มีไหวหริบตี					
2. ละเอียดอ่อน					
3. เข้มแข็งอดทน					
4. อ่อนโยน					
5. กล้าได้กล้าเสีย					
6. มีชีวิตชีวา					
7. นุ่มนวล					
8. น่ารักน่าเอ็นดู					
9. อารมณ์หนักแน่นมั่นคง					
10. กล้าหาญเป็นผู้นำ					

2.2 ท่านเห็นด้วยหรือไม่เพียงใด ถ้า"เด็กผู้หญิง" ทำกิจกรรมต่อไปนี้

กิจกรรม	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. คอยโทรศัพท์กับเพื่อนต่างเพศ					
2. ประดิษฐ์ของใช้ – ของตกแต่งสวยงาม					
3. ช่วยเปลี่ยนหลอดไฟหรือซ่อมอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ชำรุด					
4. ทำงานฝีมือเย็บปักถักร้อย					
5. ซ้อมดนตรี					
6. อ่านหนังสือการ์ตูนหรือตลกขำขัน					
7. ฝึกทำอาหารคาวหวาน					
8. ช่วยซักรีดเสื้อผ้าของคนภายในบ้าน					
9. อ่านหนังสือเกี่ยวกับรถยนต์หรือกีฬา					
10. เล่นฟุตบอลหรือบาสเกตบอลกับเพื่อน					

2.3 ท่านเห็นด้วยหรือไม่เพียงใด ถ้า"เด็กผู้หญิง"สนใจในความรู้ต่อไปนี้

ความรู้ด้านต่าง ๆ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. ศิลป					
2. งานฝีมือเย็บปักถักร้อย					
3. ความรู้เรื่องช่างต่าง ๆ					
4. วิธีทำอาหารคาวหวาน					
5. คณิตศาสตร์					
6. ดนตรี					
7. เคล็ดลับการดูแลสุขภาพร่างกายและผิวพรรณ					
8. หลักการใช้ภาษาต่าง ๆ					
9. วิทยาศาสตร์					
10. ความรู้เรื่องการเพาะปลูกพืชพรรณไม้ต่าง ๆ					

3. กลุ่มผู้ใหญ่เพศชาย

3.1 ท่านเห็นด้วยหรือไม่เพียงใด ถ้า “ผู้ชาย” มีลักษณะต่อไปนี้

กิจกรรม	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. มองการณ์ไกล					
2. กล้าหาญเป็นผู้นำ					
3. นุ่มนวล					
4. กล้าได้กล้าเสีย					
5. ละเอียดอ่อน					
6. มีมานะพยายาม					
7. อารมณ์หนักแน่นมั่นคง					
8. เข้มแข็งอดทน					
9. อ่อนโยน					
10. รักเด็ก					

3.2 ท่านเห็นด้วยหรือไม่เพียงใด ถ้า “ผู้ชาย” ประกอบอาชีพต่อไปนี้

อาชีพ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. ผู้จัดการรายการวิทยุ (ดี.เจ)					
2. ทหาร					
3. เลขานุการ					
4. วิศวกร					
5. ช่างเสริมสวย					
6. มัคคุเทศก์					
7. ทนายความ					
8. นักบิน					
9. พยาบาล					
10. ประชาสัมพันธ์					

3.3 ท่านเห็นด้วยหรือไม่เพียงใด ถ้า "ผู้ชาย" ทำกิจกรรมในครอบครัวต่อไปนี้

กิจกรรมในครอบครัว	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. ดูแลสัตว์เลี้ยง					
2. ล้างทำความสะอาดรถยนต์					
3. ทำกับข้าว					
4. ซ่อมแซมอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน					
5. บัดกวาดเช็ดถู					
6. รับ - ส่งลูกไปโรงเรียน					
7. ติดต่อราชการ เช่น เสียภาษี					
8. ดูแลรักษาความปลอดภัย					
9. จัดจ่ายซื้อของ					
10. ดูแลกิจวัตรประจำวันของลูก					

4. กลุ่มผู้ใหญ่เพศหญิง

4.1 ท่านเห็นด้วยหรือไม่เพียงใด ถ้า "ผู้หญิง" มีลักษณะต่อไปนี้

ลักษณะ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. มีมานะพยายาม					
2. นุ่มนวล					
3. กล้าได้กล้าเสีย					
4. ละเอียดอ่อน					
5. กล้าหาญ					
6. มองการณ์ไกลไกล					
7. อ่อนโยน					
8. รักเด็ก					
9. เข้มแข็งอดทน					
10. อารมณ์หนักแน่นมั่นคง					

4.2 ท่านเห็นด้วยหรือไม่เพียงใด ถ้า “ผู้หญิง” ประกอบอาชีพต่อไปนี้

อาชีพ	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. มัคคุเทศก์					
2. ประชาสัมพันธ์					
3. ทนายความ					
4. พยาบาล					
5. วิศวกร					
6. ผู้จัดการรายการวิทยุ (ดี.เจ.)					
7. เลขานุการ					
8. ช่างเสริมสวย					
9. นักบิน					
10. ทหาร					

4.3 ท่านเห็นด้วยหรือไม่เพียงใด ถ้า “ผู้หญิง” ทำกิจกรรมในครอบครัวต่อไปนี้

กิจกรรมในครอบครัว	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉย ๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. รับ – ส่งลูกไปโรงเรียน					
2. บัดกวาดเช็ดถูบ้าน					
3. ล้างทำความสะอาดรถยนต์					
4. ทำกับข้าว					
5. ซ่อมแซมอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน					
6. ดูแลสัตว์เลี้ยง					
7. ดูแลกิจวัตรประจำวันของลูก					
8. จัดจ่ายซื้อของ					
9. ดูแลรักษาความปลอดภัย					
10. ติดต่อราชการ เช่นการเสียภาษี					

แบบสอบถามชุดที่ 3

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. บิดาของข้าพเจ้า

1.1 “บิดาของท่าน” มีลักษณะต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ลักษณะ	น้อยที่สุด	ค่อนข้างน้อย	ปานกลาง	ค่อนข้างมาก	มากที่สุด
1. มองการณ์ไกลไกล					
2. กล้าหาญเป็นผู้นำ					
3. นุ่มนวล					
4. กล้าได้กล้าเสีย					
5. ละเอียดอ่อน					
6. มีมานะพยายาม					
7. อารมณ์หนักแน่นมั่นคง					
8. เข้มแข็งอดทน					
9. อ่อนโยน					
10. รักเด็ก					

1.3 “บิดาของท่าน” ทำกิจกรรมในครอบครัวต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

กิจกรรม	ไม่ทำเลย	นาน ๆ ครั้ง	บางครั้ง	บ่อย	ทำเป็นประจำ
1. ดูแลสัตว์เลี้ยง					
2. ล้างทำความสะอาดรถยนต์					
3. ทำกับข้าว					
4. ซ่อมแซมอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน					
5. ปิดกวาดเช็ดถู					
6. รับ - ส่งลูกไปโรงเรียน					
7. ติดต่อราชการ เช่น เสียภาษี					
8. ดูแลรักษาความปลอดภัย					
9. จัดจ่ายซื้อของ					
10. ดูแลกิจวัตรประจำวันของลูก					

1.4 “บิดาของท่าน” ชอบใช้เวลาว่างทำกิจกรรมต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

กิจกรรม	ไม่ทำเลย	นาน ๆ ครั้ง	บางครั้ง	บ่อย	ทำเป็นประจำ
1. นอนหลับพักผ่อน					
2. ปลูกต้นไม้					
3. ทำกับข้าว					
4. ดูรายการกีฬาทางโทรทัศน์					
5. ซ่อปปีงตามห้างสรรพสินค้า					
6. ไปท่องเที่ยวต่างจังหวัด					
7. อ่านหนังสือ การเมือง – เศรษฐกิจ – สังคม					
8. เล่นกีฬา เช่น กอล์ฟ เปตอง หรือ ออกกำลังกาย					
9. ดูละครหรือภาพยนตร์ทางโทรทัศน์					
10. ทำความสะอาด - ตกแต่งบ้าน					

2. มารดาของข้าพเจ้า

2.1 “มารดาของท่าน” มีลักษณะต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ลักษณะ	น้อยที่สุด	ค่อนข้างน้อย	ปานกลาง	ค่อนข้างมาก	มากที่สุด
1. มีมานะพยายาม					
2. นุ่มนวล					
3. กล่าวได้กล้าเสีย					
4. ละเอียดย่อน					
5. กล่าวหาญเป็นผู้นำ					
6. มองการณ์ไกล					
7. อ่อนโยน					
8. รักเด็ก					
9. เข้มแข็งอดทน					
10. อารมณ์หนักแน่นมั่นคง					

2.2 “มารดาของท่าน” ทำกิจกรรมในครอบครัวต่อไปนี้มาน้อยเพียงใด

กิจกรรม	ไม่ทำเลย	นาน ๆ ครั้ง	บางครั้ง	บ่อย	ทำเป็นประจำ
1. รับ – ส่งลูกไปโรงเรียน					
2. ทำกับข้าว					
3. ทำความสะอาดรถยนต์					
4. บัดกวาดเช็ดถูบ้าน					
5. ซ่อมแซมอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในบ้าน					
6. ดูแลสัตว์เลี้ยง					
7. จีบจ่ายซื้อของ					
8. ดูแลกิจวัตรประจำวันของลูก					
9. ดูแลรักษาความปลอดภัย					
10. ติดตามรายการเช่น เสียภาษี					

2.3 “มารดาของท่าน” ชอบใช้เวลาว่างทำกิจกรรมต่อไปนี้มาน้อยเพียงใด

กิจกรรม	ไม่ทำเลย	นาน ๆ ครั้ง	บางครั้ง	บ่อย	ทำเป็นประจำ
1. ท่องเที่ยวต่างจังหวัด					
2. ทำกับข้าว					
3. ปลูกต้นไม้					
4. ทำความสะอาด – จัดตกแต่งบ้าน					
5. เล่นกีฬา เช่นกอล์ฟ เปตอง หรือ ออกกำลังกาย					
6. นอนหลับพักผ่อน					
7. ดูละครหรือภาพยนตร์ทางโทรทัศน์					
8. ซอปปิงห้างสรรพสินค้า					
9. ดูรายการกีฬาทางโทรทัศน์					
10. อ่านหนังสือการเมือง – เศรษฐกิจ – สังคม					

3. เพื่อนสนิทของข้าพเจ้า (ให้นักถึงเพื่อนสนิทที่สุดของท่านเพียงคนเดียว)

3.1 เพื่อนสนิทของท่านเป็นเพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

3.2 "เพื่อนสนิทของท่าน" มีลักษณะต่อไปนี้มาน้อยเพียงใด

ลักษณะ	น้อยที่สุด	ค่อนข้างน้อย	ปานกลาง	ค่อนข้างมาก	มากที่สุด
1. มีชีวิตชีวา					
2. กล้าหาญเป็นผู้นำ					
3. นุ่มนวล					
4. อารมณ์หนักแน่น					
5. อ่อนโยน					
6. มีไหวพริบดี					
7. กล้าได้กล้าเสีย					
8. เข้มแข็งอดทน					
9. น่ารักน่าเอ็นดู					
10. ละเอียดย่อน					

3.3 "เพื่อนสนิทของท่าน" สนใจความรู้ต่อไปนี้มาน้อยเพียงใด

ความรู้ด้านต่าง ๆ	ไม่ชอบเลย	ไม่ค่อยชอบ	เฉยๆ	ชอบค่อนข้างมาก	ชอบมากที่สุด
1. ดนตรี					
2. วิทยาศาสตร์					
3. งานฝีมือเย็บปักถักร้อย					
4. ความรู้ด้านช่างต่าง ๆ					
5. วิธีทำอาหารคาวหวาน					
6. ศิลปวาดรูป					
7. คณิตศาสตร์					
8. ความรู้เรื่องการเพาะปลูกพืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ					
9. หลักการใช้ภาษาต่าง ๆ					
10. เคล็ดลับการดูแลสุขภาพร่างกายและผิวพรรณ					

3.4 “เพื่อนสนิทของท่าน” ชอบใช้เวลาว่างทำกิจกรรมต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

กิจกรรม	ไม่ทำเลย	นาน ๆ ครั้ง	บางครั้ง	บ่อย	ทำเป็นประจำ
1.คุยโทรศัพท์กับเพื่อนต่างเพศ					
2.ดูรายการกีฬาทางโทรทัศน์ เช่น ฟุตบอล กอล์ฟ มวย					
3.ไปช้อปปิ้งตามห้างสรรพสินค้าทั่วไป					
4.อ่านหนังสือหรือนิตยสารเกี่ยวกับกีฬา					
5.ทำงานฝีมือเย็บปักถักร้อย					
6.อ่านหนังสือการ์ตูนหรือตลกขำขัน					
7.เล่นกีฬา					
8.เล่นเกมสื่อกอมพิวเตอร์					
9.อ่านหนังสือเกี่ยวกับวงการแฟชั่น					
10.ดูรายการละครหรือภาพยนตร์ทางโทรทัศน์					

4. พี่น้องของข้าพเจ้า (ให้นึกถึงพี่น้องที่สนิทสนมกับท่านมากที่สุดเพียงคนเดียว)

4.1 พี่น้องที่สนิทของท่านเพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

4.2 “พี่น้องที่สนิทของท่าน” มีลักษณะต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

กิจกรรม	น้อยที่สุด	ค่อนข้างน้อย	ปานกลาง	ค่อนข้างมาก	มากที่สุด
1. มีไหวพริบดี					
2. กล้าหาญเป็นผู้นำ					
3. นุ่มนวล					
4. อารมณ์หนักแน่น					
5. อ่อนโยน					
6. มีชีวิตชีวา					
7. กล้าได้กล้าเสีย					
8. เข้มแข็งอดทน					
9. รักเด็ก					
10. ละเอียดอ่อน					

4.3 “พื้นที่สนิทของท่าน” สนใจในความรู้ต่อไปนี้มากน้อยมากน้อยเพียงใด

ความรู้ด้านต่าง ๆ	ไม่ชอบเลย	ไม่ค่อยชอบ	เฉยๆ	ชอบค่อนข้างมาก	ชอบมากที่สุด
1. ศิลปะ					
2. วิทยาศาสตร์					
3. งานฝีมือเย็บปักถักร้อย					
4. ความรู้ด้านช่างต่าง ๆ					
5. วิธีทำอาหารคาวหวาน					
6. ดนตรี					
7. คณิตศาสตร์					
8. ความรู้เรื่องการเพาะปลูกพืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ					
9. หลักการใช้ภาษาต่าง ๆ					
10. เคล็ดลับการดูแลสุขภาพร่างกายและผิวพรรณ					

4.4 “พื้นที่สนิทของท่าน” ชอบใช้เวลาว่างทำกิจกรรมต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

กิจกรรม	ไม่ทำเลย	นาน ๆ ครั้ง	บางครั้ง	บ่อย	ทำเป็นประจำ
1. อ่านหนังสือการ์ตูนหรือตลกขำขัน					
2. ดูรายการกีฬาทางโทรทัศน์ เช่น ฟุตบอล					
3. ไปช้อปปิ้งตามห้างสรรพสินค้าทั่วไป					
4. อ่านหนังสือหรือนิตยสารเกี่ยวกับวงการกีฬา					
5. ทำงานฝีมือเย็บปักถักร้อย					
6.คุยโทรศัพท์กับเพื่อนต่างเพศ					
7. ช้อมเล่นกีฬากับเพื่อน					
8. เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์					
9. อ่านหนังสือหรือนิตยสารเกี่ยวกับวงการแฟชั่น					
10. ดูรายการละครหรือภาพยนตร์ทางโทรทัศน์					

5. ครูของข้าพเจ้า (ให้นักถึงครูที่ท่านชื่นชอบหรือสนิมนมมากที่สุดเพียงคนเดียว)

5.1 ครูที่ท่านชื่นชอบเป็นเพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

5.2 "ครูที่ท่านชื่นชอบ" มีลักษณะต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ลักษณะ	น้อยที่สุด	ค่อนข้างน้อย	ปานกลาง	ค่อนข้างมาก	มากที่สุด
1. มองการณ์ไกลไกล					
2. กล้าหาญเป็นผู้นำ					
3. นุ่มนวล					
4. กล้าได้กล้าเสีย					
5. ละเอียดย่นอ่อน					
6. มีมานะพยายาม					
7. อารมณ์หนักแน่นมั่นคง					
8. เข้มแข็งอดทน					
9. อ่อนโยน					
10. รักเด็ก					

5.3 ท่านคิดว่า "ครูที่ท่านชื่นชอบ" สนใจหรือน่าจะสนใจ ความรู้ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด (ในกรณีที่ไม่ทราบขอให้ท่านลองคาดเดาคำตอบ)

ความรู้ด้านต่าง ๆ	ไม่ชอบเลย	ไม่ค่อยชอบ	เฉยๆ	ชอบค่อนข้างมาก	ชอบมากที่สุด
1. ดนตรี					
2. วิทยาศาสตร์					
3. งานฝีมือเย็บปักถักร้อย					
4. ความรู้ด้านช่างต่าง ๆ					
5. วิธีทำอาหารคาวหวาน					
6. ศิลปวาดรูป					
7. คณิตศาสตร์					
8. ความรู้เรื่องการเพาะปลูกพืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ					
9. หลักการใช้ภาษาต่าง ๆ					
10. เคล็ดลับการดูแลสุขภาพร่างกายและผิวพรรณ					

5.4 ท่านคิดว่า “ครูที่ท่านชื่นชอบ” ใช้เวลาว่างทำกิจกรรมต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด (ในกรณีที่ไม่ว่างขอให้ท่านลองคาดเดาคำตอบ)

กิจกรรม	ไม่ทำเลย	นาน ๆ ครั้ง	บางครั้ง	บ่อย	ทำเป็นประจำ
1. ท่องเที่ยวต่างจังหวัด					
2. ปลูกต้นไม้					
3. เข้าครัวแสดงฝีมือทำอาหารจานเด็ด					
4. ดูรายการละครหรือภาพยนตร์ทางโทรทัศน์					
5. ไปชอปปิงตามห้างสรรพสินค้า					
6. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการเรียนการสอน					
7. อ่านหนังสือเกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ สังคม					
8. เล่นกีฬาต่างๆ					
9. ดูรายการละครทางโทรทัศน์					
10. ทำความสะอาด จัดตกแต่งชั้นเรียน					

6. ตัวแทนสื่อโทรทัศน์ (ให้นักถึงดารานักแสดง, พิธีกร, นักร้อง หรือนายแบบ นางแบบ ฯลฯ) ที่ท่านชื่นชอบเพียงคนเดียว

6.1 ตัวแทนสื่อโทรทัศน์เป็นเพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

6.2 “ตัวแทนสื่อโทรทัศน์ที่ท่านชื่นชอบ” มีลักษณะต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

ลักษณะ	น้อยที่สุด	ค่อนข้างน้อย	ปานกลาง	ค่อนข้างมาก	มากที่สุด
1. มีชีวิตชีวา					
2. กล่าวหาญเป็นผู้นำ					
3. นุ่มนวล					
4. อารมณ์หนักแน่น					
5. อ่อนโยน					
6. มีไหวพริบดี					
7. กล่าวได้กล้าเสีย					
8. เข้มแข็งอดทน					
9. น่ารักน่าเอ็นดู					
10. ละเอียดย่อน					

6.3 ท่านคิดว่า “ตัวแทนสื่อโทรทัศน์ที่ท่านชื่นชอบ” สนใจหรือน่าจะสนใจในความรู้ต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด (ในกรณีที่ไม่ทราบขอให้ท่านคาดเดาคำตอบ)

ความรู้ด้านต่าง ๆ	ไม่ชอบเลย	ไม่ค่อยชอบ	เฉยๆ	ชอบค่อนข้างมาก	ชอบมากที่สุด
1. ดนตรี					
2. วิทยาศาสตร์					
3. งานฝีมือเย็บปักถักร้อย					
4. ความรู้ด้านช่างต่าง ๆ					
5. วิธีทำอาหารคาวหวาน					
6. ศิลปวาดรูป					
7. คณิตศาสตร์					
8. ความรู้เรื่องการเพาะปลูกพืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ					
9. หลักการใช้ภาษาต่าง ๆ					
10. เคล็ดลับการดูแลสุขภาพร่างกายและผิวพรรณ					

6.4 ท่านคิดว่า “ตัวแทนสื่อโทรทัศน์ที่ท่านชื่นชอบ” ใช้เวลาว่างหรือน่าจะใช้เวลาว่างทำกิจกรรมต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด (ในกรณีที่ไม่ทราบขอให้ท่านคาดเดาคำตอบ)

กิจกรรม	ไม่ทำเลย	นาน ๆ ครั้ง	บางครั้ง	บ่อย	ทำเป็นประจำ
1. นอนหลับพักผ่อน					
2. ดูการแข่งขันกีฬาต่างๆ					
3. ไปช้อปปิ้งตามห้างสรรพสินค้าต่างๆ					
4. เล่นกีฬาเกี่ยวกับความเร็ว					
5. ทำงานฝีมือ ประดิษฐ์ของตกแต่งสวยงาม					
6. ไปท่องเที่ยวต่างจังหวัด					
7. เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์					
8. เล่นดนตรี					
9. จัดตกแต่งบ้าน					
10. เข้าครัวแสดงฝีมือทำอาหารจานโปรด					

ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง

ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น

ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัวเองแปรทางสังคม

ตาราง 18 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตนเอง

ลักษณะของความเป็นชายและความเป็นหญิงในตนเอง	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1 มีมานะพยายาม	ข้อลง
2 ละเอียดอ่อน	6.984
3 เข้มแข็งอดทน	5.140
4 ขยันหมั่นเพียร	9.158
5 กล้าหาญ	3.513
6 เมตตากรุณา	5.649
7 คล่องแคล่วว่องไว	7.366
8 ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น	3.726
9 ชอบกีฬา	4.759
10 ข้างประจบเอาใจ	ข้อลง
11 เป็นผู้นำ	4.759
12 เห็นอกเห็นใจผู้อื่น	3.484
13 กล้าพูดกล้าแสดงออก	4.580
14 นำรึกนำเอ็นดู	5.643
15 มีชีวิตชีวา	ข้อลง
16 รักเด็ก	5.572
17 อารมณ์หนักแน่นมั่นคง	5.312
18 นุ่มนวล	3.152
19 กล้าได้กล้าเสีย	2.341
20 มองการณ์ไกล	ข้อลง
21 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	6.155
22 รู้จักกาลเทศะ	7.429
23 ข้างคิดข้างประจบสอ	7.701
24 อ่อนโยน	4.778
25 มีไหวพริบดี	ข้อลง
ค่าความเชื่อมั่น	0.8502

ความขึ้นชอบอาชีพ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1 ดารานักแสดง	ข้อลง
2 เลขานุการ	4.226
3 นักการทูต	7.801
4 ด้านประชาสัมพันธ์	6.652
5 ทหาร - ตำรวจ	7.633
6 ด้านการพยาบาล	8.083
7 ทุนความหรือผู้พิพากษา	7.801
8 มัคคุเทศก์ (ไกด์)	ข้อลง
9 งานด้านรับเหมาก่อสร้าง	5.828
10 ร้านขายดอกไม้, กิฟชอป	9.413
11 วิศวกรด้านต่างๆ	7.612
12 งานด้านอนุบาล	9.410
13 นักบินหรือนักเดินเรือ	5.203
14 สถานเสริมความงาม	6.621
15 ผู้จัดการรายการวิทยุ (ดีเจ)	ข้อลง
ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ	0.8295

ตาราง 18 (ต่อ)

ความชื่นชอบกิจกรรมภายในครอบครัว	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1 ดูแลสัตว์เลี้ยง	ข้อลง
2 ทำกับข้าว	5.563
3 ล้างทำความสะอาดรถยนต์	4.919
4 บัดกวาดเช็ดถูบ้าน	7.649
5 ซ่อมแซมอุปกรณ์ไฟฟ้า	7.841
6 ซักรีดเสื้อผ้า	7.085
7 ตรวจและซ่อมบำรุงตัวอาคาร	5.408
8 รับ - ส่งลูกไปโรงเรียน	ข้อลง
9 ติดต่อราชการเช่น เสียภาษี	6.618
10 จัปจ่ายซื้อของ	5.276
11 ซ่อมแซมอุปกรณ์ภายในห้องน้ำ	7.675
12 ดูแลกิจวัตรประจำวันของลูก	7.162
13 ดูแลความปลอดภัย	6.238
14 ทำความสะอาดจานชาม	7.164
15 พาลูกไปทำกิจกรรมพิเศษ	ข้อลง
ค่าความเชื่อมั่น	0.8328
ความเชื่อมั่นในวิชาการ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1 ดนตรี	ข้อลง
2 หลักการใช้ภาษาต่างๆ	5.527
3 ความรู้เรื่องการเพาะปลูกพืช	6.520
4 ศิลปะวาดภาพ	ข้อลง
5 คณิตศาสตร์	6.121
6 งานประดิษฐ์หรืองานฝีมือ	5.064
7 วิทยาศาสตร์	4.617
8 วิธีทำอาหารคาวหวาน	5.173
9 ความรู้เรื่องช่างต่างๆ	5.945
10 เคล็ดลับการดูแลสุขภาพ	8.153
ค่าความเชื่อมั่น	0.7287

ความชื่นชอบกิจกรรมยามว่าง	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1 ไปท่องเที่ยวต่างจังหวัด	ข้อลง
2 ไปช้อปปิ้ง	4.061
3 ดูรายการกีฬาทางโทรทัศน์	6.562
4 ทำงานฝีมือ เย็บปักถักร้อย	8.797
5 อ่านหนังสือของผู้ชาย	5.757
6 ดูรายการละคร	9.626
7 เล่นกีฬาเกี่ยวกับความเร็ว	6.097
8 นอนหลับพักผ่อน	ข้อลง
9 เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์	8.701
10 อ่านหนังสือของผู้หญิง	3.544
11 เล่นกีฬา	6.629
12 คุยโทรศัพท์กับเพื่อนสนิท	7.450
13 ปลูกต้นไม้ - ตัดแต่งสวน	7.233
14 เข้าครัวแสดงฝีมือทำอาหาร	6.155
15 อ่านหนังสือการ์ตูน	ข้อลง
ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ	0.8259

ตาราง 19 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามทัศนคติต่อบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของผู้อื่น

เด็กเพศชาย	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1 มีชีวิตชีวา	ข้อลวง
2 กล้าหาญเป็นผู้นำ	3.513
3 นุ่มนวล	3.152
4 อารมณ์หนักแน่น	5.342
5 อ่อนโยน	4.778
6 มีไหวพริบดี	ข้อลวง
7 กล้าได้กล้าเสีย	2.341
8 เข้มแข็งอดทน	5.140
9 น่ารักน่าเอ็นดู	5.630
10 ละเอียดย่อม	6.984
11 อ่านหนังสือการ์ตูนหรือตลก	ข้อลวง
12 ช่วยเปลี่ยนหลอดไฟ	5.841
13 ทำงานฝีมือเย็บปักถักร้อย	3.797
14 เล่นฟุตบอลหรือบาสเก็ตบอล	6.629
15 ฝึกทำอาหารคาวหวาน	5.112
16 คุยโทรศัพท์กับเพื่อนต่างเพศ	ข้อลวง
17 ซ้อมวงดนตรีหรือเล่นกีตาร์	3.097
18 อ่านหนังสือเกี่ยวกับรถยนต์	5.757
19 ช่วยซักผ้า	3.085
20 ประดิษฐ์ของใช้ - ของตกแต่ง	5.450
21 ดนตรี	ข้อลวง
22 วิทยาศาสตร์	4.617
23 งานฝีมือเย็บปักถักร้อย	5.064
24 ความรู้เรื่องช่างต่างๆ	3.945
25 วิธีทำอาหารคาวหวาน	5.173
26 ศิลปะวาดภาพ	ข้อลวง
27 คณิตศาสตร์	3.121
28 ความรู้เรื่องการเพาะปลูก	6.520
29 หลักการใช้ภาษาต่างๆ	3.527
30 เคล็ดลับการดูแลสุขภาพ	4.153
ค่าความเชื่อมั่น	0.8052

เด็กเพศหญิง	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1 มีไหวพริบดี	ข้อลวง
2 ละเอียดย่อม	2.830
3 เข้มแข็งอดทน	4.315
4 อ่อนโยน	4.273
5 กล้าได้กล้าเสีย	3.659
6 มีชีวิตชีวา	ข้อลวง
7 นุ่มนวล	2.857
8 น่ารักน่าเอ็นดู	2.290
9 อารมณ์หนักแน่นมั่นคง	2.710
10 กล้าหาญเป็นผู้นำ	3.076
11 คุยโทรศัพท์กับเพื่อนต่างเพศ	ข้อลวง
12 ประดิษฐ์ของใช้ - ของตกแต่ง	3.735
13 ช่วยเปลี่ยนหลอดไฟ	3.647
14 ทำงานฝีมือเย็บปักถักร้อย	5.984
15 ซ้อมวงดนตรีหรือเล่นกีตาร์	5.140
16 อ่านหนังสือการ์ตูนหรือตลก	ข้อลวง
17 ฝึกทำอาหารคาวหวาน	4.778
18 ช่วยซักผ้า	5.643
19 อ่านหนังสือเกี่ยวกับรถยนต์	2.342
20 เล่นฟุตบอลหรือบาสเก็ตบอล	3.513
21 ศิลปะการวาดภาพ	ข้อลวง
22 งานฝีมือเย็บปักถักร้อย	4.617
23 ความรู้เรื่องช่างต่างๆ	5.757
24 วิธีทำอาหารคาวหวาน	5.527
25 คณิตศาสตร์	2.115
26 ดนตรี	ข้อลวง
27 เคล็ดลับการดูแลสุขภาพ	3.097
28 หลักการใช้ภาษาต่างๆ	5.342
29 วิทยาศาสตร์	4.205
30 ความรู้เรื่องการเพาะปลูก	2.550
ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ	0.7889

ตาราง 19 (ต่อ)

ผู้ใหญ่เพศชาย	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1 มองการณ์ไกล	ข้อลวง
2 กล้าหาญเป็นผู้นำ	5.621
3 นุ่มนวล	4.226
4 กล้าได้กล้าเสีย	5.203
5 ละเอียดอ่อน	7.801
6 มีมานะพยายาม	ข้อลวง
7 อารมณ์หนักแน่นมั่นคง	3.410
8 เข้มแข็งอดทน	6.657
9 อ่อนโยน	5.612
10 รักเด็ก	2.633
11 ผู้จัดการรายการวิทยุ	ข้อลวง
12 ทหาร	3.413
13 เลขานุการ	3.083
14 วิศวกร	5.828
15 ช่างเสริมสวย	5.801
16 มัคคุเทศก์	ข้อลวง
17 หนายความ	6.584
18 นักบิน	5.140
19 พยาบาล	2.158
20 ประชาสัมพันธ์	3.513
21 คู่มือสัตว์เลี้ยง	ข้อลวง
22 ล้างทำความสะอาดรถยนต์	3.778
23 ทำกับข้าว	4.759
24 ซ่อมแซมอุปกรณ์ไฟฟ้า	5.701
25 ปิดกวาดเช็ดถูบ้าน	4.580
26 รับ - ส่งไปโรงเรียน	ข้อลวง
27 ติดต่อราชการ เช่น เสียภาษี	3.484
28 ดูแลรักษาความปลอดภัย	6.155
29 จับจ่ายซื้อของ	5.643
30 ดูแลกิจวัตรประจำวันของลูก	3.152
ค่าความเชื่อมั่น	0.8395

ผู้ใหญ่เพศหญิง	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1 มีมานะพยายาม	ข้อลวง
2 นุ่มนวล	3.154
3 กล้าได้กล้าเสีย	4.097
4 ละเอียดอ่อน	6.883
5 กล้าหาญเป็นผู้นำ	3.052
6 มองการณ์ไกล	ข้อลวง
7 อ่อนโยน	6.521
8 รักเด็ก	3.548
9 เข้มแข็งอดทน	5.574
10 อารมณ์หนักแน่นมั่นคง	3.510
11 มัคคุเทศก์	ข้อลวง
12 ประชาสัมพันธ์	2.613
13 หนายความ	5.648
14 พยาบาล	3.285
15 วิศวกร	4.982
16 ผู้จัดการรายการวิทยุ	ข้อลวง
17 เลขานุการ	7.138
18 ช่างเสริมสวย	3.810
19 นักบิน	4.204
20 ทหาร	3.531
21 รับ - ส่งลูกไปโรงเรียน	ข้อลวง
22 ปิดกวาดเช็ดถูบ้าน	3.608
23 ล้างทำความสะอาดรถยนต์	3.887
24 ทำกับข้าว	3.810
25 ซ่อมแซมอุปกรณ์ไฟฟ้า	3.823
26 คู่มือสัตว์เลี้ยง	ข้อลวง
27 ดูแลกิจวัตรประจำวันของลูก	2.275
28 จับจ่ายซื้อของ	4.721
29 ดูแลรักษาความปลอดภัย	5.264
30 ติดต่อราชการ เช่น เสียภาษี	2.512
ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ	0.7485

ตาราง 20 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามทัศนคติของตัวแปรทางด้านสังคม

บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของบิดา	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1 มองการณ์ไกล	ข้อลวง
2 กล้าหาญเป็นผู้นำ	2.058
3 นุ่มนวล	5.241
4 กล้าได้กล้าเสีย	3.810
5 ละเอียดอ่อน	4.721
6 มีมานะพยายาม	ข้อลวง
7 อารมณ์หนักแน่นมั่นคง	3.887
8 เข้มแข็งอดทน	2.275
9 อ่อนโยน	4.204
10 รักเด็ก	1.823
11 ดูแลสัตว์เลี้ยง	ข้อลวง
12 ล้างทำความสะอาดรถยนต์	7.135
13 ทำกับข้าว	5.684
14 ซ่อมแซมอุปกรณ์ไฟฟ้า	3.105
15 ปิดกวาดเช็ดดูบ้าน	2.136
16 รับ - ส่งลูกไปโรงเรียน	ข้อลวง
17 ติดต่อราชการ เช่น เสียภาษี	3.608
18 ดูแลรักษาความปลอดภัย	5.745
19 จับบ่ายชื่อของ	1.810
20 ดูแลกิจวัตรประจำวันของลูก	3.531
21 นอนหลับพักผ่อน	ข้อลวง
22 ปลุกต้นไม้ - ตัดแต่งสวน	4.592
23 เข้าครัวแสดงฝีมือทำอาหาร	3.258
24 ดูรายการกีฬาทางโทรทัศน์	3.584
25 ไปช้อปปิ้งตามห้างสรรพสินค้า	6.215
26 ไปท่องเที่ยวต่างจังหวัด	ข้อลวง
27 อ่านหนังสือเกี่ยวกับการเมือง	3.025
28 เล่นกีฬาต่างๆ เช่น กอล์ฟ เปตอง	6.838
29 ดูรายการละครหรือภาพยนตร์	4.907
30 ทำความสะอาด - จัดตกแต่งบ้าน	3.541
ค่าความเชื่อมั่น	0.7451

บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของ มารดา	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1 มีมานะพยายาม	ข้อลวง
2 นุ่มนวล	3.495
3 กล้าได้กล้าเสีย	5.515
4 ละเอียดอ่อน	4.135
5 กล้าได้กล้าเสีย	3.779
6 มองการณ์ไกล	ข้อลวง
7 อ่อนโยน	5.046
8 รักเด็ก	6.926
9 เข้มแข็งอดทน	5.432
10 อารมณ์หนักแน่นมั่นคง	3.572
11 รับ - ส่งลูกไปโรงเรียน	ข้อลวง
12 ทำกับข้าว	5.418
13 ล้างทำความสะอาดรถยนต์	4.716
14 ปิดกวาดเช็ดดูบ้าน	6.025
15 ซ่อมแซมอุปกรณ์ไฟฟ้า	3.970
16 ดูแลสัตว์เลี้ยง	ข้อลวง
17 จับบ่ายชื่อของ	5.775
18 ดูแลกิจวัตรประจำวันของลูก	5.540
19 ดูแลรักษาความปลอดภัย	3.211
20 ติดต่อรายการ เช่น เสียภาษี	6.489
21 ไปท่องเที่ยวต่างจังหวัด	ข้อลวง
22 เข้าครัวแสดงฝีมือทำอาหาร	5.137
23 ปลุกต้นไม้ - ตัดแต่งสวน	3.805
24 ทำความสะอาด - จัดตกแต่งบ้าน	5.436
25 เล่นกีฬาต่างๆ เช่น กอล์ฟ เปตอง	5.014
26 นอนหลับพักผ่อน	ข้อลวง
27 ดูรายการละครหรือภาพยนตร์	2.431
28 ไปช้อปปิ้งตามห้างสรรพสินค้า	4.872
29 ดูรายการทางโทรทัศน์	3.512
30 อ่านหนังสือเกี่ยวกับการเมือง	3.153
ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ	0.8001

ตาราง 20 (ต่อ)

บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของเพื่อน	ค่าอำนาจจำแนก (I)
1 มีชีวิตชีวา	ข้อลวง
2 กล้าหาญเป็นผู้นำ	5.310
3 นุ่มนวล	5.687
4 อารมณ์หนักแน่น	6.684
5 อ่อนโยน	5.873
6 มีไหวพริบดี	ข้อลวง
7 กล้าได้กล้าเสีย	4.991
8 เข้มแข็งอดทน	5.504
9 รักเด็ก	3.319
10 ละเอียดอ่อน	5.505
11 คนตรี	ข้อลวง
12 วิทยาศาสตร์	2.246
13 งานฝีมือเย็บปักถักร้อย	1.840
14 ความรู้เรื่องช่างต่างๆ	3.579
15 วิธีทำอาหารคาวหวาน	1.763
16 ศิลปะวาดภาพ	ข้อลวง
17 คณิตศาสตร์หรือหลักการคำนวณ	3.579
18 ความรู้เรื่องการเพาะปลูก	1.763
19 หลักการใช้ภาษาต่างๆ	3.579
20 เคล็ดลับการดูแลสุขภาพ	3.411
21 คอยโทรศัพท์กับเพื่อนต่างประเทศ	ข้อลวง
22 ดูรายการกีฬาทางโทรทัศน์	2.694
23 ไปชอปปิงตามห้างสรรพสินค้า	2.435
24 อ่านหนังสือของผู้ชาย	1.770
25 ทำงานฝีมือเย็บปักถักร้อย	1.761
26 อ่านหนังสือการ์ตูนหรือตลก	ข้อลวง
27 เล่นกีฬาประเภทฟุตบอล	2.608
28 เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์	3.046
29 อ่านหนังสือของผู้หญิง	1.775
30 ดูรายการละครหรือภาพยนตร์	2.061
ค่าความเชื่อมั่น	0.7278

บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของเพื่อน	ค่าอำนาจจำแนก (t)
น้อง	
1 มีไหวพริบดี	ข้อลวง
2 กล้าหาญเป็นผู้นำ	3.495
3 นุ่มนวล	5.140
4 อารมณ์หนักแน่นมั่นคง	3.797
5 อ่อนโยน	5.173
6 มีชีวิตชีวา	ข้อลวง
7 กล้าได้กล้าเสีย	2.341
8 เข้มแข็งอดทน	5.463
9 รักเด็ก	3.122
10 ละเอียดอ่อน	3.152
11 อ่านหนังสือการ์ตูนหรือตลก	ข้อลวง
12 ดูรายการกีฬาทางโทรทัศน์	5.104
13 ไปชอปปิงตามห้างสรรพสินค้า	6.692
14 อ่านหนังสือของผู้ชาย	5.151
15 ทำงานฝีมือเย็บปักถักร้อย	6.948
16 คอยโทรศัพท์กับเพื่อนต่างประเทศ	ข้อลวง
17 เล่นกีฬาประเภทฟุตบอล	3.907
18 เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์	5.342
19 อ่านหนังสือของผู้หญิง	3.513
20 ดูรายการละครหรือภาพยนตร์	5.634
21 ศิลปะวาดภาพ	ข้อลวง
22 วิทยาศาสตร์	5.775
23 งานฝีมือเย็บปักถักร้อย	4.778
24 ความรู้เรื่องช่างต่างๆ	3.850
25 วิธีทำอาหารคาวหวาน	6.984
26 คนตรี	ข้อลวง
27 คณิตศาสตร์	5.504
28 ความรู้เรื่องการเพาะปลูก	5.841
29 หลักการใช้ภาษาต่างๆ	4.671
30 เคล็ดลับการดูแลสุขภาพ	5.640
ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ	0.8078

ตาราง 20 (ต่อ)

บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของครู	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1 มองการณ์ไกล	ข้อลวง
2 กล้าหาญเป็นผู้นำ	2.636
3 นุ่มนวล	3.083
4 กล้าได้กล้าเสีย	5.228
5 ละเอียดย่อน	5.081
6 มีมานะพยายาม	ข้อลวง
7 อารมณ์หนักแน่นมั่นคง	4.226
8 เข้มแข็งอดทน	3.431
9 อ่อนโยน	6.548
10 รักเด็ก	5.041
11 ดนตรี	ข้อลวง
12 วิทยาศาสตร์	5.203
13 งานฝีมือเย็บปักถักร้อย	2.158
14 ความรู้เรื่องช่างต่างๆ	3.708
15 วิธีทำอาหารคาวหวาน	7.081
16 ศิลปะวาดภาพ	ข้อลวง
17 คณิตศาสตร์	3.153
18 ความรู้เรื่องการเพาะปลูก	3.410
19 หลักการใช้ภาษาต่างๆ	5.612
20 เคล็ดลับการดูแลสุขภาพ	4.759
21 ไปท่องเที่ยวต่างจังหวัด	ข้อลวง
22 ปลูกต้นไม้ - ตัดแต่งสวน	6.657
23 เข้าครัวแสดงฝีมือทำอาหาร	5.107
24 ดูรายการละครหรือภาพยนตร์	5.612
25 ไปช้อปปิ้งตามห้างสรรพสินค้า	4.058
26 ศึกษาหาความรู้	ข้อลวง
27 อ่านหนังสือเกี่ยวกับการเมือง	3.484
28 เล่นกีฬาต่างๆ เช่น กอล์ฟ เปตอง	2.512
29 ดูรายการละครหรือภาพยนตร์	3.153
30 ทำความสะอาด - จัดตกแต่ง	3.608
ค่าความเชื่อมั่น	0.8200

บทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นของตัว แทนสื่อต่างๆ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1 มีชีวิตชีวา	ข้อลวง
2 อารมณ์หนักแน่นมั่นคง	1.770
3 อ่อนโยน	2.830
4 กล้าหาญเป็นผู้นำ	4.315
5 ละเอียดย่อน	4.273
6 มีมานะพยายาม	ข้อลวง
7 กล้าได้กล้าเสีย	3.659
8 เข้มแข็งอดทน	2.857
9 นุ่มนวล	1.761
10 รักเด็ก	2.068
11 ศิลปะ	ข้อลวง
12 ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์	3.647
13 งานออกแบบ - ตัดเย็บเสื้อผ้า	3.735
14 ความรู้เรื่องเครื่องยนต์กลไก	2.029
15 งานฝีมือ - งานประดิษฐ์	3.659
16 ดนตรี	ข้อลวง
17 เทคนิคและวิธีการเล่นกีฬา	2.246
18 การใช้คอมพิวเตอร์	1.767
19 วิธีทำอาหารคาวหวาน	2.785
20 เคล็ดลับการดูแลสุขภาพ	7.840
21 นอนหลับพักผ่อน	ข้อลวง
22 ดูการแข่งขันกีฬาต่างๆ	3.046
23 ไปช้อปปิ้งตามห้างสรรพสินค้า	2.874
24 เล่นกีฬาเกี่ยวกับความเร็ว	5.310
25 ทำงานฝีมือ - ประดิษฐ์ของใช้	4.306
26 ไปท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ	ข้อลวง
27 เล่นเกมส์คอมพิวเตอร์	6.687
28 ชื่อมดนตรี กับกลุ่มเพื่อน	5.873
29 จัดตกแต่งบ้าน	4.991
30 เข้าครัวแสดงฝีมือทำอาหาร	3.319
ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ	0.752

ตาราง แสดงการทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นจากตัวแปรทำนาย
ด้านองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม

ตาราง 21 แสดงการทำนายคะแนนบทบาททางเพศแบบยืดหยุ่นจากตัวแปรทำนายด้านองค์ประกอบทางด้านการถ่ายทอดทางสังคม

วัย	เพศ	ตัวแปรทำนาย	R	R ²	B	Beta	F
วัยเด็กตอนปลาย	ชาย	-	-	-	-	-	-
		มารดา	.550	.320	1.410	.449	41.990***
	หญิง	ตัวแทนสื่อต่าง ๆ	.584	.341	.678	.220	24.791***
		เพื่อน	.447	.200	1.122	.353	24.189***
วัยรุ่นตอนต้น	ชาย	บิดา	.515	.265	.782	.273	17.332***
		มารดา	.424	.179	1.068	.298	21.210***
	หญิง	ครู	.481	.231	1.172	.260	14.451***
		เพื่อน	.332	.110	1.143	.332	12.135***
วัยรุ่นตอนกลาง	ชาย	บิดา	.225	.051	.761	.225	5.231*
		มารดา	.249	.062	1.081	.249	6.415*
	หญิง	ครู	.249	.062	1.081	.249	6.415*
		เพื่อน	.332	.110	1.143	.332	12.135***
วัยรุ่นตอนปลาย	ชาย	บิดา	.225	.051	.761	.225	5.231*
		มารดา	.249	.062	1.081	.249	6.415*
	หญิง	ครู	.249	.062	1.081	.249	6.415*
		เพื่อน	.332	.110	1.143	.332	12.135***

ตาราง 21 (ต่อ)

วัย	เพศ	ตัวแปรทำนาย	R	R ²	B	Beta	F
วัยผู้ใหญ่ตอนต้น	ชาย	พี่น้อง	.249	.062	.922	.249	6.479 [*]
		ตัวแทนสื่อต่าง ๆ	.366	.134	.970	.298	15.166 ^{***}
	หญิง	เพื่อน	.410	.168	.639	.197	9.819 ^{***}

*** p < .001

** p < .01

* p < 0.05

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวพลินี อากาศ
วัน เดือน ปีเกิด	1 สิงหาคม 2513
สถานที่เกิด	เขตสาทร กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	804 ซอยสวนพลู ถนนสาทรใต้ แขวงทุ่งมหาเมฆ เขตสาทร กรุงเทพมหานคร 10120
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	อาจารย์ใหญ่
ที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนอนุบาลสุคนธ์ จังหวัดปทุมธานี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2532	มัธยมศึกษาตอนปลาย	จากโรงเรียนเซ็นต์จอห์น
พ.ศ. 2536	ศศ.บ. (มัธยมศึกษา)	จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2543	กศ.ม.(จิตวิทยาพัฒนาการ)	จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร